

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΜΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Η ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΥ –
ΤΟΥ ΠΕΡΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΟΛΙΒΙΑΣ»

ΤΟΥ
Κωνσταντίνου Βαρβαρέσου

Καθηγητής Γρ. Τσάλτας

Μάιος 2007

**Η ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ
ΤΟΥ ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΥ-ΤΟΥ ΠΕΡΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΟΛΙΒΙΑΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	VIII
- «Α» ΜΕΡΟΣ : Η ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ	
- ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	
1. 1 Η Πολιτική Ιστορία.....	3
1.2 Οι Ηγέτες και η Πολιτική Ανάπτυξη.....	7
1.3 Η Δημογραφική Εξέταση	11
1.4 Διεθνείς Σχέσεις	15
1.5 Οι Διεθνείς Διενέξεις/ Διαφορές.	19
1.6 Γεωπολιτική Προσέγγιση	21
1.7 Τα Ναρκωτικά και η Διαφθορά	22
1.8 Οι Ιθαγενείς Πληθυσμοί	25
1.9 Η Διακυβέρνηση των Χωρών	28
1.10 Τα Μερικά Συμπεράσματα.....	33
- ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	
2.1 Η Φτώχεια.....	36
2.1.1 Στη Βολιβία.....	36
2.1.2 Στο Περού	42
2.1.3 Στον Ισημερινό	48
2.1.4 Τα Μερικά Συμπεράσματα	54
2.2 Η Υγεία και Κοινωνική Ασφάλιση.....	56
2.2.1 Στη Βολιβία	56
2.2.2 Στο Περού.....	58
2.2.3 Στον Ισημερινό.....	59
2.2.4 Υγεία σε Πίνακες.....	61
2.2.5 Τα Μερικά Συμπεράσματα	63
2.3 Η Εκπαίδευση.....	65
2.3.1 Στη Βολιβία.....	65
2.3.2 Στον Ισημερινό.....	68
2.3.3 Στο Περού.....	70
2.3.4 Η Εκπαίδευση με Στοιχεία.....	71

2.3.5 Τα Μερικά Συμπεράσματα	71
2.4 Η Θέση του Παιδιού και της Γυναίκας	73
2.4.1 Στη Βολιβία	73
2.4.2 Στον Ισημερινό.....	76
2.4.3 Στο Περού.....	78
2.4.4 Τα Μερικά Συμπεράσματα	80
- ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	
3.1 Γενικά Στοιχεία	83
3.2 Το Περιβάλλον.....	87
3.2.1 Η Ατμόσφαιρα	87
3.2.2 Τα Μερικά Συμπεράσματα	92
3.2.3 Η Ενέργεια και οι Πηγές.....	94
3.2.4 Τα Μερικά Συμπεράσματα	99
3.2.5 Οι Πηγές Νερού και τα Οικοσυστήματα Γλυκού νερού.....	101
3.2.6 Τα Μερικά Συμπεράσματα	104
3.2.7 Τα Δάση – Τα Λιβάδια και τα Χερσαία Εδάφη.....	105
3.2.8 Τα Μερικά Συμπεράσματα	107
3.2.9 Τα Παράκτια και τα Θαλάσσια Οικοσυστήματα	108
3.2.10 Τα Μερικά Συμπεράσματα	109
3.3 Η Κλιματική Αλλαγή.....	110
3.3.1 Τα Μερικά Συμπεράσματα	115
3.4 Τα Περιβαλλοντικά Προβλήματα.....	117
3.4.1 Τα Μερικά Συμπεράσματα.....	119
3.5 Οι Διεθνείς Περιβαλλοντικές Συμφωνίες	120
3.5.1 Τα Μερικά Συμπεράσματα	123
- ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	
4.1 Η Οικονομική Εξέταση των χωρών	125
4.1.1 Η Οικονομία Ισημερινού – Περού –Βολιβίας	125
4.1.2 Το Εμπόριο στη Περιοχή των Άνδεων	132
4.1.3 Τα Ενεργειακά Αποθέματα	134
4.1.4 Η Ηλεκτρική Ενέργεια.....	137
4.2 Η Οικονομική Κατάσταση.....	139

4.2.1 Η Αναπτυξιακή και Εξωτερική Βοήθεια.....	148
4.2.2 Η Άμυνα.....	151
4.2.3 Ο Τουρισμός.....	153
4.2.4 Οι Υποδομές Μεταφορών	155
4.3 Η Περιφερειακή Συνεργασία και η Οικονομική Ολοκλήρωση.....	158
4.4 Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι χώρες των Άνδρων	161
4.5 Οι Οικονομικοί Παράγοντες	164
4.6 Τα Μερικά Συμπεράσματα	167

- «Β» ΜΕΡΟΣ : Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

5.1 Τα Γενικά Συμπεράσματα	171
----------------------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

«Α» Πίνακες Διπλωματικής Εργασίας.....	A-1
«Β»Οι Δείκτες της Ανθρώπινης Ανάπτυξης	B-1
«Γ»Βιβλιογραφία.....	Γ-1

ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ

AG : Ομάδα ΑΝΔΕΩΝ
APEC : Asia Pacific Economic Cooperation
ΑΠΕ : Ανανεώσιμες Πηγές Ενεργείας
BPRS : Bolivian Poverty Reduction Strategy
CSLS : Cooperative Security Locations
DUF : Directo Unico de Fondos
FAO : Food and Agriculture Organization
IAEA : International Atomic Energy Agency
IBRD : International Bank for Reconstruction and Development
ICAO : International Civil Aviation Organization
ICC : International Chamber of Commerce
ICFTU : International Confederation of Free Trade Unions
ICRM : International Red Cross and Red Crescent Movement
IDA : International Development Association
IESS : Ίδρυμα Κοινωνικής Ασφάλισης Ισημερινού
IFC : International Finance Corporation
IFRCS : International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies
ILO : International Labour Organization
IMF : International Monetary Fund
IMO : International Maritime Organization
IOC : International Olympic Committee
IOM : International Organization for Migration
IPSS : Ίδρυμα Κοινωνικής Ασφάλισης Περού
IPCC : Intergovernmental Panel on Climate Change
ISO : International Standards Organization
ITU : International Telecommunication Union
IPSS : Περουβιανό Ίδρυμα Κοινωνικής Ασφάλισης
LAES : Οικονομικό Σύστημα Λατινικής Αμερικής
ΜΚΟ : Μη Κυβερνητικός Οργανισμός
MNR : Εθνικό Επαναστατικό Κίνημα
NPACA : National Plan Of Action For Children and Adolescents
NAFTA : Αμερικάνικη Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου
NAM : Non – aligned Movement

NGOs : Non Government Organizations

OAS : Organization of American

OPANAL : Υπηρεσία για την Απαγόρευση των Πυρηνικών στην Λατινική
Αμερική

RG : Ομάδα RIO

UNCTAD : United Nations Conference for Trade and Development

UNESCO : UN Educational Scientific and Cultural Organization

UNICEF : United Nations Children's Fund

UNIDO : UN Industrial Development Organization

UPU : Universal Postal Union

USAID : The United Agency for International Development

WHO : World Health Organization

WIPO : World Intellectual Property Organization

WMO : World Meteorological Organization

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Βιώσιμη Ανάπτυξη για την Βολιβία, το Περού και τον Ισημερινό, ως αναπτυσσόμενες χώρες αποτελεί εθνική επιταγή, είναι ο μόνος δρόμος και απαιτεί νέες προσπάθειες για να αντιμετωπιστούν με πιο εποικοδομητικό τρόπο πολλές προκλήσεις που παραμένουν καθώς και νέες προκλήσεις που προκύπτουν σε ένα περιβάλλον παγκοσμιοποίησης.

Οι αναπτυσσόμενες χώρες έχουν βελτιωθεί σε πληθώρα επιπέδων και τομέων, ωστόσο για την Βολιβία, το Περού και τον Ισημερινό η φτώχεια, η ανεργία, ο κοινωνικός αποκλεισμός, η υπέρμετρη εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, του νερού, της γης, του εδάφους, της βιοποικιλότητας των δασών, των αλιευτικών αποθεμάτων, οι ανισότητες στο τρόπο παραγωγής, η μη ανάπτυξη νέων τεχνολογιών η κακή διακυβέρνηση, η έλλειψη ελευθεριών και η διαφθορά, αποτελούν προβλήματα που χρήζουν άμεσης θεραπείας.

Η εναρμόνιση των χωρών στους στόχους της Διακήρυξης της χιλιετίας του 2000 που επικεντρώνεται στην κοινωνική, την ανθρώπινη ανάπτυξη, τα ανθρώπινα δικαιώματα, στην ισότητα των δύο φύλλων, στη στενή σχέση της ανάπτυξης με το περιβάλλον, στους δεσμούς μεταξύ εμπορίου και της ανάπτυξης, καθορίζονται σε ένα πλαίσιο δράσης, μέσα στο οποίο η Βολιβία, το Περού και ο Ισημερινός έχουν αρχίσει να δραστηριοποιούνται. Για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας οι χώρες κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών, έχουν αναλάβει πολιτικές δεσμεύσεις με χρονικό ορίζοντα το 2015.

Η βιώσιμη αναπτυξιακή προοπτική των χωρών αποτελεί αντικείμενο της παρούσης μελέτης, που αναλύει και έρευνα το σφαιρικό φαινόμενο της ανάπτυξης με προσέγγιση των τεσσάρων πυλώνων της, του πολιτικού, του κοινωνικού, του οικονομικού και του περιβαλλοντικού.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας, που αφορά την πολιτική ανάλυση των χωρών, παρουσιάζονται η πολιτική ιστορία των χωρών, οι ηγέτες και η πολιτική ανάπτυξη τους, η δημογραφική εξέταση, οι διεθνείς σχέσεις, η γεωπολιτική προσέγγιση, οι διεθνείς διενέξεις/διαφορές, τα ναρκωτικά και η διαφθορά, οι ιθαγενείς πληθυσμοί και τέλος η διακυβέρνηση των χωρών, ώστε να εξαχθούν τα μερικά συμπεράσματα σε σχέση με την κατάσταση και τις προοπτικές της πολιτικής τους ανάπτυξης.

Στο δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας, που αφορά την κοινωνική ανάλυση των χωρών, παρουσιάζονται η φτώχεια, η υγεία και η κοινωνική ασφάλιση, η υγεία και η κοινωνική πρόνοια η εκπαίδευση και τέλος θέματα ισότητας των δύο φύλων και η θέση του παιδιού και της γυναίκας στις χώρες αυτές, ώστε να εξαχθούν τα μερικά συμπεράσματα σε σχέση με την κατάσταση και τις προοπτικές της κοινωνικής ανάπτυξης.

Στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας, που αφορά την περιβαλλοντική ανάλυση των χωρών, παρουσιάζονται, γενικά περιβαλλοντικά στοιχεία των χωρών, το περιβάλλον, η κλιματική αλλαγή, τα περιβαλλοντικά προβλήματα και τέλος οι διεθνείς περιβαλλοντικές συμφωνίες όπου συμμετέχουν οι χώρες αυτές, ώστε να εξαχθούν τα μερικά συμπεράσματα σε σχέση με την κατάσταση και τις προοπτικές της περιβαλλοντικής τους ανάπτυξης.

Στο τέταρτο κεφάλαιο της εργασίας, που αφορά την οικονομική ανάλυση των χωρών, παρουσιάζονται, η οικονομική εξέταση των χωρών, η οικονομία και η οικονομική κατάσταση, το εμπόριο στην περιοχή των Άνδεων, τα ενεργειακά αποθέματα, η αναπτυξιακή και η εξωτερική βοήθεια, η άμυνα, ο τουρισμός, οι υποδομές των μεταφορών, η περιφερειακή συνεργασία και η οικονομική ολοκλήρωση, οι οικονομικές σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τέλος οι οικονομικοί παράγοντες των χωρών αυτών, ώστε να εξαχθούν τα μερικά συμπεράσματα σε σχέση με την κατάσταση και τις προοπτικές της οικονομικής τους ανάπτυξης.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα γενικά συμπεράσματα, στα οποία κατέληξε η παρούσα εργασία και τα οποία είναι απόρροια ενδελεχούς και εμπειρισταωμένης μελέτης και ανάλυσης σε σχέση με τις προοπτικές βιώσιμης ανάπτυξης των χωρών.

Η εκπόνηση της παρούσης διπλωματικής εργασίας βασίστηκε σε πληθώρα πρωτογενών πηγών, εγγράφων, αναφορών, κυβερνητικών δηλώσεων-σχολίων, επισήμων κυβερνητικών κειμένων, συνεντεύξεων υπηρεσιακών παραγόντων και δευτερογενών πηγών, βιβλίων και σχετικών εντύπων.

Τελειώνοντας θέλω να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τους Καθηγητές μου, οι οποίοι με βοήθησαν με την αμέριστη συμπαράσταση τους, τις γνώσεις τους και την εμπειρία τους σε θέματα ανάπτυξης, για την επιτυχή ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

ΜΕΡΟΣ Α

Η ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

1.1 Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Το Περού και ο Ισημερινός ήταν κοιτίδα των πολλών πολιτισμών στην περιοχή των Άνδεων, με σημαντικό τον πολιτισμό αυτόν των Ίνκα. Η αυτοκρατορία των Ίνκα κατακτήθηκε το 1533, όταν εκτελέστηκε ο τελευταίος αυτοκράτορας της. Οι χώρες παρέμειναν υπό την εξουσία των Ισπανών μέχρι την ανεξαρτησία τους¹. Το Περού την κέρδισε το 1824, ο Ισημερινός το 1830 και η Βολιβία το 1825².

Η δημοκρατία του Ισημερινού ήταν μία από τις τρεις χώρες, που προήλθαν από την κατάρρευση της Μεγάλης Κολομβίας το 1830 (όπου οι άλλες χώρες ήταν η Κολομβία και η Βενεζουέλα). Η Βολιβία πήρε το όνομά της από τον αγωνιστή SIMON BOLIVAR, που αγωνίστηκε εναντίων των Ισπανών και ανέκτησε την ελευθερία της χώρας³.

Στην περίοδο από την ανεξαρτησία μέχρι το 1870 οι περισσότερες από τις χώρες σημείωσαν διστακτική πρόοδο προς την πολιτική ανάπτυξη και ιδιαίτερα κατά την διάρκεια του πρώτου μισού αιώνα . Η μακρά περίοδος της αποικιοκρατίας, που σε μερικές χώρες διήρκεσε περίπου τρεις αιώνες άφησαν κατάσταση φτώχης προετοιμασίας για να αυτοκυβερνηθούν, με κυρίαρχο στοιχείο που επιδείνωσε την θέση τους, την πολύ μικρή προσαρμογή τους στις πραγματικές ανάγκες και τα κυβερνητικά προσχέδια, που αποτελούσαν κακές τοποθετήσεις μη ανταποκρινόμενες στις καταστάσεις των χωρών.

Η αλλαγή του αιώνα βρήκε κάποιες χώρες σε καθεστώς συνεχών πολιτικών αλλαγών, που είχαν αρχίσει πέντε ως εικοσιπέντε χρόνια πριν. Σε μερικές περιπτώσεις στις χώρες σημειώθηκαν σημαντικά γεγονότα . Στη Βολιβία το συντηρητικό κόμμα και η ανερχόμενη ελίτ των ιδιοκτητών μεταλλείων κασσιτέρου και οι έμποροι του φιλελεύθερου κόμματος, ήρθαν σε συγκρούσεις το 1898 έως το 1900, που οδήγησαν σε εμφύλιο πόλεμο όπου επικράτησε η τελευταία παράταξη. Ο Ισημερινός ήταν κάτω από την διακυβέρνηση ενός από τους πιο δραστήριους και ισχυρούς άνδρες, που πρόσφατα είχε θριαμβεύσει στο σφοδρό εμφύλιο πόλεμο που είχε ξεσπάσει

¹ Για την περίοδο της απικιοιοκρατίας για την Λατινική Αμερική βλέπε Hugh Thomas, *Riversot Gold : The Rise of the Spanish Empire From Colombus to Magellan*, Random House New York 2004.

² Ronald M-Schneider, *Latin American, Political History, Patterns and Personalities*, Westview, Colorado 2007, 101-103.

³ Ronald M-Schneider, το ίδιο, 101, 102,103.

στη χώρα, του Jose Eloy Alfaro Delgado. Το Περού για μια δεκαετία απολάμβανε την παραγωγική διακυβέρνηση της δημοκρατίας των αριστοκρατών, γόνιμη περίοδος συγκρινόμενη με ότι είχε συμβεί πριν στην χώρα.

Από την μελέτη των στοιχείων προκύπτει ότι οι χώρες φαίνεται να σημείωσαν πρόοδο κατά την διάρκεια των πρώτων τριών δεκαετιών του 20^{ου} αιώνα. Οι βάσεις της ανάπτυξης και του εκσυγχρονισμού δεν ήταν ουσιαστικές, με αποτέλεσμα να επηρεαστούν από την τραυματική εμπειρία της μεγάλης ύφεσης (1929-1930). Η Βολιβία και ο Ισημερινός παρουσίαζαν εικόνα των κατά ουσία ακυβέρνητων χωρών. Το Περού υπό την διακυβέρνηση του Leguía κινήθηκε προς τον εκσυγχρονισμό του.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1950, η περιοχή των Άνδεων βρίσκεται σε κατάσταση ρευστότητας, χωρίς την παραμικρή ιδέα για το τι, στο επόμενο τέταρτο του αιώνα θα μπορούσε να προκληθεί στις χώρες. Το Περού ήταν για επτά χρόνια, υπό την διακυβέρνηση ενός από τα πολλά στρατιωτικά καθεστώτα που διοικούσαν την χώρα. Η Βολιβία ήταν στα πρώτα χρόνια της επαναστατικής της εμπειρίας. Ο Ισημερινός ήταν υπό την διακυβέρνηση ενός από τους επαναλαμβανόμενους προέδρους τον Velasco Ibarra .

Στις χώρες επικρατούσε η απολυταρχική συντεχνιακή πολιτική κουλτούρα, που υπήρχε και την δεκαετία του 30 . Οι δημοφιλείς αρχηγικές προσωπικότητες που εμφανίστηκαν μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο στην Λατινική Αμερική (π.χ. Peron), σαρώθηκαν από τα στρατιωτικά καθεστώτα της δεκαετίας του '60⁴. Στα επόμενα χρόνια η συμμετοχή των πολιτικών επεκτάθηκε στην διακυβέρνηση των χωρών, αλλά συχνά περιοριζόταν από τα αυταρχικά στρατιωτικά καθεστώτα.

Η περίοδος από το 1956 έως το 1979 χαρακτηρίζεται για τα συχνά πραξικοπήματα. Τα στρατιωτικά καθεστώτα κατελάμβαναν την διακυβέρνηση των χωρών και άλλαζαν τα δεδομένα της πολιτικής κατάστασης . Το Περού ξεκίνησε με την εκλογή ενός πολιτικού για να αντικαταστήσει τον στρατηγό Manuel Obria στην Προεδρία . Στη συνέχεια οι ένοπλες δυνάμεις ανέκοψαν την πορεία της χώρας στη δημοκρατία στα 1962-63 και εγκατέστησαν ένα στρατιωτικό καθεστώς στα 1968. Η επάνοδος της χώρας στη δημοκρατία έγινε στο τέλος της δεκαετίας του '70 . Η Βολιβία ξεπέρασε τον κλοιό του

⁴ Γιώργος Μ. Σπυρόπουλος, Ο Τρίτος Κόσμος στις Διεθνείς Σχέσεις, Μύθοι και Πραγματικότητες, Εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 2005, 253.

αρνητικού παρελθόντος της με την επανάσταση του 1952⁵, αλλά υπέκυψε η δημοκρατία στα μέσα της δεκαετίας του '60, ενώ κατευθυνόταν προς την επανεγκατάσταση περιόδου πολιτικής διακυβέρνησης. Ο Ισημερινός συνέχισε μέσα από περιβάλλον της ταραχώδους δημοκρατίας στον δρόμο προς την δεκαετία του '70, με εναλλαγές μεταξύ πολιτικής και στρατιωτικής διακυβέρνησης. Ο θάνατος του επί πολλές φορές προέδρου Jose Maria Velasco Ibarra, άνοιξε την πόρτα στην ανάληψη της εξουσίας από στρατιωτικό πραξικόπημα .

Η εμπειρία των χωρών ήταν κοινή ως πρότυπο, στις διαδρομές που ακολούθησαν, είτε στην «βύθιση» τους σε στυγνά στρατιωτικά καθεστώτα⁶, είτε στους αγώνες των λαών τους για να πετύχουν την έξοδο προς την δημοκρατική διακυβέρνηση. Το Περού, η Βολιβία και ο Ισημερινός μοιράστηκαν την έναρξη των στρατιωτικών καθεστώτων τους, με την Αργεντινή και την Βραζιλία από το 1960.

Η περίοδος από το 1980 έως το 1999 θεωρείται ως περίοδος εκδημοκρατισμού των χωρών. Το Περού άρχισε με νέα πολιτικά εκλεγμένη κυβέρνηση με τον ίδιο ηγέτη που οι στρατιωτικοί είχαν εκδιώξει το 1968, τον Πρόεδρο Fernando Belaunde Terry από το 1980 έως το 1985 και με σημαντικό πρόβλημα για τη χώρα την τρομοκρατική δράση της οργάνωσης Φωτεινό Μονοπάτι⁷. Η Βολιβία ξαναγύρισε στο συνταγματικό δρόμο με την έναρξη της δημοκρατικής περιόδου, με δύο προέδρους που κατείχαν το αξίωμα στα 1952 και 1964, πριν την εκλογή του στρατηγού που ηγήθηκε του στρατιωτικού καθεστώτος, για περισσότερο από την δεκαετία του '70. Ο Ισημερινός με πρόεδρο τον Velasco Ibarra, επανήλθε στην δημοκρατία, αλλά το εκλογικό σώμα ήταν αρκετά δυσσαρεστημένο, ώστε να προβεί στην εκλογή κάποιου από την αντιπολίτευση ως διάδοχό του.

Οι χώρες με το κλείσιμο του 20^{ου} αιώνα είχαν σημειώσει σημαντική πρόοδο στον δρόμο της πολιτικής ανάπτυξης, σε σχέση με το 1979 και τα μέσα της δεκαετίας του 1950. Τα πολιτικά συστήματα ήταν απόρροια ελεύθερων εκλογών, του ανταγωνισμού και της πολιτικής κουλτούρας, που πλησιάζουν αυτή των χωρών της Νότιας Ευρώπης.

⁵ Howard J. Wiarda and Harrey F.Kline , Latin American Politics and Development, Westview, Colorado 2007, 362.

⁶ Για την περίοδο των στρατιωτικών καθεστώτων βλέπε Paul H.Lewis, Authorian Regimes in Latin America: Dictators, Despots and Tyrants, Lanham, MD: Rowman and Littlefield, 2006.

⁷ Cynthia Mc Clintock in Diamond, Hartly, Linz and Lipset, Democracy in Developing Countries: Latin America, Boulder CO :LyneReinner 1999, 309-365.

Από το 2000 άρχισε η περίοδος πολιτικής αστάθειας για τις περισσότερες χώρες. Στο Περού η πολιτική σταθερότητα ανατράπηκε από τον νέο πρόεδρο το 2001, που επέδειξε ανικανότητα στην επίλυση των βασικών προβλημάτων της χώρας και τις δυσκολίες που προέκυψαν λόγω της διαφθοράς που «βασίλευε» στην χώρα από την δεκαετή διακυβέρνηση του προέδρου Fujimori⁸. Στον Ισημερινό η αστάθεια και η ανερχόμενη κρίση στην Βολιβία, δύο χώρες όπου η παρουσία των ιθαγενών πληθυσμών, που επιμένουν με μια φωνή για τις εθνικές υποθέσεις και είναι έτοιμοι να ακολουθήσουν όποιον τους ικανοποιήσει τις απαιτήσεις που εγείρουν, τελειώνουν με την εκλογή τον Δεκέμβριο του 2005 στη Βολιβία του πρώτου ιθαγενούς προέδρου ο οποίος δεν είναι ιθαγενής “Τσε” αλλά είναι ο επιδέξιος και τολμηρός λαϊκιστής⁹ και στον Ισημερινό με την εκλογή στα μέσα του 2006 του διαπρεπούς οικονομολόγου προέδρου Ραφαέλ Κορέα .

Η πολιτική ανάπτυξη παντού κερδίζεται με τον ρεαλισμό της δημοκρατίας, που δίνει την δυνατότητα και το πεδίο για επέκταση της στη κοινωνική σφαίρα και οδηγεί με σεβασμό στη συμμετοχή, με την διαμόρφωση μιας φωνής που καλεί τους εκλεγμένους πολιτικούς, για καλύτερη οικονομική ισότητα .

⁸ Paul H.Lewis, *Authoritarian Regimes in Latin America: Dictators, Despots and Tyrants*, Lanham, MD: Rowman and Littlefield, 2006, 239-242.

⁹ Jorge G. Castaneda, *Latin America's Left Turn*, *Foreign Affairs*, May/June 2006.

1.2 ΟΙ ΗΓΕΤΕΣ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Στις χώρες όπου η πολιτική συμμετοχή υπήρξε περιορισμένη, ο ηγέτης τους αποτελούσε τον βασικό και τον καταλυτικό παράγοντα για την πρόοδο της πολιτικής ανάπτυξης. Οι ηγέτες με μικρή πολιτική ποιότητα λειτούργησαν ουσιαστικά αρνητικά για τις χώρες τους, ιδιαίτερα στην περιοχή των Άνδεων. Στο Περού τέτοιοι ηγέτες ήταν ο Alan Garcia, ο Fujimori και ο Telodo¹⁰.

Η πολιτική ανάπτυξη είναι μακρύς δρόμος και πάντα όχι μία ευθεία πορεία προς την ολοκλήρωσή της. Το Περού, ο Ισημερινός και η Βολιβία στην προσπάθεια για πολιτική ανάπτυξη απεκόμισαν τραύματα του παρελθόντος, από τα στρατιωτικά καθεστώτα των δεκαετιών '60 και '70, τραυματικές μνήμες και σωρεία τραυματικών γεγονότων, από πολέμους, αντάρτικα, κινήματα και οικονομικές κρίσεις .

Οι ηγέτες των χωρών που ανέλαβαν τα ηνία τα τελευταία 60 με 70 χρόνια και συντέλεσαν ουσιαστικά στην διαμόρφωση της πολιτικής ιστορίας τους, θα παρουσιαστούν στην συνέχεια της μελέτης.

Στον Ισημερινό το 1940 επί προεδρίας του φιλελεύθερου Κάρλος Αλμπέρτο Αρογιοντά Ρίο, άρχισαν οι πολεμικές συγκρούσεις με το Περού, εξαιτίας ορισμένων εδαφικών διαφορών στην περιοχή του Αμαζονίου, που αποτελούσαν αντικείμενο διαμάχης από την ανεξαρτησία του Ισημερινού το 1830. Από το 1944 έως το 1979 έχουμε συντηρητικές Κυβερνήσεις (Χοσέ Μαρία Βελάσκο Ιμπάρα 1944-1961 και 1968-1972, Κάρλος Αροσεμένα Μονρόι 1961-1963, Στρατηγός Γκιλιέρμο Ροντρίγκες Λάρα 1972-1976) και στρατιωτικές κυβερνήσεις (1963-1966, 1976-1979). Η έναρξη της πολιτικής ανάπτυξης του Ισημερινού και ο εκδημοκρατισμός ήταν ουσιαστικά χωρίς παρενέργειες. Στη χώρα που παραδοσιακά η διακυβέρνηση ήταν δύσκολη, μια σειρά από προέδρους δημοκρατικά εκλεγμένους, άρχισαν να εκλέγονται μετά το 1979. Το 1979 πρόεδρος γίνεται ο πολιτικός ηγέτης Χάιμε Ρόλντος Αγκιλέρα. Από το 1981 έως το 1992 έχουμε συχνές αλλαγές στην προεδρία της χώρας (Οσβάλντο Χουρτάντο 1981-1984, Λεόν Φέρμπες Κορντέρο του Σοσιαλιστικού χριστιανικού κόμματος 1984-1988, Ροντρίγο Μπόρχα Τσεμπάλας 1988-1992). Το 1992 αναλαμβάνει ο Σιξτο Ντουράν και κατά την προεδρία του, το 1995 άρχισαν οι συγκρούσεις με το Περού για την περιοχή

¹⁰Ronald M-Schneider, Latin American, Political History, Patterns and Personalities, Westview, Colorado 2007, 606-607.

του Αμαζονίου, που σε δύο μήνες κηρύσσεται εκεχειρία. Το 1996 εκλέγεται πρόεδρος ο Αμπντάλα Μπουκαράμ μετά την παραίτηση του προηγούμενου προέδρου. Το 1998 εκλέγεται ο Τζαμίλ Μαχουάντ, που υπογράφει εδαφική συμφωνία με το Περού για την επίλυση των διαφορών, μη ευνοϊκή όμως για τον Ισημερινό. Το 2000 στρατιωτικό πραξικόπημα ανατρέπει τον Μαχουάντ και πρόεδρος γίνεται ο Γκουστάβο Νομπόα. Στις προεδρικές εκλογές του 2003 πρόεδρος εκλέγεται ο Λούτσιο Γκουτιέρεζ και στα μέσα του 2006 εκλέγεται πρόεδρος ο Ραφαέλ Κορέα¹¹.

Στο Περού από το 1929 έως το 1945 έχουμε δικτατορικές κυβερνήσεις. Μετά από δώδεκα έτη παραμονής υπό στρατιωτικό καθεστώς το Περού επιστρέφει στην κοινοβουλευτική δημοκρατία το 1980, αλλά με οικονομικά προβλήματα την οικονομική κρίση του 1987 και την ανάπτυξη κινήματος ανταρτών¹². Επί προέδρου Α. Φουχιμόρι για μια δεκαετία από το 1990 έγινε δραματική αναστροφή στην οικονομία και σημαντική ανάπτυξη της αντάρτικης δραστηριότητας. Όμως τα απολυταρχικά μέτρα σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση που παρουσιάστηκε στο τέλος της δεκαετίας του 1990, δημιούργησαν δυσαρέσκεια στον λαό για το καθεστώς του προέδρου Φουχιμόρι. Ο πρόεδρος Φουχιμόρι αν και κέρδισε τις εκλογές την άνοιξη του 2000, κάτω από την διεθνή πίεση και τα σκάνδαλα διαφθοράς, οδηγήθηκε εκτός ηγεσίας από το Κονγκρέσο της χώρας. Στις εκλογές την άνοιξη του 2001 εκλέχτηκε ο Α.Τολέδο¹³. Το 2003 μετά από δύο χρόνια διακυβέρνησης ο πρόεδρος Α.Τολέδο δεν κατόρθωσε να διατηρήσει τη δημοτικότητα του και σημειώθηκε κοινωνική δυσαρέσκεια και εκτεταμένες διαδηλώσεις εναντίον του οικονομικού προγράμματος του. Το 2004 στην προσπάθεια να κερδίσει την χαμένη πολιτική του υπόληψη / φήμη του, ανακοινώνει έρευνα και δίωξη κατά της διαφθοράς η οποία στρέφεται κατά 1.400 ατόμων, πολιτικών και υπηρεσιακών παραγόντων. Τον Αύγουστο του 2005 προσπαθεί να ξεπεράσει τα προβλήματα της κυβέρνησης του και διορίζει πρωθυπουργό τον πρώην υπουργό οικονομικών Pedro Pablo Kuczynski που χαίρει διεθνούς εκτιμήσεως.

Στη Βολιβία η σύγχρονη εποχή της χώρα χαρακτηρίζεται από τη συνεχή διαδοχή δικτατορικών και δημοκρατικών καθεστώτων, περίπου 200

¹¹ Ισημερινός, Ο Επαναστάτης και ο « Βασιλιάς της Μπανάνας» Βήμα Κυριακής 03-12-2006.

¹² Alberto Bolivar, The Return of Shining Path, Foreign Policy Research Institute, April 5, 2000.

¹³ Michael Shifter, Breakdown in the Andes, Foreign Affairs, September/October 2004.

πραξικοπήματα και αντεπαναστάσεις. Το εθνικό επαναστατικό κίνημα (Movimiento Nacionalista Revolucionario M.N.R) ανοίγει νέα περίοδο για την Βολιβία από τον πρόεδρο Β.Παζ Εστένσορο¹⁴ και εφαρμόζει επαναστατικά προγράμματα κοινωνικών μεταρρυθμίσεων (1952-1964). Το 1964 στρατιωτικό πραξικόπημα της δεξιάς ανατρέπει το δημοκρατικό καθεστώς και εγκατέστησε δικτατορία υπό τον στρατηγό Ρενέ Μπαριέντος. Η λαϊκή οργή οδήγησε στην έναρξη του ανταρτοπόλεμου με επικεφαλής των ανταρτών τον Ερνέστο Τσε Γκεβέρα¹⁵. Η πρόοδος της Βολιβίας προς την δημοκρατία αρχίζει μετά το 1980, με τα πρώτα θετικά αποτελέσματα που απαιτούν θάρρος. Η Κυβέρνηση του στρατηγού Οβάντο αντιδρά δυναμικά, με τελική κατάληξη την ήττα των επαναστατών και τη δολοφονία του Γκεβέρα το 1967. Η λαϊκή αντίδραση βρίσκει απήχηση στον δημοκρατικό συνταγματάρχη Τόρες που με νέο πραξικόπημα αποκατέστησε τις λαϊκές ελευθερίες και προχώρησε στην εθνικοποίηση των ξένων εταιρειών. Αυτό προκαλεί αντίδραση των ξένων κυβερνήσεων που κατόρθωσαν με νέο στρατιωτικό πραξικόπημα την ανατροπή της βραχύβιας αριστερής κυβέρνησης του χ.χ.Τόρες . Από το 1969 έως το 1978 έχουμε διαδοχικά πραξικοπήματα (περίπου πέντε). Το 1980-1981 εκλογές και νέο πραξικόπημα. Το 1982 -1989 πρόεδρος εκλέγεται ο Ζαϊμ Παζ Ζαμόρα. Το 1993 ο Σάντσες ντε Λοζάδα. Το 1997 ο Ούγκο Μπάνζερ Σουάρεζ . Το 2002 εκλέχτηκε για δεύτερη φορά πρόεδρος ο Γκονζάλο Σάντσες ντε Λοζάδα. Το Δεκέμβριο του 2005 εκλέγεται ο πρώτος ιθαγενής πρόεδρος της Βολιβίας ο Έβο Μοράλες, που από τις 22 Ιανουαρίου 2006 ανέλαβε τα καθήκοντα του προέδρου της χώρας. Την 1 Μαΐου 2006, εκατό ημέρες μετά την ανάληψη της προεδρίας του, ο Βολιβιανός πρόεδρος αποφάσισε την εθνικοποίηση των φυσικών πόρων της χώρας, του πετρελαίου και του φυσικού αερίου. Την 3 Ιουνίου 2006 προχώρησε στην υλοποίηση του προγράμματος αναδιανομής της γης στους φτωχούς ακτήμονες αγρότες της χώρας του.

Η μελέτη της ιστορικής πορείας των ηγετών που ανέλαβαν την διακυβέρνηση των χωρών, αναδεικνύει ένα φαινόμενο διαδεδομένο και βαθιά ριζωμένο ώστε να αποτελεί και παράδοση, την δεύτερη ίσως και τρίτη «ευκαιρία» που είχαν οι ηγέτες, αυτό της πολιτικής επιστροφής από τον

¹⁴ Nestor Taboada Teran, Tierra Martir Del Socialismo de David Socialismo de Evo Morales, Editora H&P, Cochabamba, Bolivia 2006,61.

¹⁵ Το ίδιο, 73, 77-78.

«τάφο»¹⁶. Αυτές οι περιπτώσεις επαναλήφθηκαν περισσότερες φορές από άλλο μέρος του κόσμου και αποτελούν ιδιομορφία της περιοχής .

Στην Βολιβία ο Victor Paz Estenssoro εξελέγη το 1952 έως το 1956, επανήλθε το 1960 έως το 1964 και το 1985. Ο Herman Siles TO 1956 και πρόεδρος το 1982. Ο Hugo Banger, ως ισχυρός στρατιωτικός από το 1971 έως το 1975 και εξελέγη ως πρόεδρος το 1997. Ο Cnvalo Sanchez de Lorado εξελέγη το 1994 στο αξίωμα του προέδρου και επανήλθε το 2002.

Στον Ισημερινό χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί ο Jose Maria Velasco Ibarra, από τη δεκαετία του '40 στη δεκαετία του '70, παρόλο όπου στις πέντε φορές, ολοκλήρωσε την θητεία του μια φορά. Στο Περού ο Manuel Prado πρόεδρος από το 1939 έως το 1945 και το 1956 έως το 1962. Ο Fernando Balaurre Terry πρόεδρος από το 1963 έως το 1968 και επανεξελέγη το 1980 έως το 1985.

¹⁶ Ronald M.Schneider, Latin American, Political History, Patterns and Personalities, Westview,Colorado 2007, 609.

1.3 Η ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ

1.3.1 ΒΟΛΙΒΙΑ

Η πλειοψηφία των κατοίκων είναι ιθαγενείς Κέτσουα και Αϊμάρα. Είναι 30% οι μιγάδες, οι λευκοί είναι το 20% και ισπανικής κυρίως καταγωγής¹⁷. Η επίσημη θρησκεία είναι ο χριστιανισμός (ρωμαιοκαθολισμός). Η ισπανική είναι η επίσημη γλώσσα της χώρας. Ενώ ομιλούνται 40 ακόμη διάλεκτοι των ιθαγενών κατοίκων. Το πολίτευμα είναι δημοκρατία σύμφωνα με το σύνταγμα που ψηφίστηκε το 1947, η εκτελεστική εξουσία ασκείται από τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο που εκλέγονται ανά πενταετία. Η γερουσία έχει 27 μέλη και η βουλή των αντιπροσώπων 130 μέλη που εκλέγονται για μια πενταετία .

1.3.2 ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ

Το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού αποτελείται κυρίως από μιγάδες και μαύρους, που δημιουργήθηκαν από επιμειξίες λευκών και αυτοχθόνων κατοίκων. Οι ομάδες αυτές κατοικούν κυρίως στις παράκτιες πεδινές περιοχές. Επίσης ένα σημαντικό ποσοστό γηγενών αμερικανικών φυλών κατοικούν στην Σιέρα. Τέλος οι απόγονοι Ισπανών και άλλοι λευκοί αποτελούν ένα μικρό ποσοστό του πληθυσμού το 7% και κατοικούν κυρίως στην πρωτεύουσα Κίτο, στην Κουένκα και την Γκουαγιανίλ. Η επίσημη και διαδεδομένη θρησκεία είναι ο ρωμαιοκαθολισμός, αλλά ορισμένοι αυτόχθονες ακολουθούν αρχαίες ανιμιστικές λατρείες, ενώ ένα μικρό ποσοστό έχει ασπαστεί διάφορες προτεσταντικές αιρέσεις. Επίσημη γλώσσα είναι η ισπανική αλλά οι αυτόχθονες μιλούν διάφορα τοπικά ιδιώματα (Κέτσουα η γλώσσα των Ίνκας).

Το πολίτευμα είναι δημοκρατία σύμφωνα με το σύνταγμα που ψηφίστηκε 10 Αυγούστου 1998. Η εκτελεστική εξουσία ασκείται από τον πρόεδρο, που είναι αρχηγός κράτους και της κυβέρνησης.

¹⁷ World Bank 2004.

1.3.3 ΠΕΡΟΥ

Το 52% του πληθυσμού είναι ευρωπαϊκής καταγωγής και Ισπανοινδιάνοι, το 45% ινδιάνοι και τέλος ένα ποσοστό 3% αποτελούν διάφορες μειονότητες¹⁸. Επίσημη γλώσσα είναι η ισπανική, όλοι όμως οι ινδιάνοι ομιλούν διαλέκτους (Κέτσουα, Αμαζονίου). Η επίσημη θρησκεία είναι ο ρωμαιοκαθολισμός. Το πολίτευμα είναι προεδρική δημοκρατία, ο πρόεδρος εκλέγεται για 5 χρόνια με καθολική ψηφοφορία. Ασκεί την εκτελεστική εξουσία, τον διορισμό του πρωθυπουργού και των μελών της κυβέρνησης. Το κοινοβούλιο ασκεί τη νομοθετική εξουσία και αποτελείται από δύο σώματα της βουλής (180 μέλη) και τη γερουσία (60 μέλη).

Γενικά ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού των χωρών είναι ικανοποιητικός, γεγονός που εν μέρει είναι θετικό στοιχείο για την ανάπτυξη, καθόσον προκαλεί αναγκαιότητα για νέες ιδέες και δράσεις ώστε να δημιουργείται ευνοϊκό κλίμα επίτευξης οικονομικών ωφελημάτων¹⁹.

Αξιοσημείωτο στοιχείο αποτελεί η μετανάστευση του εργατικού δυναμικού από τις αγροτικές στις αστικές περιοχές, όπου μεγάλο μέρος του προωθείται σε απασχόληση, σε υπηρεσίες και εργασία στην βιομηχανία λόγω ελλείψεων²⁰. Ενδεικτικά στον Ισημερινό το 72%, από το εργατικό δυναμικό που δεν απασχολείται στον γεωργικό τομέα, προωθείται στην εργασία παροχής υπηρεσιών²¹. Με αποτέλεσμα να μειώνεται συνεχώς ο αγροτικός πληθυσμός των χωρών και να αστικοποιείται σε ποσοστά πάνω από το 51% έως το 70% του συνολικού πληθυσμού, με ότι συνέπειες απορρέουν από την ανάπτυξη της υπέρμετρης αστυφιλίας και της ερήμωσης των αγροτικών περιοχών.

Επιπρόσθετα στοιχεία που αφορούν τα δημογραφικά στοιχεία (πληθυσμός, εθνότητες, θρησκεία, γλώσσα), των χωρών φαίνονται στο ακόλουθο πίνακα :

¹⁸ World Development Indicators Database, April 2006.

¹⁹ Debraj Ray Development Economics, Princeton University Press, Princeton, New Jersey 1997, 305, 309.

²⁰ Debraj Ray, το ίδιο, 38-39.

²¹ World Bank Development Report 1996.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΚΡΑΤΟΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΠΥΡΑΜΙΔΑ ΗΛΙΚΙΩΝ (2004)			ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (%)		ΕΘΝΟΤΗΤΕΣ (%)	ΘΡΗΣΚΕΙΑ	ΓΛΩΣΣΑ
		0-14 ΕΤΗ	15- 64 ΕΤΗ	65 ΚΑΙ ΑΝΩ	ΑΣΤΙΚΟΣ	ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ			
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	13.212.742	33,9	61,2	4,9	56	44	ΜΙΓΑΔΕΣ 65 ΙΝΔΙΑΝΟΙ 25 ΙΣΠΑΝΟΙ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ 7 ΜΑΥΡΟΙ 3	Ρωμαιοκαθολικοί 95%	Ισπανική Ινδιάνικη Κετσουανική
ΠΕΡΟΥ	27.544.305	32,1	62,8	5,1	70	30	ΙΝΔΙΑΝΟΙ 45 ΜΙΓΑΔΕΣ 37 ΛΕΥΚΟΙ 15 ΛΟΙΠΟΙ 3 (ΜΑΥΡΟΙ, ΙΑΠΩΝΕΣ, ΚΙΝΕΖΟΙ)	Ρωμαιοκαθολικοί 90%	Ισπανική Κετσουανική Αιμαρανική Αμαζονίου Διάλεκτος
ΒΟΛΙΒΙΑ	8.724.156	36,4	59,1	4,5	51	49	ΚΕΤΣΟΥΑ 30 ΑΙΜΑΡΑ 25 ΜΙΓΑΔΕΣ 30 ΛΕΥΚΟΙ 15	Ρωμαιοκαθολικοί 95% Άλλοι 5 %	Ισπανική Κετσουανική Αιμαρανική

Πηγές : α. "http: // Lanic.utexas.edu/la/"

β. World Bank 2004.

γ. World Development Indicators Database, April 2006.

Ο Ισημερινός, το Περού και οι Βολιβία είναι οι χώρες με μεγάλες ομάδες ινδιάνων, οι μιγάδες (mestizo) κυριαρχούν στις πληθυσμιακές ομάδες τους . Η φυλετική και η εθνικά πολυσύνθετη²² κατάσταση του πληθυσμού είναι πολύ εντυπωσιακό στοιχείο, για τις καταστάσεις που δημιουργούνται στις χώρες αυτές με ατελή εθνική ολοκλήρωση. Η πολιτική μελέτη των χωρών απαιτεί την ουσιαστική και ενδεδειγμένη εστίαση στο παράγοντα της υφισταμένης πολυσύνθεσης των ομάδων που συνιστούν τους κατοίκους.

Ο φυλετικός ρατσισμός είναι ρευστός και διαπερατός από ότι σε άλλες χώρες, σε συνδυασμό με την υψηλού επιπέδου εκπαίδευση, τον πλούτο και τα καλά ρούχα που κάποιος φορά και συνιστούν αποκλειστικά προνόμιο των «λευκών» ανθρώπων, δηλαδή της ελίτ της κοινωνίας των χωρών αυτών.

Η πρωτοκαθεδρία της παραδοσιακής καθολικής εκκλησίας και θρησκείας, αρχίζει να υποχωρεί καθώς οι προτεστάντες, ο αντικληρισμός στην εκπαίδευση και οι άλλες αλλαγές στην καθολική εκκλησία αναφύονται με γρήγορους ρυθμούς²³ και επηρεάζουν τον κοινωνικό ιστό των χωρών.

Τα πολιτεύματα των χωρών είναι προεδρικές δημοκρατίες, επίσημα δημοκρατικά αλλά βασικό σημείο αδυναμίας τους παραμένουν οι αδύναμοι και εύθραυστοι θεσμοί των πολιτικών συστημάτων τους οι οποίοι όμως βρίσκονται σε δυναμική εξέλιξη και τάση για ισορροπία .

²²Ronald M.Schneider, Latin American, Political History, Patterns and Personalities, Westview,Colorado 2007,22-23.

²³ Howard J. Wiarda and Harrey F.Kline , Latin American Politics and Development, Westview, Colorado 2007, 585.

1.4 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Οι διεθνείς σχέσεις των χωρών έχουν διαμορφωθεί ως εξής :

Ο Ισημερινός διατηρεί προνομιακές προσβάσεις στις αγορές μπανάνας των Η.Π.Α. και της Ε.Ε. Συγχρόνως αναπτύσσει συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου με τους γειτονικές του χώρες . Είναι μέλος του Συμφώνου των Άνδεων²⁴ και συμμετείχε στον ΟΠΕΚ από το 1973 έως το 1992 που αποσύρθηκε για την ετήσια υψηλή οικονομική υποχρέωση των 2 εκατομμυρίων \$ και τον περιορισμό στην παραγωγή του, αλλά παρέμεινε συνδεδεμένο μέλος χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Η αύξηση της διακίνησης ναρκωτικών στις Άνδεις και η τοπική τρομοκρατία, επηρέασε τις σχέσεις του Ισημερινού με τις γειτονικές χώρες και τις ΗΠΑ. Στο έδαφος του Ισημερινού υπάρχει μία αμερικάνικη στρατιωτική βάση η Manta, ως “Cooperative Security Locations (CSLs)” με αποστολή την αντιμετώπιση, την απαγόρευση και την παρακολούθηση της διακίνησης – εμπορίου ναρκωτικών με χρήση πτήσεων αεροσκαφών και συστημάτων ραντάρ και με διάρκεια παραμονής της βάσης 10 ετών²⁵. Ο νέος πρόεδρος Rafael Correa θέλει η αμερικάνικη βάση στην Manta να κλείσει, οι ΗΠΑ αντιδρούν γιατί θα χάσουν την στρατηγική θέση που κατέχουν τώρα με τη βάση αυτή, στο πόλεμο εναντίον των ναρκωτικών στην νευραλγική αυτή περιοχή²⁶.

Το Περού διατηρεί πολύ στενές σχέσεις με τις ΗΠΑ, που αποτελούν την κύρια πηγή εξωτερικής βοήθειας και συνεργάζονται στενά στην καταπολέμηση της παραγωγής και διακίνησης της κοκαΐνης από τα μέσα της δεκαετίας του '60. Σήμερα το Περού έχει εκχωρήσει διευκολύνσεις σε βάσεις στο έδαφος του που χτίζονται ή χρησιμοποιούνται από αμερικάνικες δυνάμεις, όπως το “Joint Peruvian Riverine Training Centre” στο Iquitos²⁷, στον Αμαζόνιο κοντά στα σύνορα με την Κολομβία που υπάρχουν θέσεις για κινητούς σταθμούς ραντάρ με σκοπό την παρακολούθηση και τον έλεγχο της

²⁴ Debraj Ray Development Economics, Princeton University Press, Princeton , New Jersey 1997,744-745.

²⁵ John Lindsay-Poland, “U.S. Military Bases in Latin America and the Caribbean,” (Silver City, NM & Washington, DC: Foreign Policy In Focus, August 2004), “<http://www.fpiif.org/briefs/vol9/v9n03latammil.html>”.

²⁶ “<http://www.isn.ethz.ch/news/sw/details.cfm?id=17114>”

²⁷ “<http://www.commondreams.org/cgi-bin/print.cgi?file=/views05/1105-21.htm>”

περιοχής, που δραστηριοποιούνται έμποροι ναρκωτικών και τρομοκράτες²⁸ Συμμετέχει στο Σύμφωνο των Άνδεων με προσανατολισμό στις δραστηριότητες εμπλοκής και του ιδιωτικού τομέα . Επίσης ενδιαφέρεται για τις περιφερειακές σχέσεις με τις χώρες του ειρηνικού και ιδιαίτερα της Ιαπωνίας .

Η Βολιβία έχει κύριο στόχο της εξωτερικής πολιτικής την απόκτηση διεξόδου στον ειρηνικό. Οι Η.Π.Α. είναι η βασική πηγή βοήθειας. Ενισχύει της περιφερειακές σχέσεις με Αργεντινή και Βραζιλία. Υποστηρίζει την ίδρυση κοινής αγοράς στην περιοχή, στα πλαίσια του Συμφώνου των Άνδεων που είναι και μέλος του και στα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁹.

Η Βραζιλία και η Αργεντινή προσπαθούν με εντατικές κινήσεις να προσελκύσουν τον πρόεδρο Μοράλες, στην τροχιά της ένταξής του, ως μέλος της Mercosur³⁰, όπου ανήκουν και οι ίδιες. Σημείο βαρύτητας αποτελεί η μοναδική πρόσβαση στη θάλασσα που έχει η Βολιβία με τους ποταμούς Parana-La Plata διαμέσου της Βραζιλίας και της Αργεντινής .

Η απεξάρτηση των χωρών από τις ΗΠΑ είναι σε δυναμική εξέλιξη, η Ουάσιγκτον απώλεσε πέρα από την ηθική και την πολιτική επιρροή στην περιοχή. Σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε η πολιτική του προέδρου Μπους, καθώς το κλίμα για τις ΗΠΑ, ήταν ευνοϊκότερο επί προεδρίας Κλίντον. Το μοιραίο λάθος των ΗΠΑ στην περιοχή, ήταν ότι ακολούθησαν επί σειρά ετών την ίδια πολιτική και για τις 35 χώρες της Λατινικής Αμερικής, ιδιαίτερα με την απλόχερη στήριξη που παρείχαν στα διάφορα στρατιωτικά καθεστώτα, που βοηθούσε να αναφύονται σαν μανιτάρια στην περιοχή.

Τελευταία τα κράτη αρνήθηκαν στις ΗΠΑ, την πρόταση ενός οργάνου που θα παρακολουθεί τις δημοκρατικές διαδικασίες στην περιοχή, που θεωρήθηκε η κερκόπορτα για αμερικάνικες παρεμβάσεις των ΗΠΑ³¹ στην Λατινική Αμερική . Οι ΗΠΑ θα διαδραματίσουν κρίσιμο ρόλο στην περιοχή μελλοντικά, παρά την απομάκρυνση τους λόγω προτεραιοτήτων όπως ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας και η εμπλοκή στο Ιράκ. Βέβαια συνεχίζουν την πολιτική τους στην αντιμετώπιση των ναρκωτικών με πολυμερείς

²⁸ John Lindsay-Poland, "U.S. Military Bases in Latin America and the Caribbean," (Silver City, NM & Washington, DC: Foreign Policy In Focus, August 2004), "<http://www.fpiif.org/briefs/vol9/v9n03latammil.html>".

²⁹ Paul De Grauwe, Τα οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης, Εκδόσεις Παπαζήση , Αθήνα 2001.

³⁰ Ronald M.Schneider, Latin American, Political History, Patterns and Personalities, Westview, Colorado 2007, 642.

³¹ Michael Shifter, Breakdown in Andes, Foreign Affairs, September/October 2004.

συνεργασίες και την προάσπιση των ισχυρών εμπορικών συμφερόντων στην περιοχή των Άνδεων³².

Παράλληλα οι ιθαγενείς πληθυσμοί στο Περού, την Βολιβία, τον Ισημερινό, αλλά και στις υπόλοιπες χώρες ενεργοποιούνται και αποκτούν μεγαλύτερη επιρροή, διεκδικώντας την αυτοδιαχείριση των εγχώριων ενεργειακών πόρων, όπως ο πρόεδρος της Βολιβίας Ε.Μοράλες³³.

Οι κάτοικοι των χωρών δεν ανέχονται τα διεφθαρμένα καθεστώτα, την κηδεμονία των ΗΠΑ και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, όπως συνέβη με την περίπτωση του Ισημερινού. Επίσης οι ιθαγενείς πληθυσμοί δεν ανέχονται την εκμετάλλευση των πλουσίων σε πρώτες ύλες υπεδαφών τους, από τις πολυεθνικές, τις ξένες εταιρείες και την εγχώρια ελίτ.

Οι νέοι ηγέτες της Λατινικής Αμερικής υπόσχονται ένα καλύτερο μέλλον, κηρύσσοντας τον πόλεμο στην αμερικανική ηγεμονία και με την ενεργειακή συνεργασία μεταξύ τους, θέτουν τις βάσεις για την πολιτικοοικονομική ένωση ολόκληρης της Λατινικής Αμερικής. Οι ηγέτες της Κούβας Κάστρο και της Βενεζουέλας Τσάβες δραστηριοποιούνται προς την θεμελίωση ενός ιδεολογικού υπόβαθρου της προσέγγισης των χωρών, που όμως στο πρακτικό επίπεδο προχωρά με αργά βήματα³⁴.

Η Βολιβία, το Περού και ο Ισημερινός στα πλαίσια στενότερης συνεργασίας ανάμεσα στις χώρες, περιφερειακούς και τοπικούς οργανισμούς, καταβάλλουν ιδιαίτερες προσπάθειες για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης σε όλους τους οργανισμούς στα μέσα πολιτικής, αλλά και στην προσπάθεια δημιουργίας ενός αποτελεσματικού πολυμερούς συστήματος .

Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται αναλυτικά η συμμετοχή των χωρών σε διάφορους διεθνείς οργανισμούς :

³² Michael Shifter, το ίδιο.

³³ Nestor Taboada Teran, Tierra Martir Del Socialismo de David Socialismo de Evo Morales, Editora H&P, Cochabamba, Bolivia 2006, 114-116.

³⁴ Ronald M.Schneider, Latin American, Political History, Patterns and Personalities, Westview, Colorado 2007, 642.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ

A/A	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ	ΒΟΛΙΒΙΑ	ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	ΠΕΡΟΥ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
1.	G-77	X	X	X	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ
2.	G-24			X	
3.	G-15			X	
4.	UNESCO	X	X	X	ΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΟΗΕ
5.	UNIDO	X	X	X	
6.	UNCTAD	X	X	X	
7.	IBRD	X	X	X	
8.	IMF	X	X	X	
9.	FAO	X	X	X	
10.	IFAD	X	X	X	
11.	IDA	X	X	X	
12.	UN	X	X	X	
13.	IFC	X	X	X	
14.	ILO	X	X	X	
15.	IMO	X	X	X	
16.	ITU	X	X	X	
17.	UPU	X	X	X	
18.	WHO	X	X	X	
19.	WMO	X	X	X	
20.	WIPO	X	X	X	
21.	APEC			X	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ
22.	IAEA	X	X	X	
23.	ICC		X	X	
24.	IOC	X	X	X	
25.	IOM	X	X	X	
26.	ISO	X	X	X	
27.	OPEC	-	1973-1991	-	
28.	WTO	X	X	X	
29.	IFRCS	X	X	X	
30.	ICFTU		X	X	
31.	ICRM	X	X	X	
32.	NAM	X	X	X	
33.	OAS	X	X	X	ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ
34.	LAES	X	X	X	
35.	RG	X	X	X	
36.	AG	X	X	X	
37.	OPANAL	X	X	X	
38.	MERCOSUR				ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΗ ΧΩΡΑ

Πηγή : "<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/bl.html>"

1.5 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΙΕΝΕΞΕΙΣ / ΔΙΑΦΟΡΕΣ

Τα προβλήματα που ταλανίζουν τις σχέσεις των χωρών αναλύονται στην συνέχεια ως εξής :

Ο Ισημερινός αντιμετωπίζει προβλήματα προσφύγων λόγω των πολιτικών αναταραχών στην γειτονική Κολομβία. Επίσης η αντιπαλότητα με το Περού αποτελεί βασικό άξονα γύρω από τον οποίο περιστρέφονται οι διεθνείς σχέσεις του Ισημερινού. Η διένεξη για τα σύνορα κράτησε περισσότερο από κάθε άλλη στη Λατινική Αμερική, με την πρόκληση 24 περίπου συγκρούσεων μεταξύ των δύο χωρών από το 1942. Το 1995 εκδηλώθηκε η πιο βίαια αναμέτρηση (Ιανουάριος-Μάρτιος), με κόστος 1 εκατ.\$ και απώλειες εκατοντάδων ανδρών³⁵, το 1998 γίνεται συμφωνία ειρήνης με το Περού και λήγει η αντιπαράθεση των δύο χωρών, στην συμφωνία περιλαμβάνεται ξεχωριστή συνθήκη για την ναυσιπλοΐα και το εμπόριο για τον Ισημερινό στον Αμαζόνιο και στους παραποτάμους, επίσης δέσμευση της Inter-American Development Bank (IADB) και της παγκόσμιας τράπεζας (World Bank) για ποσόν 3 εκατομμύρια \$ με σκοπό την συνοριακή ολοκλήρωση και υλοποίηση σχεδίων για την ανάπτυξη της.

Το Περού επηρεάζεται από την αναζωπύρωση των διεκδικήσεων της Βολιβίας για την απόκτηση του διαδρόμου Atacama που εκχωρήθηκε στη Χιλή και εφάπτεται του Περού, με σκοπό την εξασφάλιση λιμενικών διευκολύνσεων/προσβάσεων για το βολιβιανό φυσικό αέριο³⁶.

Η Βολιβία διεκδικεί εκ νέου την απόκτηση του διαδρόμου Atacama, που εκχωρήθηκε στη Χιλή το 1884 ώστε να εξασφαλίσει δικαιώματα πρόσβασης στη θάλασσα του Ειρηνικού³⁷, βέβαια η θετική εξέλιξη του θέματος της, για την ευκολία της πρόσβασης περνά από την άρνηση και τα προβλήματα που εγείρει συνεχώς η Χιλή³⁸. Επίσης έχει διαφωνίες με την Χιλή από τον πόλεμο του Ειρηνικού (1879 -1883), όπου η Χιλή νίκησε τον συνασπισμό Περού – Βολιβίας. Σήμερα οι χώρες διαφωνούν σχετικά με τα δικαιώματα εκμετάλλευσης και κυριαρχίας των υδάτων του ποταμού Ρίο Λαούκα.

³⁵“http://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_relations_of_Ecuador”

³⁶“<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/bl.html>”

³⁷ Το ίδιο με ανωτέρω.

³⁸ Ronald M.Schneider, Latin American, Political History, Patterns and Personalities, Westview,Colorado 2007,642.

Η απόφαση της Βολιβίας να εθνικοποιήσει τα κοιτάσματα υδρογονανθράκων δημιούργησε προβλήματα³⁹ με την Βραζιλία και την Αργεντινή. Βέβαια οι Πρόεδροι της Βολιβίας Εβο Μοράλες, της Βενεζουέλας Ούγκο Τσάβες, συνεργάζονται με τους Προέδρους της Αργεντινής και της Βραζιλίας, για την εξεύρεση συμβιβαστικών λύσεων .

Προβλήματα⁴⁰ επίσης δημιουργούνται και στις διμερείς σχέσεις Περού με την Βενεζουέλα, λόγω της κριτικής που ασκεί ο πρόεδρος της Βενεζουέλας Ούγκο Τσάβες στον πρόεδρο του Περού Αλεχάντρο Τολέδο, για την εμπορική συμφωνία που συνήψε με τις ΗΠΑ.

Τέλος οι ιδιαίτερα θερμές σχέσεις στον οικονομικό και εμπορικό τομέα⁴¹, που αναπτύσσονται τελευταία μεταξύ Βολιβίας, Κούβας και Βενεζουέλας αποτελούν σημείο τριβής, τόσο με τις ΗΠΑ όσο και με άλλες χώρες της περιοχής και έρχονται σε αντίθεση με την Αμερικάνικη Συμφωνία Ελευθέρου Εμπορίου(NAFTA)⁴².

Ιστορικά οι διεθνείς σχέσεις καθορίζονται από τις διασυνοριακές διαφωνίες και διαφορές, που απορρέουν από τους τοπικούς πολιτικούς και οικονομικούς στόχους των χωρών στην περιοχή των Άνδεων.

Από την ανεξαρτησία του το Περού αντιμετωπίζει πρόβλημα με τα σύνορα του και οι διαφωνίες με τους γείτονες αποτελούν πρωτεύουσα ενασχόληση της διπλωματίας του⁴³ . Ο Ισημερινός από το 1830 εμπλέκεται σε συνοριακούς πολέμους με την Κολομβία και το Περού μέχρι το 1995, που τερματίστηκε η διαμάχη με το Περού και υπεγράφη η συμφωνία ειρήνης μεταξύ των δύο χωρών. Η Βολιβία έχει αποδοθεί ιστορικά σε μεγάλους αγώνες για την διεκδίκηση διαδρόμου πρόσβασης, μέσω της Χιλής στον Ειρηνικό ωκεανό με αρνητικά αποτελέσματα μέχρι σήμερα.

³⁹Λα Παζ, Στόπ στη «σάμπα», Ελευθεροτυπία, 5 Μαΐου 2006

⁴⁰Λα Παζ, το ίδιο.

⁴¹Μ.Βεργολιά Ο Τρίτος δρόμος της ενεργειακής επανάστασης, Κόσμος του Επενδυτή 6-7 Μαΐου 2006

⁴² Howard J.Wiarda and Harvey F.Kline, Latin American Politics and Development, Westview, Colorado 2007, 261.

⁴³ Debraj Ray, Development Economics, Princeton University Press, Princeton, New Jersey 1997,745.

1.6 ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Η Βολιβία είναι περικλειστη χώρα χωρίς έξοδο στη θάλασσα , κάτι που αποτελεί και σημαντικό γεωπολιτικό πρόβλημα. Ειδικότερα διεκδικεί την κυριαρχία διαδρόμου που θα την ενώσει με τον Ειρηνικό .Ο διάδρομος αυτός θα διέρχεται μέσα από την περιοχή Ατάκαμα, που από το 1884 ανήκει στη Χιλή.

Το 1992 υπήρξε συμφωνία με το Περού για παραχώρηση στη Βολιβία πρόσβαση στον Ειρηνικό Ωκεανό μέσω του λιμανιού Ίλο . Η ύπαρξη μιας μεγάλης ναυτικής δύναμης για περικλειστη χώρα, η οποία αποτελείται από κανονιοφόρους και περιπολικά υποδηλώνει το γεωπολιτικό όνειρο της Βολιβίας , να αποκτήσει έξοδο στη θάλασσα⁴⁴ .

Ο Ισημερινός από την αρχή της ύπαρξης του ως χώρα, είχε ένα σημαντικό γεωπολιτικό πρόβλημα⁴⁵. Να «πείσει» τον υπόλοιπο κόσμο και ιδιαίτερα τους μεγάλους γείτονες για την αναγκαιότητα ύπαρξης του .

Πράγματι δεν υπάρχει κανένα στοιχείο που να διαφοροποιεί τον Ισημερινό από τα υπόλοιπα έθνη της περιοχής .Οι κάτοικοι του είναι μίγμα Ισπανών – αυτοχθόνων ινδιάνων, καθολικοί όπως και οι γειτονικοί λαοί. Επίσης δεν υπάρχει κάποιος γεωγραφικός παράγοντας που να διαφοροποιεί την περιοχή του Ισημερινού από τα άλλα κράτη.

Το Περού έχει σοβαρές συνοριακές διαφορές με τον Ισημερινό, η έντονη και παρατεταμένη εχθρότητα που διέπει τις σχέσεις των δύο χωρών παρόλη την εθνολογική γλωσσική και θρησκευτική ομοιογένεια μεταξύ των δυο εθνών αλλά και την έλλειψη εθνικιστικών φανατισμών είναι σοβαρή ένδειξη ότι η « προσέγγιση των λαών» αποτελεί στοιχείο ανύπαρκτης γεωπολιτικής αξίας , δεδομένο ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση η προσέγγιση μεταξύ των δυο λαών δεν μπορεί να πάει παραπέρα αλλά οι χώρες παραμένουν εχθρικές και ανταγωνιστικές⁴⁶ . Οι δυο χώρες ενεπλάκησαν σε πολεμικές αντιπαραθέσεις το 1940 και το 1995, όπως προαναφέρθηκε στην παρούσα μελέτη με καταστροφικά αποτελέσματα .

⁴⁴ Η Μεγάλη Στρατιωτική, Ναυτική, Αεροπορική Εγκυκλοπαίδεια Αθήνα 2000, Τόμος 3^{ος} σελ.310-311

⁴⁵ Το ίδιο , Τόμος 6^{ος} σελ.243-244

⁴⁶ Γιώργος Μ. Σπυρόπουλος Ο Τρίτος Κόσμος στις Διεθνείς Σχέσεις, Μύθοι και Πραγματικότητες, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2005,255-257.

1.7 ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ ΚΑΙ Η ΔΙΑΦΘΟΡΑ

Τα κυριότερα προβλήματα που επηρεάζουν τους κοινωνικούς ιστούς των χωρών και επηρεάζουν την χρηστή διακυβέρνηση τους είναι τα ναρκωτικά και η διαφθορά⁴⁷.

Η Βολιβία είναι σημαντική χώρα διέλευσης της κοκαΐνης που προέρχεται από την Κολομβία και το Περού, εισαγωγέας προκαταρκτικών χημικών που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή παρανόμων ναρκωτικών, κατάλληλη χώρα για τοποθέτηση μετρητών από τους εμπόρους ναρκωτικών, λόγω συνθηκών που επικρατούν σε θέματα χρημάτων, αδιαφανείς χρηματοπιστωτικοί θεσμοί, ειδικότερα λόγω των αναταραχών κατά μήκος των συνόρων με την Κολομβία, και την αυξανόμενη δραστηριότητα στα βορινά σύνορα από τους εμπόρους και τους αντάρτες από την Κολομβία.

Η Βολιβία εξαρτάται άμεσα από την ξένη βοήθεια και ιδιαίτερα από αυτήν των ΗΠΑ για την καταπολέμηση των ναρκωτικών⁴⁸, όπως το πρόγραμμα "Coca Cero" που έχει ραγδαία αποτελέσματα στην μείωση της καλλιέργειας της κόκας. Στα μέσα της δεκαετίας του 80 η Βολιβία είχε γίνει η δεύτερη παραγωγός φύλλων κόκας και η τρίτη μεγαλύτερη παραγωγός κοκαΐνης. Η κοκαΐνη αποτελεί την πρωταρχική πηγή εισοδήματος, με έσοδα περισσότερα από μισό δισεκατομμύριο δολάρια σε ετήσια βάση για την οικονομία της χώρας.

Η καταστολή της αυξανόμενης παραγωγής κόκας, προσκρούει λόγω της παραδοσιακής κατανάλωσης και της ψυχικής ενσωμάτωσης της χρήσης της στην πολιτισμική συνείδηση των ιθαγενών. Οι καλλιεργητές της κόκας κερδίζουν σημαντικά ποσά που αποτελούν μοχλό της οικονομίας των περιοχών που καλλιεργείται η κόκα. Για να σταματήσει η παραγωγή της πρέπει να αντικατασταθεί η καλλιέργεια που αποτελεί ενασχόληση των αγροτών ινδιάνων, γιατί αυτή αποτελεί την κύρια πηγή εισοδήματος για τους φτωχούς αγρότες ιθαγενείς. Η προσπάθεια για ξερίζωμα και σταμάτημα, προσκρούει στο πολύ χαμηλό επίπεδο ζωής των αγροτών, οι οποίοι στηρίζουν προεκλογικά τις κινήσεις των πολιτικών υποψηφίων με τις

⁴⁷“[http : //Lanic .utexas.edu/la](http://Lanic.utexas.edu/la)”

⁴⁸ Howard J.Wiarda and Harvey F.Kline, Latin American Politics and Development, Westview, Colorado 2007, 361.

υποσχέσεις που τους έδωσαν ότι δεν θα εφαρμόσουν περιορισμούς στην καλλιέργεια της κόκα⁴⁹.

Οι στρατιωτικοί ακόμη έχουν σημαντική πολιτική επιρροή ενώ κατέχουν και μεγάλα πακέτα μετοχών . Οι σχέσεις πολιτικών και στρατιωτικών χαρακτηρίζονται από ένα κλίμα “κατάστασης στρατιωτικής πειθαρχίας”⁵⁰.

Το Περού μέχρι το 1996 στο κόσμο η μεγαλύτερη παραγωγός φύλλων κοκαΐνης, προβάλλεται και ως παραγωγός οπίου. Η καλλιέργεια κόκας στο Περού έπεσε 15% στα 31.150 εκτάρια (x10 στρέμματα) μεταξύ 2002 και στο τέλος του το 2003, ενώ από τα 115.000 εκτάρια στα μέσα της δεκαετίας του 90 σημειώθηκε μείωση κατά 63% (42.200 εκτάρια) το 2004⁵¹, στα μεγάλη ποσότητα βάσης κοκαΐνης μεταφέρεται στην γειτονική Κολομβία όπου υποβάλλεται σε κατεργασία κοκαΐνης και όταν ολοκληρωθεί , η κοκαΐνη μεταφέρεται έξω από τα λιμάνια του Ειρηνικού στις διεθνείς αγορές ναρκωτικών, μεγάλες ποσότητες κοκαΐνης μετά την επεξεργασία, μεταφέρονται στην Βραζιλία και στην Βολιβία για χρήση και μεταφορά στην Ευρώπη και στην Αφρική.

Ο Στρατός παρασκηνακά και τα μεγάλα ιδιωτικά συμφέροντα εξακολουθούν να ασκούν σημαντική επιρροή στα πολιτικά πράγματα με απόρροια τα σκάνδαλα και την διαφθορά, επίσης οι σχέσεις πολιτικών και στρατιωτικών είναι μία κατάσταση “προϊσταμένου προς υφιστάμενο”⁵² .

Ο Ισημερινός είναι η τρίτη μεγαλύτερη χώρα παραγωγός κόκας (μετά την Κολομβία και το Περού) με εκτιμώμενη παραγωγή 28.450 εκτάρια (x10 στρέμματα) τον Ιούνιο του 2003, με αύξηση παραγωγής 23 % από τον Ιούνιο του 2002 , τα προϊόντα της κόκας και η κοκαΐνη μέσω Αργεντινής , Βραζιλίας και Χιλής εξάγονται στην ευρωπαϊκή και αμερικάνικη αγορά. Οι προσπάθειες για εναλλακτικές καλλιέργειες δεν καρποφόρησαν, το μαύρο χρήμα⁵³ από το εμπόριο ναρκωτικών διακινείται κατά μήκος των συνόρων με τη Βραζιλία και τη Παραγουάη. Οι στρατιωτικοί παρασκηνακά και οι βαρόνοι της κοκαΐνης εξακολουθούν να έχουν μεγάλη επιρροή με τα κέρδη που στηρίζουν την οικονομία και προκαλούν πολιτικά σκάνδαλα διαφθοράς. Οι σχέσεις

⁴⁹Ronald M.Schneider, Latin American, Political History, Patterns and Personalities, Westview,Colorado 2007,635.

⁵⁰ Peter H.Smith, Democracy in Latin America, Political Change in Comparative Prospective, Oxford University Press, New York 2005, 103.

⁵¹ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) Programme in Peru: Basic Facts, January 2005, 1-3.

⁵² Peter H.Smith, Democracy in Latin America, οπ. παρ. σελ 103.

⁵³ UNODC, Annual Report 2005, Ecuador

στρατιωτικών και πολιτικών χαρακτηρίζεται από ένα είδος “στρατιωτικής κηδεμονίας”⁵⁴.

Η διαφθορά ενισχύεται από το παράνομο εμπόριο των ναρκωτικών ουσιών όπου ενδεικτικά η συνολική καλλιέργεια κόκας στην περιοχή των Άνδεων ανέρχεται στα 153.800 εκτάρια⁵⁵ σε συνδυασμό με τους εύθραυστους κρατικούς μηχανισμούς των χωρών. Οι έμποροι των ναρκωτικών έχουν δημιουργήσει ιδιωτικούς στρατούς και συχνά προκαλούν τρομοκρατικά χτυπήματα στον κρατικό μηχανισμό και εγκληματικές ενέργειες στον απλό πληθυσμό των χωρών. Τόσο το Περού όσο και η Βολιβία τροφοδοτούν την παγκόσμια αγορά κοκαΐνης σε ποσοστό 90%.⁵⁶

Τα ναρκωτικά η διαφθορά και τα προβλήματα του αντάρτικου, είναι σημαντικά πολιτικά προβλήματα και περιορίζουν τις ικανότητες και τις ευελιξίες του πολιτικού συστήματος. Η τοπογραφία της περιοχής των Άνδεων λειτουργεί αρνητικά στην αντιμετώπιση της βίας, του αντάρτικου, της εγκληματικότητας, της διακίνησης ναρκωτικών στην Βολιβία και το Περού και προκαλεί την έντονη περιφερειοποίηση τους. Επιπρόσθετα η κατάσταση που επικρατεί στην Κολομβία προκαλεί προβλήματα στο Περού και την Βολιβία. Επίσης στο Περού απαιτείται ιδιαίτερη προσπάθεια για την εξάλειψη των ανωτέρω προβλημάτων με εκπόνηση προγραμμάτων σωστής διαχείρισης τους. Στον Ισημερινό⁵⁷ δεν υπάρχουν μεγάλα προβλήματα ναρκωτικών αλλά συχνά εκδηλώνονται εξεγέρσεις των ιθαγενών πληθυσμών με σκοπό την συγχώνευση / αφομοίωση τους στην εθνική πολιτική ζωή της χώρας.

Το 2004 η χρήση ναρκωτικών ουσιών κόκας και κοκαΐνης μεταξύ του ενηλίκου πληθυσμού στην Βολιβία κυμάνθηκε στα 0,3% και 0,4% αντίστοιχα και στο Περού 0,6% και 0,4% αντίστοιχα⁵⁸.

⁵⁴ Peter H. Smith, *Democracy in Latin America, Political Change in Comparative Perspective*, Oxford University Press, New York 2005, 103.

⁵⁵ “World Drug Report 2004”

⁵⁶ Γιώργος Μ. Σπυρόπουλος *Ο Τρίτος Κόσμος στις Διεθνείς Σχέσεις, Μύθοι και Πραγματικότητες*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2005, 325.

⁵⁷ UNODC, *Annual Report 2005, Ecuador*, 54.

⁵⁸ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) *Programme in Latin America and the Caribbean*, 5.

1.8 ΟΙ ΙΘΑΓΕΝΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΙ

Οι χώρες συγκεντρώνουν πολλά προβλήματα που λειτουργούν ως παράγοντες αστάθειας και υπονόμησης της κρατικής τους υπόστασης. Οι κοινωνικές ανισότητες, η αυξημένη εγκληματικότητα, η άνοση του λαθρεμπορίου ναρκωτικών, το ξέσπασμα ινδιάνικων εξεγέρσεων και κινημάτων, οι κρίσεις ως απόρροια των πολιτικών ανασχηματισμών και τα κοινωνικοοικονομικά υφής προβλήματα δυναμιτίζουν την βία που κυοφορείται από το χαμηλό επίπεδο εθνικής ολοκλήρωσης και την εξαθλίωση των ιθαγενών πληθυσμών⁵⁹.

Στην Βολιβία οι ιθαγενείς στις δεκαετίες 60 και 70 ανέπτυξαν ένα κίνημα⁶⁰ με αιτήματα την πολιτισμική αναγνώριση και την επιβεβαίωση της ινδιάνικης ταυτότητας τους. Στην συνέχεια αυτό ατόνησε ως κίνημα και εισήλθε στο χώρο της πολιτικής ως ένα κόμμα χωρικών, το επαναστατικό κίνημα Tupac Katari⁶¹ στο τέλος της δεκαετίας του 80. Το ένοπλο σκέλος του κινήματος αυτού συστάθηκε το 1978, αναπτύχθηκε στο υψίπεδο Αλταπλάνο και στην περιοχή Τσαπάρε και εκτέλεσε επιθέσεις με συνέπεια την καταστροφή υποδομών ηλεκτρικής ενέργειας και πετρελαιοαγωγών μέχρι το 1993 οπότε και ατόνησε η δράση του.

Στον Ισημερινό η ένοπλη πάλη παρουσιάζεται αρχικά το 1983 από το προοδευτικό εξτρεμιστικό κίνημα και σταματά το 1991. Άλλες ομάδες ανταρτών προκαλούν δολιοφθορές και επιθέσεις αλλά εξαρθώνονται από τις δυνάμεις ασφαλείας το 1992. Στην χώρα εισάγεται βία και από την γειτονική Κολομβία ιδιαίτερα στις περιοχές των συνόρων όπου δραστηριοποιούνται και οι έμποροι των ναρκωτικών. Τον Ιανουάριο του 2000 εκδηλώθηκε μεγάλη εξέγερση ιθαγενών⁶² με σκοπό την κατάληψη της εξουσίας ή την συμμετοχή της σε αυτήν, με ένα σχέδιο ριζοσπαστικού ρεφορμισμού μέσα από ένα πλέγμα συμμαχιών πολιτικών και συνδικαλιστικών εκφράσεων στα κατώτερα και μεσαία κοινωνικά στρώματα αλλά και στην κάστα των στρατιωτικών, με κλαδικά, οικονομικά και πολιτιστικά αιτήματα και την απαίτηση για παραίτηση

⁵⁹ ... Η Ινδιάνικη Αμερική, Από Τον Ιθαγενισμό στην Ινδιανικότητα. Η Στάση Της Αριστεράς Απέναντι στο κίνημα των ινδιάνων ΠΕΡΟΥ, ΒΟΛΙΒΙΑΣ, ΕΚΟΥΑΝΤΟΡ, ΚΟΛΟΜΒΙΑ, ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ, Εναλλακτικές Εκδόσεις – Νότιος Άνεμος #2 Αθήνα...

⁶⁰ ...Κίνημα Ινδιάνων TUP AC KATARI (Βολιβία), Εναλλακτικές Εκδόσεις #8, Αθήνα 1993, 16-20.

⁶¹ Αρχηγός της μεγάλης αντιαποικιακής εξέγερσης του 1780-81.

⁶² Ecuador, Η Ιθαγενική και Λαϊκή Εξέγερση, Εναλλακτικές Εκδόσεις – Νότιος Άνεμος #15, Αθήνα 2001, 11-29.

του προέδρου Mahuad. Η κεντρική εξουσία του Ισημερινού κατόρθωσε να ελέγξει την κατάσταση προς όφελος της. Οι ρίζες της εξέγερσης του 2000 βρίσκονται στον πανινδιάνικο ξεσηκωμό το Μάη του 1990 που είχε ειρηνική χροιά και έλαβε χώρα στο Κίτο, με βασικά αιτήματα δικαιώματα στην γη, αναγνώριση του ινδιάνικου πολιτισμού και την κακή κατάσταση που επικρατούσε στα μέσα μεταφοράς και το εμπόριο της χώρας.

Στο Περού αναπτύχθηκε το 1980 μία μαοϊκή οργάνωση το Φωτεινό Μονοπάτι⁶³ που διεξήγαγε έναν αμείλικτο πόλεμο εναντίον της κεντρικής εξουσίας με χιλιάδες νεκρούς και υψηλό οικονομικό κόστος για την χώρα⁶⁴. Ο πρόεδρος Fujimori το 1990⁶⁵ εφάρμοσε μία αντιτρομοκρατική πολιτική που κατέληξε στην σύλληψη των ηγετών και στον τερματισμό της δράσης της οργάνωσης, σταδιακά από το 1993 έως το 1994⁶⁶.

Στην δεκαετία του 70 ο ιθαγενείς πληθυσμός των χωρών της περιοχής των Άνδεων άρχισε να δραστηριοποιείται πολιτικά με πρωτόγνωρους τρόπους και αιτήματα προστασίας της γης τους, του πολιτισμούς τους από την αυξανόμενη επίδραση των πολυεθνικών εταιρειών, των νεοαποικιοκρατών και του κράτους. Στα 1980 δόθηκε μεγάλη έμφαση στον προσδιορισμό της εθνικής και πολιτισμικής τους ταυτότητας. Σε πολλές χώρες οι ιθαγενείς διαμόρφωσαν κοινούς στόχους ,για τον τερματισμό των εθνικών διακρίσεων και πολιτικές αφομοίωσης τους από τις κυβερνήσεις, στα πλαίσια αυτά σημειώθηκαν κινήματα και εξεγέρσεις ιθαγενών, όπως λεπτομερώς προαναφέρθηκαν στην Βολιβία, τον Ισημερινό και το Περού.

Το 1990 η Βολιβία, ο Ισημερινός και το Περού μαζί με άλλες τέσσερις χώρες της Λατινικής Αμερικής ανεγνώρισαν μία ήπιας μορφής εκδοχή στις αξιώσεις των ιθαγενών και διακήρυξαν τον πλουραλισμό και την πολυεθνικότητα των κοινωνιών τους⁶⁷.

⁶³ Mondes rebelles, Guerillas, Millice, Groupes Terroristes, L' encyclopedia des Acteurs, Conflicts and Violence Politiques, Editions Michalon, Paris 2001.

⁶⁴ Η δράση του Φωτεινού Μονοπατιού προκάλεσε τον θάνατο 35.000 ανθρώπων και οι ζημιές από τις τρομοκρατικές ενέργειες ανήλθαν στο ποσό των 25 δισεκατομμυρίων δολαρίων.

⁶⁵ Alberto Bolivar, The Return of shining Path, Foreign Policy Research Institute, April 2002.

⁶⁶ Jean-Marc Balencie Arnaud de La Grange, Εξεγερμένος Κόσμος Α΄ Τόμος : Αμερική, Εγγύς και Μέση Ανατολή, Χώρες του Μαγκρέπ. Αντάρτικα, Μιλίσιες, Τρομοκρατικές Ομάδες, Πρωταγωνιστές, Συγκρούσεις, Πολιτική Βία, Εκδόσεις ΤΥΠΩΘΗΤΩ (Γιώργος Δάρδανος), Αθήνα 2004, 134-143.

⁶⁷ Howard J.Wiarda and Harvey F.Kline, Latin American Politics and Development, Westview, Colorado 2007, 51.

Σήμερα υπάρχουν περιπτώσεις ιθαγενών που συμμετέχουν στην πολιτική σκηνή των χωρών τους όπως συνέβη με το Περού το 2001 όταν εκλέχθηκε πρόεδρος ο Alejandro Toledo και στην Βολιβία το 2006 με τη εκλογή του προέδρου Έβο Μοράλες.

1.9 Η ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

Οι χώρες των Άνδεων δέχθηκαν επιδράσεις από άλλες χώρες της Λατινικής Αμερικής, αλλά και η μία από την άλλη. Βέβαια όπως ιστορικά προκύπτει η επίδραση στην ανάπτυξη μιας χώρας, δεν είναι σημαντική στα γεγονότα και στα συμβάντα της άλλης.

Στην δεκαετία του 50 ο “Περονισμός”⁶⁸ εξάχθηκε και επηρέασε την πλειονότητα των χωρών της Λατινικής Αμερικής, με ουσιαστική επίδραση στις κυβερνήσεις, στις αντιπολιτεύσεις ως μοντέλο, αφού πρώτα προσαρμόσθηκε στις ιδιαιτερότητες και τις περιστάσεις κάθε χώρας.

Η επανάσταση στη Κούβα το 1959 με προσπάθεια για κοινωνική αλλαγή και οικονομική ανάπτυξη, επέφερε κέρδη μόνο στο θεωρητικό πεδίο. Στη Βολιβία το αγροτικό αντάρτικο κίνημα του Τσε Γκεβέρα⁶⁹ απέτυχε και κατέληξε στην εκτέλεση του από το βολιβιανό στρατό το 1967⁷⁰. Τελικά τα συμβάντα στη μία χώρα επηρεάζουν την άλλη σπάνια και με οριακό τρόπο. Η περίπτωση του Περού είχε επίδραση σε πολλές χώρες της περιοχής, το καθεστώς του Velasco Alvarado στο Περού είχε κάποια επίδραση στην στρατιωτική διακυβέρνηση της Βολιβίας, την μικρή περίοδο από το 1968 έως το 1973, ενώ μικρή επίδραση είχε στον Ισημερινό⁷¹.

Σήμερα η έκταση των αλλαγών στην πολιτική σφαίρα έχει μειωθεί σημαντικά σε σχέση με το παρελθόν των χωρών και ιδιαίτερα συγκρινόμενο με την περίοδο των στρατιωτικών καθεστώτων των δεκαετιών 60 και 70.

Την τελευταία δεκαετία οι χώρες φαίνεται ότι άρχισαν ένα κύκλο οικονομικής προόδου και βελτίωσης της δημοκρατικής διακυβέρνησης με την αύξηση των τεχνοκρατικών κυβερνήσεων και την ανάληψη εθνικών δράσεων και στρατηγικών.

Το 2006 αποτέλεσε ορόσημο για την δημοκρατία στην Λατινική Αμερική, έγιναν δέκα προεδρικές εκλογές που έδειξαν τη θέληση των λαών για εδραίωση των δημοκρατικών θεσμών. Οι κυβερνήσεις των προέδρων Hugo Chavez, Luiz Inacio Lula da Silva, Nestor Krichner και Evo Morales

⁶⁸ Jorge G. Castaneda, Latin America's Left Turn, Foreign Affairs, May / June 2006.

⁶⁹ Nestor Taboada Teran, Tierra Martir Del Socialismo de David Socialismo de Evo Morales, Editora H&P, Cochabamba, Bolivia 2006, 77-79.

⁷⁰ Γιώργος Μ. Σπυρόπουλος Ο Τρίτος Κόσμος στις Διεθνείς Σχέσεις, Μύθοι και Πραγματικότητες, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2005, 253.

⁷¹ Ronald M.Schneider, Latin American, Political History, Patterns and Personalities, Westview, Colorado 2007,624.

ώθησαν την άνοδο μιας νέας “αριστεράς”, που προωθεί την κοινωνική δικαιοσύνη και την ανάπτυξη⁷².

Η αιτία της στροφής των χωρών προς τα “αριστερά”⁷³ έγινε μετά το τέλος της εποχής του ψυχρού πολέμου και βασίστηκε στα εξής:

- Την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης, που βοήθησε τις χώρες να στραφούν αριστερά, με την μετακίνηση του γεωπολιτικού στίγματος τους.

- Την αποτυχία των οικονομικών ανασχηματισμών της δεκαετίας του 90 σε συνδυασμό με τις τάσεις που διαμορφώθηκαν για άρση των ανισοτήτων και πρόοδο της δημοκρατίας.

- Την εξάπλωση του εκδημοκρατισμού και την σταθεροποίηση των δημοκρατικών εκλογών ως μόνο δρόμο για κοινωνική, δημοκρατική και εθνική διαμόρφωση της περιοχής.

Η χρηστή διακυβέρνηση και η προώθηση της δημοκρατίας αποτελούν βασικούς παράγοντες για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων, που θέτουν οι χώρες. Η δημιουργία περιβάλλοντος που συντελεί στην ανάπτυξη και εξαλείφει την φτώχεια είναι απόρροια της χρηστής διακυβέρνησης στο εσωτερικό των χωρών, της προώθησης της δημοκρατίας, της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών, της διαφάνειας στο χρηματοοικονομικό, νομισματικό και εμπορικό σύστημα της χώρας, καθώς και η εγκαθίδρυση κράτους δικαίου.

Οι δείκτες που διαμορφώνουν την χρηστή διακυβέρνηση των χωρών, αναλύονται εκτενώς στην συνέχεια και χαρακτηρίζουν την ελευθερία, την πολιτική διακυβέρνηση και την διαφάνεια, που επικρατούν στην Βολιβία, στο Περού και τον Ισημερινό. Τα στοιχεία που καθορίζουν τους δείκτες συγκεντρώνονται και αναλύονται σε παγκόσμιο επίπεδο από Μη Κερδοσκοπικούς και Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς .

Οι δείκτες ελευθερίας σε κάθε μία χώρα⁷⁴ αναλύονται στους παρακάτω πίνακες:

⁷² Michelle Bachelet, Το Λατινοαμερικάνικο Όνειρο, The Economist, Ο Κόσμος το 2007. Έκδοση Καθημερινή, 68.

⁷³ Jorge G. Castaneda, Latin American's Left Turn, Foreign Affairs, May / June 2006.

⁷⁴ “<http://earthtrends.wri.org>”

ΠΙΝΑΚΑΣ 3
ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΧΩΡΑ	ΕΛΕΥΘΕΡΟ	ΜΕΡΙΚΩΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟ	ΟΧΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟ
ΒΟΛΙΒΙΑ	X		
ΠΕΡΟΥ	X		
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ		X	

Πηγή : Earth Trends 2003

ΠΙΝΑΚΑΣ 4
ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

ΧΩΡΑ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ (1=πολύ ελεύθερα 7=ελάχιστα ελεύθερα)
ΒΟΛΙΒΙΑ	1
ΠΕΡΟΥ	1
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	3

Πηγή : Earth Trends 2003

ΠΙΝΑΚΑΣ 5
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ

ΧΩΡΑ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ (1=πολλές ελευθερίες 7=ελάχιστες ελευθερίες)
ΒΟΛΙΒΙΑ	3
ΠΕΡΟΥ	3
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	3

Πηγή : Earth Trends 2003

ΠΙΝΑΚΑΣ 6
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΧΩΡΑ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ (1-30=ελεύθερος,31-60=μερικώς ελεύθερος, 61-100=όχι ελεύθερος)
ΒΟΛΙΒΙΑ	25
ΠΕΡΟΥ	30
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	40

Πηγή : Earth Trends 2003

Οι δείκτες της πολιτικής διακυβέρνησης⁷⁵ σε κάθε μία χώρα αναλύονται στους παρακάτω πίνακες:

ΠΙΝΑΚΑΣ 7
ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ / ΑΠΟΛΥΤΑΡΧΙΑΣ

ΧΩΡΑ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ (Το -10 είναι δυνατή απολυταρχία και το +10 είναι πλήρης δημοκρατία)
ΒΟΛΙΒΙΑ	9
ΠΕΡΟΥ	-8
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	6

Πηγή : Earth Trends 2003

ΠΙΝΑΚΑΣ 8
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΧΩΡΑ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ (Κλίμακα 0-5,1=Δεν υπάρχει, 2=υπάρχουν διαμάχες, 3=μεταβατικό, 4=ανταγωνιστικό)
ΒΟΛΙΒΙΑ	μεταβατικό
ΠΕΡΟΥ	μεταβατικό
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	Ανταγωνιστικό με έντονες διαμάχες

Πηγή : Earth Trends 2003

⁷⁵ "<http://earthtrends.wri.org>"

Ο δείκτης διαφάνειας⁷⁶ σε κάθε μία χώρα αναλύεται στον παρακάτω πίνακες

ΠΙΝΑΚΑΣ 9
ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΦΘΟΡΑ

ΧΩΡΑ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ (10=ελάχιστη διαφθορά, 0=πολύ διαφθορά)
ΒΟΛΙΒΙΑ	2
ΠΕΡΟΥ	4
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	2

Πηγή : Earth Trends 2003

Η διαφάνεια των χωρών σε διεθνές επίπεδο παρακολουθείται από έναν διεθνή Μη Κυβερνητικό Οργανισμό (ΜΚΟ), που συγκεντρώνει και αναλύει τις πληροφορίες, που αφορούν και την καταπολέμηση της διαφθοράς .

Σήμερα στις χώρες συγχρόνως με την πολιτική, πολιτισμική, οικονομική και κοινωνική αλλαγή, σημειώνονται αλλαγές στους πολιτικούς θεσμούς. Τα πολιτικά κόμματα έχουν καλύτερη οργάνωση, με ρεαλιστική συμπαγή βάση και ρεαλιστικά προγράμματα και ιδεολογία. Στα πλαίσια του μεγαλύτερου κοινωνικού πλουραλισμού εμφανίζονται ομάδες με ενδιαφέροντα, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις⁷⁷ και κοινωνικές ομάδες περισσότερες από πριν, με αιτήματα που ζητούν επιτακτική λύση. Οι κυβερνητικές δράσεις και οι θεσμοί εκσυγχρονίζονται, αυξάνουν την επίδραση τους μειώνουν την διαφθορά και παρέχουν καλές υπηρεσίες. Οι εκλογές έγιναν τίμιες και αποτελούν μονόδρομο, το νομοθετικό, το δικαστικό σύστημα και η πολιτική εκσυγχρονίσθηκαν με πολλούς τρόπους.

Είναι επιτακτική η ανάγκη για συνέχιση της βελτίωσης του επιπέδου δημοκρατίας στην διακυβέρνηση των χωρών, όπου απαραίτητη προϋπόθεση για τον εκδημοκρατισμό είναι η ανάπτυξη ενός σημαντικού βαθμού πολιτικής ανάπτυξης⁷⁸.

⁷⁶ <http://earthtrends.wri.org>

⁷⁷ Howard J.Wiarda and Harvey F.Kline, Latin American Politics and Development, Westview, Colorado 2007, 54.

⁷⁸ Ronald M.Schneider, Latin American, Political History, Patterns and Personalities, Westview, Colorado 2007, 625.

1.10 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι χώρες της Λατινικής Αμερικής και μεταξύ αυτών ο Ισημερινός, το Περού και η Βολιβία απέκτησαν την ανεξαρτησία τους στις αρχές του 19^{ου} αιώνα ο Ισημερινός το 1830, το Περού το 1824 και η Βολιβία το 1825. Από την ημέρα της ανεξαρτησίας τους οι χώρες αυτές άρχισαν να εισέρχονται σε φάση αγώνων για τον προσδιορισμό της εθνικής τους ταυτότητας και προσπάθειας για αυτοδύναμη ανάπτυξη τους. Με την ανάπτυξη των πολιτικών κινημάτων των διανοούμενων και των προοδευτικών και σε συνδυασμό με το παραδοσιακό διεθνές εμπόριο , δημιουργήθηκαν στις χώρες αυτές εσωτερικά αναπτυξιακά προβλήματα τα οποία τις επηρεάζουν μέχρι σήμερα . Αποτέλεσμα αυτών ήταν η “υπανάπτυξη” των χωρών και η κατάταξη τους σήμερα στις αναπτυσσόμενες.

Η διακυβέρνηση της Βολιβίας, του Περού και του Ισημερινού πέρασαν ιστορικά από πολλά στάδια, την παραδοσιακή ολιγαρχία, που την συνιστούν ο στρατός, η ρωμαιοκαθολική εκκλησία και οι μεγαλοκτήμονες, την αλληλοδιαδοχή των στρατιωτικών πραξικοπημάτων, την διαφθορά των κυβερνήσεων και το τεράστιο πρόβλημα καλλιέργειας – διακίνησης της κόκας, που δημιούργησαν τεράστια πολιτικά προβλήματα στις χώρες αυτές. Το Περού και η Βολιβία μετά το 1980 – 1982 άρχισαν να έχουν εκλεγμένες κυβερνήσεις με δημοκρατικές διαδικασίες, ενώ ο Ισημερινός απέκτησε δημοκρατία μετά το 2003. Η ουσιαστική συμμετοχή των ιθαγενών στα πολιτικά τεκταινόμενα των χωρών άρχισε το 2001 στο Περού και το 2006 στη Βολιβία, με την εκλογή ιθαγενών προέδρων, γεγονός που επιβεβαιώνει επίσημα τον πλουραλισμό και την πολυεθνικότητα των χωρών.

Η επίτευξη της καλής διακυβέρνησης στις χώρες αυτές αποτελεί επείγουσα προτεραιότητα που πρέπει να βασίζεται στην κοινωνική ειρήνη, το σεβασμό της αξιοπρέπειας, την αξία της ανθρώπινης ζωής, στην προαγωγή του κράτους δικαίου, στην προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ελευθερίας, της κοινωνικής δικαιοσύνης, των ελευθεριών και στην καταστολή της διαφθοράς.

Στην διακυβέρνηση των χωρών υπάρχουν πολλά προβλήματα αλλά έχουν γίνει και σημαντικά βήματα για την αποκατάσταση αυτών. Το επίπεδο ελευθεριών, τα πολιτικά δικαιώματα, οι πολιτικές ελευθερίες και η ελευθερία του τύπου τώρα τελευταία σημειώνουν σημαντικές βελτιώσεις προς το καλύτερο, δηλαδή την “ελευθερία”. Η δημοκρατία των χωρών έχει βελτιωθεί αισθητά για την Βολιβία και τον Ισημερινό, ενώ για το Περού υπάρχουν προβλήματα από την απολυταρχική διακυβέρνηση της χώρας αυτής, που εκτιμάται ότι θα αλλάξουν μετά την πρόσφατη εκλογή του νέου προέδρου το 2006.

Προβλήματα υπάρχουν από την διαφθορά που “ζει και βασιλεύει”, στον δημόσιο τομέα από τους δημόσιους λειτουργούς που φροντίζουν για το προσωπικό τους όφελος, στο πολιτικό σύστημα από τους επίορκους πολιτικούς και στο στρατιωτικό κατεστημένο που παραμένει βαθιά αντιδημοκρατικό. Επίσης οι “βαρόνοι της κόκας” προκαλούν τεράστια προβλήματα στο πολιτικό σύστημα και στον κοινωνικό ιστό της χώρας με την καλλιέργεια την διακίνηση και τα τεράστια ποσά που κερδίζουν από το εμπόριο των ναρκωτικών, με τα οποία εξαγοράζουν τους πάντες.

Η πολιτική ανάπτυξη των χωρών άρχισε με ουσιαστικά βήματα, τον εκσυγχρονισμό των πολιτικών θεσμών, την ενδυνάμωση των πολιτικών κομμάτων, την βελτίωση των νομοθετικών και δικαστικών συστημάτων, την συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, των Μη Κυβερνητικών Οργανισμών και την πρόοδο στην άρση των διακρίσεων των ιθαγενών πληθυσμών.

Η σημαντικού βαθμού πολιτική ανάπτυξη των χωρών, θα είναι απόρροια ενός επιτυχημένου εκδημοκρατισμού με ηγέτες μεγάλης πολιτικής ποιότητας και οράματα ικανά να οικοδομήσουν το μέλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

2.1 Η ΦΤΩΧΕΙΑ

2.1.1 ΣΤΗ ΒΟΛΙΒΙΑ

Η Βολιβία έχει ένα από τους υψηλότερους ρυθμούς φτώχειας στην Λατινική Αμερική. Το ΑΕΠ κατά κεφαλήν κυμαίνεται στα 2.424\$ (2003)⁷⁹. Το 1992 και σύμφωνα με την απογραφή του πληθυσμού, περίπου το 72% από τον πληθυσμό δεν κάλυπταν τις βασικές ανάγκες. Στο τέλος της δεκαετίας του 90, ένα ποσοστό της τάξης του 63% του πληθυσμού, καταγράφηκε να έχει οικογενειακό εισόδημα κάτω από το όριο της φτώχειας⁸⁰, το ποσοστό του φτωχού πληθυσμού στις μεγάλες πόλεις αυξήθηκε από 1,5 εκατομμύρια το 1993, στα 1,7 εκατομμύρια το 1997, ενώ ο αριθμός των ιθαγενών αυξήθηκε από 700.000 στις 730.000⁸¹.

Μετά την κοινωνική πολιτική που εφαρμόστηκε κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 90, αυξήθηκαν και προωθήθηκαν επενδύσεις σε ανθρώπινους πόρους και ιδιαίτερα σε τομείς, όπως η εκπαίδευση, η υγεία και η βασική υγιεινή. Η αποκέντρωση και η πρωτοβουλία με την λαϊκή συμμετοχή, βοήθησε στην κατανομή των πόρων προς τις φτωχές περιοχές της χώρας, με την εγκατάσταση κοινωνικών μηχανισμών ελέγχου, προωθήθηκε και ενδυναμώθηκε σημαντικά, η αποκέντρωση σε πολλά επίπεδα της διοίκησης και ενθαρρύνθηκε η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συμμετοχή των κοινωνικών φορέων.

Οι κοινωνικές επενδύσεις συνοδεύτηκαν από την ανάγκη για κάλυψη των τρεχουσών δαπανών σε πολλούς κοινωνικούς τομείς. Από το 1995 έως το 1999, οι κοινωνικές δαπάνες αυξήθηκαν από 12,3 % του ΑΕΠ στο 16,5% του ΑΕΠ. Όμως το επίπεδο των κοινωνικών δαπανών στην Βολιβία είναι ακόμη πολύ χαμηλό 35%, από τον μέσο όρο της Λατινικής Αμερικής 41%.

⁷⁹“[http : //Lanic .utexas.edu/la/](http://Lanic.utexas.edu/la/)”

⁸⁰ Μελέτες στα πλαίσια της Οικονομικής Επιτροπής για την Λατινική Αμερική και την Καραϊβική ECLAC, έδειξαν ότι η Βολιβία έχει τον υψηλότερο δείκτη φτώχειας της περιοχής, με την Ονδούρα και το Ελ Σαλβαδोर (22 μονάδες πάνω από τον μέσο όρο της Λατινικής Αμερικής)

⁸¹ Worldbank, Bolivia Poverty Assessment Establishing the Basis Pro- Poor Growth, Report No 28068-BO, December 15, 2000, 1-2

Ο δημόσιος τομέας παίζει κυρίαρχο ρόλο στην παροχή προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας στην πλειονότητα του πληθυσμού⁸².

Η αύξηση των κοινωνικών δαπανών περιορίζεται από τα μη ικανοποιητικά έσοδα από φόρους, τις αυξανόμενες ανάγκες και το υψηλό κόστος αναμόρφωσης του συστήματος σύνταξης γήρατος της χώρας.

Η φτώχεια στις αστικές περιοχές κυμαίνεται στο 29,3% και συνδέεται με τα προβλήματα της απασχόλησης και του χαμηλού ανθρώπινου κεφαλαίου στο τμήμα των εργαζομένων. Σε ποσοστό 85% το εισόδημα των αστικών οικογενειών προέρχεται από την χειρωνακτική κοπιαστική εργασία. Η αύξηση του εισοδήματος από την εργασία ιδιαίτερα στο επιχειρηματικό και ημिएπιχειρηματικό τομέα, ο οποίος έχει ρυθμό ανάπτυξης περίπου 5% ανά έτος, διατηρείται σταθερό σε αντίθεση με το οικογενειακό πραγματικό εισόδημα (από την αυτοαπασχόληση), το οποίο έχει παραμείνει σταθερό.

Την δεκαετία του 90 η διαφορά στους μισθούς και τα μεροκάματα ήταν απόρροια του γεγονότος, ότι η ζήτηση αφορούσε σε περισσότερο εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό, σε περισσότερο αναπτυγμένους τομείς της οικονομίας, ενώ στους τομείς όπου απασχολείται ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό επήλθε σταθεροποίηση αλλά και μείωση του, με συνέπεια την συρρίκνωση του εισοδήματος των εργαζομένων.

Στις αγροτικές περιοχές η φτώχεια είναι απόρροια ως ένα σημείο, της άνισης κατανομής γης, του μεγέθους της γης, της χαμηλής παραγωγής του αγροτικού τομέα και των χαμηλών τιμών, που τα αγροτικά προϊόντα έχουν στις αγορές. Η παραγωγικότητας επηρεάζεται από την χρησιμοποίηση στην παραγωγή των προϊόντων μικρής κλίμακας τεχνικές ανάπτυξης και καλλιέργειας, έλλειψη τεχνολογικού εξοπλισμού όπως τρακτέρ, αντλίες για υψηλότερη απόδοση, ανειδίκευτων εργατών, έλλειψη υδάτων, έλλειψη βασικών υποδομών παραγωγής, το υψηλό κόστος των κεφαλαίων, η έλλειψη σαφήνειας των δικαιωμάτων των ιδιοκτητών πάνω στον σεβασμό της γης και των φυσικών πόρων της χώρας και άλλοι παράγοντες που δρουν ανασταλτικά στην βέλτιστη χρήση της γης⁸³.

⁸² Worldbank, Bolivia Poverty Assessment Establishing the Basis Pro- Poor Growth, Report No 28068-BO, December 15, 2000, 9

⁸³ Debraj Ray, Development Economics, Princeton University, Press Princeton, New Jersey 1997 445-448

Αξιοσημείωτο γεγονός αποτελεί η ύπαρξη τοπικών κοινοτήτων ιθαγενών πληθυσμών (πληθυσμοί ινδιάνων Pueblos), οι οποίες εξαρτώνται ουσιαστικά όσον αφορά την οικονομία από το κυνήγι, το ψάρεμα και την συγκομιδή. Αυτές οι πληθυσμιακές ομάδες και οι άλλες κοινότητες υποφέρουν από προβλήματα, πρόσβασης στους φυσικούς πόρους και χαμηλής ικανότητας παραγωγής προϊόντων. Στις αγροτικές περιοχές παρουσιάζονται πολύ υψηλά επίπεδα φτώχειας, με ποσοστό που κυμαίνεται σε 70% - 80%⁸⁴.

Η έλλειψη οδικών υποδομών⁸⁵ στη χώρα έχει αποτέλεσμα τα υψηλά μεταφορικά κόστη, που επηρεάζουν ανοδικά την αξία της τιμής των αγροτικών προϊόντων. Αυτό έχει ως συνέπεια την παρακώλυση της πώλησης των προϊόντων και αποτρέπουν τους μικρούς παραγωγούς να επεκτείνουν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα. Επίσης αυξάνεται το κόστος μεταφοράς στα δίκτυα διακίνησης και πώλησης των προϊόντων.

Γενικά η φτώχεια στις αγροτικές περιοχές είναι σημαντικά υψηλότερη από ότι στις αστικές περιοχές. Η φτώχεια είναι συγκεντρωμένη μεταξύ των μικροϊδιοκτητών εκτάσεων γης και των κτηνοτρόφων⁸⁶.

Η στρατηγική της Βολιβίας για την μείωση της φτώχειας στη χώρα, αποτελείται από ένα πλαίσιο πολιτικών, που εστιάζεται στην μείωση της φτώχειας και βασίζεται στην πρόταση της μικτής ευθύνης για δράση τόσο της πολιτείας, σε κεντρικό, περιφερειακό και δημοτικό επίπεδο αλλά και της κοινωνίας των πολιτών, με προτάσεις και συμπεράσματα, μετά από εθνικό διάλογο, την επέκταση της αποκέντρωσης με την εκχώρηση αρμοδιοτήτων σε υπηρεσίες και την μεταφορά πόρων στα φτωχότερα τμήματα του πληθυσμού της χώρας .

Ειδικότερα η στρατηγική αυτή, The Bolivian Poverty Reduction Strategy (BPRS)⁸⁷ περιλαμβάνει δράσεις, οι οποίες προωθούν, την ισότητα και την εξάλειψη των διακρίσεων προς όφελος των εθνικών ομάδων – των ιθαγενών και της ισότητας των φύλων. Επιπρόσθετα προωθούν την βιώσιμη

⁸⁴ World Bank, Bolivia: Secondary Education Project, Indigenous Peoples Report IPP 161, 2003/4

⁸⁵ Inter-American Development Bank, Integration and Trade in the Americas, Washington DC, December 15, 2000, 84-87

⁸⁶ Debraj Ray, Development Economics, Princeton University, Press Princeton , New Jersey 1997 259-260

⁸⁷ Inter- American Development Bank. Bolivia Poverty Reduction Strategy, Washington, D.C, December 10-11, 2001

ανάπτυξη των φυσικών πόρων κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να διατηρείται το περιβάλλον.

Η χρηματοδότηση της στρατηγικής (BPRS) για την μείωση της φτώχειας φαίνεται στον πίνακα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΜΕΙΩΣΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

BPRS: Projected Investment and Recurrent Expenditure for Each Component of the Strategy, 2001 to 2006¹ (In millions of current U.S. dollars)			
Component	Total, 2001 to 2006		
	Investment	Recurrent Expenditure	Total
Opportunities	2,836.3	491	3,328.0
Capabilities	1,725.3	1,111	2,837.0
Protection and security	200.6	81	282.0
Social participation	10.2	5	15.9
Cross-cutting issues	141.8	9	150.9
Institutions	64.6	3	68.2
HIPC II Relief	214.1	66	280.3
Total BPRS (Inv. & Rec. Exp. linked with Inv.)	5,192.8	1,769	6,962.2
HIPC II BPRS Relief Resources (Municipalities)	0.0	214	214.1
Ext. Fin. Res. not linked with Inv. / Inst. Strengthening	0.0	182	182.5
Total Current Exp. on BPRS	0.0	396	396.5
Total BPRS and Current Expenditure	5,192.8	2,165	7,358.8

Source: Estimates based on UPF and VIPFE information

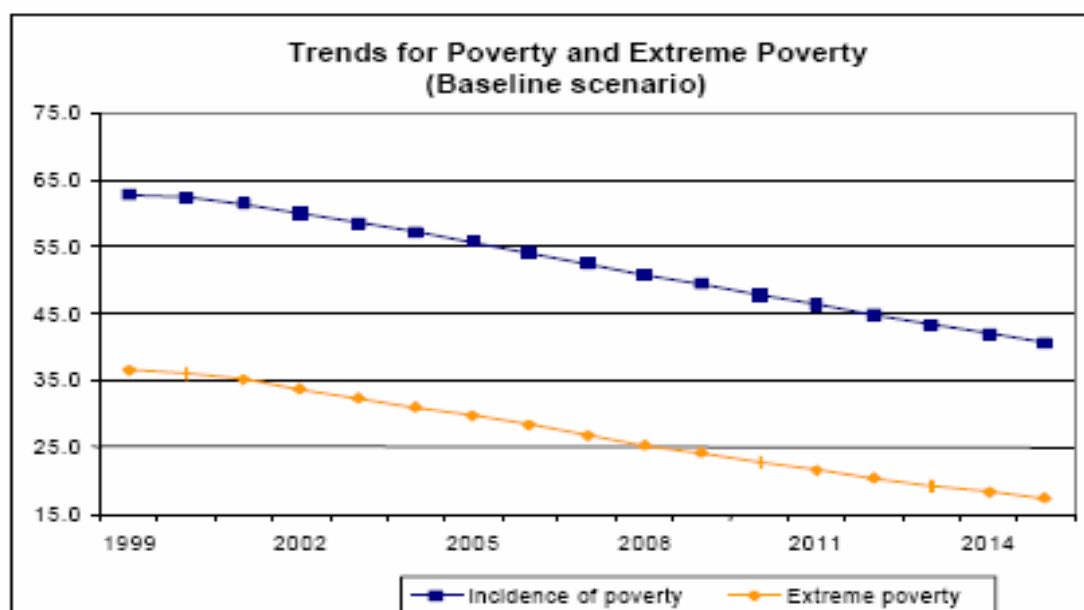
¹Includes HIPC II debt-relief resources starting 2001.

Οι εκτιμήσεις που βασίζονται στα μακροοικονομικά σενάρια, δείχνουν ότι κατά την διάρκεια της περιόδου από το 2001 έως το 2006 οι επενδύσεις σε σχέση με την στρατηγική για την μείωση της φτώχειας (BPRS), θα ανέλθουν στο ποσόν των 4.363,2 εκατ.\$⁸⁸ εάν αυτή η εκτίμηση εκπληρωθεί, υπολογίζεται ότι απαιτείται ένα επιπλέον ποσόν της τάξης των 1.710,0 εκατ.\$, για κάλυψη των αναγκών που απαιτούνται, για την στήριξη της στρατηγικής αυτής.

⁸⁸ Αυτές οι επενδύσεις αποτελούν το 97% των εκτιμώμενων συνολικά επενδύσεων, για την περίοδο 2001-2006

Η στρατηγική (BPRS) για την μείωση της φτώχειας, εκτιμάται ότι θα μειώσει τον μέσο όρο της φτώχειας από το 62,4% το 2000, στο 40,6% για το 2015⁸⁹, όπως φαίνεται στο διάγραμμα .

ΠΙΝΑΚΑΣ 11
ΤΑΣΕΩΝ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

Πηγή : Inter- American Development Bank., 2001

Τελικά μετά το τέλος της επιτυχούς εφαρμογής του σχεδίου δράσης της πολιτικής για την μείωση της φτώχειας, η Βολιβία ελπίζει ότι το επίπεδο διαβίωσης των φτωχών θα ανυψωθεί ουσιαστικά, με την αύξηση του επιπέδου του εισοδήματος, την αύξηση του επιπέδου της εκπαίδευσης και της βελτίωσης των συνθηκών υγείας .

Η εκπλήρωση των βασικών στόχων⁹⁰ που έχει θέσει η Βολιβία για το 2015 συνίσταται :

- Στη μείωση του δείκτη της φτώχειας κατά 22%, δηλαδή από το 63% στο 41%.
- Στη μείωση της υπερβολικής φτώχειας από το επίπεδο του 37% στο επίπεδο του 17% δείκτη .
- Στην επέκταση του ορίου ζωής από 62 χρόνια στα 69 χρόνια.

⁸⁹ Inter- American Development Bank. Bolivia Poverty Reduction Strategy, Washington, D.C, December 10-11, 2001

⁹⁰ "http://www.infrog/external/np/prsp/2001/bol/01/summary.pdf "

- Στην επέκταση της εννεαετούς βασικής εκπαίδευσης από το 51% στο 67%.

Για μια χώρα, με πολύ χαμηλό εισόδημα ανά κάτοικο, όπου το 14,4% ζει με λιγότερο από 1\$ την ημέρα⁹¹ και το 34,3 % ζει με λιγότερο από 2 \$ την ημέρα, όπως είναι η Βολιβία, η συμμετοχή της διεθνούς κοινότητας υπό μορφή συνεργασίας με ινστιτούτα, ιδρύματα, διμερείς δράσεις και συνδρομή από φιλικές κυβερνήσεις, αποτελούν κρίσιμη συνιστώσα με μεγάλη βαρύτητα στην εκπλήρωση των προγραμμάτων της χώρας για ανάπτυξη της. Σήμερα οι σχέσεις της Βολιβίας με την διεθνή κοινότητα έχει δύο βασικά επίπεδα, ένα με τα μέλη του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης και ένα με τις γειτονικές χώρες .Η Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια (ODA) και οι άλλες οικονομικές εισροές προς την Βολιβία για το διάστημα 1998-2000 κυμάνθηκαν στα 558 εκατ.\$.

Η ανάληψη της προεδρίας της χώρας από τον πρώτο ιθαγενή στην καταγωγή, Εβο Μοράλες την 22^η Ιανουαρίου 2006⁹², με την ουσιαστική προσπάθεια τον προς κατεύθυνση της καταπολέμησης και της φτώχειας στην επικράτεια της χώρας του, εκτιμάται ότι θα αποδώσει καρπούς, ιδιαίτερα με την εθνικοποίηση των φυσικών πόρων αλλά και τα προγράμματα αναδιανομής γης στους φτωχούς ακτήμονες αγρότες της χώρας του⁹³.

⁹¹ “<http://earthtrends.wri.org/povlinks/country/bolivia.php>”

⁹² Α.Κατσούλη-Δ.Ράγια. Αντιαμερικάνικο τόξο στη Λατινική Αμερική, Έθνος της Κυριακής, 7 Μαΐου 2006

⁹³ Ronald M. Schneider, Latin American Political History Westview Press, Queens, CUNY 2006, 616,642.

2.1.2 ΣΤΟ ΠΕΡΟΥ

Στο Περού παρουσιάζονται υψηλά επίπεδα φτώχειας και ανισότητας μεταξύ του πληθυσμού του, το 2004 πάνω από το μισό του πληθυσμού του ήταν φτωχοί και από το αυτό το ποσοστό, το 20% ήταν υπερβολικά φτωχοί⁹⁴.

Ο δείκτης της φτώχειας στο Περού μειώθηκε μεταξύ 1991 και 1997 και στη συνέχεια αυξήθηκε για το έτος 2000. Ομοίως ο πληθυσμός που ζούσε στα όρια της φτώχεια μειώθηκε κατά 450.000 από το 1991 έως το 1994, αλλά στην συνέχεια παρουσιάσθηκε μια συνεχής αύξηση μέχρι το 2000. Ο δείκτης φτώχειας στις αγροτικές περιοχές είναι υψηλότερος από τις αστικές περιοχές, όμως η φτώχεια στον αστικό πληθυσμό αυξάνεται σημαντικά με τα χρόνια και ξεπερνά αυτή των αγροτικών περιοχών το 2000. Από την άλλη πλευρά, ο δείκτης φτώχειας, δείχνει γενικά μια μείωση για το έτος 2000, αλλά ο δείκτης φτώχειας, στις αγροτικές περιοχές παραμένει υψηλός γύρω στο 30%, η περίπτωση είναι διπλάσιος του μέσου όρου φτώχειας, που επικρατεί στην χώρα.

Από το 1994 έως το 1997, ο δείκτης της φτώχειας και το όριο της φτώχειας μειώθηκαν στις περισσότερες περιοχές της χώρας, με εξαιρέσεις στις αγροτικές περιοχές των Άνδεων και με αξιοσημείωτο γεγονός την φτώχεια στις αστικές παραθαλάσσιες περιοχές της χώρας, όπου σημειώθηκε αύξηση από 51,9% στο 58,3%. Το ΑΕΠ κατά κεφαλήν κυμαίνεται στα 4.799 \$⁹⁵.

Στο Περού αυτοί που ζουν κάτω από το γενικό όριο φτώχειας (World Bank Poverty line), αποκαλούνται ως «φτωχοί», αυτοί που ζουν κάτω από όριο διατροφικής φτώχειας (World Bank Extreme Poverty line), αποκαλούνται «υπερβολικά φτωχοί» και εκείνοι που διαβιούν μεταξύ των δύο ανωτέρω ορίων, θεωρούνται ως «μη υπερβολικά φτωχοί». Το όριο της φτώχειας στην χώρα υπολογίζεται σύμφωνα με τις συνθήκες που επικρατούν στα επτά γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας. Τα οποία είναι η πρωτεύουσα Λίμα, οι αστικές και οι αγροτικές περιοχές στην ακτή Costa, στις Άνδεις Sierra και στις ζούγκλες (Selva)⁹⁶.

⁹⁴ World Bank Opportunities For All, Peru Poverty Assessment, Report No 29825, December 2005, 1-3.

⁹⁵ "<http://Lanic.utexas.edu/la/>"

⁹⁶ Japan Bank For International Cooperation, Poverty Profile, Executive, Republic of Peru, February 2001, 1-30.

Στο Περού περίπου το 55% των συνολικά φτωχών κατοίκων, διαμένουν στις αστικές περιοχές, όπου η αστική φτώχεια συνδέεται με την αγορά εργασίας, ιδιαίτερα από όταν το εισόδημα από την εργασία κυρίως η συχνά αποτελεί την μόνη πηγή εσόδων για τις αστικές οικογένειες⁹⁷. Σε αντίθεση, με τους υπερβολικά φτωχούς κατοίκους, οι οποίοι είναι συγκεντρωμένοι στις αγροτικές περιοχές⁹⁸, με ποσοστό περίπου 77% των διαμενόντων σε αυτές τις περιοχές. Το 15,5% του πληθυσμού ζει με λιγότερο από 1\$ την ημέρα, ενώ το 41,4% ζει με λιγότερο από 2\$ την ημέρα⁹⁹.

Για την μελέτη του προφίλ της φτώχειας στο Περού, θα εξετασθούν και αναφερθούν τα ακόλουθα στοιχεία¹⁰⁰ :

- Οι ευπαθείς κοινωνικές ομάδες (Ιθαγενείς, παιδιά, γυναίκες): Οι ιθαγενείς κάτοικοι, περιλαμβάνουν το 27% του συνολικού πληθυσμού της χώρας και έχουν δείκτης φτώχειας, πολύ υψηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο. Στη περίπτωση των ιθαγενών που ομιλούν την διάλεκτο Campa το ποσοστό της φτώχειας αγγίζει σε ποσοστό το 80%. Τα παιδιά τείνουν να ζουν σε συνθήκες φτώχειας και ανέχειας σε μεγαλύτερο ποσοστό από τους ανηλίκους και να στερούνται τα βασικά είδη για την διαβίωση τους. Επίσης υπάρχει τεράστιο χάσμα στις αγροτικές περιοχές, όσον αφορά τον αναλφαβητισμό μεταξύ ανδρών και γυναικών ως συνέπεια των φτωχών συνθηκών διαβίωσης .
- Η απασχόληση: Τα νοικοκυριά που χρησιμοποιούν το σπίτι τους για εργασία, είναι σε ποσοστό 29% λιγότερο επιρρεπή στη φτώχεια. Τα νοικοκυριά στις αγροτικές περιοχές που έχουν τουλάχιστον ένα μέλος που απασχολείται σε εργασία, εκτός αγροτικής απασχόλησης και τα νοικοκυριά με εργαζόμενη σύζυγο είναι σε ποσοστό 22,7% και 20,6% αντίστοιχα, λιγότερο επιρρεπή

⁹⁷ World Bank Opportunities For All, Peru Poverty Assessment, Report No 29825, December 2005

⁹⁸ Debraj Ray, Development Economics, Princeton University, Press Princeton , New Jersey 1997 259-260

⁹⁹ "http://earthtrends.wri.org/povlinks/country/peru.php "

¹⁰⁰ Japan Bank for International Cooperation, Poverty Profile Executive Summary, Republic of Peru, February 2001 , 1-3.

στην φτώχεια. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά η φτώχεια των νοικοκυριών εξαρτάται από το εάν έχουν επιπλέον εισόδημα και τι ύψους είναι αυτό. Γενικά τα νοικοκυριά με κύρια απασχόληση τις γεωργικές εργασίες έχουν πενιχρό εισόδημα που τα κατατάσσει σε συνθήκες διαβίωσης φτωχές.

- Το μέγεθος των οικογενειών: Νοικοκυριά με μέλη άνω των έξι ατόμων είναι πιο επιρρεπή στις συνθήκες της φτώχειας. Ο μέσος όρος του αριθμού των μελών μιας οικογένειας στο Περού είναι 5,1, ενώ στη ΛΙΜΑ είναι 7,6 στις αστικές περιοχές 7,3 και στις αγροτικές περιοχές είναι 6,4. Η συσχέτιση μεταξύ του μεγέθους της οικογένειας και της φτώχειας είναι προφανής στις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης και της πρωτεύουσας ΛΙΜΑ.
- Η πρόσβαση σε βασικές υποδομές: Υφίσταται ένα τεράστιο χάσμα μεταξύ των φτωχών και των μη φτωχών στις αστικές περιοχές, όσον αφορά την πρόσβαση στο πόσιμο νερό και την υγιεινή. Στις αγροτικές περιοχές, πολλοί άνθρωποι φτωχοί ή μη φτωχοί, δεν έχουν δυνατότητα πρόσβασης σε τέτοιες ευκολίες. Το ίδιο συμβαίνει με την πρόσβαση στον ηλεκτρισμό. Μεγάλο μέρος των αγροτικών πληθυσμών δεν απολαμβάνουν τις ευκολίες που παρέχει η ηλεκτροδότηση, ιδιαίτερα στις φτωχές αγροτικές περιοχές της χώρας¹⁰¹.
- Η εκπαίδευση: Το επίπεδο της εκπαίδευσης σχετίζεται άμεσα με την φτώχεια στο Περού. Υφίσταται ένα μεγάλο χάσμα, όσον αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης μεταξύ φτωχών και μη φτωχών. Ενδεικτικά στις αστικές περιοχές, η αναλογία των συνολικών εγγεγραφών παιδιών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι 37,48% μεταξύ των φτωχών και 72,04% μεταξύ των πλουσίων και στο

¹⁰¹ World Bank Opportunities For All, Peru Poverty Assessment, Report No 29825-PE, December 2005, 7-8

υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης είναι 9,5% και 40,12% αντίστοιχα¹⁰².

- Η υγεία και οι ιατρικές φροντίδες: Η υγεία σχετίζεται άμεσα με την φτώχεια. Στις μικρές ηλικιακές ομάδες ο ρυθμός θνησιμότητας είναι μεγαλύτερος στις φτωχές από ότι στις μη φτωχές ομάδες πληθυσμού και σε σχέση με τις πλουσιότερες ομάδες πληθυσμού¹⁰³.
- Η πρόσβαση στο τραπεζικό σύστημα: Χωρίς πρόσβαση είναι το 83,3% των πολύ φτωχών, το 69,5% των όχι πολύ φτωχών και το 64,1% των όχι φτωχών. Βέβαια υπάρχουν διάφορες καταστάσεις βαθμού πρόσβασης, που εξαρτώνται από τις γεωγραφικές ιδιομορφίες και τις υποδομές των περιοχών της χώρας .

Η θεμελιώδης παράμετρος της φτώχειας είναι η έλλειψη πρόσβασης εκτός των αναφερθέντων, στην γη και στην εργασία. Βασικά η φτώχεια και ο υποσιτισμός σε συνδυασμό επηρεάζουν την ικανότητα του ατόμου για εργασία με συνέπεια τα μικρά αποκτώμενα εισοδήματα να δυσχεραίνουν και να παγιώνουν τις φτωχές συνθήκες διαβίωσης¹⁰⁴.

Η φτώχεια στο Περού, όπως και σε κάθε χώρα εξαρτάται άμεσα από την κατάσταση της οικονομίας. Στην διεθνή οικονομική κρίση που έλαβε χώρα το 1998 η ανάπτυξη του ΑΕΠ είχε αρνητική τάση, η οποία βέβαια στην συνέχεια ανέκαμψε. Βέβαια για να καταπολεμηθεί η φτώχεια, απαιτείται από την κυβέρνηση η λήψη μέτρων για την ενδυνάμωση και ενίσχυση των κοινωνικών δικτύων, με προγράμματα διατροφής και υγείας, ώστε να ελαχιστοποιείται η επιρροή από τις κακές οικονομικές πολιτικές της χώρας.

Η οικονομική ανάπτυξη της χώρας από το 2001 έως το 2004, σταμάτησε την τάση της αύξησης της φτώχειας αλλά δεν δημιούργησε σημαντικά επίπεδα προόδου, όσον αφορά τους ρυθμούς μεταβολής της

¹⁰² World Bank Opportunities For All, Peru Poverty Assessment, Report No 29825-PE, December 2005, 9-10.

¹⁰³ World Bank Opportunities For All, Peru Poverty Assessment, το ίδιο , 146.

¹⁰⁴ Debraj Ray, Development Economics, Princeton University, Press Princeton , New Jersey 1997 288-289.

φτώχειας¹⁰⁵. Βέβαια η κυβέρνηση με προγράμματα, όπως το Pro-Peru, δημιουργεί νέες συνθήκες για την καταπολέμηση της φτώχειας¹⁰⁶.

Στο Περού υφίστανται προγράμματα για την μείωση της φτώχειας. Όπως επί προεδρίας του Fujimori και μετά την ανάκαμψη της οικονομίας, εξαγγέλθηκε η στρατηγική «Focal Strategy to Fight against Extreme Poverty» 1996-2000¹⁰⁷, με στόχο την μείωση κατά 50% των πολύ φτωχών. Η στρατηγική αυτή εστιάστηκε στους κάτωθι άξονες :

- ✓ Την διατροφή και τον οικογενειακό προγραμματισμό
- ✓ Τις κοινωνικές υποδομές (δημόσια υγεία, βασική υγιεινή, πρωτοβάθμια εκπαίδευση)
- ✓ Τις οικονομικές υποδομές (δρόμοι, ηλεκτροδότηση)

Το αποτέλεσμα ήταν ότι η στρατηγική αυτή, βελτίωσε τους δείκτες από το 1990 έως το 1999. Όμως ο δείκτης της φτώχειας το 2000 αυξήθηκε στο 54,1% και ο στόχος της στρατηγικής του 1996-2000 εκπληρώθηκε.

Στο Περού δεν υπάρχει ένας ενιαίος φορέας για την συνεργασία σε κοινό πλαίσιο. Τελευταία οι δωρητές δραστηριοποιούνται προς την κατεύθυνση καταπολέμησης της φτώχειας με ενέργειες και δράσεις, όπως καθιέρωση μηχανισμών, συναντήσεων για συζήτηση πολιτικών και δράσεων μείωσης της φτώχειας. Το 1999, περισσότερο από ένα ποσοστό 90% από την συνολική ODA¹⁰⁸ ήταν από δωρητές και άλλους κοινωνικούς φορείς. Μεταξύ των δωρητριών χωρών¹⁰⁹ ο μεγαλύτερος δωρητής είναι η Ιαπωνία και ακολουθούν οι ΗΠΑ, η Ε.Ε. και η Γερμανία . Η επίσημη Αναπτυξιακή βοήθεια (ODA) και οι άλλες οικονομικές εισροές προς το Περού για το διάστημα 1998-2000 κυμάνθηκαν στα 453 εκατ.\$¹¹⁰.

Οι ΗΠΑ με το The United Agency for International Development (USAID), έχει θέσει προτεραιότητες σε διάφορους τομείς, όπως η αύξηση των εισοδημάτων, η βελτίωση της υγείας. Επίσης εφαρμόζονται μικρά

¹⁰⁵ World Bank Opportunities For All, Peru Poverty Assessment, Report No 29825-PE, December 2005, 26.

¹⁰⁶ Japan Bank For International Cooperation, Poverty Profile, Executive, Republic of Peru, February 2001, 130.

¹⁰⁷ Japan Bank For International Cooperation, το ίδιο, 4-5.

¹⁰⁸ ODA : Official Development Assistance

¹⁰⁹ Japan Bank For International Cooperation, οπ. παρ. 6-7.

¹¹⁰ World Bank Development Indicators database April 2004.

προγράμματα σε συνεργασία με τις τοπικές κυβερνήσεις και τους Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς¹¹¹.

Η Ε.Ε. παρέχει βοήθεια με πλαίσιο κυβερνητικών προγραμμάτων, για την ανάπτυξη της χώρας σε προγράμματα που εκπονεί η ίδια. Η βοήθεια παρέχεται ως ανθρωπιστική βοήθεια, ανθρώπινα δικαιώματα και ιδιαίτερα στο θέμα της ανάγκης για τροφή, που καλύπτει το 40% έως 60% της συνολικής βοήθειας που παρέχει στο Περού.

Ιδιαίτερα η World Bank (WB) εφαρμόζει στο Περού, στρατηγική που εστιάζεται στην απασχόληση, στην ασφάλεια και τις ευκαιρίες, με δραστηριοποίηση σε τέσσερις κατηγορίες προγραμμάτων, όπου μεταξύ αυτών είναι και η μείωση της φτώχειας και η οικονομική διαχείριση .

Τέλος στο Περού ο κοινωνικός τομέας¹¹² έχει ενεργό ρόλο στην ανάπτυξη, όπου ακολουθείται η διεθνής πρακτική πάνω στο θέμα, της δραστηριοποίησης των ΜΚΟ¹¹³ με περισσότερη και ενεργή εργασία στη ανάπτυξη. Η κυβέρνηση της χώρας και οι δωρητές ενώνουν τις προσπάθειες τους για καλύτερα αποτελέσματα . Το 1997 στο Περού υπήρχαν 738 ΜΚΟ με δραστηριότητα, με κύρια προσπάθεια της δραστηριότητας των 508 ΜΚΟ να διοχετεύεται σε προγράμματα που καλύπτουν τις αγροτικές περιοχές αλλά και τις αστικές περιοχές της χώρας, με ιδιαίτερη επικέντρωση των προσπαθειών στις αγροτικές περιοχές όπου διαμένουν οι πολύ φτωχοί κάτοικοι της χώρας.

¹¹¹ Japan Bank for International Cooperation, Poverty Profile Executive Summary, Republic of Peru, February 2001, 6

¹¹² Japan Bank for International Cooperation, το ίδιο, 7

¹¹³ Howard J. Wiarda and Harvey F.Kline, Latin American Politics and Development, Westview, Colorado 2007, 54.

2.1.3 ΣΤΟΝ ΙΣΗΜΕΡΙΝΟ

Στον Ισημερινό ο δείκτης της φτώχειας ήταν 45% το 2001, σε αντιδιαστολή με το 40% που ήταν το 1990, ενώ ο αριθμός του φτωχού πληθυσμού που ζει στη χώρα αυξήθηκε από 3,5 εκατ. στα 5,2 εκατ., κατά την διάρκεια της ίδιας περιόδου (1990-2001) .Το ΑΕΠ κατά κεφαλήν κυμαίνεται στα 3.203\$¹¹⁴.

Η αύξηση της φτώχειας δεν είναι ομοιόμορφα κατανομημένη σε όλη την επικράτεια της χώρας¹¹⁵. Η φτώχεια αυξάνει πολύ στις αστικές περιοχές της Costa και της Sierra, όπου ο δείκτης ανέβηκε πάνω από 80% μεταξύ 1990 και 2001. Σε αντίθεση με τις αγροτικές περιοχές της Costa, όπου η φτώχεια παρέμεινε σε σταθερά επίπεδα και στις αγροτικές περιοχές της Sierra, όπου σημειώθηκε αύξηση της τάξης του 15%, στην ίδια περίοδο¹¹⁶ (1990-2001)

ΠΙΝΑΚΑΣ 12 **ΑΥΞΗΣΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ**

Increases in overall poverty and, especially, in urban poverty

	1990	2001
	Headcount rate	
National	0.410	
w/o Oriente	0.403	0.452
Quito	0.222	0.243
Guayaquil	0.382	0.386
Urban Costa	0.258	0.464
Urban Sierra	0.213	0.467
Rural Costa	0.505	0.504
Rural Sierra	0.528	0.617
Urban Oriente	0.192	
Rural Oriente	0.598	

Source : Authors' calculations based on data from the 1999 ECV and the 2001 Population Census. Galápagos is classified as part of rural Costa.

¹¹⁴ "<http://Lanic.utexas.edu/la/> "

¹¹⁵ World Bank Ecuador Poverty Assessment, April 2004 , 26-27.

¹¹⁶ Οι συγκρίσεις μεταξύ του 1990 και 2001 δεν περιλαμβάνουν την περιοχή Oriente, καθώς δεν υπάρχουν στοιχεία για το έτος 2001.

Ως αποτέλεσμα ο αριθμός των φτωχών κατοίκων που ζουν στις αστικές περιοχές και κυμαίνεται στο 29,3%, αυξήθηκε από το 1,1 εκατ. στα 3,5 εκατ., έτσι αυτό το νούμερο των φτωχών στις αστικές περιοχές, ξεπέρασε εκείνο της φτώχειας στις αγροτικές περιοχές για το έτος 2001, προσδίδοντας στην φτώχεια μια αστικοποιημένη μορφή. Την ίδια χρονική στιγμή, ο ρυθμός της φτώχειας συνεχίζει να είναι υψηλότερος στις αγροτικές περιοχές της χώρας, όπου διαμένουν πλέον οι φτωχότεροι κάτοικοι από τους φτωχούς¹¹⁷ με μικρές ιδιοκτησίες γης, μικρό μέγεθος παραγωγικότητας και έλλειψη σύγχρονης τεχνολογίας παραγωγής.

Τελικά οι φτωχοί ανήκουν σε πολυμελείς οικογένειες, όπου υπάρχει λιγότερη εκπαίδευση, υποφέρουν από υψηλά ποσοστά ανεργίας και έχουν πολύ χαμηλή πρόσβαση στις βασικές υπηρεσίες / παροχές, από ότι οι μη φτωχοί κάτοικοι της χώρας. Στις αστικές περιοχές, οι φτωχοί τείνουν να απασχολούνται σε μη κρατικούς τομείς, ενώ στις αγροτικές περιοχές οι φτωχοί τείνουν να απασχολούνται στον γεωργικό τομέα¹¹⁸, βέβαια η φτώχεια στις αγροτικές περιοχές είναι σημαντικά υψηλότερη¹¹⁹, σε συνδυασμό με την έλλειψη βασικών υποδομών που συντελεί στην μείωση των αγροτικών δραστηριοτήτων με συνέπεια την σμίκρυνση των εισοδημάτων και τελική απόρροια την αύξηση του επιπέδου της φτώχειας¹²⁰.

Η αστικοποιημένη μορφή της φτώχειας ήταν αποτέλεσμα των παρακάτω παραγόντων¹²¹ :

- α. Της μετακίνησης των αγροτικών πληθυσμών προς τα αστικά κέντρα.
- β. Της φύσης της κρίσης του 1999, που ιδιαίτερα επηρέασε της μεσαίας κατηγορίας τα νοικοκυριά και
- γ. Των αλλαγών στο επίπεδο και την σύσταση της απασχόλησης, στις διαφορετικές περιοχές της χώρας.

¹¹⁷ Debraj Ray, Development Economics, Princeton University, Press Princeton, New Jersey 1997 448.

¹¹⁸ Τα στοιχεία αυτά αποτελούν συγκρίσεις από την Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank) 1997-2000.

¹¹⁹ Debraj Ray, Development Economics, οπ. παρ. 259.

¹²⁰ Inter American Development Bank, Sustainable Development For All, Washington 2006, 33-42.

¹²¹ World Bank, Ecuador : Poverty Assessment, Report No 27061-EC, 2004C, xxxiii-xxxiv.

Κατά την διάρκεια του χρονικού διαστήματος από το 1990 έως το 2001, περίπου το 30-40% του πληθυσμού του Ισημερινού μετανάστευσε εντός ή εκτός της χώρας. Η ροή της μετανάστευσης είχε σκοπό τις καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και τις οικονομικές ευκαιρίες, στις αστικές περιοχές του Ισημερινού, όπως και σε άλλες χώρες, την Ισπανία και την Ιταλία¹²², που υπήρξαν δημοφιλείς προορισμοί για τους μετανάστες από τον Ισημερινό . Ως ένα σημείο ο μέσος μετανάστης δεν είχε την δυνατότητα, να απαιτεί αμοιβή για την εργασία του, ίση προς την αμοιβή που λαμβάνει ο κάτοικος των αστικών περιοχών, αυτό όμως έχει ως συνέπεια την αύξηση της φτώχειας, στις περιοχές που έρχονται μετανάστες σε σχέση με περιοχές που δεν μετανάστευαν πληθυσμοί. Επιπρόσθετα, το τελευταίο όφελος από την μεγάλη ροή στη χώρα εμβασμάτων¹²³ βοήθησε στον μετριασμό των επιπτώσεων, από την κρίση και τις συνέπειες αυτής.¹²⁴

Η κατάρρευση του οικονομικού και τραπεζικού συστήματος, που έλαβε χώρα το 1999, είχε ιδιαίτερη αρνητική επίδραση στις αστικές περιοχές και μεταξύ αυτών ιδιαίτερα στα μεσαίας τάξης νοικοκυριά.

Τελικά, οι αλλαγές στο επίπεδο, στην σύνδεση της απασχόλησης έχουν επίσης προκαλέσει αυξημένα επίπεδα φτώχειας. Ιδιαίτερα οι θετικές αλλαγές στο μοίρασμα της γεωργικής απασχόλησης συσχετίζονται με την αύξηση της φτώχειας, ενώ οι θετικές αλλαγές στο μοίρασμα της χαμηλής και της υψηλής παραγωγικότητας όχι στην γεωργική απασχόληση, συσχετίζονται με τις αυξομειώσεις της φτώχειας .

Οι αλλαγές στη φύση και την κατανομή της φτώχειας, έχουν επιφέρει ουσιαστικά κτυπήματα στην ανάπτυξη τόσο στις αστικές όσο και στις αγροτικές περιοχές της χώρας. Στις αστικές περιοχές η ραγδαία αύξηση του πληθυσμού και της φτώχειας, θα προκαλέσουν σημαντικές ανακατατάξεις στην απασχόληση, το εισόδημα και την πρόσβαση στις βασικές υπηρεσίες και παροχές. Ο συνδυασμός της φτώχειας και του υποσιτισμού επηρεάζουν την ικανότητα του ανθρωπίνου οργανισμού για αντοχή στην εργασία¹²⁵ με

¹²² Multilateral Investment Fund Inter-American Development Bank, Remittances to Latin America and the Caribbean, February 2002.

¹²³ Από τα στοιχεία της Inter-American Development Bank προκύπτει ότι για το έτος 2001 τα εμβάσματα από μετανάστες προς τον Ισημερινό ανήλθαν στο ποσό των 1.400 εκατομμύρια δολάρια.

¹²⁴ World Bank, Ecuador : Poverty Assessment, Report No 27061-EC, 2004C, 13-14.

¹²⁵ Debraj Ray, Development Economics, Princeton University, Press Princeton , New Jersey 1997 279.

συνέπεια την αποκόμιση χαμηλών έως πενιχρών εισοδημάτων που οδηγούν στην ένδεια και τις φτωχές συνθήκες διαβίωσης.

Εφόσον οι διαφορές του εισοδήματος και της φτώχειας μεταξύ των αστικά και αγροτικών περιοχών παραμένουν υψηλές, όπως είναι και σήμερα, οι άνθρωποι θα συνεχίσουν να έλκονται προς τις αστικές περιοχές όπου αυξάνεται η πίεση στις ήδη κορεσμένες οικονομικά αυτές περιοχές. Ένα μεγάλο μέρος των φτωχών αγροτών, ακόμη εξαρτώνται από τον γεωργικό τομέα για την επιβίωση του και οι περισσότεροι από αυτής, δεν έχουν πρόσβαση στη γη ή στην εργασία σε χαμηλής παραγωγικότητας γη¹²⁶.

Η απασχόληση αποτελεί την κύρια, την συχνή και την μόνη πηγή εισοδήματος για τις περισσότερες οικογένειες, που ζουν στις αστικές περιοχές, έτσι συχνά η έλλειψή της οδηγεί στην φτώχεια.

Οι δείκτες της φτώχειας μειώνονται μετά το 2000¹²⁷, αλλά με αργούς ρυθμούς, γεγονός που οφείλεται στον παράγοντα, ότι η δημιουργία θέσεων εργασίας δεν ήταν επαρκής για να καλύψει την απασχόληση του εργατικού δυναμικούς της χώρας, παρέμεινε σταθερός μεταξύ των ετών 2000 και 2002. Ομοίως εάν και το μερίδιο της επίσημης απασχόλησης αυξάνεται αργά κατά την διάρκεια της περιόδου 200-2004 παραμένει ποιο κάτω από τα επίπεδα στα οποία διακυμάνθηκε το 1997.¹²⁸

Στους πίνακες που ακολουθούν φαίνονται στοιχεία για την τάση της αγοράς εργασίας και της φτώχειας στις αστικές περιοχές, για τα έτη 1997-2002 :

¹²⁶ Debraj Ray, Development Economics, Princeton University, Press Princeton, New Jersey 1997 445-448.

¹²⁷ Τα στοιχεία αυτά περιέχονται στη μελέτη Regional study on Urban Poverty, όπου τα στοιχεία για τον Ισημερινό περιλαμβάνονται στο Ecuador Urban Poverty Reduction Project.

¹²⁸ World Bank, Ecuador : Poverty Assessment, Report No 27061-EC, 2004C, xxxiv-xxv.

ΠΙΝΑΚΑΣ 13
ΤΑΣΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Labor market trends were sensitive to the 1999 crisis and the 2000 dollarization...

	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Labor Force Participation	56.8	58.5	60.2	57.5	63.6	58.5
Male	71.1	71.8	73.2	70.4	74.5	70.3
Female	43.3	46.2	48.0	45.2	53.0	46.9
Employment Rate	90.8	88.5	85.6	91.0	89.1	90.8
Male	93.3	92.1	89.7	94.0	93.2	94.7
Female	87.6	84.4	80.7	87.2	84.1	87.0
Unemployment Rate	9.2	11.5	14.4	9.0	10.9	9.2
Male	6.6	7.8	10.2	5.9	6.7	5.2
Female	12.4	15.5	19.2	12.7	15.8	12.9
Hourly labor income (2000 US\$)	1.06	0.72	0.48	0.55	0.70	0.83
Male	1.08	0.74	0.52	0.59	0.77	0.95
Female	1.03	0.68	0.44	0.48	0.60	0.64

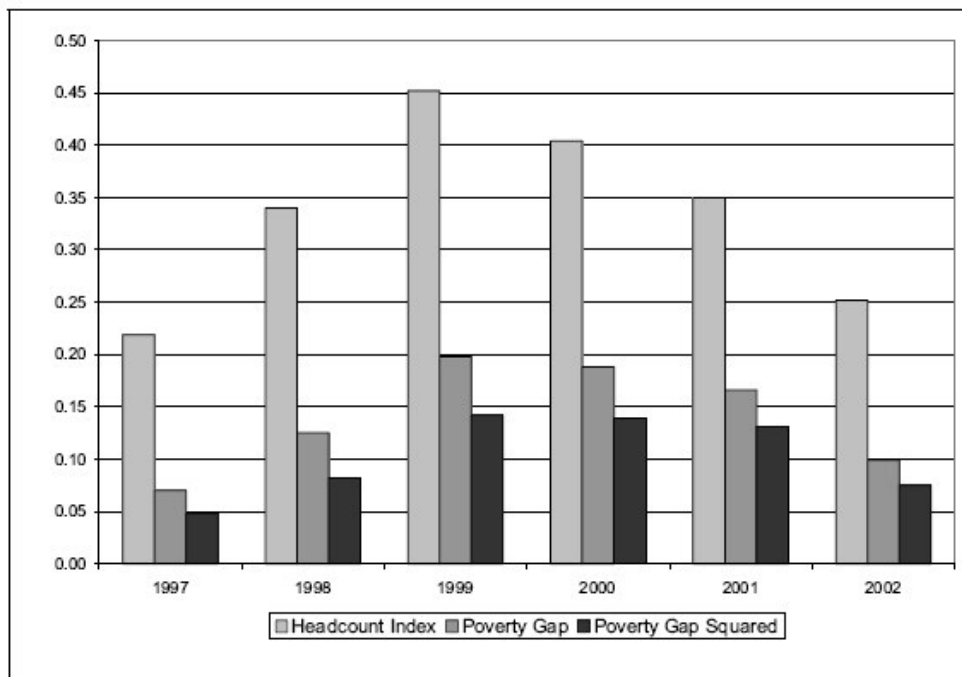
Source: Encuesta de Empleo, Desempleo y Subempleo (INEC), 1997-2002.

^A The hourly minimum wage is calculated under the assumption that individuals work 40 hours a week, 4.2 weeks a month.

^B Includes domestic workers and workers in the agricultural sector (this category is only available for 2001 and 2002).

ΠΙΝΑΚΑΣ 14
ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΣΤΙΣ ΑΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

... and so was urban poverty

Source: Authors' calculations using the EEDS, 1997-2002

Στον Ισημερινό το 40% του πληθυσμού του Ισημερινού ζει στις αγροτικές περιοχές και το 60% από αυτούς είναι φτωχοί. Η αγροτική φτώχεια συγκεντρώνεται στον γεωργικό τομέα¹²⁹. Στον Ισημερινό, όπως και σε κάθε μέρος στον κόσμο, το εισόδημα των φτωχών αγροτών, προέρχεται από τις γεωργικές ενασχολήσεις, έτσι οι πολιτικές αύξησης της γεωργικής παραγωγής, της πρόσβασης στην καλλιεργήσιμη γη και της πρόσβασης σε αγορές¹³⁰ δίνουν την υπόσχεση και αποτελούν σημαντικά εργαλεία, για την μείωση της φτώχειας στις αγροτικές περιοχές της χώρας.

Η επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια (ODA), καθώς και οι οικονομικές εισροές προς την χώρα για την περίοδο 1998-2000 κυμάνθηκαν στα 158 εκατομμύρια \$¹³¹.

¹²⁹ World Bank, Ecuador : Poverty Assessment, Report No 27061-EC, 2004C, 81-83.

¹³⁰ Inter American Development Bank, Sustaining Development For All, Washington 2006, 8-9.

¹³¹ World Bank, Ecuador Poverty Assessments, 1997 and 2000C

2.1.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το πιο ορατό χαρακτηριστικό στοιχείο της οικονομικής υπανάπτυξης είναι η φτώχεια που μαστίζει τον πληθυσμό των χωρών και η ανισότητα στη διανομή εισοδήματος που προκαλεί απορεία, ένδεια, αθλιότητα και έλλειψη ελπίδας.

Η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός αποτελούν ολοένα και μεγαλύτερο πρόβλημα. Στην Βολιβία, το Περού και τον Ισημερινό, το 63%, το 55% και το 45% αντίστοιχα, περίπου του πληθυσμού ζει στο όριο της φτώχειας. Στις χώρες των Άνδεων οι αγροτικές περιοχές και οι περιοχές των ιθαγενών παρουσιάζουν σημαντικά υψηλά ποσοστά φτώχειας, ιδιαίτερα η φτώχεια συγκεντρώνεται μεταξύ αυτών που δεν κατέχουν γη, των μικροιδιοκτητών και των κτηνοτρόφων.

Η κινητοποίηση του αγροτικού δυναμικού, η αναδιανομή της γης σε ακτήμονες και των οικιών σε αστέγους και πολυτέκνους, αποτελούν δράσεις που θα λειτουργήσουν ως μέσον εξίσωσης και άρσης των οικονομικών ανισοτήτων και θα ενισχύσουν τις προσπάθειες για μείωση της φτώχειας.

Το κυριότερο και σοβαρότερο στοιχείο που προκύπτει από την ανάλυση των δεικτών, είναι η μεταβίβαση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού που συνεπάγεται, από την μία γενιά στην επόμενη και το δυσανάλογο βάρος που φέρουν ορισμένες πληθυσμιακές ομάδες (π.χ. άνεργοι, άτομα με αναπηρία, ιθαγενείς, γυναίκες).

Τόσο η Βολιβία, όσο το Περού αλλά και ο Ισημερινός, προσπαθούν με συντονισμό των πολιτικών τους να καταπολεμήσουν την φτώχεια, εξαγγέλλοντας εθνικές στρατηγικές αντιμετώπισης αυτής, θέτοντας στόχους, χαράσσοντας εθνικά σχέδια δράσης (The Bolivian Poverty Reduction Strategy, Focal Strategy to Fight against extreme Poverty, Peru) και τα αξιολογούν με βάση τους κοινούς δείκτες για να παρακολουθούν την πρόοδο.

Το χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα των χωρών δυσχεραίνει την δυνατότητα δανεισμού των νοικοκυριών από το χρηματοπιστωτικό σύστημα, και μειώνει τους ρυθμούς ανάπτυξης του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού.

Η χρηματοδότηση γίνεται από εθνικούς πόρους, όπου βέβαια οι οικονομίες αυτών των χωρών δεν επιτρέπουν την διάθεση μεγάλων πιστώσεων, αλλά γίνονται επενδύσεις σε τομείς εκπαίδευσης, κατάρτισης και

τοπικής απασχόλησης . Επίσης η διεθνής κοινότητα με την Αναπτυξιακή Βοήθεια (ODA) προς τις χώρες αυτές εξασφαλίζει οικονομικές εισροές για την ουσιαστική μείωση και ενδεχομένως την εξάλειψη της φτώχειας.

Οι στόχοι που έχουν τεθεί από τις χώρες μέχρι το 2015 είναι :

- ✓ Ο περιορισμός στο ήμισυ του αριθμού των ανθρώπων που το εισόδημά τους είναι λιγότερο από 1\$ την ημέρα.
- ✓ Ο περιορισμός στο ήμισυ του αριθμού των ανθρώπων που υποφέρουν από την πείνα.

2.2 Η ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

2.2.1 ΣΤΗ ΒΟΛΙΒΙΑ

Από τα μέσα της δεκαετίας του 70, η Βολιβία βελτίωσε σταθερά τις συνθήκες υγείας του πληθυσμού της . Το όριο ζωής από 47 χρόνια το 1975, έφθασε τα 51 χρόνια το 1985 και τα 65 χρόνια το 2003. Την ίδια περίοδο, η θνησιμότητα έπεσε από 18,4 στο 15,9 ανά 1000 κατοίκους, ενώ η βρεφική θνησιμότητα έπεσε από 147,3 στο 124,4 ανά 1000 γεννήσεις . Η παιδική θνησιμότητα για παιδιά μέχρι 4 ετών, έπεσε από 14,6 ανά 1000 παιδιά το 1975, σε 10,9 για το 1980 και 6,6 για το 2003¹³². Η προσδοκώμενη διάρκεια της ζωής¹³³ για τους άνδρες είναι 62,5 και τις γυναίκες 67,8 . Παρά τις βελτιώσεις η κατάσταση στη Βολιβία , οι συνθήκες υγείας είναι φτωχές . Το 1998 στη χώρα υπάρχει 1 Ιατρός για κάθε 2.688 κατοίκους .

Στις αστικές περιοχές, πρόσβαση στο καθαρό νερό¹³⁴ έχει το 95% και στις συνθήκες υγιεινής μόνο το 86% .Μόνο το 43% του πληθυσμού έχει πρόσβαση σε καθαρό πόσιμο νερό και μόλις το 24% έχει πρόσβαση σε παροχές υγείας, στις αγροτικές περιοχές της χώρας, ενώ πρόσβαση στις συνθήκες υγιεινής έχει μόνο το 42%¹³⁵ .

Οι ιατρικές υπηρεσίες και τα νοσοκομεία είναι ανεπαρκή στις αγροτικές περιοχές. Τα βρέφη και τα παιδιά στις αγροτικές περιοχές, έχουν περισσότερες πιθανότητες να πεθάνουν από αυτά που ζουν στις πόλεις . Το ίδιο ισχύει και για τα παιδιά και βρέφη των ιθαγενών. Τα βρέφη και τα παιδιά συνήθως προσβάλλονται από ελονοσία, δυσεντερία, φυματίωση, ιλαρά και αναπνευστικά προβλήματα, που προκαλούν το 80% των θανάτων¹³⁶.

Στα τέλη της δεκαετίας του 80 η χώρα αντιμετώπισε μια σοβαρή επιδημία κίτρινου πυρετού, όπου οργανώθηκαν προγράμματα για την αντιμετώπισή του με τον εμβολιασμό του πληθυσμού και προσπάθειες για την μείωση και την εξάλειψη του.

¹³² Marjorie A. Koblinsky, Redycing Mortality: Learning From Bolivia, ... (Health Nutrition and Population Series), World Bank, 2003, 83-92.

¹³³ " <http://www3.who.int/whosis/country/indicators.cfm?country=bol> "

¹³⁴ "http://earthtrends.wri.org."

¹³⁵ World Development Indicators database April 2004

¹³⁶ "http://country studies.us/bolivia/43.htm"

Η Βολιβία από τα μέσα δεκαετίας 80 έχει ένα ευρύ κοινωνικό πρόγραμμα για καλύτερη παροχή υπηρεσιών στην υγεία. Η νέα προσέγγιση του συστήματος της δημόσιας υγείας δίνει έμφαση στην πρόληψη, παρεμπόδιση της ασθένειας από ότι στην θεραπεία . Σήμερα δαπανά για την υγεία το 7% του ΑΕΠ της.

Ο ρυθμός γονιμότητας (το νούμερο των παιδιών, που αναμένεται μια γυναίκα να γεννήσει κατά την διάρκεια της γόνιμης ζωής της) είναι 6. Βέβαια μειώνεται αλλά είναι ο μεγαλύτερος ρυθμός¹³⁷ από όλες τις γειτονικές χώρες κυμαίνεται στο 3,8 (2003) .Η γονιμότητα είναι μεγαλύτερη μεταξύ των γυναικών που ζουν στις αγροτικές περιοχές, που δεν μιλούν ισπανικά και με ελάχιστη η καθόλου εκπαίδευση. Μόνο 1 στα 4 ζευγάρια εφαρμόζουν τον οικογενειακό προγραμματισμό. Ο ρυθμός προσβολής ενηλίκων από AIDS είναι 0,1 % υπάρχουν 900 φορείς και υπήρξαν 500 θάνατοι (2003).

Μεγάλο πρόβλημα στην υγεία των βολιβιανών προκαλεί η ανάπτυξη της βιομηχανίας της κοκαΐνης¹³⁸, της διακίνησης και της χρήσης της¹³⁹, ιδιαίτερα στους νέους. Οι εξαρτημένοι από την κόκα υποφέρουν από πολλές φυσικές, ψυχολογικές επιδράσεις που προκαλούνται από τις τοξικές ουσίες, που περιέχονται στα ναρκωτικά.

¹³⁷ Paul Kennedy, Προετοιμασία για τον 21^ο αιώνα, Νέα Σύνορα Α. Α. Λιβάνη, Αθήνα 1994,336.

¹³⁸ "<http://country studies.us/bolivia/43.htm>"

¹³⁹ Howard J. Wiarda and Harvey F.Kline, Latin American Politics and Development, Westview Press Colorado 2007, 361.

2.2.2 ΣΤΟ ΠΕΡΟΥ

Το 1991 το Περού υπέφερε από μία επιδημία χολέρα, που σκότωσε περισσότερους από 1000 ανθρώπους και αρρώστησαν περίπου 15.000 άνθρωποι. Πρόσβαση στο καθαρό νερό¹⁴⁰ έχει το 87% του πληθυσμού στις αστικές περιοχές και το 62% στις αγροτικές περιοχές, ενώ στις συνθήκες υγιεινής το 79% του πληθυσμού στις αστικές περιοχές και το 49% στις αγροτικές περιοχές¹⁴¹.

Σε πολλές περιοχές της χώρας η στοιχειώδης περίθαλψη είναι ανεπαρκής¹⁴². Οι καλύτερες συνθήκες Ιατρικής περίθαλψης παραμένουν στην περιοχή της Λίμα και στις παραθαλάσσιες πόλεις. Η Λίμα έχει ένα γιατρό για κάθε 400 κατοίκους, οι άλλες παραθαλάσσιες πόλεις έχουν ένα γιατρό για κάθε 2000 κατοίκους και τέλος στην ηπειρωτική χώρα ένας γιατρός για κάθε 12.000 κατοίκους. Το ίδιο ισχύει για το επίπεδο των διατιθεμένων νοσοκομείων, κρεβατιών, νοσοκόμων και ιατρικού προσωπικού.

Η βρεφική θνησιμότητα¹⁴³ ανά 1.000 γεννήσεις έπεσε από 130 στο 80 για μία περίοδο 26 ετών (1965-1991). Η παιδική θνησιμότητα¹⁴⁴ για παιδιά μέχρι 5 ετών ανά 1.000, έπεσε από το 233 στα 107 από το 1960 έως το 1991, ενώ το 2003 έφθασε στο 38 ανά 1.000 παιδιά. Η προσδοκώμενη διάρκεια ζωής είναι 73 για τους άνδρες, 79 για τις γυναίκες.

Στη δεκαετία του 90, πάνω από το 25% στις αστικές και 90% στις αγροτικές περιοχές υπέφεραν από έλλειψη στην πρόσβαση ποσίου νερού και στα αποχετευτικά δίκτυα. Με συνέπειες βαρύτατες πάνω στην υγεία του πληθυσμού, με την μετάδοση των επιδημιών, ασθενειών που έπλητταν ιδιαίτερωσ τα παιδιά (δυσεντερία, χολέρα, αναπνευστικές μολύνσεις κ.λ.π).

Στο Περού το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, λειτουργεί υπό το Περουβιανό Ίδρυμα Κοινωνικής Ασφάλισης (IPSS) και δεν εξυπηρετήθηκε από την πολιτική ιδιωτικοποίησης που εφάρμοσε η κυβέρνηση του προέδρου Φουχιμόρι.

¹⁴⁰ "<http://earthtrends.wri.org>."

¹⁴¹ "<http://www3.who.int/whosis/country/indicators.cfm?country=per>"

¹⁴² "<http://countrystudies.us/peru/51.htm>"

¹⁴³ οπ. παρ. υποσημ. 62

¹⁴⁴ World Development Indicators database April 2004

Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης –συνταξιοδότησης, μετά από δύο νομοθετικές ρυθμίσεις τον Νοέμβριο του 1991, βελτιώθηκε σημαντικά. Το μονοπώλιο του IPSS τελείωσε το 1992, με την δραστηριοποίηση και του ιδιωτικού τομέα, όπου υπήρξε η δυνατότητα επιλογής παραμονής στο υπάρχον σύστημα ή επιλογής της ιδιωτικής μορφής ασφάλισης. Το κράτος επέτρεψε την ανοικτή αγορά και την ανάπτυξη του ανταγωνισμού και πέτυχε την ανακούφιση του κρατικού προϋπολογισμού από το βάρος της χρηματοδότησης, βελτιώνοντας την κάλυψη και την παρεχόμενη ποιότητα στις υπηρεσίες αυτές (Ιούνιος 1993). Σήμερα το Περού δαπανά το 4,4 % του ΑΕΠ του για την δημόσια υγεία .

Ο ρυθμός γονιμότητας των γυναικών κυμαίνεται στο 2,8, με υψηλότερη την γονιμότητα στις αστικές περιοχές της χώρας.¹⁴⁵ Μόλις το 19% των γυναικών 15-24 ετών γνωρίζουν για την προστασία, που παρέχει η χρήση προφυλακτικού. Ο ρυθμός προσβολής ενηλίκων από AIDS είναι 0,5% υπάρχουν 82.000 φορείς και υπήρξαν 4.200 θάνατοι (2003).

Πολλές αρρώστιες και θέματα συναφή προς την υγεία και κοινωνία είναι αλληλένδετα προς τις κακές περιβαλλοντικές συνθήκες, που επικρατούν σε πολλές περιοχές στην Λίμα και τα άλλα παραθαλάσσια κέντρα (μόλυνση ατμοσφαιρική, νέφος, βιομηχανικά απόβλητα) ¹⁴⁶. Θέματα που θα λυθούν με προσπάθειες τόσο από τις Περουβιανές κυβερνήσεις, όσο και με την υποστήριξη της διεθνούς κοινότητας . Επίσης σημαντικό πρόβλημα για την υγεία των περουβιανών αποτελεί η κοκαΐνη για τους νέους, με ότι συνεπάγεται από την καλλιέργεια, την χρήση των τοξικών ουσιών που υπάρχουν στα ναρκωτικά¹⁴⁷.

¹⁴⁵ Γιώργος Μ . Σπυρόπουλος , Ο Τρίτος Κόσμος στις Διεθνείς Σχέσεις Μύθοι και Πραγματικότητες, Εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 2005, 333.

¹⁴⁶ <http://country studies.us/peru/51.htm>

¹⁴⁷ Γιώργος Μ. Σπυρόπουλος, οπ. παρ. 325.

2.2.3 ΣΤΟΝ ΙΣΗΜΕΡΙΝΟ

Το 1991 μία επιδημία χολέρας απλώθηκε από το Περού και παρακάλεσε 606 θανάτους και προσεβλήθησαν περίπου 35.000. Πρόσβαση στο καθαρό νερό¹⁴⁸ έχει το 90% του πληθυσμού στις αστικές περιοχές και το 75% στις αγροτικές, ενώ στις συνθήκες υγιεινής το 92% του πληθυσμού στις αστικές περιοχές και το 74% στις αγροτικές περιοχές.

Η βρεφική θνησιμότητα το 1950 ήταν 140 ανά 1000 γεννήσεις, το 1985-1990 έπεσε στο 63, ενώ το 2004 στο 23. Σημειώθηκε η βρεφική θνησιμότητα¹⁴⁹ ποικίλει ανάλογα την περιοχή και το κοινωνικό και οικονομικό προφίλ. Επίσης η παιδική θνησιμότητα¹⁵⁰ έχει μειωθεί αρκετά στην χώρα λόγω εφαρμογής εκστρατείας για εμβολιασμούς, έλεγχο ασθενειών και βελτίωση διατροφής. Το 2003 κυμαίνεται στο 27 ανά 1.000 παιδιά ηλικίας 1-5 ετών. Τέλος η προσδοκώμενη διάρκεια ζωής είναι 68 για τους άνδρες και 74 για τις γυναίκες.

Στον Ισημερινό οι υπηρεσίες για την υγεία παρέχονται από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Την δημόσια υγεία καλύπτουν το Υπουργείο Υγείας, οι Ένοπλες Δυνάμεις και το Ίδρυμα Κοινωνικής Ασφάλισης Ισημερινού (IESS) και ένας αριθμός φορέων.

Το σύστημα παροχής της υγείας είναι οργανωμένο σε 4 βαθμίδες. Για αγροτικές περιοχές με λιγότερους από 1.500 κατοίκους βοηθητικά κέντρα υγείας, για κοινότητες με 1500 έως 5000 κατοίκους κέντρα υγείας και για αστικά κέντρα και μεγάλες πόλεις επαρχιακά και εθνικά νοσοκομεία. Το 1999 στη χώρα υπήρχε 1 γιατρός για 789 κατοίκους. Επίσης υπάρχουν ελλείψεις σε ειδικευμένο ιατρικό προσωπικό, νοσοκόμες και τεχνικό υγειονομικό προσωπικό¹⁵¹. Το 2002 η χώρα δαπανούσε το 4,8% του ΑΕΠ της για ιατρικές δαπάνες¹⁵².

Ο ρυθμός γονιμότητας των γυναικών κυμαίνεται στο 2,7¹⁵³. Η γυναίκα ειδικά των αγροτικών περιοχών δεν έχουν πρόσβαση σε ιατρική φροντίδα, καθόσον η ιατρική περίθαλψη είναι ανεπαρκής. Η μητρική θνησιμότητα

¹⁴⁸ "<http://earthtrends.wri.org>."

¹⁴⁹ World Development Indicators database April 2004

¹⁵⁰ "<http://www3.who.int/whosis/country/indicators.cfm?country=ecu>"

¹⁵¹ "<http://countrystudies.us/ecuador/36.htm>"

¹⁵² οπ. παρ. υποσημ. 71

¹⁵³ οπ. παρ. υποσημ 70

βρίσκεται σε αρκετά υψηλό επίπεδο, διότι οι γεννήσεις δεν παρακολουθούνται από ιατρικό προσωπικό .

Στον Ισημερινό υπάρχουν και οι τροπικές αρρώστιες που προσβάλλουν τον πληθυσμό της χώρας. Ο ρυθμός προσβολής ενηλίκων από AIDS είναι 0,3%, υπάρχουν 21.000 φορείς και υπήρξαν 1.700 θάνατοι (2003)¹⁵⁴. Επιπρόσθετα οι συνέπειες από την διακίνηση¹⁵⁵ και την χρήση κοκαΐνης στην υγεία των νέων είναι σημαντικές .

¹⁵⁴ World Development Indicators database April 2004

¹⁵⁵ Howard J. Wiarda and Harvey F.Kline, Latin American Politics and Development, Westview, Colorado 2007, 380.

2.2.4 ΥΓΕΙΑ ΣΕ ΠΙΝΑΚΕΣ

Στους πίνακες που ακολουθούν αποτυπώνονται οι δείκτες που παρουσιάζουν τις συνθήκες υγείας που επικρατούν στις χώρες που πραγματεύεται η παρούσα μελέτη:

ΠΙΝΑΚΑΣ 15

ΥΓΕΙΑ

(Α) Δείκτης Γεννήσεων

ΚΡΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΝ (2004) (ΑΝΑ ΓΥΝΑΙΚΑ)	ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΝ (2004) (ΑΝΑ 1000 ΑΤΟΜΑ)
Ισημερινός	2,78	23,18
Περού	2,61	21,27
Βολιβία	3,08	24,65

(Β) Προσδοκώμενη Διάρκεια ζωής κατά τη Γέννηση σε χρόνια

ΚΡΑΤΟΣ	Άνδρες (2004)	Γυναίκες (2004)	Σύνολο (2004)
Ισημερινός	73,15	79	76,07
Περού	67,48	71,03	69,22
Βολιβία	62,54	67,86	65,14

(Γ) Θνησιμότητα

ΚΡΑΤΟΣ	Θάνατοι ανά 1000 κατοίκους (2004)
Ισημερινός	4,26
Περού	6,29
Βολιβία	7,77

(Δ) Δείκτης Θνησιμότητας Βρεφών

ΚΡΑΤΟΣ	(2003) ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΒΡΕΦΩΝ ΑΡΡΕΝ (ΑΝΑ 1000 γεννήσεις)	(2003) ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΒΡΕΦΩΝ ΘΗΛΥ (ΑΝΑ 1000 γεννήσεις)	(2003) ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΒΡΕΦΩΝ ΣΥΝΟΛΙΚΑ (ΑΝΑ 1000 γεννήσεις)
Ισημερινός	29,34	19,4	24,49
Περού	35,57	30,21	32,95
Βολιβία	58,23	50,75	54,58

(Ε) Δείκτης Ατόμων που έχουν προσβληθεί από τον ιό του AIDS

ΚΡΑΤΟΣ	(2003) Ρυθμός Προσβολής Ενηλίκων %	(2003) Αριθμός Ανθρώπων που ζουν με τον ιό	(2003) Θάνατοι
Ισημερινός	0,3	21.000	1.700
Περού	0,5	82.000	4.200
Βολιβία	0,1	4.900	Λιγότεροι από 500

(ΣΤ) Πρόσβαση στο Καθαρό Νερό –Συνθήκες Υγιεινής

Α/Α	ΧΩΡΑ	ΠΡΟΣΒΑΣΗ (%)			
		ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ		ΚΑΘΑΡΟ ΝΕΡΟ	
		ΠΕΡΙΟΧΕΣ		ΠΕΡΙΟΧΕΣ	
		ΑΣΤΙΚΕΣ	ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ	ΑΣΤΙΚΕΣ	ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ
1.	ΒΟΛΙΒΙΑ	86	42	95	64
2.	ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	92	14	90	75
3.	ΠΕΡΟΥ	79	49	87	62
4.	ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ	86	51	94	59
5.	ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ	85	40	95	71

Πηγές : α. <http://www.earthtrends.wri.org>

β. World Development Indicators database April 2004

2.2.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και υγείας της Βολιβίας, του Ισημερινού και του Περού παρουσιάζουν προβλήματα, παρά τις προσπάθειες που καταβάλλουν οι χώρες, οι οποίες ξοδεύουν για την υγεία περίπου 4,4% με 7% του ΑΕΠ τους, με αυξητική τάση του ποσοστού αυτού. Ιδιαίτερα προβλήματα υποδομής οργάνωσης και ελλείψεων προσωπικού της ιατρικής φροντίδας υφίσταται στις αγροτικές και τροπικές περιοχές, όπου ζουν οι ιθαγενείς κάτοικοι των χωρών.

Η υγεία και η κοινωνική πρόνοια, στον Ισημερινό τώρα φθάνουν στις φτωχές αστικές περιοχές. Το 1999 στη χώρα υπήρχε ένας γιατρός για κάθε 789 κατοίκους. Στο Περού σε πολλές περιοχές η στοιχειώδης περίθαλψη είναι ανύπαρκτη. Το 1991 στη χώρα υπάρχει ένας (1) γιατρός για κάθε 966 άτομα.

Στη Βολιβία οι συνθήκες υγείας είναι φτωχές. Το 1998 στη χώρα υπήρχε ένας (1) γιατρός για κάθε 2688 κατοίκους.

Η προσδοκώμενη διάρκεια ζωής σε έτη κατά την γέννηση για άνδρες και γυναίκες είναι, στον Ισημερινό είναι 73,15 και 79, στο Περού 67,48 και 71,03, στη Βολιβία 62,54 και 67,86 αντίστοιχα. Η Βολιβία ως φτωχότερη χώρα έχει την μικρότερη προσδοκώμενη διάρκεια ζωής, σε συνδυασμό με τις φτωχές συνθήκες υγείας και πρόνοιας.

Η βελτίωση της πρόσβασης του πληθυσμού σε καθαρό νερό και συνθήκες υγιεινής είναι κρίσιμοι παράγοντες όχι μόνο για την μείωση της φτώχειας, αλλά επίσης για την οικοδόμηση των στόχων της χιλιετίας και την μείωση των ασθενειών, της μητρικής και παιδικής θνησιμότητας και της καταπολέμησης του HIV/AIDS. Περισσότερο υποφέρουν οι γυναίκες και τα κορίτσια από την έλλειψη καθαρού νερού και ατομικών συνθηκών υγιεινής.

Μεγάλο πρόβλημα για την Βολιβία, τον Ισημερινό και το Περού, αποτελεί η ανάπτυξη της κοκαΐνης και ιδιαίτερα στους νέους, όπου οι εξαρτημένοι από την κόκα, υποφέρουν από πολλές φυσικές, ψυχολογικές επιδράσεις που προκαλούνται από τις τοξικές ουσίες, που περιέχονται στα ναρκωτικά.

2.3 Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

2.3.1 ΣΤΗ ΒΟΛΙΒΙΑ

Η χρόνια πολιτική αστάθεια εμπόδιζε την ανάπτυξη της γενικής εκπαίδευσης διαμέσου της Βολιβιανής ιστορίας. Το 1900 τα σχολεία υπήρχαν στην χώρα, ήταν μόνο στις αστικές περιοχές, μόνο το 17% του ενήλικα πληθυσμού γνώριζαν γραφή και ανάγνωση. Το 1952 λιγότερο από το ένα τρίτο του ενήλικα πληθυσμού γνώριζαν γραφή και ανάγνωση. Η νομοθεσία το 1956 έθεσε τις βάσεις για την σύσταση της δημόσιας εκπαίδευσης, ενώ το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα άρχισε να λειτουργεί μετά το 1980¹⁵⁶ χωρίς τροποποιήσεις του Νομοθετικού του πλαισίου τα τελευταία χρόνια.

Η φοίτηση περιλαμβάνει 6 χρόνια πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης¹⁵⁷, που είναι υποχρεωτικά για τις ηλικίες 7 και 14 ετών, ακολουθούν 2 χρόνια ενδιάμεσο σχολείο επίσης υποχρεωτικής φοίτησης¹⁵⁸ και 4 χρόνια δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τα πρώτα από τα 2 χρόνια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι ενοποιημένο πρόγραμμα για όλους τους μαθητές και τα 2 δεύτερα χρόνια είναι κύκλος εξειδίκευσης σε ανθρωπιστικές σπουδές ή σε ένα από τους τεχνικούς τομείς. Όλοι οι κύκλοι σπουδών οδηγούν στο πτυχίο, που είναι απαραίτητο για την είσοδο στο πανεπιστήμιο.

Η ανώτατη εκπαίδευση συνίσταται από Πανεπιστήμιο της Βολιβίας και πολλά δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα. Το Πανεπιστήμιο της Βολιβίας με 100.000 φοιτητές, περιλαμβάνει 8 δημόσια Πανεπιστήμια και ένα ιδιωτικό (Το Καθολικό Πανεπιστήμιο – 1.500 φοιτητές). Το 1989 λειτούργησαν 4 ιδιωτικά ιδρύματα. Το μεγαλύτερο Πανεπιστήμιο με 37.000 φοιτητές είναι το San Andres (1830) στο La paz.

Η Βολιβία διαθέτει το 6,4% του ΑΕΠ της, για δαπάνες στην εκπαίδευση το 2003, σε σχέση με το 1,8% για το 1985, το 2,3% για το 1990, το 5,7% για το 1995 και το 5,5% για 2000¹⁵⁹.

¹⁵⁶ "<http://country studies.us/bolivia/42.htm>"

¹⁵⁷ UNESCO, The Gender Transversal in Bolivia's Education Policy and Practice 2004 / ED/EFA/MRT/PI/57, 2004, 7-9.

¹⁵⁸ UNESCO, Regional overview of Progress toward EFA since Dakar, Latin America, April 1, 2005, 6.

¹⁵⁹ "<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/bl.html>"

Το 1980 το υπουργείο παιδείας οργάνωσε τάξεις όπου φοιτούσαν ενήλικες αναλφάβητοι (350 κέντρα – 2000 δάσκαλοι), αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την μείωση του αναλφαβητισμού. Σύμφωνα με στοιχεία (2001) υπάρχουν 6,44% άνδρες και 25,77% αναλφάβητοι στη χώρα¹⁶⁰. Από το 1973 έως το 1987, το ποσοστό μαθητών που φοιτούν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ανέβηκε από το 76% στο 87%.

Από τις πιστώσεις για την εκπαίδευση οι περισσότερες διοχετεύθηκαν στον λειτουργικό προϋπολογισμό, μισθούς εκπαιδευτικού προσωπικού και λίγες για προγράμματα και επέκταση. Το 60% των δασκάλων (59.000) απασχολούνται στις αστικές περιοχές της χώρας.

Αν και το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας βελτιώθηκε, από τα προηγούμενα χρόνια (1970-1980 έως σήμερα) πολλά προβλήματα παρέμειναν άλυτα. Ο αριθμός των μαθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αυξήθηκε δύο φορές, όπως ο πληθυσμός αυτής της ηλικίας, οι φοιτητές των πανεπιστημίων αυξήθηκαν περισσότερο από τέσσερις φορές, από ότι ο πληθυσμός της ηλικίας των 18-20-24 ετών. Στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, μόνο το 35% των παιδιών της ηλικίας φοίτησης, φοιτούν στα σχολεία.

Σημαντικές διαφορές υπάρχουν μεταξύ ανδρών και γυναικών¹⁶¹, όσον αφορά την φοίτηση τους στα σχολεία (πρωτοβάθμια –δευτεροβάθμια) και πανεπιστήμια. Προσπάθειες αύξησης της συμμετοχής των κοριτσιών – γυναικών στην εκπαίδευση, προσκρούουν στην άσχημη οικονομική κατάσταση των φτωχών οικογενειών, που χρησιμοποιούν τις κόρες σε εργασίες στο σπίτι σε αγγαρείες και την φροντίδα των παιδιών.

Ο ρυθμός εγκατάλειψης της εκπαίδευσης παραμένει υψηλός. Το ένα τρίτο των μαθητών τελειώνει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, το 20% αρχίζει την δευτεροβάθμια και το 5% φοιτά στον δεύτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ μόλις το 1% τελικά λαμβάνει πτυχίο. Η εγκατάλειψη των σπουδών είναι μεγαλύτερη στα κορίτσια και στα παιδιά από τις αγροτικές περιοχές. Μόνο το 40% των μαθητών από τις αγροτικές περιοχές συνεχίζουν, πέραν της τρίτης τάξης¹⁶².

¹⁶⁰ World Development Indicators database April 2004

¹⁶¹ UNESCO, The Gender Transversal in Bolivia's Education Policy and Practice 2004 / ED/EFA/MRT/PI/57, 2004, 7.

¹⁶² "http://country studies.us/bolivia/42.htm"

Για τα παιδιά των ιθαγενών, που ομιλούν την Κετσουανική και Αιμαρανική γλώσσα, δεν υπάρχει πρόγραμμα δίγλωσσης εκπαίδευσης, μόνο λίγα πιλοτικά προγράμματα. Οι μαθητές των αγροτικών ινδιάνικων περιοχών εγκαταλείπουν, με υψηλά ποσοστά τα σχολεία που φοιτούν, αν και ιθαγενείς δάσκαλοι στις τάξεις μεταφράζουν τα ισπανικά στην γλώσσα των ιθαγενών μαθητών.

Τόσο σε εθνικό επίπεδο¹⁶³, αλλά και η UNICEF σε συνεργασία με το υπουργείο παιδείας, προσπαθούν να αναμορφώσουν το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας¹⁶⁴, με την εκπόνηση σειράς προγραμμάτων όπως τα Integrated child Development, Basic Education Project, Alternative Child Project και το βασικό πρόγραμμα αναμόρφωσης εκπαίδευσης του εκπονήθηκε το 2003 και καλύπτει την περίοδο από 2004-2015¹⁶⁵.

¹⁶³ UNESCO, The Gender Transversal in Bolivia's Education Policy and Practice 2004 / ED/EFA/MRT/PI/57, 2004, 316.

¹⁶⁴ Το Education Reform Program in Bolivia δίνει βάση στην προσχολική και στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και βασίζεται σε πέντε τομείς γνωστικών αντικειμένων (Γλώσσα και επικοινωνία Μαθηματικά, Τεχνολογία και Πρακτική γνώση, έκφραση και δημιουργία, επιστήμη στη ζωή).

¹⁶⁵ UNESCO, Regional overview of Progress toward EFA since Dakar, Latin America, April 1, 2005, 9.

2.3.2 ΣΤΟΝ ΙΣΗΜΕΡΙΝΟ

Στο τέλος της δεκαετίας του 80, η επίσημη εκπαίδευση στον Ισημερινό διαμορφώθηκε σε τέσσερις κύκλους : του νηπιαγωγείου 2 χρόνια, του πρωτοβάθμιου 6 χρόνια, του δευτεροβάθμιου που χωρίζεται σε δύο κύκλους των τριών ετών έκαστος και της ανώτατης εκπαίδευσης. Τα παιδιά αρχίζουν το νηπιαγωγείο σε ηλικία 4 ετών, το πρωτοβάθμιο σχολείο σε ηλικία 6 ετών . Θεωρητικά η υποχρεωτική εκπαίδευση είναι για τα παιδιά ηλικίας από 6 έως 14 ετών . Ο πρώτος κύκλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι γενικού ενδιαφέροντος, ενώ ο δεύτερος κύκλος εξειδικεύεται σε τομείς .Στη συνέχεια περνούν στην Πανεπιστημιακή εκπαίδευση¹⁶⁶.

Η γνώση γραφής και ανάγνωσης του ενήλικα πληθυσμού της χώρας κυμαίνεται στο 91%, αναλυτικά για τους άνδρες στο 92% και τις γυναίκες στο 90% (2000-2004), επίσης στη χώρα χρήστες Internet είναι το 5% του πληθυσμού. Το ποσοστό των μαθητών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, που φθάνουν στη 5η τάξη είναι το 74% .Στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση φοιτά το 59% των αγοριών και το 60% των κοριτσιών, ηλικίας που πρέπει να παρακολουθήσουν αυτό τον κύκλο εκπαίδευσης¹⁶⁷ . Ο Ισημερινός διαθέτει το 1% του ΑΕΠ του, για τις δαπάνες στην εκπαίδευση το 2003, σε σχέση με το 4,3% για το 1990, το 4% για το 1995 , και το 1,3 % για το 2000¹⁶⁸.

Το 20% των σχολείων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι ιδιωτικά. Ο ρόλος των ιδιωτικών σχολείων αυξάνει με το επίπεδο φοίτησης : λιγότεροι από το 20% των μαθητών της πρωτοβάθμιας και περισσότεροι από το 40% των μαθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, παρακολουθούν ιδιωτικά σχολεία. Περίπου το ένα τρίτο των σχολείων είναι ιδιωτικά. Η χώρα έχει δώδεκα (12) Κρατικά Πανεπιστήμια και πέντε (5) Ιδιωτικά. Το νούμερο των φοιτητών για 100.000 πληθυσμό αυξήθηκε πέντε (5) φορές από το 1960 στο 1980, το νούμερο των καθηγητών αυξήθηκε 10 φορές. Περίπου τα δύο τρίτα (2/3) των φοιτητών, παρακολουθούν κρατικά ιδρύματα, ειδικότερα το Πανεπιστήμιο στο Quito.

¹⁶⁶ "<http://country studies.us/ecuador/35.htm>"

¹⁶⁷ UNESCO, Illiteracy and Literacy Education in Ecuador: Options for Policy and Practice, 2005.

¹⁶⁸ "<http://Lanic.utexas.edu/la/> "

Η παρεχόμενη πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση έχει βελτιωθεί σημαντικά. Βέβαια η αύξηση του αριθμού των μαθητών / φοιτητών δεν συμβαδίζει με τις υφιστάμενες υποδομές. Υπάρχει έλλειψη δασκάλων και Καθηγητών, ιδιαίτερα στην δευτεροβάθμια και ανώτατη εκπαίδευση . Αυτές οι ελλείψεις είναι περισσότερες στις αγροτικές περιοχές της χώρας. Η παρακολούθηση της εκπαίδευσης είναι χαμηλότερη στις αγροτικές περιοχές, όπου λιγότερα παιδιά συνεχίζουν στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση¹⁶⁹ .

Ο αναλφαβητισμός στις αγροτικές περιοχές είναι υψηλότερος και δεν υπάρχουν σχολεία, το υπουργείο παιδείας, οι δήμοι και ο στρατός οργανώνουν προγράμματα για την εκμάθηση της ανάγνωσης και της γραφής. Τα προγράμματα είχαν περιορισμένα αποτελέσματα, αλλά συνεχίζονται οι προσπάθειες ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές των Ιθαγενών που ομιλούν Ινδιάνικα και Κετσουανικά και όχι Ισπανικά. Το 2002 εκπονήθηκε το εθνικό σχέδιο για την παιδεία που καλύπτει το χρονικό διάστημα από το 2003 έως το 2015¹⁷⁰ .

¹⁶⁹ “<http://country.studies.us/ecuador/35.htm>”

¹⁷⁰ UNESCO, Regional Overview of Progress toward EFA since Dakar: Latin America, April, 2005, 9.

2.3.3 ΣΤΟ ΠΕΡΟΥ

Το σχολείο στο Περού θεωρείται το κλειδί για την προσωπική πρόοδο των ανθρώπων. Το 1988 υπήρχαν 27.600 πρωτοβάθμια σχολεία . Η παρουσία σε ένα χωριό ενός σχολείου και του δασκάλου θεωρείται από τους φτωχούς, το πρώτο βήμα για να ξεφύγει κάποιος από την φτώχεια και την έλλειψη σεβασμού, όχι μόνο γι' αυτούς αλλά και για τα παιδιά τους. Λόγω των εθνικών και φυλετικών διακρίσεων εναντίον των ιθαγενών, το σχολείο είναι το «όργανο» και η «μέθοδος», με το οποίο θα μάθουν την Ισπανική γλώσσα (πρόσβαση στις κρατικές υπηρεσίες, γραφή, ανάγνωση)¹⁷¹.

Το σχολείο ανοίγει τους ορίζοντες στους ιθαγενείς να μάθουν τα Ισπανικά και στους κατοίκους των αστικών περιοχών να μορφωθούν.

Το 1960 το Περού είχε πληθυσμό, που σε ποσοστό 39% ομιλούσε Εθνικές διαλέκτους, απ' αυτούς το 50% ήταν δίγλωσσοι ομιλούσαν και Ισπανικά, ενώ το άλλο 50% ομιλούσε μόνο την τοπική διάλεκτο. Το 1990, το 28% των Περουβιανών, πάνω από 5 εκατ., ήταν εγγεγραμμένοι σε πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια σχολεία. Υπήρχαν 5.400 σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το 2000 τα 2 εκατ. μαθητών φοιτούσαν σε 18.014 δημοτικά. Η υποχρεωτική εκπαίδευση στην χώρα είναι συνολικά δωδεκαετής διάρκειας¹⁷².

Η γνώση γραφής και ανάγνωσης κυμαίνεται στο 93% για τους άνδρες και στο 82% για τις γυναίκες (2000-2004) επίσης στη χώρα οι χρήστες του Internet είναι στο 10% πληθυσμού¹⁷³. Το Περού διαθέτει το 3% του ΑΕΠ του, για τις δαπάνες στην εκπαίδευση, σε σχέση με το 2,7% για το 1985, το 2,8% για το 1990, το 3,1% για το 1995 και το 2,9 % για το 2000¹⁷⁴.

Το Περού διαθέτει περισσότερα από 45 Ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης. Το 1994 φοιτούσαν στα Πανεπιστήμια περίπου 755.900 φοιτητές. Υπάρχει καταξίωση των καθηγητών των πανεπιστημίων και όσων αποκτούν πανεπιστημιακό τίτλο, τυγχάνουν προνομιακής μεταχείρισης στην κοινωνία του Περού.

¹⁷¹ "<http://country.studies.us/peru/49.htm>"

¹⁷² UNESCO, Regional Overview of Progress toward EFA since Dakar: Latin America, April, 2005, 6.

¹⁷³ World Bank 2002.

¹⁷⁴ "<http://Lanic.utexas.edu/la/> "

2.3.4 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Επιπρόσθετα σημαντικά στοιχεία για την εκπαίδευση των χωρών παρέχονται από τους πίνακες που ακολουθούν:

ΠΙΝΑΚΑΣ 16
ΓΝΩΣΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ

ΚΡΑΤΟΣ	(Από την ηλικία των 15 ετών και επάνω κάποιος δύναται να διαβάσει και να γράφει)		
	Ανδρες	Γυναίκες	Σύνολο
	2003	2003	2003
	(%)	(%)	(%)
Ισημερινός	94	91	92,5
Περού	95	86,8	90,9
Βολιβία	93,1	81,6	87,2

Πηγή : “[http : // www.cia.gov/cia/publications /factbook/geos/bl.html](http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/bl.html)”

2.3.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Βολιβία και το Περού αυξάνουν διαρκώς τα διατιθέμενα ποσά σε σχέση με το ΑΕΠ τους, για την βελτίωση της εκπαίδευσης . Ο Ισημερινός διαθέτει για την εκπαίδευση μόλις το 1% του ΑΕΠ του.

Τα μεγαλύτερα προβλήματα της εκπαίδευσης αλλά και τα υψηλότερα ποσοστά αναλφαριθμητισμού για τις χώρες αυτές , υπάρχουν στις αγροτικές περιοχές των ιθαγενών, όσον αφορά την υποδομή, το εκπαιδευτικό προσωπικό και την φοίτηση των μαθητών. Τα προγράμματα που εφαρμόζουν οι χώρες έχουν μέχρι σήμερα περιορισμένα αποτελέσματα. Οι προσπάθειες συνεχίζονται τόσο σε εθνικό επίπεδο, αλλά και με την συνεργασία των Υπουργείων Παιδείας με την UNICEF .

Στην εκπαίδευση καταβάλλεται προσπάθεια εκπλήρωσης των βασικών στόχων μέχρι το 2015 που έχουν τεθεί από τις χώρες όπως :

- Πλήρης εξάλειψη του αναλφαριθμισμού
- Επέκταση της εννεαετούς βασικής εκπαίδευσης σε όλους τους μαθητές, αγόρια και κορίτσια.
- Αύξηση των επενδύσεων σε τομείς συναφείς με την εκπαίδευση .
- Εξάλειψη των διαφορών που υπάρχουν στην πρωτοβάθμια , στην δευτεροβάθμια και σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, μεταξύ των ανδρών και γυναικών.

Η βελτίωση της πρόσβασης και της ποιότητας των εκπαιδευτικών παροχών συνιστούν πρόκληση και μοναδική ευκαιρία για τις χώρες. Η πρόοδος στα κοινωνικά και οικονομικά θέματα στην περιοχή, σχετίζονται άμεσα και ουσιαστικά με το πόσο δυνατές, δραστικές και βιώσιμες είναι οι προσπάθειες βελτίωσης της εκπαίδευσης στην επόμενη δεκαετία. Η μείωση της φτώχειας είναι και αλληλένδετη με την βελτίωση των συνθηκών που επικρατούν στην εκπαίδευση.

2.4 Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

2.4.1 ΣΤΗ ΒΟΛΙΒΙΑ

Τα παιδιά και οι έφηβοι αποτελούν σχεδόν το μισό από τον συνολικό πληθυσμό στη Βολιβία. Οι επιπτώσεις της φτώχειας που μαστίζει την χώρα επιδρά στις συνθήκες ζωής τους. Ενώ έχει επιτευχθεί πρόοδος σε τομείς όπως η υγεία και η παιδεία, για τα παιδιά υπάρχει μεγάλο περιθώριο για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης τους .

Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 η Βολιβία είχε 8.274.325 κατοίκους, εκ των οποίων το 45% είναι παιδιά και έφηβοι, ηλικίας κάτω των 18 ετών. Από εκτιμήσεις η πλειοψηφία των 1,529.689 παιδιών ηλικίας κάτω των έξι ετών, ζουν σε συνθήκες που πλήττονται τα δικαιώματά τους . Αυτός ο πληθυσμός ζει σε αγροτικές και περιφερειακές περιοχές, όπου η ένδεια και η φτώχεια προκαλούν χαμηλό επίπεδο φυσικής διανοητικής και γνωστικής ανάπτυξης (INE 2001)¹⁷⁵.

Στη Βολιβία δεν υπάρχει κουλτούρα σεβασμού των δικαιωμάτων των παιδιών. Στη καθημερινή ζωή τους υπάρχει η αντίληψη ότι τα παιδιά αποτελούν αντικείμενα και περιουσία των γονιών τους . Επίσης μεγάλο μέρος του πληθυσμού κακομεταχειρίζεται τα παιδιά¹⁷⁶.

Τα παιδιά και οι γυναίκες είναι ομάδες πληθυσμού που επηρεάζονται σημαντικά από το υψηλό επίπεδο φτώχειας που μαστίζει την χώρα. Σύμφωνα με στοιχεία του χάρτη της φτώχειας για το 2002 περί τα 2,5 εκατ. παιδιών και 2,6 εκατ. γυναικών ζουν σε συνθήκες φτώχειας.

Οι γυναίκες στη Βολιβία δεν ζουν σε συνθήκες ισότητας και σεβασμού¹⁷⁷ όπως οι άνδρες. Ο αναλφαβητισμός μεταξύ των γυναικών είναι ο μεγαλύτερος, έχουν πολύ χαμηλό εισόδημα, ο ρυθμός της μητρικής θνησιμότητας είναι από τους υψηλότερους στον κόσμο, σημαντική βελτίωση έχει γίνει πρόσφατα με την συμμετοχή των γυναικών σε οικονομικά και πολιτικά κέντρα λήψης απόφασης.

¹⁷⁵ Τα στοιχεία προέρχονται από το National Institute of Statistics (INE) της Βολιβίας, για το 2001

¹⁷⁶ "<http://www.unicef.org/bolivia/overview.html>"

¹⁷⁷ Howard J. Wiarda and Harvey F.Kline, Latin American Politics and Development, Westview, Colorado 2007, 52-53.

Στη Βολιβία υπάρχει παραδοσιακή κουλτούρα μισογυνισμού, που επιμένει να αναθέτει στις γυναίκες υποδεέστερο παραδοσιακό ρόλο και σχέση εξάρτησης, κυρίως σε ρόλους αναπαραγωγής και φροντίδας της οικογένειας . Η γυναίκα δεν έχει πρόσβαση σε ηγετικές θέσεις στην δημόσια διοίκηση, την πολιτική και την κοινωνία της Βολιβίας. Επιπρόσθετα υφίσταται διακρίσεις λόγω γένους στην υγεία και το εργασιακό χώρο¹⁷⁸.

Σύμφωνα με την “Αναφορά της Ανθρώπινης Ανάπτυξης στην Ισότητα στη Βολιβία το 2003 (PNUD)” : Στη Βολιβία οι άνδρες τυγχάνουν καλύτερης μεταχείρισης από τις γυναίκες, οι άνδρες λαμβάνουν καλύτερη εκπαίδευση από τις γυναίκες, λαμβάνουν αυξημένη και καλύτερη ιατρική φροντίδα/βοήθεια από τις γυναίκες και έχουν δυνατότητες να λαμβάνουν μεγαλύτερο εισόδημα ενώ εργάζονται λιγότερο, εάν θεωρήσουμε ότι οι γυναίκες απέναντι στους άνδρες, έχουν επίσης την αποκλειστική υπευθυνότητα της εργασίας στο σπίτι .

Ενδεικτικά σύμφωνα με το Εθνικό Στατιστικό Ινστιτούτο, ο αναλφαβητισμός για τις γυναίκες έχει ρυθμό 19,35 % ενώ για τους άνδρες 6,94%¹⁷⁹ . Η άρση των διακρίσεων των γυναικών περνά από την εκπαίδευση, που αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο στην πρόοδο και ανάπτυξη της θέσης της.

Η συμμετοχή της γυναίκας στην οικονομία και πολιτική αυξάνεται σταθερά . Μεταξύ 1976 και 1992 η συμμετοχή της γυναίκας στην οικονομία αυξήθηκε από 2,25% στο 40% (CNPV)¹⁸⁰, σήμερα κυμαίνεται στο 44%. Στις αστικές περιοχές, οι γυναίκες ενσωματώνονται στις λιγότερο παραγωγικές και χειρότερες εργασίες, αυτό οφείλεται στη διάκριση και στο γεγονός του χαμηλότερου μορφωτικού επιπέδου, από τους άνδρες. Η θέση της γυναίκας στις αγροτικές περιοχές είναι ακόμη χειρότερη. Εκεί υπάρχει διπλή διάκριση : ότι είναι γυναίκες και ότι έχουν καταγωγή από τους ιθαγενείς. Τέλος έχουν δυνατότητα απόκτησης μικρών εισοδημάτων και αυξάνουν την συμμετοχή τους στην διανομή του πλούτου σε ποσοστό μόνο 3%¹⁸¹. Ο ρυθμός της οικονομικής δραστηριότητας των γυναικών (άνω των 15 ετών) έχει αυξηθεί στα 56% το 1997 έναντι 46% το 1990 και το εργατικό δυναμικό των γυναικών

¹⁷⁸ Howard J. Wiarda and Harvey F.Kline, Latin American Politics and Development, Westview, Colorado 2007, 52-53.

¹⁷⁹ World Development Indicators database April 2004

¹⁸⁰ Τα στοιχεία προέρχονται από το National Institute of Statistics (INE) της Βολιβίας, για το 2002.

¹⁸¹ UNDP, Human Development Report on Gender, 2003

έχει ανέλθει στο 46% για το 1997¹⁸². Γεγονός που δεικνύει την συνεχώς βελτιωμένη θέση των γυναικών στο οικονομικό πεδίο της χώρας.

Η πρόοδος της γυναίκας στην κοινωνία, θα λάβει χώρα με την αναμόρφωση του νομικού συστήματος, των δημόσιων πολιτικών και της πρόσβασης στην εκπαίδευση, ιδιαίτερα της τριτοβάθμιας, που θα βελτιώνουν την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και θα αυξήσουν τις δυνατότητες για εξέλιξη στην πολιτική, οικονομία και κοινωνία.

¹⁸² Inter America Development Bank, Gender Inequality in Health and Work, The Case of Latin America and the Caribbean, Washington April 2002, 3.

2.4.2 ΣΤΟΝ ΙΣΗΜΕΡΙΝΟ

Στον Ισημερινό ο πληθυσμός των παιδιών κάτω των 18 ετών είναι 4,8 εκατ. και αποτελεί περίπου το 40% του συνολικού πληθυσμού της χώρας .

Η φτώχεια που μαστίζει τον Ισημερινό έχει ως απόρροια την επίδραση στις συνθήκες διαβίωσης των παιδιών. Οι τομείς της υγείας, της κοινωνικής πρόνοιας και της παιδείας, τώρα αρχίζουν να αναπτύσσονται και να καλύπτουν περιοχές της χώρας, που υστερούσαν τα προηγούμενα χρόνια.

Η παιδική θωράκιση απέναντι στις ασθένειες, με την ενίσχυση της ανοσίας έχει βελτιωθεί από τα παλαιότερα χρόνια και αγγίζει σε ποσοστά κατά μέσο όρο το 86% του παιδικού πληθυσμού απέναντι σε πληθώρα ασθενειών (πολιομυελίτιδα 90.2%- ιλαρά 82,5% κλπ).

Η ανισότητα μεταξύ αγοριών και κοριτσιών, όσον αφορά την φοίτηση σε σχολεία έχει βελτιωθεί στο 92% για τα κορίτσια .

Στον Ισημερινό τα παιδιά ζουν σε άσχημες συνθήκες, όσον αφορά τα δικαιώματά τους, που οφείλεται και στην αντίληψη που διακατέχει την κοινωνία της χώρας αυτής. Τα παιδιά αποτελούν αντικείμενα των γονιών τους και υφίστανται κακομεταχείριση. Ενδεικτικά τα εργαζόμενα παιδιά της χώρας, ηλικίας από 5 έως 14 ετών αποτελούν ποσοστό 16%, γεγονός που αποτελεί κυρίαρχο θέμα για την ενεργή ενασχόληση τόσο της κυβέρνησης του Ισημερινού όσο και άλλων φορέων της χώρας¹⁸³ .

Η φτώχεια επηρεάζει τόσο τα παιδιά, τους εφήβους αλλά και τον γυναικείο πληθυσμό της χώρας, όπου απαιτείται σημαντική προσπάθεια προς πολλές κατευθύνσεις, ώστε να επιτευχθεί βελτίωση στο κοινωνικό φάσμα, ως απόρροια της οικονομικής ανάκαμψης, με αποτέλεσμα την βελτίωση των βασικών συνθηκών διαβίωσης αυτών των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού.

Ο γυναικείος πληθυσμός στον Ισημερινό υφίστανται διάκριση και ανισότητα σε σχέση με τον ανδρικό πληθυσμό. Η θέση της γυναίκας στην κοινωνία της χώρας σε συνδυασμό με την απουσία ιδιαίτερης απήχησης κινήματος φεμινισμού, της απασχόλησης της στα οικιακά και του μικρότερου εισοδήματος, που λαμβάνει από την απασχόληση της στην εργασία, της

¹⁸³ "<http://www.unicef.org/ecuador/overview.html>"

δημιουργούν ανυπέρβλητα κοινωνικά προβλήματα που αμβλύνουν¹⁸⁴ την άνιση μεταχείρισή της. Η γυναίκα αντιμετωπίζεται εξαιρετικά άνισα και η βία εναντίον της είναι σε πολύ αυξημένο βαθμό. Στο γυναικείο πληθυσμό υφίσταται αύξηση στα ποσοστά αναλφαβητισμού κατά 2-3% σε σχέση με τον ανδρικό πληθυσμό, ένεκα της δυσμενούς θέσης και των ευκαιριών που έχει η γυναίκα. Η γνώση γραφής και ανάγνωσης είναι 90% για τις γυναίκες και 92% για τους άνδρες¹⁸⁵.

Ο ρυθμός δραστηριοποίησης της γυναίκας στο οικονομικό πεδίο είναι ιδιαίτερα πολύ χαμηλός σε σχέση με την Βολιβία και το Περού και κυμαίνεται στο 49% για το 1997 έναντι 28% που ήταν το 1990, ενώ το γυναικείο εργατικό δυναμικό της χώρας είναι σε ποσοστό 39% για το 1997¹⁸⁶.

Η κυβέρνηση του Ισημερινού επενδύει για το μέλλον, με την προσπάθεια που καταβάλλει, για την βελτίωση των υπηρεσιών για τα παιδιά. Διαθέτει μεγάλα ποσά προς την κατεύθυνση αυτή. Αρωγός της προσπάθειας που εγγυάται ότι η κυβέρνηση του Ισημερινού θα διαθέτει τις απαραίτητες πιστώσεις για την εκπλήρωση των κοινωνικών στόχων για τα παιδιά είναι η UNICEF¹⁸⁷, με την εφαρμογή των αντιστοίχων προγραμμάτων.

Πρόσφατα εγκρίθηκε ένας νέος νόμος για τα παιδιά και τους ανήλικους που συνάδει με την σύμβαση για τα δικαιώματα των παιδιών, ο οποίος τέθηκε σε εφαρμογή τον Ιανουάριο του 2003. Προβλέπει προστασία από την κακομεταχείριση σε τομείς όπως, η παιδική αναπηρία, η σεξουαλική κακομεταχείριση, η κακομεταχείριση στο σπίτι και στο σχολείο, η κακομεταχείριση από τους γονείς και η απομάκρυνση του παιδιού από το οικογενειακό περιβάλλον.

¹⁸⁴ Inter America Development Bank, Gender Inequality in Health and Work, The Case of Latin America and the Caribbean, Washington April 2002, 12.

¹⁸⁵ "<http://Lanic.utexas.edu/la/>"

¹⁸⁶ Inter America Development Bank, οπ. παρ. 3.

¹⁸⁷ "<http://www.unicef.org/ecuador/overview.html>"

2.4.3 ΣΤΟ ΠΕΡΟΥ

Στο Περού ο παιδικός πληθυσμός (κάτω των 18 ετών) είναι 10,7 εκατ. και αποτελεί το 38% του συνολικού πληθυσμού της χώρας.

Η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός, συνεχίζουν να επηρεάζουν τα παιδιά και τις γυναίκες¹⁸⁸, ιδιαίτερα εκείνο το μέρος του πληθυσμού που έχει καταγωγή από τους ιθαγενείς¹⁸⁹. Το 66% των παιδιών και των εφήβων, ζουν σε συνθήκες φτώχειας. Οι συνθήκες αυτές σε αγροτικές περιοχές της χώρας, στις Άνδεις και στον Αμαζόνιο είναι ακόμη χειρότερες.

Οι προβλέψεις για το 2015 εφόσον οι τάσεις των τελευταίων 40 ετών διατηρηθούν, δίνουν στοιχεία ότι η φτώχεια θα κυμαίνεται στα σημερινά επίπεδα.

Η υπερβολική φτώχεια, η ανεπαρκής παιδεία των γονέων και η χρονική περίοδος των τελευταίων είκοσι χρόνων βίας που επικρατούσαν στο Περού, έχει βαθιά καλλιεργήσει την κακή συμπεριφορά προς τα παιδιά, τους εφήβους και τις γυναίκες.

Η παιδική κακομεταχείριση, η ψυχολογική, η φυσική και η σεξουαλική λαμβάνουν χώρα στο σπίτι, στο σχολείο, στους δρόμους με το 41% των γονέων να επικροτούν την χρήση της φυσικής τιμωρίας. Η σεξουαλική κακομεταχείριση προέρχεται από το οικογενειακό περιβάλλον και οι 6 στις 10 εγκυμονούσες κοριτσιών 11-14 ετών είναι προϊόν βιασμού ή αιμομιξίας. Η σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών στο Περού αυξάνει συνεχώς στην Λίμα αλλά και σε περιοχές όπου ο πληθυσμός απασχολείται σε γεωργικές δραστηριότητες και συγκεντρώνουν τουρισμό και σε αποκλεισμένες περιοχές της χώρας, όπου δε φθάνει η μέριμνα της πολιτείας.

Άλλες μορφές καταπάτησης των παιδικών δικαιωμάτων¹⁹⁰ είναι η μη δήλωση γέννησης των παιδιών, περίπου το 28% δεν δηλώνεται. Επίσης η εργασία παιδιών ηλικίας 5-14 ετών, που φθάνουν περίπου στα 2 εκατ. παιδιά και εφήβους, με απεχθείς όρους οικονομικής εκμετάλλευσης. Επίσης

¹⁸⁸ Inter America Development Bank, Gender Inequality in Health and Work, The Case of Latin America and the Caribbean, Washington April 2002, 12-13.

¹⁸⁹ UNICEF, E/ICEF/2005/P/L.6/Rev.1, 31 October 2005

¹⁹⁰ UNICEF, το ίδιο.

πρόβλημα είναι και οι ελλείψεις συνθήκες της παιδικής διατροφής που επικρατούν στην χώρα λόγω της φτώχειας¹⁹¹.

Ενδεικτικά περίπου 17.000 παιδιά ορφανά έχουν προσβληθεί από AIDS. Την τελευταία δεκαετία αυξήθηκε ο αριθμός γυναικών και παιδιών με AIDS.

Η θέση της γυναίκας είναι ιδιαίτερα δυσχερής λόγω των σημαντικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει. Η σεξουαλική παρενόχληση, η βιαιοπραγία και οι δολοφονίες αποτελούν προβλήματα με βαθιές ρίζες στην κουλτούρα του ανδρικού πληθυσμού της χώρας.

Η γνώση γραφής και ανάγνωσης στον γυναικείο πληθυσμό κυμαίνεται στο 82% έναντι των ανδρών που κυμαίνεται στο 93%¹⁹², υπάρχει μια υστέρηση στις γυναίκες περίπου κατά 11%, που είναι προϊόν της δυσμενούς θέσης της γυναίκας στην κοινωνία του Περού. Επίσης σημαντικό στοιχείο για την θέση της γυναίκας είναι ότι ένα μικρό ποσοστό περίπου 19% ηλικίας 15-24 ετών, γνωρίζει ότι ο σύντροφος πρέπει να χρησιμοποιεί προφυλακτικό για ασφάλεια κατά την σεξουαλική πράξη.

Σημαντική πρόοδος της θέσης της γυναίκας αποτελεί η κατάκτηση της ποσόστωσης 20 με 40% στη συμμετοχή της ως υποψήφια στην πολιτική ζωή της χώρας¹⁹³. Επίσης ο ρυθμός της οικονομική δραστηριότητας των γυναικών έχει αυξηθεί κατά 26% από το 1990 έως το 1997 που αποτελεί σημαντικό στοιχείο βελτίωσης της πρόσβασης των γυναικών στον εργασιακό τομέα.

Η κυβέρνηση του προέδρου A.Toledo (2001-2006) εφάρμοσε πολιτικές και στρατηγική με αντικείμενο τα παιδιά και τους εφήβους. Στα πλαίσια των στόχων ανάπτυξης millennium και του εθνικού σχεδίου δράσης για τα παιδιά και τους εφήβους (National Plan of Action for children and Adolescents (NPACA)), που εκπονήθηκε για το 2002 έως το 2005 και αποτέλεσε εθνικό νόμο, τέθηκαν οι βάσεις για τον μηχανισμό που θα φροντίζει τα δικαιώματα των παιδιών και των ανηλίκων και θα τα διασφαλίσει από τις απειλές. Εκτός από την εθνική προσπάθεια που καταβάλει η κυβέρνηση του Περού, η

¹⁹¹ Carlos Larrea, Coordinator Pedro Montalvo, Ana Maria Ricaurte, Child Malnutrition, Social Development and Health Services in the Andean Region, FLACSO, Ecuador January 2004.

¹⁹² "<http://Lanic.utexas.edu/la/>"

¹⁹³ Howard J. Wiarda and Harvey F.Kline, Latin American Politics and Development, Westview, Colorado 2007, 53.

UNICEF¹⁹⁴ δραστηριοποιείται στον τομέα αυτό με προγράμματα που αφορούν τα δικαιώματα των παιδιών.

Το Εθνικό Πρόγραμμα του Περού για το έτος 2006-2010 προωθεί επιμέρους προγράμματα και πιστώσεις όπως φαίνονται στον παρακάτω πίνακα :

ΠΙΝΑΚΑΣ 17
ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 2006-2010

<i>Programme</i>	<i>(In thousands of United States dollars)</i>		
	<i>Regular resources</i>	<i>Other resources</i>	<i>Total</i>
Policies and advocacy for child rights	1 100	2 850	3 950
Development of decentralized capacities for realizing child rights	2 400	13 750	16 150
Cross-sectoral costs	1 000	2 100	3 100
Total	4 500	18 700	23 200

Πηγή : UNICEF, 2005

Η στρατηγική του εθνικού προγράμματος, έχει ως στόχο την οικοδόμηση την αναγνώριση, την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών, των εφήβων και των γυναικών στο Περού, συμπεριλαμβανομένων και εκτάκτων καταστάσεων, από την κοινωνία και το κράτος, όπως η δημοκρατία, ο σεβασμός στην κουλτούρα, στην απόρριψη του κοινωνικού αποκλεισμού, των διακρίσεων, που απορρέουν από τους γεωγραφικούς, τους εθνικούς πολιτισμικούς, τους οικονομικούς και τους θρησκευτικούς παράγοντες .

2.4.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα παιδιά και οι έφηβοι αποτελούν περίπου το μισό από τον συνολικό πληθυσμό των χωρών αυτών, όπου οι επιπτώσεις της φτώχειας πλήττουν ιδιαίτερα τις συνθήκες ζωής τους και αμβλύνουν τις ανισότητες, τις διακρίσεις και τις κακομεταχειρίσεις που υφίστανται οι ομάδες αυτές.

Τόσο στη Βολιβία, όσο και στον Ισημερινό, αλλά και στο Περού δεν υπάρχει κουλτούρα σεβασμού των δικαιωμάτων των παιδιών και των γυναικών, παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονται στη Βολιβία με την

¹⁹⁴ UNICEF, E/ICEF/2005/P/L.6/Rev.1, 31 October 2005

αναμόρφωση του νομικού συστήματος και των δημοσίων πολιτικών που εξαγγέλλονται , στον Ισημερινό με την έγκριση του νέου νόμου που συνάδει με την Σύμβαση για τα Δικαιώματα των παιδιών το 2003, και στο Περού με την Στρατηγική του Εθνικού Προγράμματος για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών, των εφήβων και των γυναικών, τα προβλήματα δεν επιλύονται αλλά παραμένουν δυσεπίλυτα .

Στις χώρες αυτές υπάρχει παραδοσιακή κουλτούρα μισογυνισμού, που επιμένει να αναθέτει στις γυναίκες υποδεέστερο, παραδοσιακό ρόλο εξάρτησης, κυρίως σε ρόλους αναπαραγωγής και φροντίδας της οικογένειας .

Η θέση της γυναίκας στις κοινωνίες αυτές των χωρών αυτών, σε συνδυασμό με την απουσία ιδιαίτερης απήχησης του κινήματος φεμινισμού, της δυνατότητας χρήσης αντισυλληπτικών μεθόδων ώστε να καθίσταται δυνατός ο οικογενειακός προγραμματισμός, της έλλειψης των ευκαιριών για μόρφωση και σε μεγάλο ποσοστό με την απασχόληση τους στα οικιακά, δημιουργούν σημαντικά και ανυπέρβλητα κοινωνικά προβλήματα τα οποία έχουν ως συνέπεια την μεγιστοποίηση της άνισης μεταχείρισης τους.

Επιπρόσθετα οι βελτιώσεις που απαιτείται να υιοθετηθούν είναι :

- Ίση συμμετοχή ανδρών – γυναικών στη λήψη απόφασης
- Ίση δυνατότητα πρόσβασης των γυναικών στο νερό (φροντίδα ζώων, προετοιμασία φαγητού).
- Επίτευξη στόχων για ισότητα ανδρών – γυναικών στην υγεία, εκπαίδευση , στο νερό και στα προγράμματα εκπαίδευσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

3.1 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Οι χώρες των Άνδεων δεν διαφέρουν μόνο στους κατοίκους και στα οικονομικά αλλά και από γεωγραφικής απόψεως. Η περιοχή έχει το δεύτερο μεγαλύτερο σε ύψος βουνό στον κόσμο τις Άνδεις (πάνω από 20.000 πόδια) και τα μεγαλύτερα ποτάμια συστήματα στον κόσμο, τον Αμαζόνιο και το Ορίνοκο με εκτενή εσωτερικά ποτάμια δίκτυα μεταφορών.

Η αχανής κοιλάδα του Αμαζονίου εκτείνεται σε μήκος 2.000 μιλίων προς όλες τις κατευθύνσεις και το τροπικό δάσος του Αμαζονίου παράγει πάνω από το 40% του οξυγόνου που παράγεται σε ολόκληρη τη γη. Οι περιβαντολόγοι ασκούν πιέσεις για την διατήρηση αυτού του φυσικού περιβάλλοντος αλλά η Βραζιλία και οι άλλες παρόχθιες χώρες αντιμετωπίζουν το θέμα των φυσικών πόρων που απορρέουν από το σύστημα του Αμαζονίου, ως το κλειδί για την μελλοντική τους ανάπτυξη, με ότι συνέπειες αυτό συνεπάγεται¹⁹⁵.

Στον Ισημερινό το κλίμα ποικίλλει από το τροπικό στα δάση του Αμαζονίου έως ξηρό στα Νότια και με «αιώνια άνοιξη» στο Κίτο. Στην Κόστα είναι θερμό και υγρό, στη Σιέρα υπάρχουν διάφοροι τύποι ανάλογα του υψομέτρου και στο Οριέντε είναι ισημερινό . Τέλος στα νησιά Γκαλαπάγκος είναι εύκρατο. Στο Περού στις άγονες παράκτιες περιοχές παρατηρείται το φαινόμενο «γκαρούα», μια μόνιμη και ομιχλώδης χαμηλή νέφωση . Σ' αυτό οφείλονται οι ψυχροί χειμώνες της Λίμα, παρ' όλο που βρίσκεται κοντά στον Ισημερινό. Στις εύκρατες πλαγιές των Άνδεων, οι ημερήσιες διακυμάνσεις της θερμοκρασίας είναι μεγάλες. Στην τροπική Αμαζονία σημειώνονται βροχοπτώσεις καθ' όλη την διάρκεια του έτους και υψηλές θερμοκρασίες. Στη Βολιβία το υψίπεδο Αλτιπλάνο των Άνδεων έχει τροπικό κλίμα με παγετό τις νύχτες του χειμώνα. Το ετήσιο ύψος των βροχοπτώσεων είναι μόλις 25 εκατοστά. Στις ανατολικές πεδιάδες οι βροχοπτώσεις το θέρος είναι περισσότερες . Βέβαια οι χώρες αυτές δέχονται την επίδραση των κλιματικών αλλαγών¹⁹⁶, οι οποίες επηρεάζουν άμεσα το περιβάλλον και την ανθρώπινη ανάπτυξη.

Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται συνοπτικά το κλίμα που επικρατεί στις χώρες αυτές:

¹⁹⁵ Ronald M. Schneider, Latin American Political History Westview Press, Queens, CUNY 2006, 7.

¹⁹⁶ Walter Vergada, Adapting to Climate Change, Lessons Learned, Work in Progress and Proposed Next Steps For the World Bank in Latin America, Sustainable Development Working Paper No 25, October 2005, 1-7.

ΠΙΝΑΚΑΣ 18
ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΚΡΑΤΟΣ	ΚΛΙΜΑ
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	Τροπικό κατά μήκος των ακτών. Ψυχρό στο εσωτερικό και στα βουνά. Τροπικό στην ζούγκλα του Αμαζονίου
ΠΕΡΟΥ	Ποικίλει από Τροπικό στα Ανατολικά σε Ξηρό της ερήμου στα Δυτικά . Με ψυχρές και παγερές θερμοκρασίες στις Άνδεις .
ΒΟΛΙΒΙΑ	Ποικίλει ανάλογα με το υψόμετρο,Υγρό Τροπικό σε Ψυχρό και Ημίξηρο.

Πηγή : <http://Lanic.utexas.edu/la/>

Οι χώρες αντιμετωπίζουν φυσικούς κινδύνους¹⁹⁷ οι οποίοι είναι απόρροια των γεωγραφικών, γεωλογικών κλιματολογικών συνθηκών και των κλιματικών αλλαγών που υπάρχουν στην επικράτεια τους¹⁹⁸ :

Ο Ισημερινός πλήττεται από συχνούς σεισμούς, κατολισθήσεις και ηφαιστειακή δραστηριότητα , πλημμύρες και περιοδικές ξηρασίες . Επίσης στις Άνδεις βρίσκεται το υψηλότερο ενεργό ηφαίστειο στον κόσμο το COTOPAXI.

Το Περού πλήττεται από σεισμούς, παλιρροϊκά κύματα(tsunami), πλημμύρες, κατολισθήσεις και ηφαιστειακή δραστηριότητα.

Η Βολιβία αντιμετωπίζει μεγάλες πλημμύρες στο βορειοανατολικό τμήμα από Μάρτιο έως Απρίλιο. Τον Ιανουάριο και το Φεβρουάριο του 2006 καταστροφικές πλημμύρες¹⁹⁹ έπληξαν την χώρα, που προκλήθηκαν από μεγάλες βροχοπτώσεις. Η χώρα κηρύχτηκε σε κατάσταση ανάγκης και απαιτήθηκε άμεση βοήθεια από το εξωτερικό για την αντιμετώπιση της κατάστασης. Οι πλημμύρες προκάλεσαν προβλήματα σε 27.500 οικογένειες και πλημμύρισαν 64.000 εκτάρια καλλιεργειών, αραβοσίτου, σόγιας και ρυζιού²⁰⁰.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται η γεωγραφική απεικόνιση των χωρών και τα σημαντικά γεωγραφικά στοιχεία στους πίνακες που ακολουθούν:

¹⁹⁷“<http://Lanic.utexas.edu/la/> “

¹⁹⁸ “<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/bl.html>”

¹⁹⁹ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, 2006. “<http://www.reliefweb.int/>” [13 July 2006].

²⁰⁰ Working Group Climate and Development , Up in Smoke? Latin America and The Caribbean, The Threat From Climate Change to the Environment and Human Development, Third Report, Embargo, 29 August 2006,15.

Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΥ - ΠΕΡΟΥ - ΒΟΛΙΒΙΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 19
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΚΡΑΤΟΣ	ΘΕΣΗ	ΕΚΤΑΣΗ	ΧΕΡΣΑΙΑ ΣΥΝΟΡΑ	ΑΚΤΟΓΡ ΑΜΜΗ	ΧΡΗΣΗ ΓΗΣ(2001)	ΑΡΔΕΥΟ ΜΕΝΟ ΕΔΑΦΟΣ	ΧΩΡΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΥΦΑΛΟΚΡΗ ΠΙΔΑ	ΦΥΣΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ	ΝΗΣΙΑ
ΙΣΗΜΕΡΙΝ ΟΣ	Δυτική/Νότια ΑΜΕΡΙΚΗ Συνορεύει με Ειρηνικό Ωκεανό , μεταξύ Κολομβίας και Περού	1.283.500 KM ²	Συνολικά 2010 KM Κολομβία 590KM Περού 1.420KM	2.237 KM	Καλλιεργήσιμη 5,85% Μόνιμη Καλλιεργήσιμη 4,93% Άλλες 89,22 %	8.650 KM ²	200 νμ	Συχνοί Σεισμοί ,Κατολισθήσεις , Ηφαιστειακή Δραστηριότητα , Πλημμύρες , Περιοδικές ξηρασίες	GALAPAG OS Έκτασης 7.844 KM ²
ΠΕΡΟΥ	Δυτική /Νότια ΑΜΕΡΙΚΗ Συνορεύει με Νότιο Ειρηνικό Ωκεανό , μεταξύ Χιλής και Ισημερινού	1.285.220 KM ²	Συνολικά 5.536KM Βολιβία 900 KM Βραζιλία 1.560KM Χιλή 160KM Κολομβία 1.496KM Ισημερινός 1.420KM	2.414 KM	Καλλιεργήσιμη 2,89% Μόνιμη Καλλιεργήσιμη 0,4% Άλλες 96,71 %	11.950 KM ²	100νμ από την ισοβαθή των 2.500m	Σεισμοί , TSUNAMI , Πλημμύρες , Κατολισθήσεις ,Ηφαιστειακή δραστηριότητα	-
ΒΟΛΙΒΙΑ	Κεντρική Νότια Αμερική , Νοτιοδυτικά της Βραζιλίας	1.098.580KM ²	Συνολικά 6.743KM Αργεντινή 832KM Βραζιλία 3.400KM Χιλή 861KM Παραγουάη 750KM Περού 900KM	Περίκλεισ το Κράτος	Καλλιεργήσιμη 2,67% Μόνιμη Καλλιεργήσιμη 0,19% Άλλες 97,54 %	1.280 KM ²	-	Πλημμύρες στο βορειανατολικό τμήμα (Μάρτιο – Απρίλιο)	-

Πηγές : α. "http://Lanic.utexas.edu/la/"

β. World Bank Indicator Database 2006.

ΠΙΝΑΚΑΣ 20
ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΚΡΑΤΟΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	Το COTOPAXI στις Άνδεις είναι το υψηλότερο ενεργό Ηφαίστειο στον κόσμο .
ΠΕΡΟΥ	Μοιράζεται το έλεγχο της λίμνης Lago Titicaca , με τη Βολιβία της λίμνης που ευρίσκεται στο υψηλότερο σημείο (υψόμετρο 3.805 m) με δυνατότητες ναυσιπλοΐας .Στην απομακρυσμένη πλαγιά τη Nevado Mismi , με κορυφή στα 5.316 m , όπου είναι η βασική πηγή του Αμαζονίου ποταμού
ΒΟΛΙΒΙΑ	Περίκλειστο Κράτος που μοιράζεται τον έλεγχο της λίμνης Lago Titicaca ,με το Περού

Πηγή : http://Lanic.utexas.edu/la/

3.2 ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Για την πληρέστερη γνώση του περιβάλλοντος της Βολιβίας του Ισημερινού και του Περού στη συνέχεια γίνεται ενδελεχής και εμπειριστατωμένη ανάλυση των στοιχείων, όπως η Ατμόσφαιρα, η Ενέργεια και οι Πηγές της, οι Πηγές Νερού και τα Οικοσυστήματα Γλυκού Νερού, τα Δάση, τα Λιβάδια και τα Χερσαία Εδάφη, τα Παράκτια και τα Θαλάσσια Οικοσυστήματα.

3.2.1 Η ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ

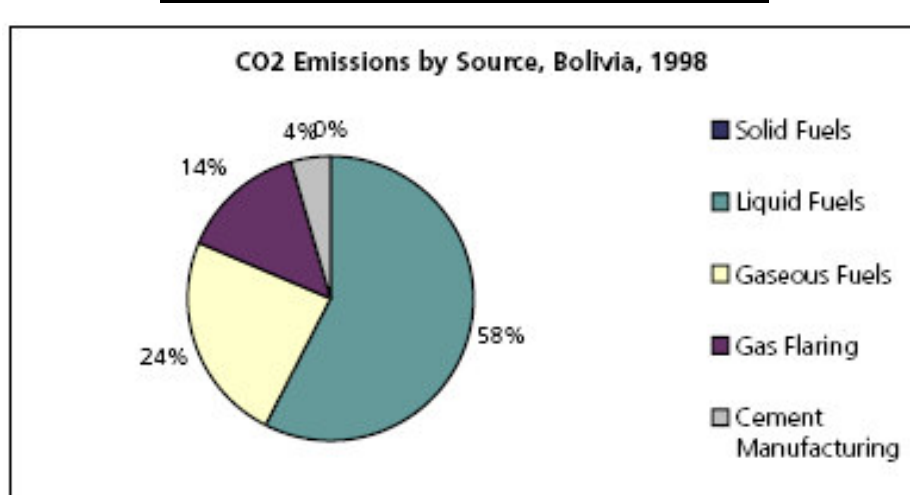
Οι εκπομπές ρύπων του Διοξειδίου του Άνθρακα (CO₂)²⁰¹ επιβαρύνουν την ατμόσφαιρα των χωρών και προκαλούν κλιματικές αλλαγές και πληθώρα περιβαλλοντικών προβλημάτων, με πολλές σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία των κατοίκων τους.

Στη Βολιβία οι συνολικές εκπομπές CO₂ (1998)²⁰² ανήλθαν σε 12.071 χιλ. μετρ. τόνους, η επιβάρυνση της ατμόσφαιρας σε ποσοστά το έτος 1990 ανέρχεται στο 120% και παράγονται από πηγές όπως φαίνονται στον παρακάτω πίνακα:

- ✓ Υγρά καύσιμα : 6.929 χιλ.μετρ.Τόνοι
- ✓ Αερώδη Καύσιμα : 2.895 χιλ.μετρ.Τόνοι
- ✓ Καύση Αερίου : 1.725 χιλ.μετρ.Τόνοι
- ✓ Βιομηχανία Τσιμέντου : 523 χιλ.μετρ.Τόνοι

Πίνακας 21

Εκπομπών CO₂ ανά Πηγή Βολιβία 1998

Πηγή : Earth Trends 2003

²⁰¹ International Energy Agency, CO₂ From Fuel Combustion : 1991-1997, Paris 1999

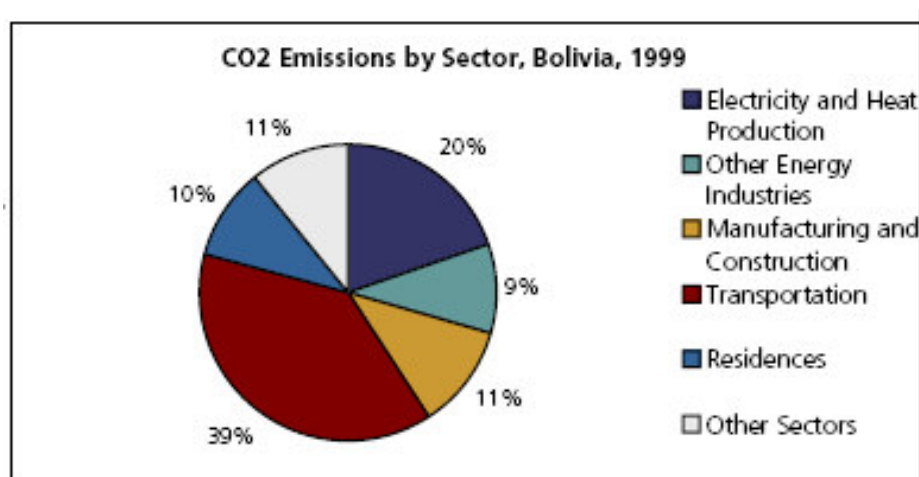
²⁰² "http :// earthtrends.wri.org"

Επίσης οι συνολικές εκπομπές CO₂ (1999) ανήλθαν σε 9 εκατ.μετρ.τόνους και οι τομείς από τους οποίους παράγονται είναι :

- Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας, θέρμανσης και Βιομηχανίας Αυτοκινήτων 1 εκατ.μετρ.τόνοι
- Άλλων Βιομηχανιών Ενέργειας 1 εκατ.μετρ.τόνοι
- Βιομηχανιών –Κατασκευών 1 εκατ.μετρ.τόνοι
- Μεταφορών 4 εκατ.μετρ.τόνοι
- Κατοίκων (Νοικοκυριά) 1 εκατ.μετρ.τόνοι
- Άλλων τομέων 1 εκατ.μετρ.τόνοι

Αναλυτικά στοιχεία που αφορούν τα ποσοστά εκπομπών CO₂ φαίνονται στον παρακάτω πίνακα :

Πίνακας 22
Εκπομπών CO₂ ανά Τομέα Βολιβία 1999

Πηγή : Earth Trends 2003

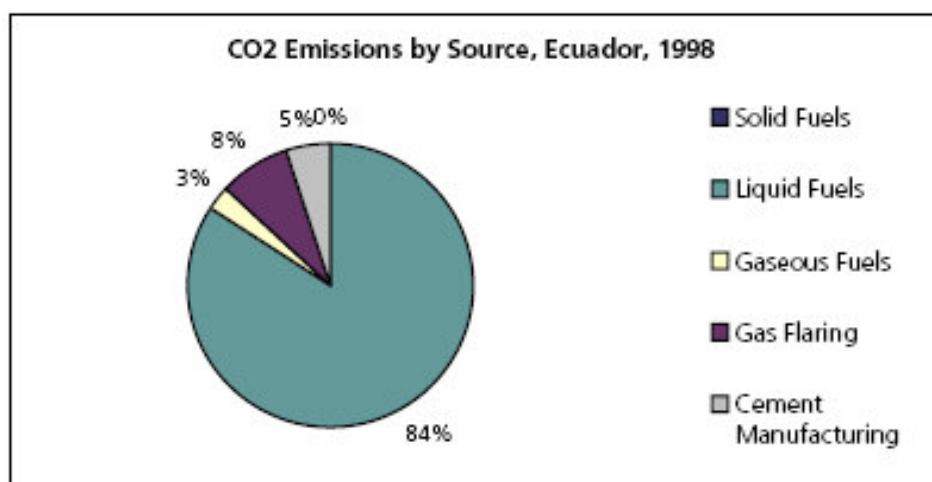
Στον Ισημερινό οι συνολικές εκπομπές CO₂ (1998)²⁰³ ανήλθαν σε 26.262 χιλ.μετρ. τόνους, η επιβάρυνση της ατμόσφαιρας σε ποσοστά από το έτος ανέρχεται στο 59% και παράγονται από πηγές όπως :

- Υγρά Καύσιμα : 22.068 χιλ.μετρ. τόνους
- Αεριώδη Καύσιμα : 758 χιλ.μετρ.τόνους
- Καύση Αερίου : 22.095 χιλ.μετρ.τόνους
- Βιομηχανία Τσιμέντου : 1.340 χιλ.μετρ.τόνους

²⁰³ "http : // earthtrends.wri.org"

Αναλυτικά στοιχεία που αφορούν τα ποσοστά εκπομπών CO₂, φαίνονται στον παρακάτω πίνακα :

Πίνακας 23
Εκπομπών CO₂ ανά Πηγή Ισημερινός 1998

Πηγή : Earth Trends 2003

Επίσης οι συνολικές εκπομπές CO₂ (1999) ²⁰⁴ ανήλθαν σε 17 εκατ. μετρ. τόνους και οι τομείς από τους οποίους παράγονται είναι :

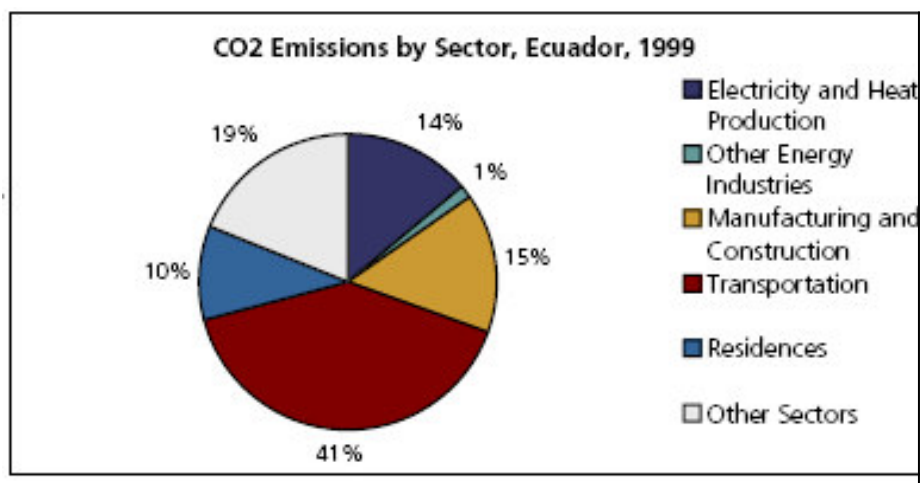
- Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας, θέρμανσης και Βιομηχανίας Αυτοκινήτων : 2 εκατ.μετρ.τόνοι
- Άλλων Βιομηχανιών Ενέργειας : 0
- Βιομηχανιών –Κατασκευών : 3 εκατ.μετρ.τόνοι
- Μεταφορών : 7 εκατ.μετρ.τόνοι
- Κατοίκων (Νοικοκυριά) : 2 εκατ.μετρ.τόνοι
- Άλλων τομέων : 3 εκατ.μετρ.τόνοι

Αναλυτικά στοιχεία που αφορούν τα ποσοστά εκπομπών CO₂, φαίνονται στον παρακάτω πίνακα :

²⁰⁴ “[http : // earthtrends.wri.org](http://earthtrends.wri.org)”

Πίνακας 24

Εκπομπών CO2 ανά Τομέα Ισημερινός 1999

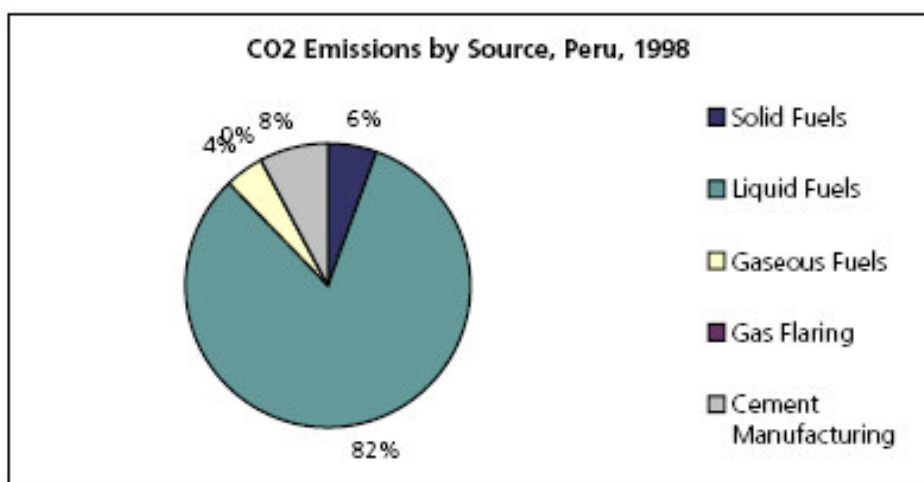
Πηγή : Earth Trends 2003

Στο Περού οι συνολικές εκπομπές CO₂ (1998)²⁰⁵ ανήλθαν σε 27.854 χιλ.μετρ. τόνους, η επιβάρυνση της ατμόσφαιρας σε ποσοστά από το έτος 1990, ανέρχεται στο 29% και παράγονται από πηγές όπως φαίνονται στον παρακάτω πίνακα:

- Στερεά Καύσιμα : 1.561 χιλ.μετρ. τόνους
- Υγρά Καύσιμα : 22.900 χιλ.μετρ. τόνους
- Αέριωδη Καύσιμα : 1.231 χιλ.μετρ.τόνους
- Καύση Αερίου : 0
- Βιομηχανία Τσιμέντου : 2.162 χιλ.μετρ.τόνους

Πίνακας 25

Εκπομπών CO2 ανά Πηγή Περού 1998

Πηγή : Earth Trends 2003

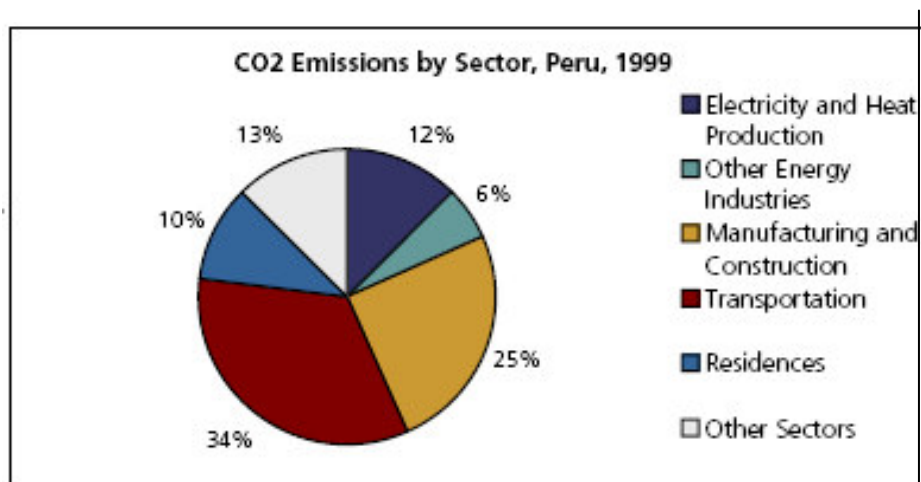
²⁰⁵ "http : // earthtrends.wri.org "

Επίσης οι συνολικές εκπομπές CO₂ (1999)²⁰⁶ ανήλθαν σε 27 εκατ.μετρ. τόνους και οι τομείς από τους οποίους παράγονται είναι :

- Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας, θέρμανσης και Βιομηχανίας Αυτοκινήτων : 3 εκατ.μετρ.τόνοι
- Άλλων Βιομηχανιών Ενέργειας : 2 εκατ.μετρ.τόνοι
- Βιομηχανιών –Κατασκευών : 7 εκατ.μετρ.τόνοι
- Μεταφορών : 9 εκατ.μετρ.τόνοι
- Κατοίκων (Νοικοκυριά) : 3 εκατ.μετρ.τόνοι
- Άλλων τομέων : 3 εκατ.μετρ.τόνοι

Αναλυτικά στοιχεία που αφορούν τα ποσοστά εκπομπών CO₂, φαίνονται στον παρακάτω πίνακα :

Πίνακας 26
Εκπομπών CO₂ ανά Τομέα Περού 1999

Πηγή : Earth Trends 2003

Επιπρόσθετα την ατμόσφαιρα των χωρών επιβαρύνουν και άλλοι ρύποι εκτός των ρύπων του CO₂, όπως αναλυτικά φαίνονται στο πίνακα που ακολουθεί παρακάτω :

²⁰⁶ "http : // earthtrends.wri.org"

Πίνακας 27
Ατμοσφαιρική Ρύπανση Εκτός Ρύπων CO₂
(χιλ.Μέτρ.Τόνοι)

A/A	ΡΥΠΟΣ	ΒΟΛΙΒΙΑ	ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	ΠΕΡΟΥ
1.	Διοξείδιο Θείου	82	127	723
2.	Οξείδιο Αζώτου	267	164	290
3.	Μονοξείδιο Άνθρακα	6.760	2.988	3.649
4.	Non –Methane VOC	446	457	377

Πηγή : Earth Trends 2003

Οι ανωτέρω ρύποι προκαλούν πολλά προβλήματα στην υγεία των ανθρώπων με σοβαρές συνέπειες²⁰⁷. Το διοξείδιο του θείου (SO₂) προκαλεί προβλήματα στο αναπνευστικό σύστημα και καρδιοαγγειακές παθήσεις και παράγεται από την καύση καυσίμων όπως άνθρακας, πετρέλαιο κ.λ.π, όταν περιέχουν υψηλά ποσοστά από θειάφι. Το οξείδιο του αζώτου και το μονοξείδιο του άνθρακα προκαλούν πληθώρα αναπνευστικών προβλημάτων. Επίσης το Non – Methane VOCs (πτητικό οργανικό συστατικό), προκαλεί καρκίνο και αναπνευστικά προβλήματα .

3.2.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η βελτίωση της ατμόσφαιρας είναι απόρροια της μείωσης των αλόγιστων εκπομπών αερίων κυρίως διοξειδίου του άνθρακα, δευτερευόντως του μεθανίου, του οξειδίου του αζώτου και των αερίων του φθορίου. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα νοικοκυριά ευθύνονται για το 11% στη Βολιβία, το 12% Ισημερινό και το 11% στο Περού, των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (κυρίως CO₂) , (όταν το αντίστοιχο ποσοστό στη Ε.Ε είναι στο 16%). Τα ιδιωτικά αυτοκίνητα ευθύνονται για το 44% στη Βολιβία το 41% στον Ισημερινό και το 33% στο Περού, των εκπομπών που σχετίζονται με τις μεταφορές (όταν το αντίστοιχο ποσοστό στην Ε.Ε είναι 50%) .

²⁰⁷Inter-American Development Bank, Responding to Climate Change, A. Proposed Framework for Actio, March 25, 2000.

Η αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού μπορεί με μικρές αλλαγές στις ανθρώπινες δραστηριότητες να αντιμετωπισθεί . Μόνο με τη μείωση της θέρμανσης κατά ένα βαθμό κελσίου εξοικονομείται το 10% της ενέργειας, όπως επίσης και η αποφυγή «αναμονής» των συσκευών τηλεόρασης, στερεοφωνικών και υπολογιστών, εξοικονομείται το 10% της ενέργειας. Επίσης η εκτύπωση και στις δύο πλευρές του χαρτιού εξοικονομεί το 50% της συνολικής κατανάλωσης χαρτιού.

Για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού απαιτείται η υλοποίηση των μεγάλων αποφάσεων του Ρίο (1992), η τήρηση του πρωτοκόλλου του Κιότο (1997), αλλά και η συνεννόηση της ανθρωπότητας μέσω διεθνών δεσμεύσεων νομικού τύπου και δράσεων, συνεισφοράς με τοπικές και περιφερειακές συνεργασίες μεταξύ των χωρών .

3.2.3 Η ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΗΓΕΣ

Η περιοχή των Άνδεων παράδειγμα καλής και κακής πρακτικής σε σχέση με την ενέργεια και τις κλιματικές αλλαγές. Στην περιοχή υπάρχει μικρό δυναμικό ενέργειας ανανεώσιμων πηγών, ενώ στις βιομηχανίες χρησιμοποιούνται πρωτεύοντος τα στερεά καύσιμα. Οι βιομηχανίες έχουν πολυτάραχη ιστορική πορεία σε θέματα περιβάλλοντος και ανθρωπίνων δικαιωμάτων²⁰⁸.

Η Βολιβία έχει παραγωγή ενέργειας που συνολικά ανέρχεται σε 5.901 χιλ.μετρ.τόνους ισοδύναμους του πετρελαίου (2000), η οποία έχει αυξηθεί από 1980 κατά 35%. Η κατανάλωση κυμαίνεται σε 4.572 χιλ.μετρ.τόνους ισοδύναμους του πετρελαίου (1999) και παρουσιάζει αύξηση από το 1990 κατά 25%²⁰⁹.

Η κατανάλωση της ενέργειας ανά πηγή παραγωγής της²¹⁰, σε χιλ.μετρ.τόνους ισοδύναμης του πετρελαίου είναι από :

- Στερεά Καύσιμα : 3.571
- Αργό Πετρέλαιο και Φυσικό Υγρό Αέριο : 1.912
- Φυσικό Αέριο : 1.262
- Υδροηλεκτρική : 154

Η Βολιβία δεν χρησιμοποιεί την πυρηνική ενέργεια και η παραγωγή ενεργείας από ανανεώσιμες πηγές, όπως στερεά βιομάζα (καυσόξυλα) κυμαίνεται στους 846 χιλ.μετρ.τόνους ισοδύναμους του πετρελαίου (Το 1% του συνόλου της Λατινικής Αμερικής).

Η κατανάλωση της ενέργειας ανά τομέα²¹¹ σε χιλ.μετρ.τόνους ισοδύναμου του πετρελαίου διαμορφώνεται ως εξής :

- Βιομηχανία : 790
- Μεταφορές : 1.214
- Γεωργία : 17
- Εμπόριο –Υπηρεσίες : 62

²⁰⁸ Working Group Climate and Development , Up in Smoke? Latin America and The Caribbean, The Threat From Climate Change to the Environment and Human Development, Third Report, Embargo, 29 August 2006,28.

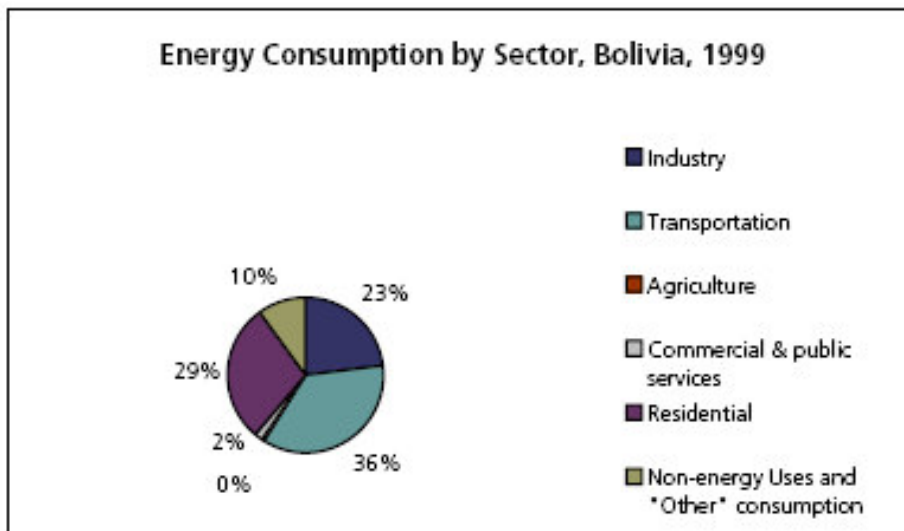
²⁰⁹ "http : // earthtrends.wri.org"

²¹⁰ οπ. Παρ. Υποσημ. 200

²¹¹ οπ. παρ. Υποσημ. 200

- Κάτοικοι (Νοικοκυριά) : 986
- Άλλες Καταναλώσεις : 337
- Σύνολο : 3.406

Πίνακας 28
Κατανάλωσης Ενέργειας ανά Τομέα Βολιβία 1999

Πηγή : Earth Trends 2003

Επίσης από στατιστικά στοιχεία προκύπτουν ότι η ετήσια κατανάλωση καυσίμων των αυτοκινήτων είναι για το έτος 2.000 είναι 68 λίτρα ανά άτομο και η ετήσια κατανάλωση κρέατος για το έτος 1998 κυμαίνεται στα 47 κιλά ανά άτομο.

Ο Ισημερινός έχει παραγωγή ενέργειας που συνολικά ανέρχεται σε 22.520 χιλ.μετρ.τόνους ισοδύναμους του πετρελαίου (2000), η οποία έχει αυξηθεί από 1980 κατά 92%. Η κατανάλωση κυμαίνεται σε 8.750 χιλ.μετρ.τόνους ισοδύναμους του πετρελαίου (1999) και παρουσιάζει αύξηση από το 1990 κατά 11%.

Η κατανάλωση της ενέργειας ανά πηγή παραγωγής της²¹², σε χιλ.μετρ.τόνους ισοδύναμης του πετρελαίου είναι από :

- Στερεά Καύσιμα : 6.745
- Αργό Πετρέλαιο και Φυσικό Υγρό Αέριο : 7.228
- Φυσικό Αέριο : 258
- Υδροηλεκτρική : 620

Ο Ισημερινός δεν χρησιμοποιεί την πυρηνική ενέργεια και η παραγωγή

²¹² "http : // earthtrends.wri.org"

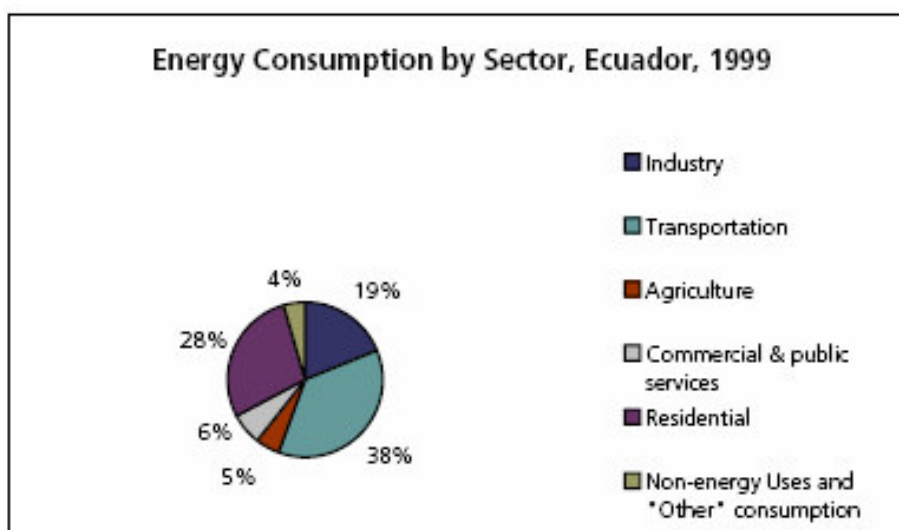
ενεργείας από αναπνεύσιμες πηγές, όπως Στερεά Βιομάζα (καυσόξυλα) κυμαίνεται στους 1.383 χιλ.μετρ.τόνους ισοδύναμους του πετρελαίου (Το 2% του συνόλου της Λατινικής Αμερικής).

Η κατανάλωση της ενέργειας ανά τομέα²¹³ σε χιλ.μετρ.τόνους ισοδύναμο του πετρελαίου διαμορφώνεται ως εξής :

ο Βιομηχανία	1.264
ο Μεταφορές	2.462
ο Γεωργία	337
ο Εμπόριο –Υπηρεσίες	431
ο Κάτοικοι (Νοικοκυριά)	1.901
ο Άλλες Καταναλώσεις	300
ο Σύνολο	6.696

Πίνακας 29

Κατανάλωσης Ενέργειας ανά Τομέα Ισημερινού 1999

Πηγή : Earth Trends 2003

Επίσης από στατιστικά στοιχεία²¹⁴ προκύπτουν ότι η ετήσια κατανάλωση καυσίμων των αυτοκινήτων είναι για το έτος 2.000 είναι 143 λίτρα ανά άτομο και η ετήσια κατανάλωση κρέατος για το έτος 1998 κυμαίνεται στα 32 κιλά ανά άτομο. Η ετήσια κατανάλωση χαρτιού για το έτος 2.000 κυμαίνεται στα 17 κιλά ανά άτομο, επίσης 41 άτομα στα 1.000 άτομα

²¹³ "[http : // earthtrends.wri.org](http://earthtrends.wri.org)"

²¹⁴ Το ίδιο.

χρησιμοποιούν το αυτοκίνητο (1998) και τέλος η ετήσια κατανάλωση καφέ (2001) κυμαίνεται στο 1 κιλό.

Το Περού έχει παραγωγή ενέργειας που συνολικά ανέρχεται σε 9.477 χιλ.μετρ.τόνους ισοδύναμους του πετρελαίου (2000), η οποία έχει μειωθεί από 1980 κατά 35%. Η κατανάλωση κυμαίνεται σε 13.101 χιλ.μετρ.τόνους ισοδύναμους του πετρελαίου (1999) και παρουσιάζει αύξηση από το 1990 κατά 15%.

Η κατανάλωση της ενέργειας ανά πηγή παραγωγής της²¹⁵, σε χιλ.μετρ.τόνους ισοδύναμης του πετρελαίου είναι από :

➤ Κάρβουνο και παράγωγα	: 400
➤ Στερεά Καύσιμα	: 7.442
➤ Αργό Πετρέλαιο και Φυσικό Υγρό Αέριο	: 6.108
➤ Φυσικό Αέριο	: 647
➤ Υδροηλεκτρική	: 1.251

Το Περού δεν χρησιμοποιεί την πυρηνική ενέργεια και η παραγωγή ενεργείας από αναπνεύσιμες πηγές, όπως Στερεά Βιομάζα (καυσόξυλα) κυμαίνεται στους 4.409 χιλ.μετρ.τόνους ισοδύναμους του πετρελαίου (Το 7% του συνόλου της Λατινικής Αμερικής).

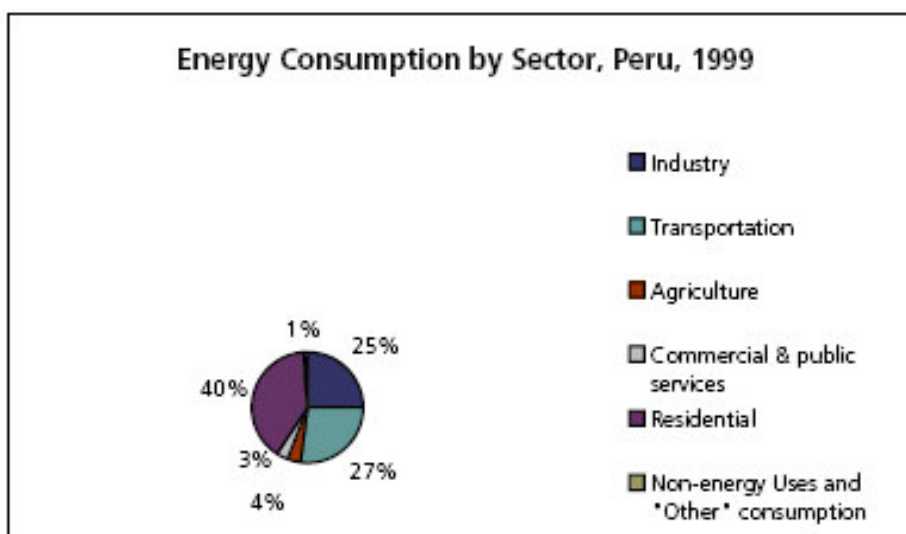
Η κατανάλωση της ενέργειας ανά τομέα²¹⁶ σε χιλ.μετρ.τόνους ισοδύναμο του πετρελαίου διαμορφώνεται ως εξής :

○ Βιομηχανία	: 3.141
○ Μεταφορές	: 3.407
○ Γεωργία	: 502
○ Εμπόριο –Υπηρεσίες	: 400
○ Κάτοικοι (Νοικοκυριά)	: 4.995
○ Άλλες Καταναλώσεις	: 151
○ Σύνολο	: 12.598

²¹⁵ “[http : // earthtrends.wri.org](http://earthtrends.wri.org)”

²¹⁶ Το ίδιο

Πίνακας 30
Κατανάλωσης Ενέργειας ανά Τομέα Περού 1999

Πηγή : Earth Trends 2003

Επίσης από στατιστικά στοιχεία²¹⁷ προκύπτουν ότι η ετήσια κατανάλωση καυσίμων των αυτοκινήτων είναι για το έτος 2.000 είναι 47 λίτρα ανά άτομο και η ετήσια κατανάλωση κρέατος για το έτος 1998 κυμαίνεται στα 32 κιλά ανά άτομο. Η ετήσια κατανάλωση χαρτιού για το έτος 2.000 κυμαίνεται στα 8 κιλά ανά άτομο, επίσης 26 άτομα στα 1.000 άτομα χρησιμοποιούν το αυτοκίνητο (1998) .

Οι δραστηριότητες των ξένων εταιρειών εξόρυξης και εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου δημιουργούν πληθώρα περιβαλλοντικών προβλημάτων, μολύνσεις, εκχερσώσεις δασών και καταπάτηση των δικαιωμάτων των ιθαγενών. Στη Βολιβία η British Gas με τα σχέδια επέκτασης των δραστηριοτήτων της στην εκμετάλλευση του φυσικού αερίου για κάλυψη αναγκών των εξαγωγών προς ΗΠΑ , Μεξικό, Χιλή, Αργεντινή και Βραζιλία θα επιφέρουν αύξηση στα ήδη υπάρχοντα περιβαλλοντικά και κοινωνικά κόστη στους πληθυσμούς των περιοχών που δραστηριοποιείται η εταιρεία και οι οποίοι μέχρι σήμερα δεν έχουν δει απτά τα οφέλη²¹⁸.

Στον Ισημερινό η εταιρεία Chevron τυγχάνει εκστρατείας για τις δραστηριότητες της, που έχουν ως απόρροια την δημιουργία ενός τροπικού

²¹⁷“[http : // earthtrends.wri.org](http://earthtrends.wri.org) ”

²¹⁸ International Energy Agency, Key World Energy Statistics, 2005, Paris

Chernobyl όπου οκτώ κοινότητες έχουν υποστεί βλαβερές συνέπειες από τα τοξικά απόβλητα που απελευθερώνουν στην ατμόσφαιρα, από τις εργασίες αντλήσεως των κοιτασμάτων²¹⁹. Οι ιθαγενείς κατηγορούν την εταιρεία ότι μόλυνε το περιβάλλον με 18 δις. γαλόνια από το 1972 έως το 1992 και απαιτούν αποζημιώσεις με προσφυγές στα δικαστήρια. Ο νέος πρόεδρος Ραφαέλ Κορέα υποστηρίζει τις προσπάθειες για την συλλογή στοιχείων, ώστε να τεκμηριωθεί η προσφυγή των κατοίκων στην δικαιοσύνη²²⁰.

3.2.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αξιοσημείωτο παραμένει το γεγονός ότι η Βολιβία, ο Ισημερινός και το Περού χρησιμοποιούν σε μικρή έκταση τις ανανεώσιμες πηγές παραγωγής ενέργειας (ΑΠΕ), όπως ο άνεμος, ο ήλιος, το βιοαέριο, η υγρή βιομάζα, η παλίρροια, τα κύματα του ωκεανού, ενώ η παραγωγή ενέργειας από στερεά βιομάζα (καυσόξυλα) βρίσκεται πολύ χαμηλά σε σχέση με το σύνολο στην Λατινική Αμερική. Τα οποία είναι 1% για την Βολιβία, 2% για τον Ισημερινό και 7% για το Περού.

Επιπρόσθετα παράγεται ενέργεια από υδροηλεκτρικές μονάδες σε ποσοστά 0,2% για την Βολιβία, 1% για τον Ισημερινό και 3% για το Περού, σε σχέση με το σύνολο της Λατινικής Αμερικής.

Βέβαια απαιτείται ιδιαίτερη προσπάθεια από τις χώρες αυτές, ώστε να πετύχουν αύξηση στη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) και να υιοθετήσουν την αιολική, την ηλιακή ενέργεια καθώς και τα υπόλοιπα είδη ανανεώσιμων πηγών. Σημαντικός παράγοντας σε αυτή την προσπάθεια θα αποτελέσουν οι επενδύσεις στους τομείς αυτούς, καθώς και η απόκτηση της τεχνογνωσίας και τεχνολογίας από δυτικές χώρες που διαθέτουν προηγμένο επίπεδο τεχνολογίας.

Ο ρόλος των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ), για την αειφόρο ανάπτυξη είναι κρίσιμος, σημαντικός και η σημασία τους αποβαίνει περισσότερο πολυδιάστατη από ποτέ, αφού μπορούν :

²¹⁹ Amazon Watch (6 March 2006) 'Chevron Faces Human Rights Questions in Ecuador Lawsuit'. "www.amazonwatch.org".

²²⁰ Στο πλευρό των ιθαγενών κατά της Chevron ο πρόεδρος του Ισημερινού, Ναυτεμπορική 21 Μαρτίου 2007.

- Να μειώσουν τις εκπομπές CO₂
- Να αποτρέψουν την κλιματική αλλαγή.
- Να συμβάλλουν στην περιφερειακή ανάπτυξη
- Να δημιουργούν θέσεις εργασίας
- Να αποσυνδέουν τις οικονομίες των χωρών αυτών από το ακριβό πετρέλαιο

3.2.5 ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΝΕΡΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΓΛΥΚΟΥ ΝΕΡΟΥ

Η Βολιβία διαθέτει εσωτερικές ανανεώσιμες πηγές ύδατος που παράγουν περίπου 304 κυβ.χλμ.(1997-2001), επίσης οι φυσικές ανανεώσιμες πηγές ύδατος παράγουν περίπου 623 κυβ.χλμ, σε ετήσια βάση ρέει νερό στη χώρα από ποταμούς άλλων χωρών, σε ποσότητα περίπου 7 κυβ.χλμ.

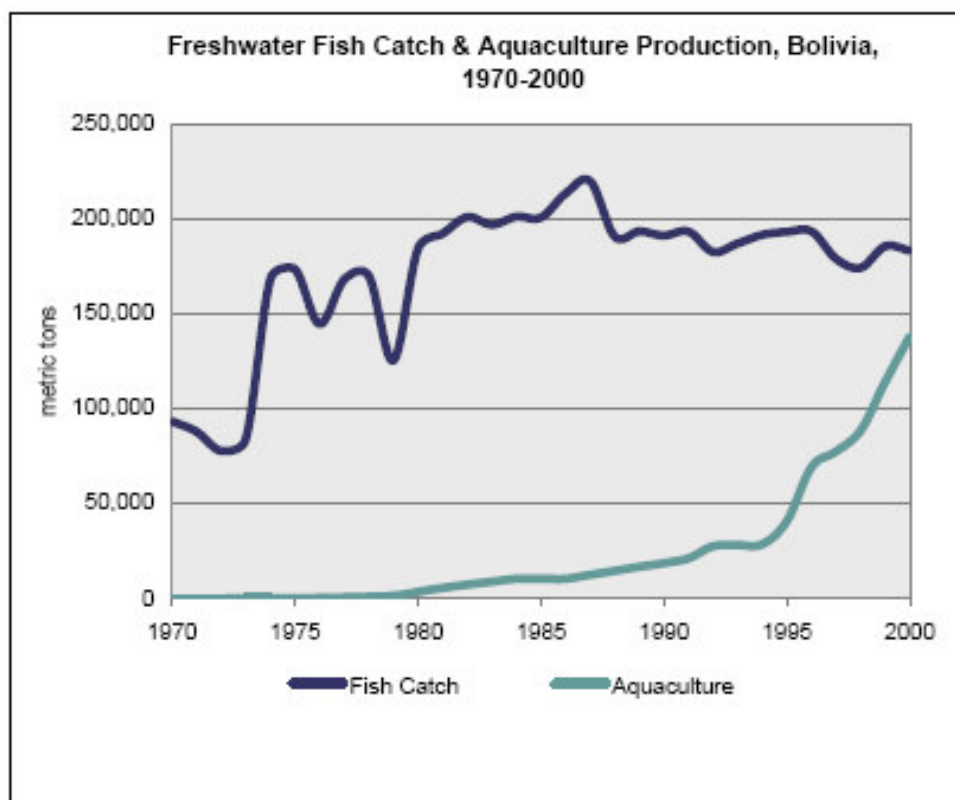
Η χρήση του νερού ανά τομέα στην Βολιβία²²¹ έχει ως εξής :

- ✓ Γεωργία : 87%
- ✓ Βιομηχανία : 3%
- ✓ Νοικοκυριά : 10%

Στα οικοσυστήματα γλυκού ύδατος της Βολιβίας ζουν 389 είδη ψαριών. Η αλιεία ψαριών γλυκού νερού αποδίδει 5.256 μετρ.τόνους για το έτος 2.000 έναντι 3.223 για το έτος 1990. Οι ιχθυοκαλλιέργειες παραγάγουν 75 μετρ.τόνους για το 1997 έναντι 10 μετρ.τόνους για το έτος 1987.

Πίνακας 31

Αλιείας Ψαριών και Παραγωγής από Ιχθυοκαλλιέργειες Βολιβίας (1970-2000)

Πηγή : Earth Trends 2003

²²¹ "[http : // earthtrends.wri.org](http://earthtrends.wri.org)"

Ο Ισημερινός διαθέτει εσωτερικές ανανεώσιμες πηγές ύδατος που παράγουν περίπου 432 κυβ.χλμ.(1997-2001), επίσης οι φυσικές ανανεώσιμες πηγές ύδατος παράγουν περίπου 432 κυβ.χλμ (1997-2001).

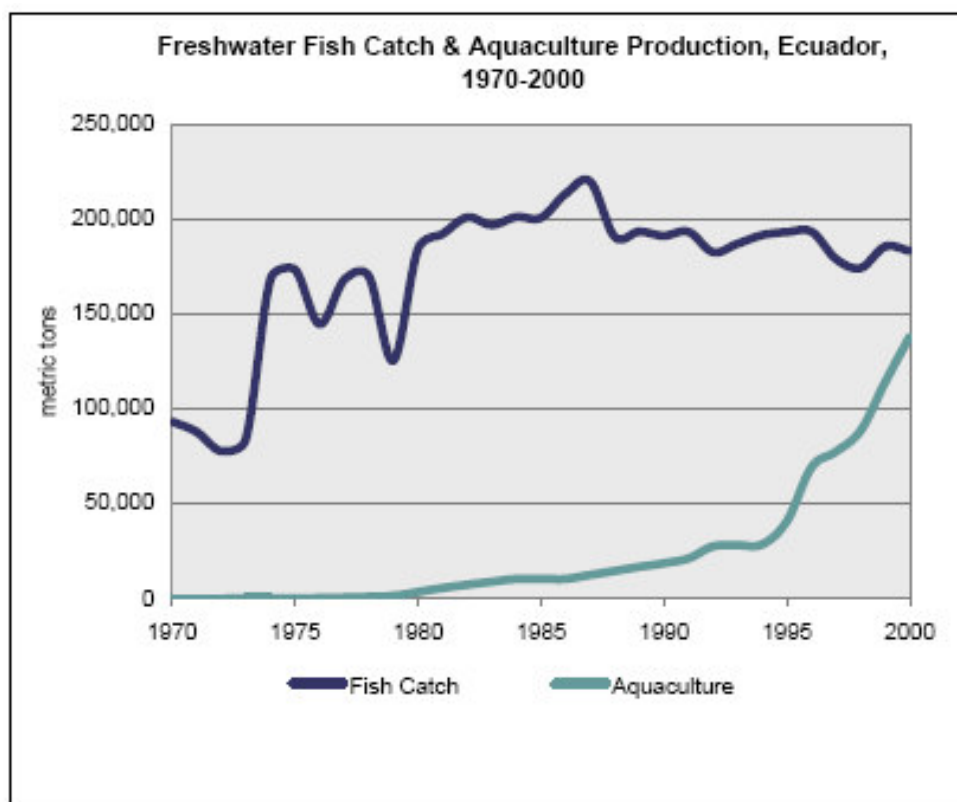
Η χρήση του νερού ανά τομέα στον Ισημερινό²²² έχει ως εξής :

- ✓ Γεωργία : 82%
- ✓ Βιομηχανία : 6%
- ✓ Νοικοκυριά : 12%

Στα οικοσυστήματα γλυκού ύδατος του Ισημερινού ζουν 706 είδη ψαριών, εκ των οποίων το 1 τελεί υπό καθεστώς εξαφάνισης . Η αλιεία ψαριών γλυκού νερού αποδίδει 400 μετρ.τόνους για το έτος 2.000 έναντι 600 για το έτος 1990. Οι ιχθυοκαλλιέργειες παραγάγουν 1.769 μετρ.τόνους για το 1997 έναντι 93 για το έτος 1987.

Πίνακας 32

Αλιείας Ψαριών και Παραγωγής από Ιχθυοκαλλιέργειες Ισημερινού (1970-2000)

Πηγή : Earth Trends 2003

²²² "http : // earthtrends.wri.org"

Το Περού διαθέτει εσωτερικές ανανεώσιμες πηγές ύδατος που παράγουν περίπου 1.616 κυβ.χλμ.(1997-2001), επίσης οι φυσικές ανανεώσιμες πηγές ύδατος παράγουν περίπου 1.913 κυβ.χλμ (1997-2001), σε ετήσια βάση ρέει νερό στη χώρα από ποταμούς άλλων χωρών, σε ποσότητες περίπου 144 κυβ.χλμ.

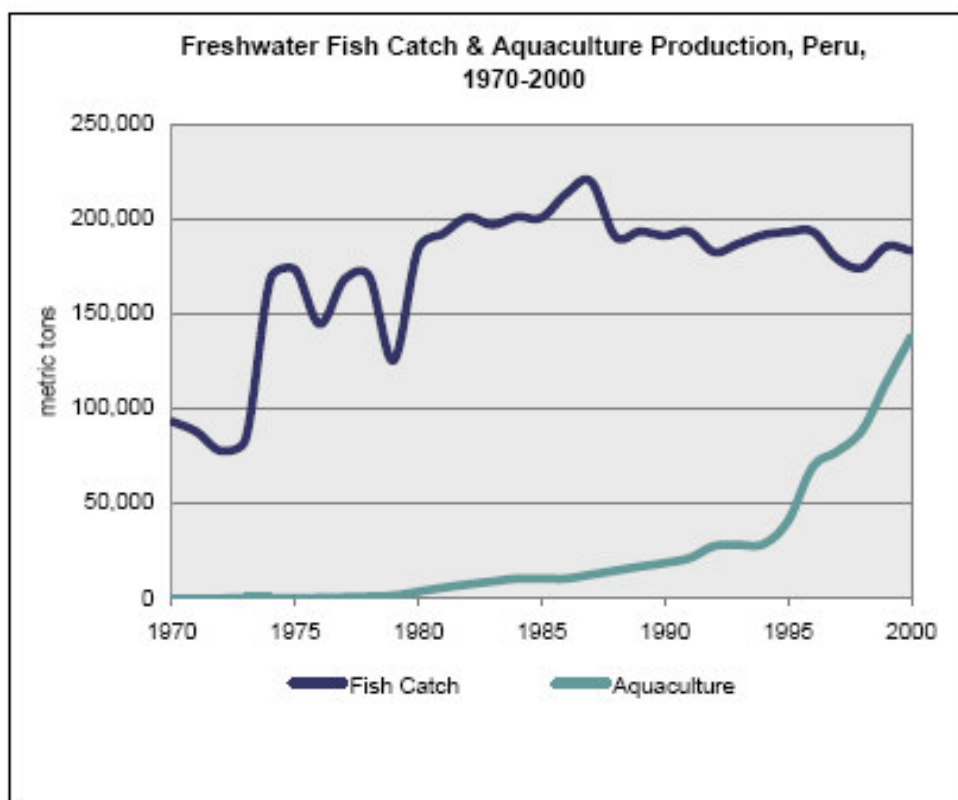
Η χρήση του νερού ανά τομέα στον Ισημερινό²²³ έχει ως εξής :

- ✓ Γεωργία : 86%
- ✓ Βιομηχανία : 7%
- ✓ Νοικοκυριά : 7%

Στα οικοσυστήματα γλυκού ύδατος του Περού ζουν 855 είδη ψαριών. Η αλιεία ψαριών γλυκού νερού αποδίδει 32.297 μετρ.τόνους για το 2.000 έναντι 28.321 για το έτος 1990. Οι ιχθυοκαλλιέργειες παραγάγουν 23 μετρ.τόνους για το 1997 έναντι 323 για το έτος 1987.

Πίνακας 33

Αλιείας Ψαριών και Παραγωγής από Ιχθυοκαλλιέργειες Περού (1970-2000)

Πηγή : Earth Trends 2003

²²³ "http : // earthtrends.wri.org"

Το γλυκό νερό είναι κρίσιμο²²⁴ στην διατήρηση της βιοποικιλότητας σε όλα τα περιβάλλοντα, από το γλυκό νερό των λιμνών και των ποταμών, στις ορεινές περιοχές των Άνδεων, στην πεδιάδα του ποταμού Αμαζόνιου με τα πυκνά τροπικά δάση και στους υγρότοπους .

3.2.6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Βολιβία, ο Ισημερινός και το Περού από τα μέσα της δεκαετίας του 70, έχουν αυξήσει την παραγωγή ψαριών από τις ιχθυοκαλλιέργειες, σε αντίθεση με την αλιεία των ψαριών γλυκού νερού όπου η παραγωγή τους παρουσιάζει φθίνουσα πορεία από τα μέσα της δεκαετίας του 80, σύμφωνα με τα στοιχεία των πινάκων που παρατέθηκαν .

Η αυξημένη, συνεργασία των χωρών της περιοχής των Άνδεων, για την προστασία των ζωτικών πηγών τους, είναι επιβεβλημένη για την μελλοντική επιβίωση των οικοσυστημάτων του γλυκού νερού και αποτροπή των επιπτώσεων που θα προκληθούν από την διατάραξη των ισορροπιών, όπως αύξηση των άνυδρων περιοχών, των απωλειών γόνιμου εδάφους και της ερημοποίησης, με συνέπειες την εξαφάνιση των ειδών και της καλλιεργήσιμης γης.

²²⁴ Daniel Schaffer, Life Without Water Dry, Harvard University, Press, London England, 2006, Bolivia: 133-136, Peru: 109-114, 133-134, 137-140.

3.2.7 ΤΑ ΔΑΣΗ – ΤΑ ΛΙΒΑΔΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΧΕΡΣΑΙΑ ΕΔΑΦΗ

Στη Βολιβία από την συνολική της επιφάνεια, το 38% καλύπτεται από δάση, το 52% από χαμόδενδρα, θάμνους και λιβάδια, το 9% από φυτική βλάστηση, δημητριακά, το 1% από σποραδική η άγονη βλάστηση, χιόνι και πάγο και το 1% από υδροβιότοπους²²⁵. Τα προστατευόμενα δάση καλύπτουν το 12,1% και υπάρχουν 79 είδη δένδρων που κινδυνεύουν από εξαφάνιση. Οι περιοχές με φυτείες το 2000 καλύπτουν περίπου 460.000 στρέμματα. Την δεκαετία 1990-2000 σημειώθηκε αύξηση των περιοχών με φυτείες κατά 4%.

Στον Ισημερινό από την συνολική της επιφάνεια, το 33% καλύπτεται από δάση, το 36% από χαμόδενδρα, θάμνους και λιβάδια, το 24% από φυτική βλάστηση, δημητριακά, το 5% από σποραδική η άγονη βλάστηση, χιόνι και πάγο και το 2% από υδροβιότοπους και το 0,1% από αστικές με οικοδόμηση περιοχές²²⁶. Τα προστατευόμενα δάση καλύπτουν το 23,9% και υπάρχουν 175 είδη δένδρων που κινδυνεύουν από εξαφάνιση. Οι περιοχές με φυτείες το 2000 καλύπτουν περίπου 1.670.000 στρέμματα. Την δεκαετία 1990-2000 σημειώθηκε αύξηση των περιοχών με φυτείες κατά 2%.

Στο Περού από την συνολική της επιφάνεια, το 51% καλύπτεται από δάση, το 32% από χαμόδενδρα, θάμνους και λιβάδια, το 7% από φυτική βλάστηση, δημητριακά, το 9% από σποραδική η άγονη βλάστηση, χιόνι και πάγο και το 2% από υδροβιότοπους²²⁷. Τα προστατευόμενα δάση καλύπτουν το 5,1% και υπάρχουν 281 είδη δένδρων που κινδυνεύουν από εξαφάνιση²²⁸. Οι περιοχές με φυτείες το 2000 καλύπτουν περίπου 6.400.000 στρέμματα. Την δεκαετία 1990-2000 σημειώθηκε αύξηση των περιοχών με φυτείες κατά 15%.

Στα εδάφη του Περού, της Βολιβίας και του Ισημερινού υπάρχουν περιοχές, που αποτελούν τα κέντρα ποικιλίας (Center of Diversity)²²⁹ διαλέγουν μεγάλη ποικιλία διαφόρων σπόρων (germplasm), για γεωργική παραγωγή προϊόντων (κακάο, βαμβάκι, πατάτα, καπνό, ντομάτα...).

Ενδεικτικά το φυτό της πατάτας ευδοκίμοσε στο Περού στις Άνδεις και μετά το 1500 μ.χ μεταφέρθηκε από τους κατακτητές στην Ευρώπη. Τα

²²⁵ "http : // earthtrends.wri.org"

²²⁶ Το ίδιο

²²⁷ οπ. παρ. Υποσημ. 214.

²²⁸ Χ.Λιακοπούλου, Οι επτά πληγές του πλανήτη, Κόσμος του Επενδυτή, 3-4 Ιουνίου 2006.

²²⁹ Steven C. Witt, Biotechnology and Genetic Diversity, San Francisco, 1985,

ανωτέρω κέντρα ποικιλίας στις Άνδεις είναι σημαντικά για την μοντέρνα διατροφική αλυσίδα παραγωγής ποιοτικών γεωργικών προϊόντων της ευρύτερης περιοχής. Στις περουβιανές Άνδεις λειτουργεί το διεθνές κέντρο πατάτας (International Potato Center) με 13.000 δείγματα ειδών πατάτας, που κινδύνευσε από την δράση του Φωτεινού Μονοπατιού²³⁰ με αποτέλεσμα να κινδυνεύσουν με καταστροφή η βιωσιμότητα των δειγμάτων πατάτας. Επίσης το 1977 στο Ισημερινό βρέθηκε ποικιλία του αβοκάντο ανθεκτική σε σχέση με την ποικιλία που ευδοκίμωσε στην Καλιφόρνια αλλά δυστυχώς υπήρχαν λίγα φυτά (12 δένδρα) σε ένα τροπικό δάσος που καταστρεφόταν για οικιστικές ανάγκες της περιοχής.²³¹

Τα τροπικά δάση στην περιοχή του Αμαζονίου φιλοξενούνται τα περισσότερα είδη ζώων και φυτών που υπάρχουν στον πλανήτη γη²³². Ενδεικτικά στοιχεία αναφέρουν ότι στα δάση αυτά αναπτύσσονται και ευδοκίμούν περισσότερα από 2000 φυτά με θεραπευτικές ιδιότητες, όπως οι αντικαρκινικές, 5.000 αναγνωρισμένα είδη δένδρων, 300 αναγνωρισμένα είδη θηλαστικών, 1300 αναγνωρισμένα είδη πουλιών, έως και 300 είδη ψαριών και τέλος 10-15 εκατ. είδη εντόμων. Συνολικά η έκταση των τροπικών δασών στον Αμαζόνιο καταλαμβάνει 3,3 εκατ. τετρ. χλμ, με περίπου 5.000 αναγνωρισμένα είδη δένδρων²³³. Το υφιστάμενο πρόβλημα του ξεχερσώματος των τροπικών δασών²³⁴ στην περιοχή, που άρχισε να αυξάνει από τα μέσα της δεκαετίας του 60, είναι διεθνές πρόβλημα και απαιτεί διεθνή λύση μέσα από πολυμερείς συνεργασίες, διότι η Βραζιλία από μόνη έχει μικρά περιθώρια επίλυσης αυτού του προβλήματος. Στο δάσος του Αμαζονίου που ανήκει κατά 50% στην Βραζιλία κυριαρχούν οι παρεμβάσεις αυτής της χώρας που παίζουν σημαντικό ρόλο, ενώ οι παρεμβάσεις των άλλων κρατών του Περού, του Ισημερινού, της Βολιβίας και της Κολομβίας παραμένουν περιθωριακές. Η εξήγηση αυτής της κατάστασης έρχεται μέσα από την ιστορική διαδρομή, καθόσον οι χώρες των Άνδεων βάσισαν τις πολιτιστικές και οικονομικές εξελίξεις τους, στην εντατική γεωργία και την κτηνοτροφία που

²³⁰ Alberto Bolivar, The Return of Shining Path, Foreign Policy Research Institute April 5, 2000.

²³¹ Al Gore, Earth in the Balance, Rodale, New York 2006 130,136.

²³² Working Group Climate and Development, Up in Smoke? Latin America and The Caribbean, The Threat From Climate Change to the Environment and Human Development, Third Report, Embargo, 29 August 2006,33.

²³³ Χ.Λιακοπούλου, Οι επτά πληγές του πλανήτη, Κόσμος του Επενδυτή, 3-4 Ιουνίου 2006.

²³⁴ Gordon Dickinson and Kevin Murphy, Ecosystems, 7th Routledge, London and New York, 2007, 165-166.

ανέπτυξαν στα οροπέδια των Άνδεων σε υψόμετρα δύο ή και τριών χιλιάδων μέτρων και όχι ιδιαίτερα στην κοιλάδα του Αμαζονίου²³⁵. Η κλιματική αλλαγή απειλεί με ουσιαστική επίδραση την κοιλάδα της Αμαζονίας, η οποία εκτιμάται ότι θα προκαλέσει αλλαγή του παγκόσμιου κλίματος και θα αυξήσει τον κίνδυνο για την απώλεια της βιοποικιλότητας²³⁶.

3.2.8 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στη Βολιβία, τον Ισημερινό και το Περού τα τροπικά δάση καλύπτουν το 38%, το 33% και το 51% αντίστοιχα, με μείωση των δασικών εκτάσεων κατά 3%, 12% και 5% αντίστοιχα, γεγονός που αποτελεί άμεσο περιβαλλοντικό κίνδυνο για τις χώρες αυτές, εάν δεν ληφθούν επαρκή μέτρα προστασίας. Βέβαια οι προσπάθειες που καταβάλλονται με την κήρυξη των τροπικών δασών υπό προστασία, όπως στη Βολιβία το 12,1%, στον Ισημερινό το 23,9% και στο Περού το 5,1% αντίστοιχα, τα οποία τελούν υπό καθεστώς μέριμνας και φροντίδας, αποτελούν σοβαρές προσπάθειες των χωρών αυτών, προς την κατεύθυνση της προστασίας του περιβάλλοντός τους.

Η απώλεια των δασών στον Αμαζόνιο είναι γνωστό θέμα, πολύ σοβαρό και το πιο περιεκτικό παράδειγμα τέτοιου είδους προβλημάτων, που απορρέουν από την ανθρώπινη δραστηριότητα. Αυτό το πρόβλημα δεν περιορίζεται στο Αμαζόνιο, στην Βραζιλία και στην Λατινική Αμερική, είναι παγκόσμιο περιβαντολλογικό πρόβλημα.

Στα χερσαία εδάφη των χωρών των Άνδεων υπάρχουν σημαντικές περιοχές για την βέλτιστη καλλιέργεια ποιοτικών γεωργικών προϊόντων. Στις περιοχές αυτές λειτουργούν κέντρα ποικιλίας γεωργικών ειδών με δυνατούς γενετικά σπόρους που εξασφαλίζουν ποιοτική, ποσοτική και ανθεκτική γενιά γεωργικών προϊόντων που χρήζουν όμως προστασίας από τις επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών.

²³⁵ Μιχάλης Μοδινός, Μύθοι της Ανάπτυξης στους Τροπικούς, Στοχαστής / Οικολογία Τρίτη έκδοση, Αθήνα 1996, 102.

²³⁶ Michael Case, Research Scientist, WWF Climate Change Programme.

3.2.9 ΤΑ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Ο Ισημερινός έχει μήκος ακτογραμμών 4.597 χλμ, διεκδικεί χωρική θάλασσα 200 νμ από τον Νοέμβριο του 1966 και υφαλοκρηπίδα 100 νμ από την Ισοβαθή των 2.500 μέτρων²³⁷ από τον Σεπτέμβριο του 1985 και δεν έχει υπογράψει την τελευταία σύμβαση για το δίκαιο της θάλασσας. Επίσης διαθέτει τα νησιά Galapagos στον Ειρηνικό Ωκεανό περίπου 965 KM (600MI) δυτικά από την ηπειρωτική χώρα και περιλαμβάνει 6 μεγάλα νησιά και 9 μικρότερα . Το ποσοστό του πληθυσμού του που διαμένει σε απόσταση μέχρι 100 χλμ. από τις ακτές αποτελεί το 61% του συνολικού πληθυσμού²³⁸ .

Το Περού έχει μήκος ακτογραμμών 3.362 χλμ, διεκδικεί χωρική θάλασσα 200 νμ και υφαλοκρηπίδα 200 νμ²³⁹ από τον Αύγουστο του 1947 και δεν έχει υπογράψει την τελευταία σύμβαση για το δίκαιο της θάλασσας. Το ποσοστό του πληθυσμού που διαμένει σε απόσταση μέχρι 100 χλμ. από τις ακτές αποτελεί το 57% του συνολικού πληθυσμού²⁴⁰ .

Οι ΗΠΑ δεν αναγνωρίζουν τα όρια της χωρικής θάλασσας και της υφαλοκρηπίδας που διεκδικούν ο Ισημερινός και το Περού προβάλλοντας την άποψη ότι αυτές οι διεκδικήσεις δεν αναγνωρίζονται.

Τα ποσοστά του πληθυσμού τόσο του Ισημερινού όσο και του Περού που διαμένουν σε απόσταση μέχρι 100 χλμ. από τις ακτές είναι αρκετά υψηλά και έχουν ως συνέπεια την απογύμνωση από τα παραθαλάσσια οικοσυστήματα των περιοχών αυτών, λόγω της έντονης αύξησης αναγκών της οικοδόμησης, της βιομηχανικής ανάπτυξης και της κάλυψης των αναγκών για διασκέδαση του πληθυσμού.

Η Βολιβία είναι περικλειστο κράτος²⁴¹ και διαθέτει το Puerto Aguirre (στο Paraguay, Panama πλωτό ποταμό, στα σύνορα Βολιβίας / Βραζιλίας. Επίσης η Βολιβία έχει προνόμια σε λιμάνια στην Αργεντινή, την Βραζιλία, την Χιλή και την Παραγουάη. Η ετήσια θαλάσσια αλιεία στον Ισημερινό και το Περού, παράγει 592.122 και 10.624.696 μετρ.τόνους αντίστοιχα, τα οποία αποτελούν το 3% και το 61% αντίστοιχα της παραγωγής ψαρικών στην

²³⁷ "[http : //www.dtic.mil/whs/directives](http://www.dtic.mil/whs/directives)"

²³⁸ "[http : // earthtrends.wri.org](http://earthtrends.wri.org) "

²³⁹ οπ. παρ. υποσημ. 222

²⁴⁰ οπ. παρ. υποσημ. 223

²⁴¹ "[http : //Lanic .utexas.edu/la/](http://Lanic.utexas.edu/la/) "

Λατινική Αμερική²⁴².

Οι επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών στα παράκτια οικοσυστήματα θα επιδράσουν στα φυσικά και τα βιολογικά χαρακτηριστικά των παράκτιων περιοχών και θα επηρεάσουν την δομή και την λειτουργία των οικοσυστημάτων. Τα αποτελέσματα θα είναι η απώλεια της θαλάσσιας βιοποικιλότητας, των ψαριών και των ακτογραμμών²⁴³.

3.2.10 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ανάπτυξη του Ισημερινού και του Περού επηρεάζονται σημαντικά από την γεωγραφική τους θέση ως παράκτιες χώρες στον Ειρηνικό Ωκεανό, σε αντίθεση με την Βολιβία που είναι περικλειστο κράτος.

Η παράκτια ιδιότητα του Ισημερινού και του Περού, με χωρική θάλασσα και υφαλοκρηπίδα, τους δίνει την δυνατότητα να απολαμβάνουν σημαντικά πλεονεκτήματα, τα οποία δεν έχουν μέχρι σήμερα τουλάχιστον εκμεταλλευτεί όπως θα έπρεπε. Βέβαια αυτό δεν οφείλεται σε εγγενείς δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα κράτη αυτά, αλλά σε βασικούς τομείς που αφορούν κυρίως την ανάπτυξη της υποθαλάσσιας τεχνολογίας, ώστε να θεωρηθούν κάποτε αυτάρκης στον τομέα της εκμετάλλευσης των σημαντικών υποθαλάσσιων φυσικών πόρων της υφαλοκρηπίδας τους.

Βέβαια η διαμονή μεγάλου ποσοστού του πληθυσμού του Ισημερινού και του Περού στις παράκτιες ζώνες, δημιουργούν αυξημένη μόλυνση (Το 80% της μόλυνσης της θάλασσας οφείλεται στις χερσαίες δραστηριότητες), σε σχέση με το φυσικό περιβάλλον των περιοχών αυτών, που λειτουργούσε ως φίλτρο για την μόλυνση, οδηγεί στην δημιουργία “νεκρών ζωνών”, όπου τα θαλάσσια θηλαστικά, τα ψάρια και τα πουλιά δεν ζουν πλέον (π.χ. τα πλαστικά απόβλητα στην παραλία και την θάλασσα ευθύνονται για τον θάνατο θαλασσιών θηλαστικών, ψαριών και πουλιών).

Η Βολιβία ως περικλειστο κράτος αντιμετωπίζει το πρόβλημα της διαμετακόμισης των προϊόντων μέσα από την ενδοχώρα ενός ή περισσότερων κρατών, προκειμένου να φθάσουν στο προορισμό τους. Όποτε η Βολιβία αντιμετωπίζει αυξημένα μεταφορικά κόστη. Επίσης είναι σύνηθες το φαινόμενο της δημιουργίας προστριβών με τα γειτονικά κράτη, για το ζήτημα της διαμετακόμισης των εμπορικών αγαθών.

²⁴²World Development Indicators Database April 2006.

²⁴³Walter Vergara Adapting to Climate Change, Sustainable Development Working Paper No25, World Bank Latin America and Caribbean Region, October 2005, 2.

3.3. Η ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Οι κλιματικές αλλαγές²⁴⁴ αποτελούν το σοβαρότερο περιβαλλοντικό πρόβλημα, ειδικά για τις αναπτυσσόμενες χώρες με χαμηλά εισοδήματα, που δεν έχουν την απαραίτητη ικανότητα να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις . Προβλήματα όπως η μείωση της γεωργικής παραγωγής με την αντίστοιχη αύξηση των περιοχών με άγονο έδαφος καθώς και οι πλημμύρες πλήττουν ιδιαίτερα τις φτωχότερες χώρες, οι οποίες αποδεικνύεται ότι είναι και οι πιο ευάλωτες στους φυσικούς κινδύνους .

Η Βολιβία, ο Ισημερινός και το Περού πλήττονται από μεγάλες πλημμύρες, που προκαλούν τεράστιες καταστροφές τόσο στην γεωργική παραγωγή, όσο και σε έργα υποδομής. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι τα ποσοστά καλλιεργήσιμης γης παραμένουν χαμηλά . Τα στοιχεία δεικνύουν, ότι η Βολιβία καλλιεργεί το 2,67 %, ο Ισημερινός το 5,85% και το Περού το 2,89%.²⁴⁵ Επίσης ο Ισημερινός πλήττεται από περιοδικές ξηρασίες, που καταστρέφουν τα γεωργικά προϊόντα . Τα ακραία αυτά καιρικά φαινόμενα (πλημμύρες, ξηρασίες) έχουν αυξηθεί και επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό τις προαναφερόμενες χώρες.

Οι κλιματικές αλλαγές και τα άλλα περιβαλλοντικά προβλήματα συνδέονται άμεσα με την παραγωγή και την χρήση της ενέργειας. Η πιο επικίνδυνη αλλαγή του κλίματος είναι απόρροια, της αύξησης της θερμοκρασίας της γης, για αυτό πρέπει να μειωθούν οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου που συντελούν καθοριστικά ..

Στην Λατινική Αμερική οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου²⁴⁶ είναι απόρροια του διοξειδίου του άνθρακα (Carbon dioxide) CO₂²⁴⁷, ειδικά από την χρήση καυσίμων, όπως ξύλα, κάρβουνα, απόβλητα τα οποία σε πολλές περιπτώσεις είναι η μόνη διαθέσιμη πηγή ενεργείας για το μαγείρεμα και την θέρμανση ιδιαίτερα των φτωχών και των κοινωνικά αποκλεισμένων ανθρώπων καθώς και από την χρήση της γης.

²⁴⁴ Gordon Dickinson and Kevin Murphy, *Ecosystems*, 2th Routledge, London and New York, 2007, 170-171,173-180.

²⁴⁵ World Bank 2004

²⁴⁶ "[http : // earthtrends.wri.org](http://earthtrends.wri.org)"

²⁴⁷ Η αύξηση της περιεκτικότητας της ατμόσφαιρας σε CO₂ για παράδειγμα, δημιουργεί το φαινόμενο του θερμοκηπίου και θεωρείται ως η μέγιστη αναμενόμενη συνέπεια από την καταστροφή του τροπικού δασούς, που σήμερα μέσω της φωτοσύνθεσης κατακρατεί μεγάλες ποσότητες από το αέριο αυτό. Βλέπε για περισσότερες πληροφορίες την παρ. υποσημ 234.

Η μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου συνάδει με την χρήση :

- ✓ Υδροηλεκτρικών μονάδων παραγωγής ρεύματος
- ✓ Του φυσικού αερίου ως υποκατάστατο του πετρελαίου
- ✓ Στις ανάγκες για μεταφορές, καθαρότερων καυσίμων .

Το Περού και ο Ισημερινός χρησιμοποιούν την ενέργεια των υδάτων, ως κύρια πηγή παραγωγής ηλεκτρισμού, με προοπτική χρήσης και για την επόμενη δεκαετία, το δυναμικό του Περού είναι 65.000 MW στις περιοχές του Αμαζονίου και των Άνδεων αλλά έχει δυνατότητα για παραγωγή μόνο του 5%²⁴⁸. Τα σχέδια για τις υδροηλεκτρικές μονάδες παραγωγής θα συνεχίσουν, γεγονός που θα αποτελεί καλό για το περιβάλλον των χωρών αυτών . Βέβαια η ιδιωτικοποίηση στον τομέα αυτό, θα μειώσει το ενδιαφέρον και την προθυμία για ανάπτυξη νέων «οικολογικών» μεγάλων έργων χρήσης της ενέργειας του νερού, όπως μεγάλης δυναμικότητας υδροηλεκτρικές μονάδες.

Για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στις φτωχές αγροτικές περιοχές στο Περού και στη Βολιβία, όπου οι ηλεκτρικές εταιρείες δημόσιες ή ιδιωτικές, δεν έχουν κίνητρο παροχής υπηρεσιών, τη λύση την δίνει η νέα τεχνολογία των μικρό-υδροδυναμικών συστημάτων²⁴⁹ που λειτουργούν με τα νερά ποταμών και καταρρακτών στα βουνά των Άνδεων και παρέχουν ηλεκτρική ισχύ οικιακού τύπου (φωτισμός, μαγείρεμα, λειτουργία οικιακών συσκευών) και των μικρών συστημάτων ανεμογεννητριών²⁵⁰, με προγράμματα που εκπονούν οι χώρες για τις περιοχές που υστερούν σε ενέργεια.

Η χρήση φυσικού αερίου αντί καυσίμων όπως ξύλα, κάρβουνο και πετρέλαιο είναι καθαρότερη και φιλική για το περιβάλλον. Η Βολιβία, ο Ισημερινός και το Περού παράγουν φυσικό αέριο²⁵¹ σε ποσότητες 6,72 Δις, 50 εκατ. και 910 εκατ. κυβικά μέτρα αντίστοιχα. Η Βολιβία αποτελεί την δεύτερη μεγαλύτερη παραγωγό χώρα φυσικού αερίου στη Νότια Αμερική, μετά την

²⁴⁸ Working Group Climate and Development , Up in Smoke? Latin America and The Caribbean, The Threat From Climate Change to the Environment and Human Development, Third Report, Embargo, 29 August 2006,32.

²⁴⁹ Συστήματα με δυνατότητα παραγωγής ηλεκτρικής ισχύος 6 KW, με κάλυψη μιας κοινότητας των 20 οικογενειών και λειτουργικό κύκλο το λιγότερο 20 χρόνια.

²⁵⁰ Smail Khennas, Simon Dunnett, Hugh Piggott, Small Wind Systems For Rural Energy Services, Intermediate Technology Development Group Publishing, 2003, 8-39.

²⁵¹ World Development Indicators Database, April 2006.

Βενεζουέλα²⁵². Τα σχέδια δείχνουν ότι η χρήση του φυσικού αερίου, για την παραγωγή ηλεκτρικής ισχύος, θα αυξηθεί ενώ η παραγωγή με πετρέλαιο θα μειωθεί σχετικά .

Η οικονομική ανάπτυξη και το υψηλό σχετικά επίπεδο αστικοποίηση του πληθυσμού, που ζει σε αστικά κέντρα και κυμαίνεται για την Βολιβία στο 51%, τον Ισημερινό στο 56% και στο Περού στο 70%, θα προκαλέσει σημαντική αύξηση στην πυκνότητα των οχημάτων, μεγαλύτερη και από άλλες αναπτυσσόμενες χώρες. Βέβαια μέσος όρος αστικοποίησης του πληθυσμού των χωρών της Λατινικής Αμερικής είναι περίπου 70-75%, αλλά τόσο στη Βολιβία και τον Ισημερινό υπάρχουν αυξητικές τάσεις. Το Περού ευρίσκεται στα ποσοστά του μέσου όρου, περί το 70%. Όλα τα ανωτέρω προβλήματα δύνανται να περιορισθούν με καλές δημόσιες συγκοινωνίες και καθαρότερα καύσιμα για τα οχήματα.

Οι άλλες χρήσεις της γης, η εξαφάνιση και η αποψίλωση των τροπικών δασών²⁵³ συντελούν στην αύξηση της εκπομπής CO₂. Η Βολιβία αντιμετωπίζει τεράστιο πρόβλημα με τα τροπικά της δάση, τα οποία χάνονται με γρήγορους ρυθμούς, γεγονός που επηρεάζει το περιβάλλον της χώρας, όσον αφορά την βιοποικιλότητα και τα οφέλη που αυτή προσφέρει στα χερσαία, θαλάσσια και γλυκού ύδατος οικοσυστήματα .

Στην προσπάθεια των χωρών της Λατινικής Αμερικής για την μείωση των ρύπων εντάσσεται και η σύσταση ενός προγράμματος, Latin America Carbon Program Andean Development Corporation (CAF). Αυτό αποτελεί ένα Αναπτυξιακό Ίδρυμα πολυμερούς Οικονομικής Συνεργασίας, με έδρα το ΚΑΡΑΚΑΣ της Βενεζουέλας , με μέλη την Βολιβία, την Κολομβία, τον Ισημερινό, Το Περού και την Βενεζουέλα. Πρόσφατα ανακοινώθηκε η δραστηριοποίηση του μέσω ενός προγράμματος που περιέχει τεχνική βοήθεια, ανταλλαγή τεχνογνωσίας, αναπτυξιακή υποστήριξη , εκπαίδευση και εκδόσεις, με σκοπό την προώθηση ενός “Clean Development Mechanism (CDM)” , για να βοηθήσει αυτές τις αναπτυσσόμενες χώρες, να οικοδομήσουν την βιώσιμη ανάπτυξη.

Οι κλιματικές αλλαγές επηρεάζουν τα τροπικά δάση της Αμαζονίας, τα οικοσυστήματα των βουνών και τις μεταβατικές ζώνες χλωρίδας και πανίδας.

²⁵² Άρθρο, Το «Προφίλ» 13 χωρών της Νότιας Αμερικής, Έθνος της Κυριακής, 7 Μαΐου 2006

²⁵³ Γι περισσότερα στοιχεία που αφορούν τα τροπικά δάση βλέπε, Douglas Southgate, Tropical Forest Conservation, Oxford University Press, 1998, 3-11, 25-42, 123-134.

Οι ποταμοί και οι παραπόταμοι της κοιλάδας της Αμαζονίας, που υπάρχουν στα γεωγραφικά όρια της Βολιβίας, του Ισημερινού και του Περού, όπου ευρίσκεται η βασική πηγή του Αμαζονίου, δέχονται σοβαρές επιδράσεις λόγω των κλιματικών αλλαγών²⁵⁴.

Οι επιπτώσεις από τις κλιματικές αλλαγές στις χώρες των Άνδεων μπορούν να επιφέρουν θετικά αποτελέσματα σε κάποιες περιοχές, αλλά αυτό θα ανατραπεί εάν η θερμοκρασία θα συνεχίσει να αυξάνεται συνεχώς. Αυτό θα προκαλέσει αρνητικές και πολλές επιπτώσεις, λόγω μεγάλων αλλαγών και ρυθμών, με δυσμενείς επιδράσεις στο περιβάλλον.

Το φαινόμενο El Nino είναι κρίσιμο και λαμβάνει χώρα την εποχή των Χριστουγέννων περίπου. Χαρακτηρίζεται από υψηλές θερμοκρασίες στην επιφάνεια της θάλασσας, στις ακτές της Νότιας Αμερικής και των νησιών Γκαλαπάγκος, οπότε οι ατμοσφαιρικές συνθήκες αλλάζουν σε όλον τον ωκεανό, με αποτέλεσμα πρόκληση ισχυρών βροχοπτώσεων στις ακτές. Μία κανονική διάρκεια της περιόδου El Nino κρατά μερικούς μήνες, αλλά το 1982-1983 κράτησε πάνω από ένα χρόνο στα νησιά Γκαλαπάγκος με σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον των νησιών. Η στάθμη ανέβηκε με αποτέλεσμα τα θαλάσσια ιγκουάνα να μην βρίσκουν τροφή, τα οποία τρέφονται με φύκια στα ρηχά νερά. Επίσης ένα μέρος της χλωρίδας υφίσταται καταστροφές, όπως οι φραγκοσουκίες που δεν μπορούν να απορροφήσουν μεγάλες ποσότητες νερού, βαραίνουν πολύ οι ρίζες, δεν μπορούν να λειτουργήσουν και πέφτουν, με συνέπεια την καταστροφή των φυτών αυτών.

Επίσης το φαινόμενο El Nino προκαλεί μείωση στην αλιεία κατά 53%²⁵⁵ και σοβαρό αποχρωματισμό με συνέπεια το θάνατο σε σημαντικό ποσοστό των κοραλλιών κατά μήκος των συστημάτων των κοραλλιογενών ακτών της Μέσο Αμερικής²⁵⁶.

Στον Αμαζόνιο η επικράτηση των συνθηκών του φαινομένου El Nino σε σταθερή βάση προκαλεί καταστροφή των τροπικών δασών. Το IPCC²⁵⁷ πιστεύει ότι οι συνέπειες της απελευθέρωσης του άνθρακα στην ατμόσφαιρα

²⁵⁴ Al Gore , *Earth in the Balance, Ecology and the Human Spirit*, Rodale, United States of America 2006, 300.

²⁵⁵ UNEP (2001) *Review Latin America*, Chapter 14 Luis Jose Mata and Max Campos.

²⁵⁶ Wikkinson C. *Status of coral reefs of the World 2000* (ed 2000). Australian Institute of marine science Cape Ferguson and Dampter Australia.

²⁵⁷ Intergovernmental Panel on Climate Change που συστάθηκε αργά στην δεκαετία του 90 ως ομάδα επιστημών για τη μελέτη των προβλέψεων σχετικά με το μέγεθος των επιπτώσεων.

θα αλλάξει την παγκόσμια ισορροπία του άνθρακα²⁵⁸, αυτό θα γίνει αιτία για ανατροφοδότηση των περιβαλλοντικών μηχανισμών για να προκληθεί αμετάκλητη καταστροφή της ισορροπίας της παγκόσμιας θερμοκρασίας περιβάλλοντος.

Οι χιονοπτώσεις και οι βροχοπτώσεις έχουν αλλάξει, δημιουργώντας άγχος για τα διατιθέμενα σε περιορισμένο βαθμό αποθέματα νερού, στο Περού και στη Βολιβία και στα ανατολικά των Άνδεων οι βροχοπτώσεις αυξήθηκαν από το 1978 με αποτέλεσμα πλημμύρες και κατακλυσμούς. Η τάση για αύξηση ή μείωση των βροχοπτώσεων ανατολικά και δυτικά των Άνδεων θα συνεχιστούν για τις επόμενες δεκαετίες²⁵⁹.

Το 2005 οι ξηρασίες στην κοιλάδα του Αμαζονίου ήταν οι χειρότερες και οι στάθμες στα ποτάμια συστήματα οι χαμηλότερες των 35-60 τελευταίων ετών²⁶⁰.

Οι υψηλές θερμοκρασίες στις ορεινές περιοχές των περουβιανών Άνδεων προκαλούν γρηγορότερες διαδικασίες λιώσιματος των παγετώνων, του χιονιού και του πάγου με επιδράσεις στις καλλιέργειες, στην διαθεσιμότητα νερού στις παράκτιες πόλεις και στις τουριστικές δραστηριότητες.

Ο παγετώνας Chacaitaya στη Βολιβία, που αποτελεί πηγή νερού για την πόλη La paz εκτιμάται ότι θα λειώσει τα επόμενα 15 χρόνια εάν συνεχισθεί η αύξηση της θερμοκρασίας. Οι ενδείξεις και η ταχύτητα με την οποία λειώνουν οι παγετώνες επιταχύνεται κατά την τελευταία δεκαετία, με πολλούς παγετώνες να καταρρέουν μέσα στα επόμενα χρόνια. Αυτή η περίπτωση αφορά γενικά την Λατινική Αμερική²⁶¹ και ιδιαίτερα καλύπτει τον Ισημερινό, το Περού και την Βολιβία.

Στις περουβιανές Άνδεις τα 470.000 εκτάρια καλύπτονται από ένα παγετώνα που είναι γνωστός ως ο "eternal ice" και καταλαμβάνει το 70% των παγετών που υπάρχουν στα βουνά της τροπικής ζώνης σε αυτή την περιοχή, έχει παρατηρηθεί μείωση κατά 22% από το 1970 έως το 1977.

Στον Ισημερινό οι παγετώνες ελαττώνονται ραγδαία λόγω της αύξησης

²⁵⁸ Watson RT, Zinyowera MC, Moss RH (1997) The regional impacts of climate change: an assessment of vulnerability. Published for the IPCC by Cambridge University Press: New York, USA.

²⁵⁹ Global Environment Facility (2004) op.cit.

²⁶⁰ Environment News Service, 24 October 2005 (www.ens-newswire.com/ens/oct2005/2005-10-2405.asp).

²⁶¹ Τα στοιχεία προέρχονται από "Friends of the Earth, Argentina".

της μέσης θερμοκρασίας περιβάλλοντος. Ιδιαίτερα στο ηφαίστειο cotoraxi οι επιφάνειες πάγου μειώθηκαν κατά 31% μεταξύ 1976 και 1997, με την εκτίμηση ότι στα επόμενα δέκα έως είκοσι χρόνια η χώρα θα χάσει 4 έως 8 το λιγότερο από τους περισσότερους γνωστούς παγετώνες που διαθέτει²⁶².

Οι επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών συχνά μεγεθύνονται από την κατάχρηση του φυσικού περιβάλλοντος - την καταστροφή, την αντικανονική χρήση και την διαχείριση των φυσικών πηγών. Η κατάχρηση δεν οφείλεται στις δραστηριότητες των φτωχών κοινοτήτων, αλλά αντίθετα είναι και αυτές θύματα των προγραμμάτων, στο όνομα της ανάπτυξης παράνομων εκχερσώσεων δασών, υπεραλίευσης, κακής εκμετάλλευσης των ορυχείων και τέλος των σοβαρών κυβερνητικών παραλήψεων που σημειώνονται στο περιβάλλον της χώρας. Είναι αρκετά δύσκολο για τους φτωχούς κατοίκους να αντιμετωπίσουν τις κλιματικές αλλαγές και ιδιαίτερα για τις γυναίκες που υποφέρουν λόγω των εργασιών που είναι αναγκασμένες να εκτελούν σε ημερήσια βάση κάτω από δυσμενείς συνθήκες, όπως η παρασκευή της τροφής, η προμήθεια καυσίμου ύλης και νερού για τα νοικοκυριά, με αποτέλεσμα την αύξηση των αδυναμιών στην αντιμετώπιση των αναγκών.

3.3.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η περιοχή της Αμαζονίας αντιμετωπίζει προβλήματα από τις κλιματικές αλλαγές με τις ακόλουθες συνέπειες:

- μείωση των βροχών
- μείωση της βλάστησης
- απώλεια της βιοποικιλότητας
- απώλεια των τροπικών δασών
- μείωση έως και εξαφάνιση κάποιων ειδών του ζωικού βασιλείου

οι οποίες θα προκαλέσουν επίδραση και στον παγκόσμιο κύκλο του άνθρακα (Carbon Cycle), με απεριόριστες συνέπειες για το περιβάλλον, των χωρών της περιοχής .

Επιπρόσθετα οι κλιματικές αλλαγές θα προκαλέσουν την εμφάνιση ακραίων καιρικών φαινομένων όπως ισχυρών βροχοπτώσεων, λιψισμο των παγετών και μεγάλες πλημμύρες, με αύξηση της συχνότητας τους και με

²⁶² Statement made to Reuters by the French glacier expert Bernard Francou of IRD (Reuters 2005).

συνέπειες τις απώλειες ανθρωπίνων ζώων και καταστροφή περιουσιών . Καθόσον οι υποδομές που υπάρχουν στην Βολιβία, τον Ισημερινό και το Περού δεν έχουν δυνατότητα να αντιμετωπίσουν επιτυχώς τα αποτελέσματα των ακραίων καιρικών φαινομένων .

Σημαντικές επιδράσεις με αρνητικά αποτελέσματα θα υπάρξουν, στην διάθεση των υδάτινων αποθεμάτων με αποτέλεσμα να πληγεί η παραγωγή ενέργειας των υδροηλεκτρικών εργοστασίων, η γεωργία από τις καταστροφές των γεωργικών προϊόντων η υγεία των κατοίκων των περιοχών αυτών με την έξαρση των ασθενειών και θνησιμότητας και τέλος η καταστροφή των χερσαίων, των θαλασσίων και του γλυκού ύδατος οικοσυστημάτων.

Η ανάπτυξη περιφερειακών προγραμμάτων, όπως το Cardon Program Andean Development Corporation (CAF) θα βοηθήσει εποικοδομητικά στην μείωση των ρύπων στην περιοχή των Άνδεων, καθώς και οι άλλες δραστηριότητες των κρατών και των οργανισμών προς την κατεύθυνση της προστασίας του περιβάλλοντος .

3.4 ΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Τα κυριότερα περιβαλλοντικά προβλήματα που πλήττουν τις χώρες των Άνδεων, παρουσιάζονται και αναλύονται στην συνέχεια της εργασίας.

Στη Βολιβία η αποψίλωση των τροπικών δασών είναι το μεγαλύτερο οικολογικό πρόβλημα. Τα δάση χάνονται με ρυθμό ρεκόρ, που φθάνει τα 2 εκατ. στρέμματα το χρόνο, τη δεκαετία 1990-2000 σημειώθηκε μείωση των περιοχών με δάση σε ποσοστό 3%. Η γη που εκδασώνεται προορίζεται για βοσκή βοοειδών ή για καλλιέργεια κοκαΐνης. Άλλο πρόβλημα είναι η κατάχρηση των εντομοκτόνων και των λιπασμάτων για την καλλιέργεια κόκας. Η βιομηχανία είναι ανεξέλεγκτη και οι ποταμοί της Αμαζονίας παρουσιάζουν αυξημένα επίπεδα ρύπανσης, τα προβλήματα ρύπανσης γίνονται ακόμη εντονότερα, εξ' αιτίας χημικών αποβλήτων που παραγάγουν οι μεταλλουργικές βιομηχανίες. Υψηλές ποσότητες υδρογόνου σε ποτάμια συστήματα λόγω της χρήσης του στην εξόρυξη αργύρου. Επίσης ο έλεγχος εξαγωγής σπανίων ειδών (ερπετά, αμφίβια, ψάρια, πτηνά, φυτά) εξακολουθεί να μην είναι επαρκώς αποτελεσματικός. Η χώρα δεν έχει επικυρώσει την Σύμβαση CITES²⁶³ που προστατεύει τα σπάνια είδη που κινδυνεύουν με εξαφάνιση, από το παράνομο εμπόριο. Η προστατευόμενη γη ως ποσοστό της συνολικής έκτασης γης της χώρας είναι 9%, όπου το 5% είναι μερικά προστατευόμενη έκταση γης.

Στον Ισημερινό οι νέες γεωτρήσεις σε περιοχές της Αμαζονίας μπορεί να σημαίνουν την εξαφάνιση των νομάδων Βαοράνι, που έχουν καταφέρει μέχρι σήμερα να αποφύγουν κάθε επαφή με ξένους. Στη περιοχή των Νησιών Γκαλαπάγκος, η ανάπτυξη του νομίμου και παράνομου τουρισμού αναστάσωσε το εύθραυστο οικοσύστημα και δημιούργησε πολλά προβλήματα. Η χερσαία Ιγκουάνα είναι πλέον στείρα και το μαύρο κοράλλι αφανίζεται²⁶⁴. Γενικά παρατηρήθηκε αύξηση στις περιοχές άγονου εδάφους, που κυμάνθηκε σε ποσοστό 32%, για μια χρονική περίοδο 25 ετών. Η προστατευόμενη γη ως ποσοστό της συνολικής έκτασης της χώρας είναι το 6%. Τα δάση στη δεκαετία 1990-2000 μειώθηκαν σε ποσοστό 12%.

²⁶³ CITES : Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora.

²⁶⁴ Wikkinson C. Status of coral reefs of the World 2000 (ed 2000). Australian Institute of marine science Cape Ferguson and Dampter Australia.

Στο Περού οι περιβαλλοντολόγοι ανησυχούν από καιρό για την βιομηχανική μόλυνση των ακτών και τις δραστηριότητες της ιχθυοβιομηχανίας. Στα τέλη της δεκαετίας του 1970 η υπερεντατική αλιεία αντσούγιας οδήγησε σχεδόν στην εξαφάνισή των αλιευτικών αποθεμάτων αυτού του είδους ψαριού.

Σήμερα η προσοχή είναι στραμμένη στα δελφίνια που αλιεύονται με δίχτυα επιφανείας, με ρυθμό 3.000 δελφίνια για το 1992. Το κρέας του δελφινιού πωλείται στις αγορές, ως φθηνό υποκατάστατο του χοιρινού και του μοσχαρίσιου κρέατος. Επίσης οι από αέρος ψεκασμοί για την καταστροφή των φυτειών κόκας, αυξάνουν την μόλυνση στο οικολογικό σύστημα των ποταμών των Άνδεων.

Το ορυχείο Yanacocha εξόρυξης χρυσού στην Cajamarca του Περού το μεγαλύτερο ορυχείο στην Λατινική Αμερική και ενός από τα πιο επικερδή στον κόσμο, ιδιοκτησίας εταιρειών από τις ΗΠΑ, το Περού και της Παγκόσμιας Τράπεζας, έχει προκαλέσει μόλυνση στο ευαίσθητο περιβάλλον που δραστηριοποιείται, με φάρμες που χρησιμοποιούν νερό προερχόμενο από τα βουνά της περιοχής. Οι κλιματικές αλλαγές που προκαλούν λιώσιμο των παγετώνων θα προσθέσουν επιπλέον επιπτώσεις στην υγεία των κατοίκων της περιοχής από την χρήση του μολυσμένου νερού²⁶⁵.

Τέλος η προστατευόμενη γη ως ποσοστό της συνολικής έκτασης γης της χώρας είναι το 2%, όπου το 0,1% είναι μερικά προστατευόμενη έκταση γης . Τα δάση στη δεκαετία 1990-2000 μειώθηκαν σε ποσοστό 4-5%.

Γενικά οι επιπτώσεις στο περιβάλλον των χωρών από την δραστηριότητα των μεγάλων ορυχείων²⁶⁶, θα είναι καταστροφικές και αμετάκλητες, στα ευαίσθητα οικοσυστήματα. Επίσης οι κλιματικές αλλαγές θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στις μελέτες για την σχεδίαση , υλοποίηση και εκμετάλλευση των κοιτασμάτων από τις μεγάλες εταιρείες εξόρυξης μεταλλευμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο²⁶⁷.

²⁶⁵ Working Group Climate and Development , Up in Smoke? Latin America and The Caribbean, The Threat From Climate Change to the Environment and Human Development, Third Report, Embargo, 29 August 2006,30.

²⁶⁶ International Development Research Centre, Large Mines and the Community: Socioeconomic and Environmental Effects in Latin America,... World Bank Canada 2001, ch1 Bolivia, ch4 Peru.

²⁶⁷ Source : Columbian Faith and Justice.

3.4.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η μείωση των επιφανειών που καλύπτονται από τροπικά δάση, που για την Βολιβία και το Περού κυμαίνεται στο 3-5%, ενώ για τον Ισημερινό κυμαίνεται στο 12%, θα επιτείνει τις περιβαλλοντικές συνθήκες των χωρών αυτών. Ενδεικτικά η παράνομη υλοτομία στην περιοχή της Αμαζονίας για το έτος 2003, προκάλεσε μείωση των τροπικών δασών κατά 24.605 τετρ.χλμ.

Η υπέρμετρη χρήση των εντομοκτόνων για την προστασία των φυτών της κόκας και επίσης η χρήση των λιπασμάτων για την ανάπτυξη των φυτών της κόκας θα επιβαρύνουν αρκετά το περιβάλλον, με ανάδειξη προβλημάτων δυσεπίλυτων για χαμηλού οικονομικού προφίλ χώρες όπως η Βολιβία, ο Ισημερινός και το Περού.

Η ρύπανση της ατμόσφαιρας λόγω των δραστηριοτήτων των βιομηχανιών, η ρύπανση των ακτών του Ισημερινού και του Περού και η ρύπανση των ποταμών, απαιτεί σοβαρή περιβαλλοντική πολιτική εκ μέρους των χωρών, τόσο σε εθνικό, διμερές, αλλά και περιφερειακό επίπεδο.

3.5 ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

Η Βολιβία, ο Ισημερινός και το Περού ανήκουν στις χώρες που έχουν υπογράψει το Πρωτόκολλο του Κιότο και το έχουν επίσης επικυρώσει, οπότε έχουν την υποχρέωση να το τηρήσουν και να φροντίζουν να μειώνουν τις εκπομπές των ρύπων που επιβαρύνουν το περιβάλλον τους, διατηρώντας τα όρια των εκπομπών . Βέβαια η δημιουργία αγοράς για την δήμευση του άνθρακα, του μηχανισμού για την πώληση ρύπων που απορρέει από το πρωτόκολλο του Κιότο, απαιτεί μεγάλο επίπεδο τεχνολογίας, νομικές και εμπορικές προσπάθειες των χωρών, οι οποίες είναι σε δυναμική εξέλιξη²⁶⁸.

Επιπρόσθετα οι ανωτέρω χώρες έχουν υπογράψει και επικυρώσει τις πολυμερείς Συμβάσεις της Βιέννης και των Ηνωμένων Εθνών, United Nations Framework Convention on Climate change (UNFCCC)

Πίνακας 34

Κλιματική Αλλαγή Πρωτόκολλο ΚΥΟΤΟ

Εκπομπές CARBON DIOXIDE (CO₂)

ΧΩΡΑ	ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΜΕΤΡΙΚΟΙ ΤΟΝΟΙ	ΠΟΣΟ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΚΠΟΜΠΩΝ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
ΒΟΛΙΒΙΑ	10,075	<1%	09-07-1998 16-02-2005
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	24,834	<1%	15-01-1999 16-02-2005
ΠΕΡΟΥ	25,489	<1%	13-11-1998 16-02-2005

Πηγή : “[http : //www.unfccc.org](http://www.unfccc.org)”

Στα πλαίσια της προστασίας των υπό εξαφάνιση ειδών (φυτών, θηλαστικών, πτηνών, ερπετών, αμφιβίων και ψαριών), τόσο η Βολιβία, όσο ο Ισημερινός και το Περού, δεν έχουν επικυρώσει την Σύμβαση για το Διεθνές Εμπόριο των υπό εξαφάνιση ειδών της Άγριας Πανίδας και Χλωρίδας της

²⁶⁸ Inter – American Development Bank Sustaining Development For All, Washington, 2006, 76-77.

γνωστή ως CITES (Conversation on international Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora)²⁶⁹. Η επικύρωση θα σημαίνει και την υποχρέωση αυτών των χωρών, στην λήψη μέτρων για την προστασία αυτών των ειδών, από το παράνομο εμπόριο το οποίο ευρίσκεται σε ιδιαίτερη έξαρση, στα οικοσυστήματα όπου επιδημούν αυτά τα είδη.

Η συμμετοχή της Βολιβίας του Ισημερινού και του Περού, σε Διεθνείς Περιβαλλοντικές Συμφωνίες, φαίνονται στον παρακάτω πίνακα :

ΠΙΝΑΚΑΣ 35

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

Α/Α	ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ	ΒΟΛΙΒΙΑ	ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	ΠΕΡΟΥ
1.	Antarctic –Environmental Protocol (Πρωτόκολλο για το Περιβάλλον της Ανταρκτικής)		X	X
2.	Antarctic Marine Living Resource			X
3.	Antarctic Treaty (Συνθήκη για την Ανταρκτική)		X	X
4.	Biodiversity (Βιοποικιλότητα)	X	X	X
5.	Climate Changes (Κλιματικές Αλλαγές)	X	X	X
6.	Climate Change –Kyoto protocol (Κλιματική Αλλαγή – Πρωτόκολλο ΚΥΟΤΟ)	X	X	X
7.	Desertification (Απερήμωση)	X	X	X
8.	Endangered Species (Είδη προς Αφανισμό)	X	X	X
9.	Hazardous Wastes (Επικίνδυνα Απόβλητα)	X	X	X
10.	Ozone Layer Protection (Προστασία Στρώματος Όζοντος)	X	X	X

²⁶⁹ “[http : // earthtrends.wri.org](http://earthtrends.wri.org)”

A/A	ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ	ΒΟΛΙΒΙΑ	ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	ΠΕΡΟΥ
11.	Ship Pollution (Μόλυνση Πλοίων)	X	X	X
12.	Tropical Timber 83 (Τροπική Υλοτομία Δένδρων)	X	X	X
13.	Tropical Timber 94 (Τροπική Υλοτομία Δένδρων)	X	X	X
14.	Wetlands (Υδροτόποι)	X	X	X
15.	Whaling (Προστασία Φάλαινας)			X
16.	Marine Dumping (Θαλάσσια Ρύπανση)	X		X
17.	Law of the Sea (Δίκαιο της Θάλασσας)	X		

Πηγή : “<http://www.cia.gov/publications/factbook/geos/bl.html>”²⁷⁰

Επίσης η συμμετοχή της Βολιβίας, του Ισημερινού και του Περού στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (WTO) τους δίνει την δυνατότητα να προστατεύουν και το περιβάλλον τους. Βέβαια το ζήτημα της σχέσης του ΠΟΕ και των Πολυμερών Περιβαλλοντικών Συμφωνιών (ΠΠΣ), Multilateral Environment Agreements (MEAs) παραμένει ασαφές, καθόσον στις πολυμερείς περιβαλλοντικές Συμφωνίες δεν υφίσταται μηχανισμός επίλυσης διαφορών, αντιστοίχως με αυτόν του ΠΟΕ, γεγονός που σαφώς αποδυναμώνει την δύναμη της περιβαλλοντικής τους συνιστώσας.

Αξιοσημείωτη είναι η διαδικασία της επίδρασης του Παγκόσμιου Ταμείου για το Περιβάλλον (Global Environment Facility GEF)²⁷¹, στην ανάπτυξη του Διεθνούς Δικαίου του Περιβάλλοντος, που εκφράζει την θεσμοποίηση της παγκόσμιας οικονομικής διακυβέρνησης της βιώσιμης ανάπτυξης, σε τομείς δράσεις όπως, την βιοποικιλότητα, την κλιματική αλλαγή, τα διεθνή ύδατα, την προστασία της στοιβάδας του όζοντος, την

²⁷⁰ Η Βολιβία δεν έχει επικυρώσει τις συμφωνίες Environmental Modification , Marine Life Conservation, Ozone Layer Protocol. Ο Ισημερινός και το Περού έχουν υπογράψει τις συμφωνίες, αλλά δεν τις έχουν επικυρώσει .

²⁷¹ Inter-American Development Bank, Responding to Climate Change, A. Proposed Framework for Action, March 25, 2000.

υποβάθμιση του εδάφους και τους ανθεκτικούς οργανικούς ρυπαντές. Τα κράτη που συμμετέχουν επίσης δέχονται βοήθεια από την σύμπραξη της Παγκόσμιας Τράπεζας (WB), του περιβαλλοντικού προγράμματος του ΟΗΕ (UNEP) και του προγράμματος ανάπτυξης του ΟΗΕ (U.N.D.P) .

Η εφαρμογή των συμβατικών καθεστώτων και η άσκηση της περιβαλλοντικής διακυβέρνησης, σε τοπικό εθνικό και διεθνές πεδίο, επιβάλλει την θεσμοποίηση και την εμπλοκή εθελοντικών μορφών πολυμερών συμπράξεων, όπως οι ΜΚΟ.

3.5.1 Συμπεράσματα

Η προστασία του περιβάλλοντος με ρυθμιστικά εργαλεία και η συμμετοχή των χωρών στα συμβατικά καθεστώτα, στις συμβάσεις και τα πρωτόκολλα αλλά και η άσκηση εκ μέρους τους, χρηστής περιβαλλοντικής διακυβέρνησης σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο , προαγάγει και ενισχύει το Διεθνές Δίκαιο του Περιβάλλοντος και συγχρόνως προστατεύει αποτελεσματικά το περιβάλλον τους.

Οι χώρες πρέπει να διανύσουν πολύ δρόμο για την κατάκτηση της επαρκούς τεχνολογίας, του κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου και των διαδικασιών για την υλοποίηση των περιβαλλοντικών συμβατικών υποχρεώσεων που απορρέουν, ώστε να προστατεύεται το περιβάλλον από τις επιπτώσεις του φαινομένου του θερμοκηπίου και των κλιματικών αλλαγών που συμβαίνουν σε παγκόσμια κλίμακα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

4.1 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

4.1.1 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ

Η γεωργία αποτελεί τον πιο σημαντικό τομέα για την οικονομία της χώρας²⁷². Στη Σιέρα, στα κεντρικά οροπέδια και τις λεκάνες καλλιεργούνται κυρίως δημητριακά (καλαμπόκι, σιτάρι, κριθάρι), μανιόκα, πατάτες, όσπρια κ.α. Στις παράκτιες πεδινές περιοχές ευδοκιμούν οι μεγάλες καλλιέργειες : φυτείες μπανάνας και ανανά, κακάο , εσπεριδοειδή, καφές, ζαχαρότευτλα, καπνός, βαμβάκι κ.α. Επίσης, στην περιοχή των Άνδεων καλλιεργείται το φυτό κόκα. Αναπτυγμένη είναι και η κτηνοτροφία, κυρίως στα υψίπεδα των Άνδεων, αλλά και στο ανατολικό τμήμα της χώρας και περιλαμβάνει την εκτροφή προβατοειδών και βοοειδών, που χρησιμεύουν στην παραγωγή κρέατος και γαλακτοκομικών προϊόντων. Σημαντική είναι και παραγωγή ξυλείας, εξαιτίας της μεγάλης έκτασης που καλύπτουν τα στη χώρα. Άλλα διαδεδομένα δασικά προϊόντα του Ισημερινού είναι το καουτσούκ και το φυτικό φίλντισι. Μεγάλης οικονομικής σημασίας για τη χώρα είναι και η αλιεία στις δυτικές παράκτιες περιοχές και στα νησιά Γκαλαπάγκος.

Το υπέδαφος του Ισημερινού²⁷³ περιλαμβάνει αποθέματα χρυσού, πετρελαίου, χαλκού, αργύρου, θειαφιού, αλατιού, μαγγανίου, ενώ η βιομηχανία στηρίζεται στην επεξεργασία των γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων και στην επεξεργασία και κονσερβοποίηση αλιευμάτων. Υπάρχουν εργοστάσια βιομηχανοποίησης τροφίμων, ζάχαρης, ελαιουργεία, ζυθοποιεία, υφαντουργεία, χαρτοποιεία, εργοστάσια χημικών προϊόντων και διυλιστήρια πετρελαίου.

Το εμπόριο διεξάγεται μέσω της Γκουαγιακίλ, μεγάλου λιμανιού στον ομώνυμο κόλπο του Ειρηνικού. Εξαγόμενα προϊόντα είναι οι μπανάνες, το κακάο και ο καφές, ενώ εισαγόμενα είναι διάφορα χημικά προϊόντα, ηλεκτρικά είδη, αυτοκίνητα κ.α. Οι κυριότερες χώρες εμπορικών συναλλαγών της χώρας είναι οι ΗΠΑ και οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁷⁴.

²⁷²“[http : //Lanic .utexas.edu/la/](http://Lanic.utexas.edu/la/) “

²⁷³“[http : // www.cia.gov/cia/publications /factbook/geos/bl.html](http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/bl.html)”

²⁷⁴ Juan Jose Taccone and Uziel Noqueira, Andean Report 1, Volume 1, Inter-Americas Development Bank, Buenos Aires , Augentina 2002, 31-92.

Οι εξαγωγές των γεωργικών προϊόντων και ιδιαίτερα της μπανάνας επηρεάζονται καθόσον η τελική τους τιμή διαμορφώνεται από τα βιομηχανικά κέντρα, τα οποία κρατούν τις τιμές των αγροτικών προϊόντων σε πτωτική τάση.

ΠΕΡΟΥ

Σημαντικό μέρος του πληθυσμού ασχολείται με την γεωργία και την κτηνοτροφία. Καλλιεργούνται τροπικά φυτά (ζαχαροκάλαμο, καφές, τσάι, κακάο, μανιόκα) όπως και φυτά των εύκρατων χωρών (ρύζι, σιτηρά, ελιές, φασόλια, αμπέλια, βαμβάκι, καλαμπόκι, πατάτες κ.α). Η κτηνοτροφία παρουσιάζει αξιόλογη ανάπτυξη με την εκτροφή αιγοπροβάτων, βοοειδών, λάμα, χοίρων. Όλα αυτά αποφέρουν σημαντικές ποσότητες μαλλιού, κρέατος, δερμάτων.

Οι κυριότερες πλούτο παραγωγικές πηγές του Περού είναι η αλιεία²⁷⁵ και τα ορυκτά. Στα νερά του Ειρηνικού ωκεανού αλιεύονται μεγάλες ποσότητες σαρδέλας και τόνου, των οποίων γίνεται κονσερβοποίηση σε εργοστάσια που λειτουργούν κοντά στις ακτές, κατέχει την τρίτη θέση παγκοσμίως στην αλιεία. Έτσι, το Περού είναι μία από τις χώρες με τις σημαντικότερες εξαγωγές σε αλιεύματα.

Συστηματική είναι και η εκμετάλλευση του πλούσιου υπεδάφους της χώρας, που γίνεται με ξένες επενδύσεις σε μεταλλεία και παρόμοιες εγκαταστάσεις. Εξορύσσονται σημαντικές ποσότητες χαλκού, ψευδαργύρου, αργύρου, χρυσού, γουανό, μολύβδου, βολφραμίου, καδμίου, ουρανίου, τρίτη χώρα στον κόσμο στη παραγωγή ασημιού, πέμπτη στον ψευδάργυρο και δέκατη στον χαλκό²⁷⁶. Τα περισσότερα μεταλλεύματα τα επεξεργάζονται αμερικανικές και ιαπωνικές εταιρείες .

Στο Περού παράγεται και αρκετή ποσότητα πετρελαίου και φυσικού αερίου, με αποτέλεσμα τη βιομηχανική ανάπτυξη της χώρας το περουβιανό πετρέλαιο συνεισφέρει στο ΑΕΠ της χώρας το 1%²⁷⁷. Λειτουργούν βιομηχανίες ειδών διατροφής, λιπασμάτων, φαρμάκων, εκρηκτικών υλών, ελαστικών αυτοκινήτων, καθώς επίσης και βαριές βιομηχανικές μονάδες,

²⁷⁵ Juan Jose Taccone and Uziel Noqueira, Andean Report 1, Volume 1, Inter-Americas Development Bank, Buenos Aires , Augentina 2002, 36.

²⁷⁶ Γιώργος Μ. Σπυρόπουλος , Ο Τρίτος Κόσμος στις Διεθνείς Σχέσεις Μύθοι και πραγματικότητες, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2005, 326.

²⁷⁷ Juan Jose Taccone and Uziel Noqueira, οπ. παρ. 37.

όπως χαλυβουργεία, εργοστάσια παραγωγής και επεξεργασίας ψευδαργύρου, χαλκού, μολύβδου, χυτοσιδήρου .

Το εξαγωγικό εμπόριο περιλαμβάνει κυρίως μεταλλευτικά προϊόντα, μαλλί, βαμβάκι, ψάρια, σε σημαντικές ποσότητες, καφέ, πετρέλαιο .

Στα τέλη της δεκαετίας του 1980, ο υπερπληθωρισμός έπληξε το εσωτερικό και διεθνές κύρος της χώρας. Η πολιτική αστάθεια και η τρομοκρατία υπονόμευσαν την ανάκαμψη της οικονομίας και αποθάρρυναν τους ξένους επενδυτές, οι οξυμένες κοινωνικές εντάσεις προήλθαν από την φτώχεια και την ένδεια που μαστίζε μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού της χώρας.

Ο πλούτος και η οικονομική δραστηριότητα περιορίζονται κυρίως στις πόλεις των πεδινών παραλίων . Στα ορεινά των Άνδεων, οι κάτοικοι είναι αγρότες ή καλλιεργητές κόκας . Η διακοπή της καλλιέργειας της κόκας έπληξε τη σημαντική τοπική οικονομία και έσπρωξε τους καλλιεργητές στο πλευρό ανταρτικών οργανώσεων, όπως το Φωτεινό Μονοπάτι²⁷⁸ .

Η οικονομική πολιτική άλλαξε ριζικά μετά την χρεοκοπία της χώρας, επί προεδρίας Άλαν Γκαρσία. Η κυβέρνηση Φουχιμόρι εκποίησε καθετί το κρατικό, από τα ορυχεία χαλκού και το πετρέλαιο ως τα λιμάνια και τους δρόμους, σε ένα από τα πιο ριζικά και ταχύρυθμα προγράμματα ιδιωτικοποιήσεων στη Λατινική Αμερική με στόχο την ανάκαμψη της οικονομίας της χώρας.

ΒΟΛΙΒΙΑ

Οι συχνές βροχές και τα πολλά ποτάμια κάνουν το έδαφος της Βολιβίας πολύ εύφορο. Η οικονομία βασίζεται κατά κύριο λόγο στη γεωργία. Ανάμεσα στα προϊόντα που καλλιεργούνται²⁷⁹ είναι : ζαχαροκάλαμο, καφές, κακάο, βαμβάκι, καπνά, σιτάρι αραβόσιτος, ελαστικό κόμμι, ρύζι, πατάτες, εσπεριδοειδή, μανιόκα, φασόλια, φιστίκια, μπανάνες και αμπέλια. Η αγροτική παραγωγή υποφέρει, ωστόσο από τις απαρχαιωμένες καλλιεργητικές μεθόδους, το ανεπαρκές σύστημα μεταφοράς.

Σημαντική είναι και η κτηνοτροφία εκτρέφονται πρόβατα, βοοειδή, λάμα, αλπακά, κατσίκες, χοίροι, άλογα, πουλερικά και παράγεται κρέας, βούτυρο και μαλλί.

²⁷⁸ Alberto Bolivar, The Return of Shining Path, Foreign Policy Research Institute , April 2002

²⁷⁹ "http://Lanic.utexas.edu/la/"

Ο μεγάλος όμως πλούτος της Βολιβίας βρίσκεται στο υπέδαφός της²⁸⁰ που είναι πλούσιο σε ορυκτά. Η εξόρυξη αποτελεί σημαντική βιομηχανία της χώρας. Η Βολιβία παραμένει μία από τις κύριες χώρες παραγωγής κασσιτέρου²⁸¹, ψευδαργύρου και χρυσού σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η Βολιβία είναι η δεύτερη χώρα σε εξαγωγές κοκαΐνης σε παγκόσμια κλίμακα²⁸². Πρόκειται για πολύ σημαντική πηγή συναλλάγματος²⁸³ για τη χώρα, αν και τυπικά είναι παράνομη. Η κυβέρνηση προσπαθεί να στρέψει τους αγρότες καλλιεργητές κόκας σε άλλες καλλιέργειες .

Οι κατασκευαστικές βιομηχανίες είναι υποτυπώδεις και περιορίζονται στην παραγωγή τσιμέντου, χημικών, χαρτιών κ.α. Κύρια εξαγωγικά προϊόντα είναι ο ψευδάργυρος και ο χρυσός, κοσμήματα κ.α., ενώ εισάγονται μηχανήματα, αυτοκίνητα, ηλεκτρικός εξοπλισμός .

Ικανοποιητικές προοπτικές δημιούργησε επίσης η ανακάλυψη κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου στη δεκαετία του 1990., αλλά μεγάλος ανασταλτικός παράγοντας για πλήρη αξιοποίηση του πλούσιου υπεδάφους εξακολουθεί να είναι η γενική κατάσταση της χώρας (κοινωνικά προβλήματα, έλλειψη πολιτικής σταθερότητας, βαρόνοι της κοκαΐνης). Η πολιτική ρευστότητα συντηρείται και διαιωνίζεται απειλητικά εξαιτίας της μεγάλης φτώχειας, των κοινωνικών και πολιτικών διακρίσεων σε βάρος των ιθαγενών Κέτσουα και Αϊμάρα, που καταπιέζονται από την παραδοσιακή “ολιγαρχία”.²⁸⁴

Παραδοσιακά το κράτος χρησιμοποιούσε τα κέρδη από τα ορυχεία για να ελέγχει την οικονομία . Από το 1985 οι διαδοχικές κυβερνήσεις έχουν πωλήσει τις κρατικές εταιρίες και ενθαρρύνουν της κοινές επιχειρήσεις και τις ιδιωτικές επενδύσεις, κυρίως για να τιθασεύσουν τον πληθωρισμό και να περιορίσουν το δημόσιο χρέος. Οι μεσοπρόθεσμες οικονομικές προοπτικές της Βολιβίας έχουν ενισχυθεί από την ανακάλυψη αποθεμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου, τα οποία μπορεί να αυξήσουν τα συναλλαγματικά αποθέματα της χώρας. Ωστόσο είναι λίγες οι ελπίδες που υπάρχουν για την

²⁸⁰ Juan Jose Taccone and Uziel Noqueira, Andean Report 1, Volume 1, Inter-Americas Development Bank, Buenos Aires , Augentina 2002, 36.

²⁸¹ Γιώργος Μ. Σπυρόπουλος , Ο Τρίτος Κόσμος στις Διεθνείς Σχέσεις Μύθοι και πραγματικότητες, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2005, 326.

²⁸² “<http://Lanic.utexas.edu/la/>”

²⁸³ Ronald M. Schneider, Latin American Political History Westview Press, Queens, CUNY 2006, 635.

²⁸⁴ Howard J. Wiarda and Harvey F. Kline , Latin American Politics and Development, Westview, Colorado 2007, 35

σημαντική ανάπτυξη της βιομηχανίας. Οι ξένοι επενδυτές αποθαρρύνονται λόγω της πολιτικής αστάθειας, των κοινωνικών προβλημάτων που δημιουργεί η φτώχεια και η επιρροή των βαρόνων της κοκαΐνης .

Μετά την εκλογή του πρώτου αριστερού Ιθαγενή, ως προέδρου της χώρας, του Έβο Μοράλες²⁸⁵ τα πράγματα αρχίζουν να καλυτερεύουν για την χώρα. Η απόφαση να εθνικοποιήσει του φυσικούς πόρους της χώρας²⁸⁶, δίνει την δυνατότητα της κυριαρχίας της Βολιβίας, στις ενεργειακές πηγές της. Σήμερα η εκμετάλλευση των πετρελαϊκών αποθεμάτων και του φυσικού αερίου, αντιπροσωπεύει μόνο το 15% του ΑΕΠ της χώρας, ενώ η Βολιβία είναι η δεύτερη μεγαλύτερη παραγωγός φυσικού αερίου στην Νότια Αμερική μετά την Βενεζουέλα.

Η οικονομία της Βολιβίας άρχισε να κινείται με τις εθνικές προσπάθειες του προέδρου της, που θεωρείται “Ο Απελευθερωτής, ο οικονομικός, ο κοινωνικός και ο πολιτικός της Βολιβίας”²⁸⁷.

Στη συνέχεια της ανάλυσης οι πίνακες που ακολουθούν, παρουσιάζουν στοιχεία, που είναι σχετικά με την παραγωγή των βιομηχανικών, των γεωργικών προϊόντων και των προϊόντων που παράγονται από τις φυσικές πηγές των χωρών :

ΠΙΝΑΚΑΣ 36
ΟΙ ΦΥΣΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

ΚΡΑΤΟΣ	ΕΙΔΟΣ
Ισημερινός	Πετρέλαιο , ψάρια , ξυλεία , υδροηλεκτρική ενέργεια
Περού	Χαλκός , Ασήμι , Χρυσός , πετρέλαιο , ξυλεία , ψάρια , φυσικό αέριο , ποτάσα υδροηλεκτρική ενέργεια, γαιάνθρακας , σιδηρομετάλλευμα , φωσφορικό άλας
Βολιβία	Φυσικό αέριο , πετρέλαιο , Ασήμι , σίδηρο , χρυσό , ξυλεία , υδροηλεκτρική ενέργεια, κασσίτερος , ψευδάργυρος , βολφράμιο .

Πηγές : α. “[http : //www.cia.gov/publications/factbook/geos/bl.html](http://www.cia.gov/publications/factbook/geos/bl.html)”.
β. World Bank 2004

²⁸⁵ Nestor Taboada Teran, Tierra Martir, Del socialismo de David al socialismo de Evo Morales, Editora H&P Cochabamba, Bolivia 2006, 114-116.

²⁸⁶ Μ.Βεργόλια, Ο Τρίτος δρόμος της ενεργειακής επανάστασης, 6-7 Μαΐου 2006, Κόσμος του Επενδυτή

²⁸⁷ Δ.Κωνσταντακοπούλου, Τριγμοί στα Θεμέλια της Παγκοσμιοποίησης, 6-7 Μαΐου 2006, Κόσμος του Επενδυτή

ΠΙΝΑΚΑΣ 37
Η ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΚΡΑΤΟΣ	Βιομηχανία	Γεωργία
Ισημερινός	Πετρέλαιο, επεξεργασία τροφίμων, υφάσματα , χημικά , προϊόντα ξύλου.	Μπανάνα, καφέ, ρύζι , πατάτες , ζαχαροκάλαμο , πρόβιατα , βοοειδή , βοδινό κρέας , ψάρια , χοιροειδή , γαλακτοκομικά προϊόντα , χοιρινό κρέας , γαρίδα , balsa ξύλο .
Περού	Ορυκτά μέταλλα , πετρέλαιο , τσιμέντο , ασφάλι , αλιεία , επεξεργασία τροφίμων , υφάσματα , ναυπηγεία , μεταλλικές κατεργασίες, συναρμολόγηση αυτοκινήτων .	Καφέ , βαμβάκι , ζαχαροκάλαμο , ρύζι , σάρι , πατάτες , καλαμπόκι . μπανάνα , κόκα , πουλερικά , γαλακτοκομικά προϊόντα , βοδινό κρέας , μαλλί , ψάρια .
Βολιβία	Ορυκτά , πετρέλαιο , καπνού , ρούχων , λιωσίματος μεταλλευμάτων , βιοτεχνιών , τροφίμων και ποτών .	Καφέ , κόκα , βαμβάκι , ζαχαροκάλαμο , ρύζι , πατάτες , ξυλεία , καλαμπόκι , σόγια .

Πηγές : α. "[http : //www.cia.gov/publications/factbook/geos/bl.html](http://www.cia.gov/publications/factbook/geos/bl.html) ."
β. World Bank 2004

Η συνεισφορά στην διαμόρφωση του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος (ΑΕΠ) για το έτος 2003 από τον τομέα της γεωργίας²⁸⁸ και της βιομηχανίας²⁸⁹ για την Βολιβία είναι 22% και 15 % , το Περού 8% και 28% και τον Ισημερινό 10% και 40% αντίστοιχα. Τα στοιχεία αυτά συνηγορούν στο ότι η Βολιβία βασίζει κυρίως την οικονομίας της στον γεωργικό τομέα και ξεπερνά τον μέσο όρο της Λατινικής Αμερικής που κυμαίνεται στο 8%, υστερεί όμως σημαντικά στον βιομηχανικό τομέα όπου ο μέσος όρος της Λατινικής Αμερικής είναι 29%. Στο Περού και στον Ισημερινό ο γεωργικός τομέας καλύπτει το 8% και το 10 % του ΑΕΠ αντίστοιχα, όσο και ο μέσος όρος στην Λατινική Αμερική, ενώ στο βιομηχανικό τομέα ο Ισημερινός έχει το προβάδισμα με 40% έναντι του Περού με 27 % ως προς το μέσο όρο στην Λατινική Αμερική.

Ο τομέας των ορυχείων και του πετρελαίου ενισχύει το ΑΕΠ των χωρών. Ιδιαίτερα στο πετρέλαιο η Βολιβία υπήρξε η πιο δυναμική χώρα από το 1991 έως το 2000, με ένα μέσο όρο αύξησης κοντά στο 8%, σε σχέση με τις ετήσιες εξαγωγές πετρελαίου. Ο τομέας του πετρελαίου συνεισέφερε το 2% του Βολιβιανού ΑΕΠ και το 9% των συνολικών εξαγωγών της χώρας. Στο Περού ο τομέας πετρελαίου και φυσικού αερίου συνεισέφερε το 1% του ΑΕΠ (σε

²⁸⁸ Juan Jose Taccone and Uziel Noqueira, Andean Report 1, Volume 1, Inter-Americas Development Bank, Buenos Aires , Augentina 2002, 36.

²⁸⁹ Juan Jose Taccone and Uziel Noqueira, το ίδιο , 37.

τρέχουσες τιμές) Στον Ισημερινό οι τομείς των ορυχείων και του πετρελαίου κατέχει σημαντικό τομέα (17%) στην οικονομία της χώρας²⁹⁰.

²⁹⁰ Juan Jose Taccone and Uziel Noqueira, Andean Report 1, Volume 1, Inter-Americas Development Bank, Buenos Aires , Augentina 2002, 36-37.

4.1.2 ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΣΤΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΑΝΔΕΩΝ

Γενικά στην περιοχή της Λατινικής Αμερικής υπήρξε αναγέννηση των εξαγωγών²⁹¹ στο τέλος της δεκαετίας, η οποία ήταν αποτέλεσμα της άμεσης ανάγκης εξυπηρέτησης του τεράστιου διεθνούς χρέους των χωρών όπως αυτό είχε διαμορφωθεί στην δεκαετία του 70²⁹².

Οι χώρες του συμφώνου των Άνδεων, σημείωσαν εντυπωσιακή αύξηση των συνολικών εξαγωγών κατά 26% και κυμάνθηκαν σύμφωνα με εκτίμηση στα 134 δισεκατομμύρια δολάρια. Οι εξαγωγές για την Βολιβία αυξήθηκαν κατά 45,9%, στο Περού κατά 36,6% και για τον Ισημερινό κατά 26,7%²⁹³. Επίσης σημειώθηκε αύξηση του εμπορίου μεταξύ MERCOSUR και Συμφώνου των Άνδεων. Οι εξαγωγές MERCOSUR προς χώρες των Άνδεων αυξήθηκαν το 2006 κατά 41% ενώ των εξαγωγών η αύξηση έφθασε το 72%, με κύριο προϊόν το πετρέλαιο²⁹⁴.

Επιπρόσθετα οι χώρες των Άνδεων αύξησαν την ροή του εμπορίου τους με τις περισσότερες περιοχές του κόσμου, όπως με την Δημοκρατία της Κορέας κατά 9,1%, την Κίνα κατά 21,1% και τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN) κατά 5,7% για το χρονικό διάστημα 1990-2003²⁹⁵

Στην Βολιβία το Περού και τον Ισημερινό οι εξαγωγές συγκεντρώνονται σε επεξεργασμένα προϊόντα των φυσικών πηγών, αλλά καθώς αναπτύσσονται συνεχώς οι παράγοντες, όπως το ανθρώπινο και φυσικό κεφάλαιο αυξάνονται επίσης και οι εξαγωγές προϊόντων που προέρχονται από αυτούς. Βέβαια τα προϊόντα των φυσικών πόρων ευρίσκονται υψηλά στην λίστα των εξαγωγών σε συνολικό επίπεδο ιδιαίτερα για τις χώρες των Άνδεων.

Τα βιομηχανικά προϊόντα που εξαγονται αυξάνονται με γρήγορους ρυθμούς πλην όμως οι εξαγωγές παραμένουν χαμηλά (στην Βολιβία η σύνθεση του εξαγωγικού πακέτου είναι 81% προϊόντα φυσικών πηγών και

²⁹¹ Debraj Ray Development Economics, Princeton University Press, Princeton, New Jersey 1997, 622.

²⁹² Debraj Ray Development Economics, το ίδιο, 701.

²⁹³ Inter American Development Bank, Integration and Trade in Americas, A Preliminary Estimate of 2006 Trade, Washington, November 2006, 1-4.

²⁹⁴ Κατά το 2006 η Βενεζουέλα έφυγε από μέλος του Συμφώνου των Άνδεων και έγινε μέλος της MERCOSUR, η αναφορά περιλαμβάνει την Βενεζουέλα ως μέλος του Συμφώνου των Άνδεων και αφορά στοιχεία 2005-2006

²⁹⁵ Inter American Development Bank, Integration and Trade in Americas, Special Issue on Latin America and Caribbean Economic Relations with Asia-Pacific, Washington 2005, 1-19.

19% βιομηχανικά προϊόντα)²⁹⁶. Αυτή η αλλαγή της σύνθεσης στο πακέτο εξαγωγών με την αύξηση των βιομηχανικών προϊόντων²⁹⁷ ήταν αποτέλεσμα της ύπαρξης στις χώρες αυτές φυσικών πόρων, με αποτέλεσμα να σημειωθεί μείωση στα προϊόντα των φυσικών πηγών, λόγω κατανάλωσή τους από την εγχώρια βιομηχανία για την παραγωγή προϊόντων. Όλες οι ενδείξεις οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η συνεισφορά των φυσικών πηγών αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα για τις χώρες της περιοχής των Άνδεων²⁹⁸.

Οι χώρες αυτές τείνουν να επικεντρώσουν τις εξαγωγές τους σε λιγότερο δυναμικά προϊόντα, γεγονός που εξηγείται από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που έχουν τα βασικά προϊόντα. Η ζήτηση στην αγορά των βασικών προϊόντων τυπικά έχει λιγότερη ευαισθησία στην τάση αύξησης της τιμής τους, αλλά και του εισοδήματος που απορρέει από την πώλησή τους, σε σχέση με ότι ισχύει για τα βιομηχανικά προϊόντα.

Από την παγκόσμια οικονομία προέκυψε η απαίτηση για την παραγωγή βιομηχανικών αγαθών που αυξάνει με ραγδαίους ρυθμούς, από ότι η ζήτηση για βασικά προϊόντα. Άλλη εξήγηση είναι ότι τα χαρακτηριστικά των νέων τεχνολογιών όπου η παραγωγή και το εμπόριο χρησιμοποιούν, καθώς και η συνάφεια των παραγόντων της παραγωγής προς το ανθρώπινο κεφάλαιο και στην απόκτηση νέων ιδεών και γνώσεων. Οι χώρες πρέπει να εναρμονισθούν πλήρως με τα νέα πλαίσια και να αποκτήσουν οφέλη από την χρησιμοποίηση της πληροφόρησης και την απόκτηση νέας τεχνολογίας.

Οι περιστάσεις τόσο στην περιοχή των Άνδεων όσο και στην παγκόσμια οικονομία έχουν αλλάξει ριζικά. Αγορές φιλικές στους ανασχηματισμούς έχουν δημιουργήσει για το εμπόριο μία στρατηγική ανάπτυξης στην περιοχή αυτή, με την ανάδειξη νέων προκλήσεων και ευχερειών για τις οικονομίες των χωρών αυτών, όπως η απλοποίηση του φορολογικού συστήματος και η μετακίνηση των ποσοτικών περιορισμών στο εμπόριο που έλαβε χώρα σε πολλές χώρες, την δεκαετία του 90²⁹⁹. Η άμεση εφαρμογή των νέων στρατηγικών εκτιμάται ότι θα διαμορφώσει την σύσταση και την κατεύθυνση του εμπορίου προς την θετική κατεύθυνση για την οικονομική ανάπτυξη των χωρών.

²⁹⁶ Debraj Ray Development Economics, Princeton University Press, Princeton, New Jersey 1997, 622-623.

²⁹⁷ Juan Jose Taccone and Uziel Nogueira, Andean Report 1, Volume 1, Inter-Americas Development Bank, Buenos Aires, Argentina 2002, 37-38.

²⁹⁸ Debraj Ray Development Economics, οπ. παρ. 622.

²⁹⁹ Debraj Ray Development Economics, οπ. παρ. 624.

4.1.2 ΤΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ

ΒΟΛΙΒΙΑ

Η παραγωγή πετρελαίου είναι 42.000 βαρέλια ημερησίως και η παραγωγή φυσικού αερίου είναι 6,72 δις. κυβικά μέτρα³⁰⁰. Η χώρα έχει τα δεύτερα μεγαλύτερα κοιτάσματα φυσικού αερίου στην Λατινική Αμερική μετά τη Βενεζουέλα με εξαγωγές φυσικού αερίου περί τα 2,9 εκατ. κυβικά μέτρα. Το 1999 λειτούργησε ο μεγαλύτερος αγωγός φυσικού αερίου, μήκους 4860 Km που την συνέδεε με την Βραζιλία³⁰¹.

Στη χώρα οι πετρελαϊκές εταιρίες που δραστηριοποιούνται στο έδαφος της Βολιβίας είναι η Βραζιλιάνικη Petrobras, η Ισπανική Respol-YFP, η Βρετανική BP, η Γαλλική Total και η Αμερικάνικη Exxon Mobil με συνολικές επενδύσεις στα 3,5 δις.\$, οι οποίες μετά την απόφαση του νέου προέδρου Εβο Μοράλες, να αναλάβει το κράτος τον έλεγχο όλων των πετρελαϊκών εγκαταστάσεων και αυτών του φυσικού του φυσικού αερίου και συγχρόνως να θέσει προθεσμία 180 ημερών από την 1^η Μαΐου 2006, στις 26 ξένες εταιρείες που ευρίσκονται στο έδαφος της χώρας, να συμμορφωθούν με την νέα κατάσταση και να προετοιμαστούν για την υπογραφή νέων συμβολαίων εκμετάλλευσης του φυσικού πλούτου της χώρας, είτε να την εγκαταλείψουν. Τεράστιο κύμα ανησυχίας είχε έχει προκληθεί σε Ευρώπη και Αμερική για τις αποφάσεις του "αριστερού" προέδρου της Βολιβίας. Η αποφασιστικότητα του νέου προέδρου ανάγκασε όλες τις ξένες εταιρείες να υπογράψουν νέα συμβόλαια προς το συμφέρον του Βολιβιανού λαού και της ορθολογιστικής διαχείρισης των φυσικών πόρων της χώρας του.

ΠΕΡΟΥ

Η παραγωγή πετρελαίου είναι 120.000 βαρέλια ημερησίως και η παραγωγή φυσικού αερίου είναι 560 εκατομμύρια κυβικά μέτρα³⁰². Οι εξαγωγές πετρελαίου είναι 49.000 βαρέλια ημερησίως. Τα αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου αποτελούν σημαντικό μοχλό για την ανάπτυξη του Περού.

³⁰⁰ Άρθρο, Το «Προφίλ» 13 χωρών της Νότιας Αμερικής, 7 Μαΐου 2006, Έθνος της Κυριακής.

³⁰¹ Inter-American Development Bank, Integration and Trade in the Americas, Washington DC, December 15, 2000, 78-83.

³⁰² Άρθρο, Το «Προφίλ» 13 χωρών της Νότιας Αμερικής, οπ. παρ.

ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ

ο 1972 άρχισε η εκμετάλλευση των πετρελαϊκών κοιτασμάτων της χώρας. Η παραγωγή πετρελαίου είναι 493.000 βαρέλια ημερησίως και η παραγωγή φυσικού αερίου είναι 50 εκατομμύρια κυβικά μέτρα και οι εξαγωγές πετρελαίου είναι 387.000 βαρέλια ημερησίως .

Στοιχεία που αφορούν το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο των χωρών φαίνονται στον παρακάτω πίνακα :

ΠΙΝΑΚΑΣ 38
ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ – ΦΥΣΙΚΟ ΑΕΡΙΟ

Α/Α	ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ– ΦΥΣΙΚΟ ΑΕΡΙΟ	ΒΟΛΙΒΙΑ	ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	ΠΕΡΟΥ
1.	Παραγωγή Πετρελαίου (Βαρέλια /ημέρα)	42.000 (2005)	493.200 (2005)	120.000 (2005)
2.	Κατανάλωση Πετρελαίου (Βαρέλια /ημέρα)	48.000 (2003)	155.000 (2003)	157.000 (2005)
3.	Εξαγωγές Πετρελαίου (Βαρέλια)	---	387.000 (2004)	49.000 (2004)
4.	Εισαγωγές Πετρελαίου (Βαρέλια)	---	---	---
5.	Αποθέματα Πετρελαίου (Βαρέλια)	458,8 εκατ. (2002)	4.512 Δις. (2005)	370 εκατ. (2005)
6.	Παραγωγή Φυσικού Αερίου (Κυβ/Μέτρα)	6.72 Δις (2003)	50 εκατ. (2003)	560 εκατ. (2003)
7.	Κατανάλωση Φυσικού Αερίου (Κυβ/Μέτρα)	1.74 Δις (2003)	50 εκατ. (2003)	910 εκατ. (2003)
8.	Εξαγωγή Φυσικού Αερίου (Κυβ/Μέτρα)	2.9 Δις (2001)	---	---
9.	Αποθέματα Φυσικού Αερίου (Κυβ/Μέτρα)	679,6 Δις (2002)	9.769 Δις (2005)	247,1 Δις (2005)

Πηγές : α. "http : //www.cia.gov/publications/factbook/geos/bl.html".
β. World Bank 2004

Στον τομέα του πετρελαίου και του φυσικού αερίου υπάρχει μεγάλη προοπτική ανάπτυξης με την εκπόνηση σχεδίων στις περιοχές της Βολιβίας του Περού και του Ισημερινού, που θα επιτρέψει την βέλτιστη εκμετάλλευση των οικονομιών κλίμακας, όσο και την χρήση των φυσικών πηγών ενέργειας. Ο αγωγός φυσικού αερίου μήκους 4860 Km που συνδέει την Βολιβία με την Βραζιλία αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της ανάπτυξης στον τομέα της ενέργειας³⁰³.

Μελλοντικά ένα ποιοτικό άλμα μπορεί να γίνει στον τομέα του πετρελαίου και αερίου, με την μετακίνηση από το καθεστώς των συναλλαγών και τα συμβόλαια προμηθειών, σε μία ρεαλιστική αγορά ενέργειας στην περιοχή των Άνδεων και της ευρύτερης Λατινικής Αμερικής, που θα εξαρτάται από την εναρμόνιση των εφαρμόσιμων ρυθμίσεων και την δραστηριότητα των επιχειρηματικών δυνάμεων.

Στις δραστηριότητες σχετικά με την ενέργεια, το φυσικό αέριο, τους υποτομείς του πετρελαίου και τους υπό κατασκευή αγωγούς είναι επιτακτική η ανάγκη για σύμπραξη του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, από τις απαραίτητες πιστώσεις που θα διατίθενται, την αξιολόγηση την κατασκευή και την λειτουργική φάση.

³⁰³ Inter-American Development Bank, Integration and Trade in the Americas, Washington DC, December 15, 2000, 87-88

4.1.3. Η ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας κυμαίνεται για την Βολιβία στα 4,2 δις.KWh, το Περού στα 22,68 δις KWh και για τον Ισημερινό στα 11,27 δις KWh, ποσότητες που καλύπτουν τις απαιτήσεις ηλεκτρικής κατανάλωσης στο εσωτερικό των χωρών³⁰⁴.

Επιπρόσθετα στοιχεία για την ηλεκτρική ενέργεια φαίνονται στο πίνακα που ακολουθεί :

ΠΙΝΑΚΑΣ 39
ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Α/Α	ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ	ΒΟΛΙΒΙΑ	ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	ΠΕΡΟΥ
1.	Ηλεκτρική Παραγωγή KWh	4.2 Δις (2003)	11.27 Δις (2003)	22.68 Δις (2003)
2.	Ηλεκτρική Κατανάλωση KWh	3.963 Δις (2003)	10.55 Δις (2003)	21,09 Δις (2003)
3.	Ηλεκτρισμός Εξαγωγή KWh	---	65 εκατ. (2003)	---
4.	Ηλεκτρισμός Εισαγωγή KWh	10 εκατ. (2003)	140 εκατ. (2003)	---

Πηγές : α. "[http : //www.cia.gov/publications/factbook/geos/bl.html](http://www.cia.gov/publications/factbook/geos/bl.html)".
β. World Bank 2004

Η διαχείριση της ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ των χωρών, στην περιοχή των Άνδεων, περιορίζεται στην σχέση του Ισημερινού και της Κολομβίας(1875 Megawatts) και έχει σχεδιαστεί μελλοντικά η σύνδεση της Βραζιλίας, της Βολιβίας, της Παραγουάης και της Αργεντινής(3750 Megawatts)³⁰⁵. Γενικά υπάρχει σημαντικό κενό στην ηλεκτρική ολοκλήρωση της περιοχής, όπου όμως ενώ στο παρελθόν οι υποδομές της ηλεκτρικής διασύνδεσης κατασκευάζονται από τον δημόσιο τομέα, σήμερα οι πρωτοβουλίες για τα νέα σχέδια, τείνουν να περάσουν αποκλειστικά στον

³⁰⁴ "<http://Lanic.utexas.edu/la/>"

³⁰⁵ Τα στοιχεία είναι από την Commission on Regional Electricity Integration CIER, 1999

ιδιωτικό τομέα. Στα πλαίσια αυτά η εφαρμογή των νέων σχεδίων στην περιοχή των Άνδεων, θα γίνουν μοχλός για την οικονομική ολοκλήρωση της.

Οι ανασχηματισμοί και η ιδιωτικοποίηση θα επιτρέψουν στο τομέα των αγορών της ηλεκτρικής ενέργειας στις χώρες της περιοχής των Άνδεων, να αναπτυχθούν παρόλο που έχουν διατηρήσει τον χαρακτήρα της εγχώριας φύσης τους.

Το βασικό πρόβλημα στην περιοχή γενικά της Λατινικής Αμερικής, στο τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας σχετίζεται με το μέγεθος, καθόσον δεν υφίσταται σημαντική πρόθεση για ηλεκτρική διασύνδεση στην περιοχή, όπως έχει μελετηθεί και αναλυθεί λεπτομερώς από την επιτροπή της περιφερειακής διασύνδεσης (CIER)³⁰⁶.

Τα διεθνή ηλεκτρικά δίκτυα που συνδέουν τα ηλεκτρικά συστήματα μεταξύ των χωρών στην περιοχή της Λατινικής Αμερικής, σε μεγάλο μέρος δεν απορρέουν από την ύπαρξη ελεύθερης αγοράς, αλλά μάλλον είναι αποτέλεσμα των διμερών συμφωνιών για κατασκευή, διασύνδεση και προμήθεια ενεργείας.

³⁰⁶ Inter-American Development Bank, *Integration and Trade in the Americas*, Washington DC, December 15, 2000, 88.

4.2 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η πτωτική πορεία της οικονομίας των πέντε χωρών των Άνδεων και μεταξύ αυτών της Βολιβίας, του Περού και του Ισημερινού για τα τελευταία χρόνια αποδίδεται στην διαλυτική επίδραση που ασκούν οι πολιτικοί παράγοντες στις χώρες αυτές. Η χαμένη δεκαετία του 80 με την στασιμότητα στους ρυθμούς ανάπτυξης, ήταν απόρροια του υψηλού εξωτερικού χρέους των χωρών³⁰⁷. Από το 1999 ο ρυθμός ανάπτυξης στις δημοκρατίες Περού και του Ισημερινού ήταν χαμηλός με μια τάση προς τα επάνω, στην δημοκρατία της Βολιβίας με περισσότερες αυξητικές τάσεις, βέβαια σε μερικές περιπτώσεις οι χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης ακολούθησαν τους υψηλούς ρυθμούς, που για κάποιους ενδογενείς και εξωγενείς λόγους υποχώρησαν.

Τα γεγονότα των πολιτικών αναταραχών³⁰⁸ στην περιοχή και ιδιαίτερα για πάνω από τα τέσσερα τελευταία χρόνια μιλούν από μόνα τους: δημοκρατικά εκλεγμένοι πρόεδροι οδηγήθηκαν έξω από τις θέσεις τους, ένας πρόεδρος αντιμετώπισε μια ανεπιτυχή προσπάθεια διακυβέρνησης, αναδιοργάνωσης της χώρας και ένα δημοψήφισμα, το οποίο ανάλογα του αποτελέσματος μπορεί να οδηγήσει σε νέες επιλογές την χώρα του. Ενώ οι αιτίες της πολιτικής κατάστασης πίεσης διαφέρουν σε κάθε χώρα οι κοινωνικές και οι εθνολογικές διασπάσεις³⁰⁹ στη Βολιβία, τον Ισημερινό και το Περού – όλες συγκρατούν την εξέλιξη και της εφαρμογής αναπτυξιακής οικονομικής πολιτικής. Η πιστοληπτική ικανότητα των χωρών φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.:

ΠΙΝΑΚΑΣ 40

ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ

ΚΡΑΤΗ	Sovereign Credit Ratings	
Ισημερινός	CCC+/stable/C	CCC +/stable/ C
Περού	BB+/stable/B	BB/stable/B
Βολιβία	B-/stable/C	B-/stable/ C

Πηγή : Annual Financial Report : 2005

³⁰⁷ Αστέρης Χουλιάρας. Η Διεθνής αναπτυξιακή βοήθεια προς τον 21^ο αιώνα, εξάντας Αθήνα 1998, 90-91.

³⁰⁸ Για περισσότερες λεπτομέρειες πάνω στις πολιτικές αναταραχές στην Λατινική Αμερική βλέπε J.M Balencie and A. De la Grange, Εξεγερμένοι κόσμοι, Τυπωθήτω, 2003, 47-51,134-162.

³⁰⁹ Ronald M-Schneider, Latin American, Political History, Patterns and Personalities, Westview, Colorado 2007, 22-24.

Πάνω από τα δύο τελευταία χρόνια, όμως η βελτίωση στην οικονομική ανάπτυξη εν μέρει οφείλεται στις υψηλότερες εξαγωγές που έχουν επιτύχει να μετριάσουν την πολιτική της έντασης στην περιοχή και να εξασφαλίζουν στις κυβερνήσεις μεγαλύτερη ευελιξία στην εξαγγελία και υλοποίηση μιας αναπτυξιακής οικονομικής πολιτικής. Αυτά τα ερμηνευτικά σχόλια αναδεικνύουν την σπουδαιότητα και την επιρροή που έχει η ανάπτυξη των φυσικών πηγών της περιοχής των Άνδεων, ώστε να προαγάγουν την οικονομική ανάπτυξη και ως εκ τούτου να εφοδιάζουν τις κυβερνήσεις με περισσότερη ευελιξία, για να σταθεροποιήσουν την πολιτική κατάσταση στις χώρες αυτές.

Ένα από τα βασικά προβλήματα των χωρών, είναι τα επί χρόνια υφιστάμενα ελλείμματα των τρεχουσών συναλλαγών τα οποία απορρέουν από την μειωμένη ανταγωνιστικότητα τους, η οποία έχει διαρθρωτικά και οικονομοπολιτικά αίτια. Τα διαρθρωτικά αίτια είναι η έλλειψη επαρκών υποδομών, ανθρώπινου κεφαλαίου και η μονοδιάστατη παραγωγή, που λαμβάνει χώρα στην περιοχή των Άνδεων. Τα οικονομοπολιτικά αίτια είναι ο κρατικός παρεμβατισμός, η αλόγιστη αύξηση των κρατικών δανείων, η πληθωριστική πολιτική, η υπερτίμηση των νομισμάτων τους, ο εμπορικός προστατευτισμός, οι ατέλειες στις αγορές τους και η υποχώρηση του γεωργικού τομέα³¹⁰. Τέλος τα πολιτικά τεκταινόμενα όπως συγκρούσεις, κοινωνικές αναταραχές, λειτουργούν κατασταλτικά σε βάρος της οικονομικής ανάπτυξης.

Οι κυβερνήσεις των χωρών οφείλουν να ενισχύσουν τις προσπάθειες για την οικοδόμηση ενός περιβάλλοντος με τους αναγκαίους θεσμούς και κανονισμούς, για την υποστήριξη των δραστηριοτήτων του ιδιωτικού τομέα, που αποτελεί την κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης, υπό την εποπτεία της δημόσιας διοίκησης. Οι προσπάθειες απαιτούν πολιτική μακρό και μικροοικονομικών ανασχηματισμών, θεσμούς, αλλαγή της κουλτούρας του λαού και συγχρόνως την βελτίωση σε πολλούς τομείς και την ανάπτυξη υποδομών με κύριες απαιτήσεις τις επικοινωνίες, τις μεταφορές, τα ηλεκτρικά δίκτυα, το νομοθετικό πλαίσιο, την φορολογία, την μείωση της

³¹⁰ Ο γεωργικός τομέας υστερεί στην άνιση κατανομή γης, στο μέγεθος και την παραγωγικότητα του, στην έλλειψη σύγχρονης τεχνολογίας (χρήση ζώων 'animal power' αντί γεωργικών μηχανημάτων 'machinery power') με συνέπεια την ύπαρξη υψηλής φτώχειας στις αγροτικές περιοχές.

εγκληματικότητα, τους κανονισμούς εργασίας, την μακροοικονομική σταθερότητα και την πολιτική αβεβαιότητα.

Η μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη επιτυγχάνεται με την εκμετάλλευση των φυσικών πηγών (πόρων) Πράγμα που μπορεί να διευκολύνει την πρόκληση για το κτίσιμο νέων πολιτικών ανάπτυξης, οι οποίες θα βελτιώσουν τις μικροοικονομικές συνθήκες με επίτευξη γενικής κοινωνικής ευημερίας, ενώ την ίδια στιγμή θα καθίσταται δυνατή η διατήρηση της μακροοικονομικής πειθαρχίας.

Επιπρόσθετα οι κοινωνίες των χωρών πρέπει να προωθήσουν την επιχειρηματικότητα σε πρώτη προτεραιότητα, ώστε να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας, ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και τέλος ανακούφιση του πληθυσμού από την ομηρία της φτώχειας. Η υλοποίηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και η μεγαλύτερη σύνδεση μεταξύ των μικρών και των μεγαλύτερων επιχειρήσεων, με αξιοκρατικά κριτήρια διασύνδεσης και ομαδοποίησης θα επιτύχει πρόσβαση των επιχειρήσεων στις παγκόσμιες αγορές και θα συνεισφέρει στην δραστηριοποίηση και των αδύναμων επιχειρήσεων και τέλος θα εξασφαλίσει την συμμετοχή των στην οικονομική ζωή των χωρών με εποικοδομητικό τρόπο στην αύξηση της οικονομικής και βιώσιμης ανάπτυξης γενικότερα.

Υπό αυτή την προοπτική ο Ισημερινός, το Περού και η Βολιβία μπορούν με τον χρόνο να αυξήσουν τον πλούτο τους, που μετριέται με το Α.Ε.Π. κατά κεφαλήν, όπως φαίνεται στο πίνακα που ακολουθεί :

ΠΙΝΑΚΑΣ 41
ΑΕΠ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ

ΧΩΡΑ	ΑΕΠ κατά κεφαλή σε \$ (2003)
Βολιβία	2.587
Περού	5.260
Ισημερινός	3.641

Πηγή : Human Development Report : 2005

βελτιώνοντας τα χαμηλά επίπεδα ζωής των κατοίκων τους όπως αντανakλούν στους δείκτες ζωής της ανθρώπινης ανάπτυξης τους³¹¹ και να

³¹¹ Βλέπε Παράρτημα «B»

αυξήσουν τις χαμηλές πιστοληπτικές ικανότητες των χωρών τους, σε συνάρτηση με την καλύτερευση και την ενίσχυση της πολιτικής σταθερότητας στο εσωτερικό τους. Το κυριότερο χαρακτηριστικό της οικονομικής υπανάπτυξης είναι η φτώχεια και η ανισότητα στην διανομή του εισοδήματος μέσα στη χώρα. Η ανθρώπινη ανάπτυξη είναι θεμελιώδης παράγοντας για τις προσπάθειες ανάπτυξης των χωρών³¹², ο δείκτης της ανθρώπινης ανάπτυξης παραμένει υψηλός για τις χώρες των Άνδεων σε σχέση με την Ασία και την Αφρική.³¹³

ΠΙΝΑΚΑΣ 42
DEVELOPMENT AND CORRUPTION INDICATORS

Human Development Indicators (out of 177 countries)	Corruption Perception Index (out of 133 countries)
Ισημερινός 82	-
Περου 79	59
Βολιβία 113	-

Πηγή : Human Development Report : 2005

Με ισχυρή εστίαση στην ανασυγκρότηση των παραπάνω αναφερομένων τομέων τόσο στην πολιτική όσο και οικονομική κατάσταση, θα αυξηθεί ουσιαστικά η δυνατότητα ανάπτυξης στην περιοχή των Άνδεων προσφέροντας παράλληλα στις χώρες αυτές την ευκαιρία να επικεντρωθούν και να αφοσιωθούν στις δομικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στο εσωτερικό τους.

Οι αυξανόμενες απαιτήσεις για ενέργεια τόσο στον ανεπτυγμένο κόσμο, όσο και στις ταχύτατα αυξανόμενες οικονομίες της Ασίας (Κίνα, Ινδία), θα συνεχιστεί στο άμεσο μέλλον και θα προσφέρει τις μοναδικές ευκαιρίες για τις χώρες των Άνδεων, να μετατρέψουν τους φυσικούς πόρους, σε κύριο μοχλό για την οικονομική τους ανάπτυξη.

Στην Βολιβία οι προοπτικές ανάπτυξης για το 2007, εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την πολιτική ανάπτυξη της χώρας, ιδιαίτερα μετά την ανάληψη της προεδρίας από τον πρόεδρο Έβο Μοράλες³¹⁴ και τα μέτρα που έλαβε με την εθνικοποίηση των φυσικών πόρων (πετρελαίου-φυσικού

³¹² Debraj Ray Development Economics, Princeton University Press, Princeton, New Jersey 1997, 25-28.

³¹³ Τα στοιχεία προέρχονται από την ετήσια έκθεση Human Development Report, 2005.

³¹⁴ "http : //www.cia.gov/publications/factbook/geos/bl.html "

αερίου) αλλά και την υλοποίηση προγραμμάτων αναδιανομής της γης στους φτωχούς ακτήμονες αγρότες της χώρας. Στη συνέχεια σύμφωνα με τα προγράμματα αναμένεται νέος κύκλος εθνικοποιήσεων για τα μεταλλεία, τις δασικές και αγροτικές εκτάσεις .

Η συνεχιζόμενη σταθεροποίηση της δημοσιονομικής πολιτικής στο Περού, σε συνδυασμό με την εφαρμοζόμενη δημόσια οικονομική πολιτική, μέσω της τοπικής κύριας αγοράς τείνουν να μειώσουν την εξωτερική τρωτότητα της χώρας και να λειτουργήσουν θετικά στις προσπάθειες για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Οι φυσικοί πόροι και ιδιαίτερα το πετρέλαιο για τον Ισημερινό αποφέρουν το 40% των εσόδων από τις εξαγωγές που αποτελούν το 1/3 του προϋπολογισμού της χώρας³¹⁵. Η οικονομική ανάκαμψη της χώρας συνάδει με τις επενδύσεις και την καλύτερη εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και σε συνδυασμό με την εκλογή του νέου προέδρου Ραφαέλ Κορία διαπρεπή οικονομολόγου με εμπειρία στις παγίδες του ελέγχου του χρέους από ξένους κερδοσκόπους και θεσμικούς επενδυτές. Το πείραμα της φιλελεύθερης οικονομικής πολιτικής της δεκαετίας του 1990 χρεοκόπησε τη χώρα το 1999, τώρα ο νέος πρόεδρος θα απελευθερώσει την χώρα από τον φιλελευθερισμό και θα ενισχύσει την κοινωνική πολιτική του, προς όφελος του πληθυσμού της χώρας.³¹⁶ Ο πρόεδρος τυγχάνει ευρείας αποδοχής από τον πληθυσμό της χώρας του στην προσπάθεια λήψης μέτρων θεσμικού χαρακτήρα για την άρση της χρόνιας πολιτικής αστάθειας που μαστίζει την χώρα³¹⁷, γεγονός που εκτιμάται ότι δεν θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στις αγορές.

Τα λεπτομερή οικονομικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν την οικονομική κατάσταση των χωρών, παρουσιάζονται στην συνέχεια της εργασίας, στα οποία βασίστηκε και η ανάλυση των οικονομικών του Περού, της Βολιβίας και του Ισημερινού .

³¹⁵ Το ίδιο με υποσημ 290

³¹⁶ Γ. Τσιάρας, Ισημερινός Ο επαναστάτης και ο "βασιλιάς" της μπανάνας, Βήμα Κυριακής 3-12-2006.

³¹⁷ Σύμφωνα με ανακοίνωση του Αθηναϊκού Πρακτορείου Ειδήσεων (ΑΠΕ), Ισημερινός: Καθαίρεσε τα μέλη του Ανώτατου Δικαστηρίου το Κογκρέσο, Τετάρτη 25 Απριλίου 2007.

ΠΙΝΑΚΑΣ 43
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ						
ΚΡΑΤΟΣ	ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΘΕΣΗ ΚΑΤΑ Α.Ε.Π.	ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ Α.Ε.Π. \$ (2003)	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ (Εκατ \$) (2003)	ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ (%) (2003)	ΑΝΕΡΓΙΑ (%) 2003	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΩ ΤΟΥ ΟΡΙΟΥ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ % (2003)
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	-	3.300	-5,45	7,9	9,8	65
ΠΕΡΟΥ	-	5.100	71	2,3	9,7	54
ΒΟΛΙΒΙΑ	-	2.400	-10	3,3	11,7	70

Πηγές : α. "[http : //www.cia.gov/publications/factbook/geos/bl.html](http://www.cia.gov/publications/factbook/geos/bl.html)".
β. World Bank 2004

ΠΙΝΑΚΑΣ 44
ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ (Α.Ε.Π.)

ΚΡΑΤΟΣ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν		Ακαθάριστο κατά κεφαλήν εθνικό προϊόν
	2003 (δισ US \$)	Ετήσιος Βαθμός Ανάπτυξης (%)	2003 (US \$)
Ισημερινός	45,65	2,5	3.641
Περού	146	4	5.260
Βολιβία	21,01	2,5	2.587

Πηγή : World Bank 2004

ΠΙΝΑΚΑΣ 45

ΔΗΜΟΣΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΧΡΕΟΣ

ΚΡΑΤΟΣ	Δημόσιο (ποσοστό % επί του Α.Ε.Π.) (2003)	Εξωτερικό (δισ. \$) (2005)
Ισημερινός	53,7	18,29
Περού	49,2	30.18
Βολιβία	–	56,43

Πηγή : World Bank 2004

ΠΙΝΑΚΑΣ 46

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

ΚΡΑΤΟΣ	Παραγωγή		
	Γεωργία	Βιομηχανία	Υπηρεσίες
Ισημερινός Ποσοστό % Α.Ε.Π. Ετήσια Ανάπτυξη %	8,7	29,7	61,6
Περού Ποσοστό % Α.Ε.Π. Ετήσια Ανάπτυξη %	8	27	65
Βολιβία Ποσοστό % Α.Ε.Π. Ετήσια Ανάπτυξη %	15	33,2	51,9

Πηγή : World Bank 2004

ΠΙΝΑΚΑΣ 47**ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ-ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ**

ΚΡΑΤΟΣ	Εισαγωγές Εμπορευμάτων (δισ. \$) (2003)	Εξαγωγές Εμπορευμάτων (δισ. \$) (2003)
Ισημερινός	6.22	6.073
Περού	8.244	8.954
Βολιβία	1.505	1.495

Πηγές : α. "http://Lanic.utexas.edu/la/"

β. World Bank 2004

ΠΙΝΑΚΑΣ 48**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ**

ΧΩΡΕΣ	ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	ΠΕΡΟΥ	ΒΟΛΙΒΙΑ
Α.Ε.Π.	\$ 45.65 ΔΙΣ (2003)	\$ 146 ΔΙΣ (2003)	\$ 21.01 ΔΙΣ (2003)
Α.Ε.Π. Ρυθμός Ανάπτυξης	2,5 % (2003)	4 % (2003)	2,5 % (2003)
Α.Ε.Π. κατά κεφαλή	\$ 3.300 (2003)	\$ 5.100 (2003)	\$ 2.400 (2003)
Α.Ε.Π. ανά Τομέα	(2003)	(2003)	(2003)
Γεωργία	10 %	8 %	22 %
Βιομηχανία	40 %	29 %	15,2 %
Υπηρεσίες	63%	63 %	51,9 %
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	21,7 % του Α.Ε.Π.(2003)	17,7 % του Α.Ε.Π.(2003)	12,4 % του Α.Ε.Π.(2003)
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ	7,9 % (2003)	2,3 % (2003)	3,3 % (2003)
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΩ ΤΟΥ ΟΡΙΟΥ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ	65 % (2003)	54 % (2003)	70 % (1999)
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ	Γεωργία 30 % Βιομηχανία 25 % Υπηρεσίες 45 % (2001)	Γεωργία 5,9 % Ορυχεία 0,4 % Βιομηχανικά 12,6 % Κατασκευές 5,3 % Εμπόριο 26,3 % Υπηρεσίες 44,6 % (2004)	- - -
ΑΝΕΡΓΙΑ	9,8 % (2003)	9,7 % (2003)	11,7 % (2003)
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΣΟΔΑ ΕΞΟΔΑ	6.908 ΔΙΣ (2003) 6.594 ΔΙΣ (2003)	15.86 ΔΙΣ (2003) 17.05 ΔΙΣ (2003)	2.34ΔΙΣ (2003) 2.95 ΔΙΣ (2003)
ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ	53,7% ΤΟΥ Α.Ε.Π. (2003)	49,2% ΤΟΥ Α.Ε.Π. (2003)	-

ΧΩΡΕΣ	ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	ΠΕΡΟΥ	ΒΟΛΙΒΙΑ
Βιομηχανική Ανάπτυξη	5,3 % (2003)	2 % (2003)	1,495 % (2003)
ΕΞΑΓΩΓΕΣ	6.073 ΔΙΣ (2003)	8.954 ΔΙΣ (2003)	1.495 ΔΙΣ (2003)
ΕΙΔΗ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΜΠΑΝΑΝΕΣ ΓΑΡΙΔΕΣ	ΨΑΡΙΑ , ΧΡΥΣΟ, ΧΗΜΙΚΟ, ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΚΑΦΕ, ΖΑΧΑΡΗ ΒΑΜΒΑΚΙ, ΨΕΥΔΑΡΓΥΡΟΣ	ΣΟΓΙΑ ΦΥΣΙΚΟ ΑΕΡΙΟ ΞΥΛΑ ΧΡΥΣΟ ΚΑΣΣΙΤΕΡΟ ΨΕΥΔΑΡΓΥΡΟΣ
ΧΩΡΕΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	ΗΠΑ 41 % ΚΟΛΟΜΒΙΑ 5,6% ΓΕΡΜΑΝΙΑ 5,5 % Ν.ΚΟΡΕΑ 5,5 %	ΗΠΑ 27,1 % ΑΓΓΛΙΑ 12,4 % ΚΙΝΑ 7,7 % ΕΛΒΕΤΙΑ 7,6 % ΧΙΛΗ 4,7 % ΙΑΠΩΝΙΑ 4,4 %	ΒΡΑΖΙΛΙΑ 26,4 % ΕΛΒΕΤΙΑ 16,3 % ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ 12,2 % ΚΟΛΟΜΒΙΑ 11,3 % ΗΠΑ 10,9 % ΠΕΡΟΥ 4,8 %
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	5.22 ΔΙΣ (2003)	8.244 ΔΙΣ (2003)	1.505 ΔΙΣ (2003)
ΕΙΔΗ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ	Κεφαλαιουχικά Αγαθά Βιομηχανικά είδη Καταναλωτικά αγαθά	Μηχανήματα Μεταφορικό εξοπλισμό Πετρέλαιο Σίδηρο Ατσάλι Χημικά Φαρμακευτικά είδη	Κεφαλαιουχικά Αγαθά Χημικά Πετρέλαιο Τρόφιμα Πρώτες Ύλες
ΧΩΡΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ	ΒΡΑΖΙΛΙΑ 27 % ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ 21,3% ΗΠΑ 11,4 % ΧΙΛΗ 8,9 % ΠΕΡΟΥ 5,5 %	ΗΠΑ 28,6 % ΙΣΠΑΝΙΑ 10 % ΧΙΛΗ 7,5 % ΒΡΑΖΙΛΙΑ 5,1% ΚΟΛΟΜΒΙΑ 4,5%	ΗΠΑ 23% ΚΟΛΟΜΒΙΑ 12,4 % ΒΡΑΖΙΛΙΑ 8,1 % ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ 6,9 % ΧΙΛΗ 4,7 % ΙΑΠΩΝΙΑ 4,1 %
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ ΧΡΥΣΟΥ	\$ 1.161 ΔΙΣ	\$ 10.24 ΔΙΣ	\$ 1.096 ΔΙΣ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΧΡΕΟΣ	\$ 15.69 ΔΙΣ	\$ 29.95 ΔΙΣ	\$ 5.352 ΔΙΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	\$ 120 ΕΚΑΤ	\$ 895 ΕΚΑΤ	\$ 588 ΕΚΑΤ

Πηγές : α. "http ://Lanic.utexas.edu/la/"

β. World Bank 2006

4.2.1 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

Οι χώρες των Άνδεων δέχονται εισροές κεφαλαίων από την αναπτυξιακή και την οικονομική βοήθεια³¹⁸ που χορηγούν σε αυτές, τα διεθνή ταμεία, οι Οργανισμοί, οι τράπεζες, οι πλούσιες χώρες και η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το Περού, ο Ισημερινός και η Βολιβία με προβληματικές οικονομίες, παρουσιάζουν στενότητα στην διάθεση πόρων, ώστε ως αναπτυσσόμενες χώρες να ενισχύσουν και να επιταχύνουν την διαδικασία ανάπτυξης τους. Η άρση του προβλήματος αυτού, επιτυγχάνεται με την εισροή κεφαλαίων από το εξωτερικό³¹⁹ (δάνεια, άμεσες επενδύσεις, αναπτυξιακή βοήθεια).

Ο Ισημερινός δέχεται εξωτερική βοήθεια από τις Η.Π.Α. και την Ε.Ε. (120 εκατ. \$) για την αποπληρωμή του χρέους του που κυμαίνεται στα 18,29 δις.\$ (2005). Η επίσημη οικονομική βοήθεια (ODA), ήταν 146.8 εκατομμύρια \$ (2000), 176.2 εκατ. \$ (2003) και 160.5 εκατ. \$ (2005), παρέμεινε στα ίδια επίπεδα γενικά την τελευταία πενταετία (2000-2005). Επίσης δωρεές δέχεται η χώρα για τα νησιά Γκαλαπάγκος από την UNESCO.

Το Περού δέχεται εξωτερική βοήθεια από τις Η.Π.Α (895 εκατομμύρια \$) κυρίως ως αντιστάθμισμα για τον αγώνα της χώρας εναντίων των ναρκωτικών. Η παγκόσμια τράπεζα (WB) χορηγεί βοήθεια για προγράμματα υγείας στα υψίπεδα των Άνδεων. Επίσης η επίσημη οικονομική βοήθεια ήταν 410.1 εκατ. \$ (2000), 500.2 εκατ. \$ (2003) και 487.4 εκατ. \$ (2004) και παρέμεινε στα ίδια επίπεδα για την τελευταία πενταετία(2000-2005).

Η Βολιβία δέχεται εξωτερική βοήθεια από τις Η.Π.Α. και σχετίζεται με τις προσπάθειες για εξάλειψη της καλλιέργειας κοκαΐνης και μικρότερη βοήθεια από την Ε.Ε. (588 εκατ. \$). Η επίσημη οικονομική βοήθεια κυμαίνεται 474.6 εκατ. \$ (2000), 929.9 εκατ. \$ (2003) και 766.6 εκατ. \$ (2004) που αποτελεί την μεγαλύτερη βοήθεια από ότι λαμβάνει το Περού, ο Ισημερινός και τα ποσά από το 2000 αυξάνονται σημαντικά.

Οι ξένες άμεσες εισροές κεφαλαίων από επενδύσεις που έλαβαν οι χώρες την πενταετία 2000-2005, φαίνονται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα:

³¹⁸ Debraj Ray, Development Economics, Princeton University, Press Princeton , New Jersey 1997 701.

³¹⁹ Αστέρης Χουλιάρης, Η Διεθνής Αναπτυξιακή Βοήθεια Προς τον 21^ο Αιώνα, Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων, Εξάντας, Αθήνα 1998, 90-91.

ΠΙΝΑΚΑΣ 49

ΕΙΣΡΟΗΣ ΞΕΝΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

ΧΩΡΑ	2000	2003	2004
ΠΕΡΟΥ	810 εκατ.\$	1,3 δις.\$	1,8 δις.\$
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	720 εκατ. \$	1,6 δις. \$	1,2 δις. \$
ΒΟΛΙΒΙΑ	736 εκατ. \$	197 εκατ. \$	116 εκατ. \$

Πηγή : World Development Indicators data base April 2006

Από τον ανωτέρω πίνακα παρατηρούμε ότι για το Περού αυξήθηκαν σταδιακά οι άμεσες εισροές και διπλασιάστηκαν κατά 122% ενώ για την Βολιβία μειώθηκαν κατά 84% και για τον Ισημερινό αυξήθηκαν οι άμεσες εισροές κατά 95%.την τελευταία πενταετία.

Το εξωτερικό χρέος των χωρών φαίνεται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 50

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

ΧΩΡΑ	ΠΟΣΟ ΣΕ ΔΙΣ. \$	% ΑΕΠ				
		1990	1995	2001	2002	2003
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	18,29 (2005)	132,4	72,6	73,5	71,5	65,6
ΠΕΡΟΥ	30,18 (2005)	78,7	59,5	52,5	51,1	51
ΒΟΛΙΒΙΑ	56,43 (2005)	92,4	81,2	59,2	64,8	73

Πηγή : World Development Indicators data base April 2006

Το εξωτερικό χρέος των χωρών έχει γενικά πτωτικές τάσεις³²⁰ από την δεκαετία του 90 που είναι απόρροια της επικράτησης δημοκρατικών κυβερνήσεων, μέτρων για την ανακύκλωση του χρέους, σκληρών οικονομικών μεταρρυθμίσεων (μείωση δημοσίων δαπανών, εγκατάλειψη της τιμαριθμοποίησης, με στόχο την μείωση ρυθμών πληθωρισμού, μείωση του κριτικού παρεμβατισμού³²¹ και ενίσχυση των εισαγωγών και των ιδιωτικοποιήσεων. Συνολικά το έτος 2003 αντιστοιχούσε για το Περού το ήμισυ του ΑΕΠ του, για τον Ισημερινό περισσότερο από το ήμισυ του ΑΕΠ κατά 15,6% και για την

³²⁰ Γιώργος Μ. Σπυρόπουλος , Ο Τρίτος Κόσμος στις Διεθνείς Σχέσεις Μύθοι και πραγματικότητες, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2005.

³²¹ Paul Kennedy, Προετοιμασία για τον 21^ο αιώνα, Νέα Σύνορα – ΑΑ. Λιβάνη, Αθήνα 1994, 339-343.

Βολιβία είναι πολύ περισσότερο από το ήμισυ του ΑΕΠ κατά 23%. Βέβαια τόσο το Περού, όσο και ο Ισημερινός, αύξησαν τις άμεσες εισροές ξένων κεφαλαίων, όπως φαίνεται στον πίνακα 14, κατά 122% και 95 % αντίστοιχα οπότε έχουν καλύτερη και ομαλή πρόσβαση στην αγορά κεφαλαίων, με αποτέλεσμα την καλύτερη εξυπηρέτηση του χρέους τους. Η φτωχότερη χώρα της Λατινικής Αμερικής, η Βολιβία με την τεράστια μείωση κατά 84% των εισροών κεφαλαίων για επενδύσεις, παρουσιάζει αργούς ρυθμούς εξυπηρέτησης του χρέους της.

ΠΙΝΑΚΑΣ 51
ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΧΡΕΟΥΣ
% ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ

ΧΩΡΑ	2000	2003	2004
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	37,1	20,2	18,6
ΠΕΡΟΥ	25,9	21,3	17,1
ΒΟΛΙΒΙΑ	25,7	28	36

Πηγή : World Development Indicators data base April 2006

Η εξυπηρέτηση του χρέους³²² ως ποσοστό (%) των εξαγωγών μειώθηκε για την Βολιβία και για το Περού κατά 48,7% και 34,7% αντίστοιχα και αυξήθηκε κατά 40% για τον Ισημερινό, σε σχέση με τα στοιχεία που απορρέουν από τον παραπάνω πίνακα 51 για την πενταετία 2000-2004, γεγονός που καταδεικνύει τα διαρθρωτικά οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει το Περού και η Βολιβία σε αντίθεση με τον Ισημερινό που έχει σημειώσει ανάκαμψη με την εισροή ξένων άμεσων επενδύσεων³²³ στην χώρα.

³²² Debraj Ray, Development Economics, Princeton University, Press Princeton , New Jersey 1997 622.

³²³ Μιχάλης Τσιμισιτέλης – Κώστας Υφαντής, Σύγχρονα Προβλήματα Διεθνών Σχέσεων (Επιμέλεια), Ι.Σιδέρης Αθήνα 2000, του Παναγιώτη Γ. Λιαργκόβα , Η Νέα Διεθνής Πολιτική Οικονομία, 132.

4.2.2 Η ΑΜΥΝΑ

Οι χώρες διατηρούν ένοπλες δυνάμεις³²⁴ για την εσωτερική και εξωτερική ασφάλειά τους, λόγω των συχνών διασυνοριακών διαφορών, της τρομοκρατίας, των αντάρτικων κινημάτων και του έλεγχου περιοχών επικίνδυνων όπου δρουν έμποροι και καλλιεργητές της κόκας και είναι δυσπρόσιτες από τα ανυπέρβλητα φυσικά εμπόδια.

Ο Ισημερινός διαθέτει 48.000 προσωπικό (50.000 εφέδρους) στο Στρατό Ξηράς, 45.000 στο Ναυτικό (1.500 πεζοναύτες), 4.000 στην Αεροπορία και διατηρεί 6.800 προσωπικό σε παραστρατιωτικές δυνάμεις:.

Το Περού διαθέτει 75.000 προσωπικό στο Στρατό Ξηράς, 22.000 στο Ναυτικό και 15.000 στην Αεροπορία.

Η Βολιβία διαθέτει 23.000 προσωπικό στο Στρατό Ξηράς (19.000 Εφέδρους) , 4.500 (600 πεζοναύτες) στο Ναυτικό και 4.000 στην Αεροπορία. Επίσης αξιοσημείωτο γεγονός αποτελεί η ύπαρξη μεγάλης ναυτικής δύναμης (Κανονιοφόροι – Περιπολικά) στη λίμνη Τιτικάκα και στο ποταμό Πιλκομάγιο.

Οι στρατιωτικές δαπάνες των χωρών παρουσιάζονται στους δύο πίνακες που ακολουθούν :

ΠΙΝΑΚΑΣ 52
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ

ΧΩΡΑ	ΕΚΑΤ \$
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	650 (2005)
ΠΕΡΟΥ	829,3 (2003)
ΒΟΛΙΒΙΑ	130 (2005)

Πηγές : α. "<http://Lanic.utexas.edu/la/>"

β. "<http://www.cia.gov/publications/factbook/geos/bl.html>"

ΠΙΝΑΚΑΣ 53
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ % ΑΕΠ

ΧΩΡΑ	2000	2003	2004
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	1,7	2,4	1,9
ΠΕΡΟΥ	1,7	1,3	1,2
ΒΟΛΙΒΙΑ	1,5	1,6	1,6

Πηγή : World Development Indicators data base April 2006

³²⁴ "<http://www.cia.gov/cia/publications/Factbook/geos/ec.html>"

Οι στρατιωτικές δαπάνες των χωρών σε σχέση με την οικονομική τους κατάσταση είναι ιδιαίτερα υψηλές, την στιγμή που αντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα στην υγεία, στην εκπαίδευση, στις υποδομές και στο χαμηλό βιοτικό επίπεδο του πληθυσμού . Βέβαια η βιώσιμη ανάπτυξη των χωρών προϋποθέτει και την ύπαρξη ασφαλούς εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος στοχεύοντας μακροπρόθεσμα σε ειρήνη και σταθερότητα, το οποίο επιτυγχάνεται με την διατήρηση ικανών ενόπλων δυνάμεων, με υψηλό οικονομικό κόστος για τις χώρες σε βάρος άλλων τομέων που υστερούν σημαντικά και αποτελούν τροχοπέδη στην πορεία προς την ανάπτυξή τους.

4.2.3 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Οι χώρες έχουν τουρισμό, ο οποίος αναπτύσσεται και αποτελεί μοχλό για την οικονομική ενίσχυση των, όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια.

Ο Ισημερινός έχει αναπτυγμένο τουρισμό. Στην παλαιά πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας των Ίνκας στο Κίτο, σώζονται Ισπανικά ιστορικά κτίρια, μεταξύ των οποίων και 86 αναστηλωμένες εκκλησίες. Η πρόσβαση στα νησιά Γκαλαπάγκος περιορίζεται σε 40.000 επισκέπτες το χρόνο. (306.000 επισκέπτες συνολικά το 1989 και μείωση 12%). Οι εισροές στην χώρα από τον διεθνή τουρισμό για το διάστημα 1995-1997, ανήλθαν στα 275 εκατομμύρια ³²⁵.

Στο Περού η πιο δημοφιλής τουριστική δραστηριότητα, της Νοτίου Αμερικής, είναι η πεζοπορία ως το Μάτσου Πίτσου στις Άνδεις (ερείπια παλαιάς πόλης των Ίνκας).

Ο οικολογικός Τουρισμός στον Αμαζόνιο αυξάνεται συνεχώς. Επίσης οι προκολομβιανές περιοχές στην έρημο που αναπτύχθηκε κάποτε ο πολιτισμός των ΝΑΣΚΑ (2^{ος} αιώνας π.χ.) , προσελκύουν μεγάλο αριθμό τουριστών .

Η ανάπτυξη του τουρισμού στο Περού που είχε γνωρίσει μία έντονη ανάπτυξη προσέκρουε στην πολιτική αστάθεια της χώρας, στη δράση των ανταρτών που επέφερε διαφυγή κεφαλαίων και αποτέλεσε διακεκριμένο στόχο των ανταρτών του Φωτεινού Μονοπατιού με επιθέσεις σε τραίνο στο Μάτσου Πίτσου και εκτελέσεις τουριστών³²⁶ και στην έλλειψη της υποδομής, τα οποία έχουν ως συνέπεια τον περιορισμό των επισκεπτών στην χώρα (316.873 συνολικά επισκέπτες το 1990, μείωση 5 % λόγω πολιτικής αστάθειας). Το τουριστικό συνάλλαγμα που εισέρευσε στη χώρα για το διάστημα 1995-1997 ανήλθε στα 581 εκατ.\$ ³²⁷.

Στη Βολιβία από τις πιο τουριστικές περιοχές είναι το Αργυρό Όρος στο Ποτόσι και η λίμνη Τιτικάτα , η υψηλότερη πλωτή λίμνη στον κόσμο , έκτασης 8.970 τετρ. χλμ . Η πολιτική σταθερότητα ενθαρρύνει την ανάπτυξη του τουρισμού . Ο τουρισμός επηρεάζεται εξαιτίας της γεωγραφικής απομόνωσης της χώρας , της τραχύτητας του εδάφους και της περιορισμένης υποδομής (194.000 επισκέπτες συνολικά το 1986 αύξηση 16%). Τα έσοδα της Βολιβίας από τον διεθνή τουρισμό για το διάστημα 1995-1999, κυμάνθηκαν στα 162 εκατ.\$ ³²⁸.

Ο οικοτουρισμός και ο τουρισμός με βάση την φύση των χωρών, αναπτύσσεται στο Περού, τον Ισημερινό και την Βολιβία και δημιουργεί σημαντικά οφέλη σε τοπικό και εθνικό

³²⁵World Bank 2006, Economic Indicators Ecuador

³²⁶ Οι αντάρτες του Φωτεινού Μονοπατιού έδρασαν με ένοπλο αγώνα από το 1980 έως το 1990 οπότε και συνελήφθηκε ο ηγέτης Abimael Guzman και το σύνολο των μελών της οργάνωσης.

³²⁷World Bank 2006, Economic Indicators Peru

³²⁸World Bank 2006, Economic Indicators Bolivia

επίπεδο. Αποτελεί πηγή εισοδήματος για μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και δημιουργεί απασχόληση για ειδικευμένο και ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό ³²⁹ στις περιοχές με θαλάσσια και χερσαία οικοσυστήματα. Η κύρια συνεισφορά αυτού του είδους τουρισμού στις χώρες εκτός των οικονομικών οφελών και των θέσεων εργασίας σε τοπικό επίπεδο, είναι η δημιουργία ενδιαφέροντος για την διατήρηση και προστασία των οικοσυστημάτων και των προϊόντων, των υπηρεσιών που απορρέουν από αυτά.

³²⁹ Inter – American Development Bank, Sustaining Development For All Washington 2006, 78.

4.2.4 ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

Ο τομέας των μεταφορών που διακινεί προϊόντα και ανθρώπους στην περιοχή των χωρών, πάσχει από σωρεία κύριων προβλημάτων σε κάθε υποτομέα του. Φαίνεται ότι ένα πρόβλημα, πρόκληση για την φυσική διασύνδεση, είναι το υφιστάμενο ανυπέρβλητο εμπόδιο των φυσικών συνόρων όπως είναι η οροσειρά των Άνδεων, η ζούγκλα της Αμαζονίας και η περιοχή Orinoco.

Τα κυριότερα προβλήματα στην υποδομή των μεταφορών³³⁰ ανά υποτομέα διαμορφώνονται ως εξής:

- Στις οδικές μεταφορές υπάρχουν προβλήματα λόγω μη ικανοποιητικής κατάστασης των δρόμων, των φυσικών εμποδίων στην διέλευση των συνόρων της δύσκολης περιοχής των Άνδεων (τον χειμώνα ιδιαίτερα λόγω χιονιού) προς τις χώρες της MERCOSUR³³¹, δηλαδή του διαδρόμου MERCOSUR, των προβλημάτων ασφάλειας και των τεχνικών προβλημάτων και γεωμετρίας των δρόμων.

- Τα σιδηροδρομικά δίκτυα των χωρών είναι σχετικά μικρά γιατί σχεδιάσθηκαν και κατασκευάσθηκαν για την εξυπηρέτηση εσωτερικής διακίνησης προϊόντων και ανθρώπων. Τα προβλήματα τους είναι ο περιορισμός στην λειτουργία βαρέως τύπου τρένων, οι διαφορετικού πλάτους και πάχους σιδηροτροχιές, η έλλειψη κόμβων (πολυσυνδέσεων) στις γραμμές και οι περιορισμοί στην ταχύτητα των τρένων.

- Στα αεροδρόμια υπάρχουν προβλήματα, λόγω ελλείψεων σε κτιριακές υποδομές για εξυπηρέτηση των επιβατών και την έλλειψη εξοπλισμού, για την ασφαλή λειτουργία των αεροδρομίων και των πτήσεων των αεροσκαφών.

- Στα λιμάνια και στο δίκτυο των ποταμιών που είναι ουσιαστικά για τις μεταφορές, τα προβλήματα που υπάρχουν είναι η έλλειψη ικανοποιητικής υποστήριξης της ναυσιπλοΐας, ώστε να εξασφαλίζεται η ασφάλεια της πλεύσης και η έλλειψη πολλών συνδέσεων στην ξηρά παράκτια ή παρόχθια με δυνατότητα σύνδεσης οδικής και σιδηροδρομικής, για μεταφορές προϊόντων και ανθρώπων.

Ενδεικτικά παρουσιάζονται μερικά από τα προβλήματα των υποδομών για τις μεταφορές, που αναλύονται ανά χώρα³³² στην συνέχεια.

Ο Ισημερινός διαθέτει εκτεταμένο οδικό δίκτυο και απηρχαιωμένο σιδηροδρομικό, τα οποία πλήττονται συχνά από πλημμύρες με αποτέλεσμα να υφίστανται πληθώρα καταστροφών, με συνέπειες στην οικονομία της χώρας.

³³⁰ Institute for the Integration of Latin America and the Caribbean (ITAL), Integration and Trade in the Americas, Washington, December 15, 2000, 85-87.

³³¹ Γιώργος Μ. Σπυρόπουλος, Ο Τρίτος Κόσμος στις Διεθνείς Σχέσεις, Μύθοι και Πραγματικότητες, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2005, 315-318.

³³² "http://www.cia.gov/publications/factbook/geos/bl.html"

Στο Περού το οδικό δίκτυο κινδυνεύει όταν βρέχει από τις συχνές κατολισθήσεις, που προκαλούν μεγάλες καταστροφές του. Συνεχώς επιστρώνεται μέρος του οδικού δικτύου με σημαντικό κόστος για την οικονομία της χώρας.

Σημαντικές καταστροφές υπέστησαν και γέφυρες και άλλες υποδομές³³³ από την δράση και τις πράξεις δολιοφθοράς των ανταρτών, του Φωτεινού Μονοπατιού³³⁴. Επίσης εργασίες εκτελούνται στον διηπειρωτικό αυτοκινητόδρομο, που συνδέει το Ίλο με το Πόρτος της Βραζιλίας, μέσω του Πουέρτο της Βολιβίας. Το κεντρικό και το νότιο σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας, ακόμη δεν συνδέεται μεταξύ τους. Οι ποτάμιες συγκοινωνίες παρέχουν τη βασική πρόσβαση στο Ικίτος της Αμαζονίας.

Στη Βολιβία η επικοινωνία με το εξωτερικό είναι αρκετά δύσκολη, λόγω φυσικών εμποδίων και της γεωγραφικής της θέσης ως περικλειστη χώρα. Οι μακροπρόθεσμοι στόχοι της Βολιβίας για την άρση των προβλημάτων στις μεταφορές, είναι να επιτύχει λιμενικές διευκολύνσεις στις ακτές του Ειρηνικού και να αναπτύξει υποδομές σιδηροδρομικού δικτύου που θα συνδέει τον Ειρηνικό και τον Ατλαντικό.

Επιπρόσθετα στοιχεία που αφορούν τις μεταφορές των χωρών, φαίνονται στον παρακάτω πίνακα :

ΠΙΝΑΚΑΣ 54
ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ							
ΚΡΑΤΟΣ	ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ	ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ	ΠΛΩΤΟΙ ΟΔΟΙ	ΑΓΩΓΟΙ	ΛΙΜΑΝΙΑ	ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ	ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	43.197 χλμ	966 χλμ	1.500 χλμ 8.808 χλμ στο Αμαζόνιο 208 χλμ στη λίμνη Lago Titicata	Αερίου: 71 χλμ Λαδιού 1.575 χλμ Προϊόντων διύλισης :185 χλμ	6	34 πλοία	205
ΠΕΡΟΥ	72.900 χλμ	3.462 χλμ	8.808 χλμ	Αερίου: 388 χλμ Λαδιού 1557 χλμ Προϊόντων διύλισης :13 χλμ	9 σε Ειρηνικό ωκεανό 3 σε ποταμό	3 πλοία	233
ΒΟΛΙΒΙΑ	53.790 χλμ	3.519 χλμ	10.000 χλμ	Αερίου: 4860 χλμ Υγρού πετρελαίου/ Αερίου 47 χλμ Λαδιού : 2460 χλμ Προϊόντα διύλισης Άγνωστο/ λαδιού CPN 247 χλμ	1 σε ποταμό	56 πλοία	1.067

Πηγές : α. "http://Lanic.utexas.edu/la/"

β. World Bank 2004

Η μελέτη και η ανάλυση των ανωτέρω στοιχείων δεικνύει ότι σε πολλές περιοχές υπάρχουν αδυναμίες και ελλείψεις στην υποδομή των μεταφορών που δημιουργούν

³³³ Alberto Bolivar, The Return of Shining Path, Foreign Policy Research Institute, April 2002.

³³⁴ Υπολογίζεται ότι οι καταστροφές στις υποδομές της χώρας κόστισαν στο Περού περίπου 25 δις. \$

δυσκολίες στην προώθηση της διαδικασίας της περιφερειακής συνεργασίας και οικονομικής ολοκλήρωσης. Η απαίτηση για ύπαρξη περιφερειακών υποδομών μεταφορών, απορρέει από τις ανάγκες για την διακίνηση του εμπορίου στο εσωτερικό της περιοχής των Άνδεων, της ευρύτερης Λατινικής Αμερικής, αλλά και το εξωτερικό εμπόριο.

4.3 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ

Η περιφερειακή ολοκλήρωση³³⁵ ειδικά σε μοντέρνες ανοικτές αγορές υποστηρίζει πολλούς αναπτυξιακούς στόχους των χωρών. Αυτή η πρόοδος έχει την ίδια ώρα αυξήσει τα ουσιαστικά ωφελήματα στην περιοχή, με την ενθάρρυνση ενός σταθερού μακροοικονομικού περιβάλλοντος, μιας σημαντικής μείωσης της κρατικής παρέμβασης στις αγορές και μίας ισχυρής ατμόσφαιρας για την δραστηριοποίηση του ιδιωτικού τομέα.

Στην απελευθέρωση των οικονομιών η μείωση των εμποδίων στις μεταξύ των χωρών συναλλαγές, με τις περιφερειακές συνεργασίες που περιορίζουν τα όρια της εθνικής ανεξαρτησίας και η αποδοχή των πολυμερών συνεργασιών είναι απαραίτητα συστατικά για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων³³⁶.

Στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης, τις διαπραγματεύσεις στο Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) και την προοπτική της North American Free Trade Agreement (NAFTA³³⁷) υφίστανται άμεση και επιτακτική ανάγκη των χωρών, να συνδυάσουν τα εθνικά τους συγκριτικά πλεονεκτήματα για να ολοκληρώσουν επιτυχώς σε τοπικό αλλά και διεθνές επίπεδο τις αγορές τους. Σημαντικό στοιχείο αποτελεί η σταθεροποίηση του συστήματος διαφανών κανόνων στις υφιστάμενες συμφωνίες της περιοχής, που είναι ουσιαστικό για την προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων, για εξαγωγές και εμπορικές δραστηριότητες στην περιοχή. Επίσης η σφυρηλάτηση νέων εμπορικών συμφωνιών μεταξύ των γειτονικών χωρών, καθώς και η επέκταση των υφισταμένων περιφερειακών ολοκληρώσεων³³⁸, είναι η NAFTA, η Southern Cone Common Market (MERCOSUR³³⁹), η Συνθήκη των Άνδεων³⁴⁰ και η Κοινότητα των Άνδεων³⁴¹⁻³⁴².

Άλλος κρίσιμος παράγοντας είναι η ανάπτυξη των υποδομών στην περιοχή των Άνδεων. Για χρόνια, αυτά τα θέματα δεν τραβούσαν την προσοχή των κυβερνήσεων των χωρών, λόγω ύπαρξης γεωγραφικών ανυπέρβλητων εμποδίων στην περιοχή αυτή. Με την σημαντική ώθηση της επιστήμης και τεχνολογίας σε θέματα κατασκευών, οι κυβερνήσεις των χωρών οφείλουν να άρουν τα γεωγραφικά εμπόδια με την ανάπτυξη κατάλληλης υποδομής με την δημιουργία ή επέκταση των ουσιαστικών εμπορικών οδών,

³³⁵ Institute for the Integration of Latin America and the Caribbean (ITAL), Integration and Trade in the Americas, Washington, December 15, 2000, 91-92.

³³⁶ Μιχάλης Τσινισιτέλης – Κώστας Υφαντής, Σύγχρονα Προβλήματα Διεθνών Σχέσεων (Επιμέλεια), Ι.Σιδέρης Αθήνα 2000, του Παναγιώτη Γ. Λιαργκόβα, Η Νέα Διεθνής Πολιτική Οικονομία, 123-153.

³³⁷ Τα μέλη της NAFTA είναι : ΗΠΑ – ΜΕΞΙΚΟ - ΚΑΝΑΔΑΣ

³³⁸ Debraj Ray Development Economics, Princeton University Press, Princeton, New Jersey 1997, 25-28.

³³⁹ Τα μέλη της MERCOSUR είναι : ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ – ΒΡΑΖΙΛΙΑ – ΠΑΡΑΓΟΥΑΗ – ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗ

³⁴⁰ Τα μέλη της Συνθήκης των Άνδεων είναι : ΒΟΛΙΒΙΑ, ΚΟΛΟΜΒΙΑ, ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ, ΠΕΡΟΥ, ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ

³⁴¹ Τα μέλη της Κοινότητας των Άνδεων είναι : ΒΟΛΙΒΙΑ, ΚΟΛΟΜΒΙΑ, ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ, ΠΕΡΟΥ

³⁴² Για περισσότερα στοιχεία σε σχέση με την Λατινοαμερικάνικη ολοκλήρωση βλέπε Γιώργος Μ. Σπυρόπουλος, Ο Τρίτος Κόσμος στις Διεθνείς Σχέσεις, Μύθοι και Πραγματικότητες, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2005, 302-308.

δηλαδή της φυσικής υποδομής, που είναι κλειδί για τον ανταγωνισμό, οι εμπορικοί δρόμοι φέρνουν ουσιαστική και κοινωνική ανάπτυξη στις χώρες που ενώνουν ή από τις οποίες διέρχονται.

Οι οικονομικοί οδοί στην περιοχή διευκολύνουν την ομαλή ροή των προϊόντων, των ανθρώπων, της ενέργειας, της αεροπορικής επικοινωνίας, των τηλεπικοινωνιών, την διασύνδεση των κέντρων των τρεχουσών συναλλαγών με τα σημαντικά κέντρα ανάπτυξης και γενικά τις βασικές πληροφορίες.

Ενδεικτικά οικονομικοί οδοί είναι η διακίνηση προϊόντων μεταξύ Βραζιλίας – Βολιβίας – Ισημερινού - Κολομβίας και Χιλής – Βολιβίας – Βραζιλίας, η διακίνηση ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ Ισημερινού – Κολομβίας και Βραζιλίας –Βολιβίας – Παραγουάης –Αργεντινής (σχέδιο), η αεροπορική διακίνηση επιβατών μεταξύ Βολιβίας – Βραζιλίας, Βολιβίας – Αργεντινής, Βολιβίας – Χιλής, Περού – Αργεντινής , Περού – Κολομβίας, Περού – Ισημερινού, Περού – Βενεζουέλας, Περού – Χιλής, Ισημερινού Κολομβίας, ροή τηλεπικοινωνιών (Περού – Χιλής , 25 εκατ. λεπτά και Βολιβία – Αργεντινή, 50 εκατ. λεπτά). Η αυξημένη διασύνδεση των τρεχουσών συναλλαγών με σημαντικά κέντρα στην περιοχή, όπως Βολιβίας- Χιλής, Βολιβίας- Χιλής- Περού, Ισημερινού – Κολομβίας, Ισημερινού- Περού, Αργεντινής- Βολιβίας, της παράκτιας ζώνης του Ειρηνικού (Ισημερινός, Περού, Κολομβία, Χιλή και Αργεντινή)³⁴³.

Τα δίκτυα των υποδομών υποστηρίζουν τις ροές (προϊόντων, τηλεπικοινωνιών, πληροφόρησης, ενέργειας) κυκλικά και ιδιαίτερα η μεγάλη μείωση του κόστους των επικοινωνιών και της πληροφόρησης οδήγησε στην πτώση των φυσικών τοίχων του χρόνου και του χώρου ανάμεσα στις εθνικές οικονομίες των χωρών³⁴⁴, οπότε η κατασκευή και επέκταση τους συντελεί στην ολοκλήρωση της περιοχής και ξεπερνά τα υφιστάμενα εμπόδια, που προβάλλονται προς τα έξω και επίσης συντελούν στην :

- Ενδυνάμωση της ανάπτυξης της περιοχής.
- Στην δημιουργία υγιούς οικονομίας.
- Στην ανάπτυξη της παραγωγικότητας.
- Στην μείωση του κόστους παραγωγής.

Η σημερινή διαμόρφωση της πολιτικής κατάστασης που έχει προκύψει μετά από δημοκρατικές διαδικασίες και νόμιμες εκλογές, στις χώρες της Λατινικής Αμερικής και

³⁴³ Inter-American Development Bank, Integration and Trade in the Americas, Washington DC, December 15, 2000, 78-82.

³⁴⁴ Μιχάλης Τσιμισιτέλης – Κώστας Υφαντής, Σύγχρονα Προβλήματα Διεθνών Σχέσεων (Επιμέλεια), Ι.Σιδέρης Αθήνα 2000, του Παναγιώτη Γ. Λιαργκόβα , Η Νέα Διεθνής Πολιτική Οικονομία, 123-153.

ιδιαίτερα στην Βολιβία με την εκλογή του Εβο Μοράλες τον πρώτο ιθαγενή πρόεδρο, στον Ισημερινό με την άνετη επικράτηση του Ραφαέλ Κορέα έναντι του συντηρητικού Αλβάρο Νομπόλα, διαπρεπούς οικονομολόγου, αρχίζουν να προβάλλουν οι σκέψεις για μια περιφερειακή συνεργασία και οικονομική ολοκλήρωση, στο πρότυπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης³⁴⁵.

³⁴⁵ Paul De Grauwe, Τα οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2001,...

4.4 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΧΩΡΕΣ ΤΩΝ ΑΝΔΕΩΝ

Τα τελευταία 20 χρόνια, η Ε.Ε. και οι πέντε Χώρες των Άνδεων (Ισημερινός, Περού, Βολιβία Βενεζουέλα , Κολομβία) έχουν δημιουργήσει και καθιερώσει ένα περιεκτικής δομής εκτεταμένο πολιτικό διάλογο , με ιδιαίτερη έμφαση στην εδραίωση των συστημάτων περιφερειακής ολοκλήρωσης, στη συνεργασία καταπολέμησης των ναρκωτικών, στο σεβασμό των ανθρωπίνων αρχών και των δικαιωμάτων και μια δυνατή συνεργασία για το κτίσιμο ενός ευνοϊκού καθεστώτος εμπορίου στην περιοχή³⁴⁶ .

Οι σχέσεις της ΕΕ με την ομάδα του Συμφώνου των Άνδεων επεκτείνονται και στο εμπόριο, όπου η ένωση είναι ο δεύτερος μεγάλος εμπορικός συνεταιίρος, με συνολικές συναλλαγές της τάξεως των 12 δις\$ για το 1999 με τις χώρες της περιοχής³⁴⁷ .

Η Ε.Ε. καθιέρωσε τον επίσημο πολιτικό διάλογο με τις χώρες των Άνδεων από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 . Το 1996 η διακήρυξη της Ρώμης, προνόησε για μια σειρά προεδρικών και υπουργικών συναντήσεων μεταξύ των χωρών αυτών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης³⁴⁸ . Οι συναντήσεις αυτές έχουν αυξήσει την εμπιστοσύνη μεταξύ των δυο μερών . Η τελευταία συνάντηση σε υψηλό επίπεδο ήταν η συνάντηση κορυφής Ευρωπαϊκής Ενώσεως – Τρίκας – Κοινότητας Άνδεων, που έλαβε χώρα στο περιθώριο της συνάντησης της Ευρωπαϊκής Ενώσεως – Λατινικής Αμερικής – Καραϊβικής , στις 29 Μαΐου 2004 στην Γκουανταλαχάρα .

Γενικά σε αυτές τις συναντήσεις γίνεται εμβάθυνση του αμοιβαίου ενδιαφέροντος για θέματα, όπως η ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών , της νομοθεσίας , του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων , στην πρόοδο της ενοποίησης των χωρών της περιοχής και στα βήματα για την ενδυνάμωση των σχέσεων .

Επιπρόσθετα η Ε.Ε. κρατά ανοικτό τον διάλογο για τα ναρκωτικά μέσω της υπογραφής συμφωνιών με την κάθε μια χώρα χωριστά (Ισημερινό, Περού, Βολιβία...) Αυτές οι συμφωνίες είναι εργαλεία για την συνεργασία σε ιδιαίτερα πεδία ελέγχου των χημικών ουσιών που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή απαγορευμένων ναρκωτικών, υπεγράφησαν τον Δεκέμβριο του 1995 και ετέθησαν σε πλήρη εφαρμογή το 1997 . Γίνονται τακτικές συναντήσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των χωρών για την καλύτερη παρακολούθηση της εφαρμογής τους . Η τελευταία συνάντηση έγινε τον Απρίλιο του 2004 στις Βρυξέλες όπου ετέθησαν τα θεμέλια για ένα δοκιμαστικό σχέδιο ελέγχου

³⁴⁶ Συμφωνία και απόφαση 98/278, EEL 127,30.6.1986

³⁴⁷ Inter-American Development Bank, Integration and Trade in the Americas, Washington DC, December 15, 2000, 67-68.

³⁴⁸ Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε Euro-Latin Study Network on Integration and Trade (ELSNIT), Issues Paper Second Annual Conference, September 2005.

των εξαγωγών από την Ε.Ε. και εισαγωγών στις χώρες των Άνδεων , του Sodium Carbonate καλύπτοντας μια περίοδο έξι μηνών από την 1^η Οκτωβρίου του 2004.

Η Πρώτη συμφωνία συνεργασίας των χωρών των Άνδεων με την Ε.Ε. έγινε το 1983 τόσο με την κάθε χώρα χωριστά όσο και με την ίδια την κοινότητα των Άνδεων . Το 1993 υπογράφει συμφωνία συνεργασίας που ετέθη σε ισχύ το 1998 και καθόρισε τους τομείς συνεργασίας και τους μηχανισμούς (Η μεικτή επιτροπή συνεργασίας και οι υποεπιτροπές).Η τελευταία μικτή συνάντηση έγινε στο Κιότο στις 28 Απριλίου το 2004. Βέβαια οι συμφωνίες που συνάπτει η ευρωπαϊκή ένωση με τις χώρες αυτές περιέχουν ρήτρες αιρεσιμότητας, σχετικά με την καταπολέμηση των ναρκωτικών³⁴⁹ .

Η Ε.Ε. είναι η πρώτη δωρήτρια με σκοπό την ανάπτυξη στην περιοχή αυτή . Επιπρόσθετα με την συνεργασία με την ανάπτυξη με την κάθε μια χώρα ατομικά η επιτροπή έχει διαθέσει σε ετήσια βάση το ποσόν των 130 εκατ. Ευρώ για κάθε έτος για τα προηγούμενα χρόνια .

Στα πλαίσια της οικονομικής και τεχνολογικής συνεργασίας η Ε.Ε. βοηθά τις χώρες της περιοχής με το ποσόν των 420 εκατ. Ευρώ για την περίοδο 2002 - 2006 . Ενδεικτικά η κατανομή των χρημάτων της Ε.Ε. φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί :

ΠΙΝΑΚΑΣ 55
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ Ε.Ε

ΧΩΡΑ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2002 - 2004
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ	92 εκατ. Ευρώ
ΠΕΡΟΥ	86 εκατ. Ευρώ
ΒΟΛΙΒΙΑ	133.5 εκατ. Ευρώ
ΚΟΛΟΜΒΙΑ	105 εκατ. Ευρώ
ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ	38,5 εκατ. Ευρώ

Πηγή : First Civil Society Forum on EU-Andean Community Relations – Brussels 3 March 2005

Για παράδειγμα τα διήμερα σχέδια συνεργασίας αφορούν προγράμματα πρόληψης, θεραπείας, αποκατάστασης ναρκομανών και ανάπτυξης εναλλακτικών παραγωγών αντί της κοκαΐνης για την Βολιβία, προγράμματα για επαγγελματική και περιβαλλοντική ³⁵⁰εκπαίδευση στο Περού και προγράμματα ανασχηματισμού υγείας και αρχικής

³⁴⁹ Νίκος Μούσης, Ευρωπαϊκή Ένωση, Δίκτυο, Οικονομία, Πολιτική, 10^η έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 2003, 539-541.

³⁵⁰ Η προσπάθεια για περιβαλλοντική εκπαίδευση έγινε από το International Cooperation For Development (ICD) ως μέρος σχεδίου με χρηματοδότηση από την Ε.Ε για τρία χρόνια και η ανάληψη της υλοποίησης έγινε από πέντε τοπικές ΜΚΟ και αφορούσαν αστικές περιοχές (την πρωτεύουσα LIMA και τον τουριστικό προορισμό την αρχαία πόλη των Ίνκας, την Guzco).

φροντίδας και πρόνοιας για τον Ισημερινό. Η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω των προγραμμάτων³⁵¹ που εκπονεί δύναται να παρέχει κατάλληλη ενδυνάμωση της σταθερότητας της περιοχής με πρόγραμμα στο πεδίο της αποφυγής των ενόπλων συγκρούσεων και πρόγραμμα σύσφιξης της συνοχής των χωρών της περιοχής των Άνδεων με πρόγραμμα παροχής τεχνικής βοήθειας στην οργάνωση και ανάπτυξη του εμπορίου .

Αξιοσημείωτο στοιχείο αποτελεί η αλληλεγγύη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις χώρες των Άνδεων, που έχουν συμμορφωθεί και λαμβάνουν μέτρα εναντίον των ναρκωτικών και εκδηλώνεται με την επέκταση των γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων³⁵², το οποίο αποτελεί προνομιακό καθεστώς για αυτές τις χώρες.

Όμως η οικονομική και τεχνολογική συνεργασία δεν αποτελούν την πλήρη εικόνα για την βοήθεια ανάπτυξης της περιοχής αλλά η ουσιαστικότερη βοήθεια της Ε.Ε. είναι η παροχή και συνδρομή για θέματα όπως , η δημοκρατία , τα ανθρώπινα δικαιώματα , η ανθρωπιστική βοήθεια, το περιβάλλον, τα ναρκωτικά και οι πρόσφυγες.

Το τελευταίο πρόγραμμα που βρίσκουν σε εξέλιξη από την Ε.Ε. για τον Ισημερινό , το Περού, την Βολιβία, τελείωσε στο τέλος του 2006 και ένας νέος κύκλος προετοιμάστηκε για να καλύψει την περίοδο από το 2007 μέχρι το 2013 .

Στο μέλλον εκτιμάται ότι στα πλαίσια των συμφωνιών της GATT, της δρομολόγησης διαφόρων διαδικασιών της περιφερειακής συνεργασίας και της οικονομικής ολοκλήρωσης στην περιοχή των Άνδεων, αλλά και της ευνοϊκής πολιτικής κατάστασης που έχει διαμορφωθεί στις χώρες της Λατινικής Αμερικής, θα ενδυναμώσει ουσιαστικά η συνεργασία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των χωρών του Συμφώνου των Άνδεων.

³⁵¹ Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε Euro-Latin Study Network on Integration and Trade (ELSNIT), Issues Paper Second Annual Conference, September 2005, 81-89,35-50.

³⁵² Κανονισμός 3211/90, EEL, 308, 08.11.1990

4.5 ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Ο Ισημερινός , το Περού και η Βολιβία απέκτησαν την ανεξαρτησία τους στις αρχές του 19^{ου} αιώνα και μετά την ανεξαρτησία τους άρχισε η ανάπτυξη των πολιτικών κινημάτων σε συνδυασμό με το παραδοσιακό διεθνές εμπόριο, δημιουργήθηκαν στις χώρες αυτές εσωτερικά αναπτυξιακά προβλήματα, τα οποία τις επηρεάζουν μέχρι σήμερα.

Η ανάπτυξη ως σφαιρικό φαινόμενο, περιλαμβάνει τις οικονομικές παραμέτρους οι οποίες σε συνδυασμό με την ύπαρξη πολλών κοινωνικών προβλημάτων σε μια χώρα , επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες όπως η γεωγραφική θέση , η γεωμορφολογική κατάσταση , οι κλιματολογικές συνθήκες , οι φυσικοί κίνδυνοι κ.λ.π.

Από γεωγραφικής πλευράς , ο Ισημερινός και το Περού ως παράκτιες χώρες του Ειρηνικού Ωκεανού και με τον Ισημερινό να έχει το νησιώτικο σύμπλεγμα των νήσων Galapagos, τους δίνει τη δυνατότητα να απολαμβάνουν σημαντικά οικονομικά οφέλη που απορρέουν από την θάλασσα , όπως είναι η πλούσια Αλιεία για το Περού και τον Ισημερινό σε συνδυασμό με τη ανάπτυξη της βιομηχανίας αλιευτικών προϊόντων . Επίσης το Περού διαθέτει και ναυπηγεία με τα ανάλογα οικονομικά οφέλη . Σε αντίθεση με την Βολιβία η οποία ως περικλειστο κράτος αντιμετωπίζει μεγάλο πρόβλημα διαμετακόμισης των προϊόντων, με αποτέλεσμα να επιβαρύνονται τα κόστη μεταφοράς, λόγω ελλείψεως θαλασσιών μεταφορών , οι οποίες είναι οι φθηνότερες .

Στα πολλά προβλήματα των χωρών αυτών προστίθενται και προβλήματα που αφορούν τις ιδιαίτερες συνθήκες που αναπτύσσονται στις περιοχές τους. Ο Ισημερινός και το Περού πλήττονται από πλημμύρες και κατολισθήσεις, ενώ η Βολιβία πλήττεται από πλημμύρες στο βορειοανατολικό τμήμα της³⁵³.

Επίσης λόγω των γεωλογικών συνθηκών ,Ο Ισημερινός πλήττεται από συνεχείς σεισμούς και έντονη ηφαιστειακή δραστηριότητα και το Περού από σεισμούς, παλιρροϊκά κύματα και έντονη ηφαιστειακή δραστηριότητα.

Προβλήματα δημιουργούνται από την σύσταση των εδαφών (π.χ. ηφαιστειακής υφής έδαφος) των χωρών αυτών , σε συνδυασμό με τη μικρή προς καλλιέργεια επιφανείας της γης τους και δεν επιτρέπουν την άνετη ανάπτυξη της γεωργίας . Όσον αφορά την χρήση της γης , ο Ισημερινός διαθέτει καλλιεργήσιμη 5,85 % και μόνιμη καλλιεργήσιμη 4,93, το Περού 2,89 % και 0,4 % και η Βολιβία 2,67 και 0,19 % αντίστοιχα.

³⁵³ Working Group Climate and Development , Up in Smoke? Latin America and The Caribbean, The Threat From Climate Change to the Environment and Human Development, Third Report, Embargo, 29 August 2006,16.

Τα ανωτέρω γεωλογικά προβλήματα των χωρών αυτών, επηρεάζουν σημαντικά τους δραστήριους και προσοδοφόρους τομείς της οικονομίας των, όπως την γεωργία, την δασοκομία κ.λ.π.

Επίσης από οικονομικής πλευράς ο Ισημερινός, το Περού και η Βολιβία δεν κατάφεραν μέχρι σήμερα να εκμεταλλευτούν το σοβαρό πλεονέκτημα της ανάπτυξης του Τουρισμού, με στόχο την ενίσχυση της οικονομίας τους. Ο Ισημερινός με πληθώρα αρχαιοτήτων (Ινκας – Ισπανικά ιστορικά κτίρια) και τα νησιά Galapagos, έχει πολλά περιθώρια για την αύξηση των αφίξεων τουριστών . Το Περού με την πολιτική αστάθεια , την δράση ανταρτών και την χαμηλή υποδομή των τουριστικών εγκαταστάσεων, περιορίζει τον αριθμό των επισκεπτών/ τουριστών στην χώρα. Η Βολιβία έχει περιορισμένο τουρισμό κυρίως λόγω της γεωγραφικής απομόνωσης, της τραχύτητας του εδάφους και της ελλιπούς τουριστικής υποδομής .

Τελικά η αδυναμία χάραξης από τον Ισημερινό, το Περού και την Βολιβία μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής ανάπτυξης ενός βιώσιμου τουρισμού, στερούν τις ανωτέρω χώρες από την αύξηση των εσόδων τους καθώς ο τουρισμός δεν λειτουργεί πλήρως ως μοχλός εισροής συναλλάγματος.

Επιπρόσθετα, εμπόδιο στην προώθηση των οικονομικών σχέσεων αποτελεί η μη ανεπτυγμένη συγκοινωνιακή επικοινωνία λόγω ύπαρξης γεωγραφικών ανυπέρβλητων εμποδίων, στο εσωτερικό της χώρας αλλά και μεταξύ των εγκατεσπαρμένων εδαφών (σύνδεση ηπειρωτικής χώρας και νησιωτικών συμπλεγμάτων). Ο Ισημερινός διαθέτει εκτεταμένο οδικό δίκτυο και απηρχαιωμένο σιδηροδρομικό, τα οποία πλήττονται από τις συνεχείς πλημμύρες .Το Περού διαθέτει οδικό δίκτυο που συχνά καταστρέφεται από τις κατολισθήσεις, επίσης το κεντρικό και νότιο σιδηροδρομικό του δίκτυο ακόμη δεν συνδέονται μεταξύ τους. Η Βολιβία υποφέρει από την επικοινωνία της με το εξωτερικό, λόγω ελλείψεως λιμενικών εγκαταστάσεων στις χώρες αυτές του Ειρηνικού και μη επαρκώς ανεπτυγμένου σιδηροδρομικού δικτύου. Η έλλειψη υποδομών στις μεταφορές αποτελεί καθοριστικό παράγοντα και μειώνει τις ευκαιρίες για οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη τους³⁵⁴.

Επίσης οι φτωχές δομές σε άλλους οικονομικούς τομείς και παράγοντες, δεν τους επιτρέπουν να αποκτήσουν τους κατάλληλους Εμπορικούς Στόλους μεταφοράς των εμπορευμάτων τους . Ο Ισημερινός διαθέτει 6 λιμάνια και 34 εμπορικά πλοία και το Περού διαθέτει 9 λιμάνια στον Ειρηνικό Ωκεανό και 3 λιμάνια σε ποτάμια και 3 πλοία. Η Βολιβία ως περικλειστή Χώρα διαθέτει 1 λιμάνι σε ποταμό, αλλά παραδόξως 56 πλοία .

³⁵⁴ Institute for the Integration of Latin America and the Caribbean (ITAL), Integration and Trade in the Americas, Washington, December 15,2000, 85-86.

Ο Ισημερινός και το Περού απολαμβάνουν την γενναιοδωρία της θάλασσας του Ειρηνικού Ωκεανού που τα περιβάλλει ένεκα των φυσικών πηγών , οι οποίες με το νέο δίκαιο της θάλασσας και σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της υποθαλάσσιας τεχνολογίας , θα αποφέρουν στα κράτη αυτά κέρδη μέσω της εκμετάλλευσης, των σημαντικών υποθαλάσσιων φυσικών πόρων της υφαλοκρηπίδας τους .

Ο Ισημερινός, το Περού και η Βολιβία ως αναπτυσσόμενες χώρες εξάγουν προς τις αναπτυσσόμενες χώρες αγροτικά προϊόντα και πρώτες ύλες των οποίων οι τιμές είναι σε πτωτική πορεία και εισαγάγουν βιομηχανικά και έτοιμα προϊόντα, των οποίων οι τιμές ευρίσκονται σε μια διαρκή άνοδο. Αυτό το γεγονός προκαλεί εκροή κεφαλαίων από τις χώρες αυτές, προς τα βιομηχανικά κέντρα των ανεπτυγμένων χωρών, με αποτέλεσμα να υφίσταται έλλειψη κεφαλαίου και επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης των με ότι συνέπειες απορρέουν, όπως η επιδείνωση των όρων διαβίωσης και της φτώχειας των πληθυσμών.

Η σχέση του αστικού και γεωργικού πληθυσμού είναι για τον Ισημερινό 56% και 44%, για το Περού 70% και 30% και για την Βολιβία 51 % και 49 % αντίστοιχα .Η αύξηση του αστικού εις βάρος του γεωργικού πληθυσμού , προκαλεί την σταδιακή εγκατάλειψη των γεωργικών εκτάσεων , με συνέπεια την μείωση της αγροτικής παραγωγής αλλά και στη συνέχεια το εύκολο ξεπούλημα των εγκαταλελειμμένων γεωργικών εκτάσεων σε πιθανούς αγοραστές , τις πολυεθνικές εταιρίες με απώτερο σκοπό την επιβολή εκ μέρους των , πλήρους ελέγχου της γεωργικής παραγωγής με την καθιέρωση μονοκαλλιεργειών στις εκτάσεις αυτές . Αποτέλεσμα των ανωτέρω είναι η εξάρτηση των χωρών αυτών όσων αφορά πολλά είδη διατροφής και γεωργικά σε προϊόντα πρώτης ανάγκης .

Αποτέλεσμα των παραπάνω σχέσεων είναι το όριο φτώχειας για τον Ισημερινό ανέρχεται στο 66 % του πληθυσμού , για το Περού στο 54 % του πληθυσμού και για την Βολιβία στο 70 % του πληθυσμού³⁵⁵.

Σημαντικές δαπάνες που επιβαρύνουν τις οικονομίες των χωρών αποτελούν οι στρατιωτικές δαπάνες οι οποίες ανέρχονται για τον Ισημερινό στα 650 εκατ. \$ (2 % του Α.Ε.Π), του Περού στα 829,3 εκατ. \$ (1,4 % του Α.Ε.Π.) και για την Βολιβία 130εκατ.\$ (1,4 % του Α.Ε.Π³⁵⁶). Οι ανωτέρω δαπάνες, αν και επιβάλλονται από τα προβλήματα και τις διεθνείς διενέξεις που αντιμετωπίζουν με γειτονικά κράτη σε συνδυασμό με τις οικονομικές δυνατότητες των χωρών αυτών, αποτελούν τροχοπέδη στην ανάπτυξη τους, με αποτέλεσμα την στέρηση των πόρων σε άλλους νευραλγικούς οικονομικούς και κοινωνικούς τομείς που υστερούν σημαντικά.

³⁵⁵ World Development Indicators, April 2006.

³⁵⁶ World Bank April 2004

4.6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η επίτευξη βελτίωσης στην οικονομική ανάπτυξη δύναται να συντελεστεί με αύξηση εξαγωγών των προϊόντων μιας χώρας. Επίσης η βέλτιστη διαχείριση των φυσικών πηγών (Πόρων) του Ισημερινού, του Περού και της Βολιβίας θα προαγάγουν επαρκώς την Οικονομική τους Ανάπτυξη, με αποτέλεσμα την πολιτική σταθερότητα στις χώρες αυτές. Η μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη δύναται να επιτευχθεί με την βέλτιστη εκμετάλλευση των φυσικών πηγών (πόρων) γεγονός που θα βελτιώσει τις μικροοικονομικές συνθήκες με συνέπεια να προαγάγουν το επίπεδο της κοινωνικής ευημερίας του πληθυσμού, μέσω της αύξησης του πλούτου που μετριέται με το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ).

Οι αυξανόμενες απαιτήσεις σε ενέργεια τόσο στον ανεπτυγμένο όσο και στις ταχύτατα αυξανόμενες οικονομίες της Ασίας (ΚΙΝΑ, ΙΝΔΙΑ), δίδει ευχέρεια στον Ισημερινό το Περού και την Βολιβία να μετατρέπουν τους φυσικούς πόρους που διαθέτουν σε μηχανή για την οικονομική τους ανάπτυξη .

Σημαντικός παράγοντας ο οποίος θα ενθαρρύνει τους ξένους επενδυτές να επανακτήσουν την χαμένη εμπιστοσύνη και να επενδύσουν τα κεφάλαιά τους είναι η πολιτική σταθερότητα (εξάλειψη ανταρτικών οργανώσεων και πάταξη της τρομοκρατίας) και η αύξηση των επιτοκίων από τις κεντρικές τράπεζες. Η επιτάχυνση των ριζικών προγραμμάτων ιδιωτικοποιήσεων που εφαρμόζονται στην Λατινική Αμερική θα λειτουργήσει επίσης ως μοχλός οικονομικής ανάπτυξης .

Η σταθεροποίηση των δημοσιονομικών πολιτικών, σε συνδυασμό με κατάλληλα εφαρμοζόμενες δημόσιες οικονομικές πολιτικές, δύναται να αυξήσουν την Εξωτερική ανθεκτικότητα των χωρών (π.χ. Περού) αυτών. Επιπρόσθετα υφίσταται επιτακτική ανάγκη άρσης της αδυναμίας μεταφοράς τεχνολογίας στον Ισημερινό , Περού και την Βολιβία , από αναπτυγμένες χώρες, ώστε να αναπτυχθούν κλάδοι που υστερούν όπως η βιομηχανία. Η δραστηριοποίηση του ιδιωτικού τομέα χωρίς την υποκατάσταση του δημοσίου σε ένα υγιές οικονομικό περιβάλλον με θεσμούς, υποδομές, κανονισμούς, πολιτικούς ανασχηματισμούς και ανάπτυξη κατάλληλης κουλτούρας, θα ενισχύσει την υποτονική οικονομική ανάπτυξη και θα βοηθήσει την εξάλειψη της φτώχειας.

Τέλος οι επενδύσεις εάν γίνονται σε μακροπρόθεσμους στόχους και όχι σε βραχυπρόθεσμους, δεν θα εγκλωβίζουν την οικονομία των χωρών σε εξάρτηση από υπερβολικούς δανεισμούς με συνέπεια την αύξηση του εξωτερικού χρέους. Διότι η διόγκωση του εξωτερικού χρέους (Ισημερινός 15.4 ΔΙΣ. \$, Περού 29.95 ΔΙΣ \$,και η

Βολιβία 5.352 ΔΙΣ \$), προκαλεί επιδείνωση της οικονομικής παραμέτρου , του σφαιρικού αναπτυξιακού φαινομένου .

Η ενίσχυση των επιχειρήσεων αυξάνει την πρόσβαση των, στις παγκόσμιες αγορές, γεγονός σημαντικό για την οικονομική πρόοδο των χωρών.

Ο Ισημερινός, το Περού και η Βολιβία με πληθωρισμούς 7,9 % , 2,3 % και 3,3 % πρέπει να λαμβάνουν άμεσα μέτρα από τις κεντρικές τράπεζες σε περίπτωση ανόδου του πληθωρισμού, ακόμη και όταν προκαλείται από ταχείες αυξομειώσεις των πετρελαϊκών τιμών , με την παραμικρή υπόνοια πληθωριστικών πιέσεων . Επίσης οι πιθανές αρνητικές επιπτώσεις στην περιοχή των χωρών , εξαιτίας των υψηλότερων από τις προσδοκώμενες αυξήσεις των επιτοκίων στις βιομηχανικές χώρες απαιτούν ειδικούς χειρισμούς και μέτρα από τις κεντρικές τράπεζες.

Εκτιμήσεις συνηγορούν ότι οι φετινοί ρυθμοί ανάπτυξης των οικονομιών του Ισημερινού του Περού και της Βολιβίας θα κυμανθούν από 3,5 % έως 4 %.

Η συμμετοχή των χωρών σε περιφερειακούς οργανισμούς αλλά και οι προσπάθειες όπως η ίδρυση κοινής αγοράς (Συνθήκη των Άνδεων), στη περιοχή μέσω ανάπτυξης συμφωνιών ελεύθερου εμπορίου και την περιφερειακή συνεργασία και οικονομικής ολοκλήρωσης, θα βοηθήσει σημαντικά προς την κατεύθυνση της οικονομικής ανάπτυξης τους και συγχρόνως θα βοηθήσει τις χώρες των Άνδεων να βγουν από την περιθωριοποίηση, σε σχέση με το παγκόσμιο εμπόριο .

Ιδιαίτερα οι επαφές της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τον Ισημερινό, το Περού και την Βολιβία, στα πλαίσια της οικονομικής, της τεχνολογικής και πολιτικής συνεργασίας, αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους μοχλούς για την οικονομική και πολιτική ανάπτυξή τους. Σημαντική βοήθεια θα προσφέρει η Ευρωπαϊκή Ένωση με την εμπειρία της, στην περιφερειακή και οικονομική ολοκλήρωση της περιοχής των Άνδεων, στα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επιβάλλεται η απελευθέρωση των οικονομιών, η μείωση των εμποδίων στο εμπόριο, στις συναλλαγές η ενίσχυση των περιφερειακών και πολυμερών συνεργασιών, ώστε οι χώρες να καταστούν ικανές για την αντιμετώπιση του νέου παγκοσμιοποιημένου περιβάλλοντος.

Οι προσπάθειες της περιφερειακής ολοκλήρωσης στην περιοχή των Άνδεων πρέπει να συνεχισθούν με εντατικούς ρυθμούς παρόλα τα προβλήματα και τις πιέσεις που προβάλλουν οι ΗΠΑ, διότι η πολιτική και οικονομική ολοκλήρωση πάνω σε ρεαλιστική βάση θα οδηγήσει τις χώρες στην βιώσιμη ανάπτυξή τους.

ΜΕΡΟΣ «Β»

Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΤΑ ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μετά την ενδελεχή και εμπειριστατωμένη μελέτη, επεξεργασία και ανάλυση των μερικών συμπερασμάτων που αναπτύχθηκαν σε τέσσερις ισοδύναμους πυλώνες του σφαιρικού φαινομένου της ανάπτυξης, που είναι ο πολιτικός, ο κοινωνικός, ο περιβαλλοντικός και ο οικονομικός, στα πλαίσια της προοπτικής βιώσιμης ανάπτυξης της Βολιβίας, του Περού και του Ισημερινού καταλήγουμε στα ακόλουθα συμπεράσματα :

- Οι χώρες έχουν γίνει περισσότερο δημοκρατικές με δυναμικά λαϊκά κινήματα, που αποτελούν την βάση της δημοκρατίας, εκλεγμένες κυβερνήσεις, πολίτες που εκφράζονται μέσα από δημοκρατικούς θεσμούς, δομημένα δημοκρατικά συστήματα βασιζόμενα στη λαϊκή συμμετοχή και όχι στην υποταγή σε εγχώριες ελίτ και ξένες δυνάμεις. Τα εσωτερικά τους προβλήματα εστιάζονται πλέον στην δράση των ισχυρών μελών των κοινωνικών τάξεων, που παρουσιάζουν έλλειμμα κοινωνικής ευθύνης και δημοκρατικής συμπεριφοράς.

- Η καλή διακυβέρνηση των χωρών με οικονομίες ανοικτού χαρακτήρα, η εφαρμογή νέων κοινωνικό – οικονομικών προγραμμάτων και η ικανότητα που διαθέτουν να επιτυγχάνουν με ένα δικό τους ιδιαίτερο τρόπο την ισορροπία, τόσο των εσωτερικών όσο και των εξωτερικών πιέσεων με ένα παραδοσιακό τρόπο, τις ωθεί σταθερά προς την βελτίωση, την πρόοδο και την βιώσιμη ανάπτυξη τους.

- Τα μεγάλα ποσοστά διαφθοράς, βίας και εγκληματικότητας αποτελούν ανασταλτικές παραμέτρους της αναπτυξιακής προοπτικής και πηγή διαρκούς δυσλειτουργίας και αποκλεισμού των χωρών αυτών. Για την εξάλειψη αυτού του σημαντικού προβλήματος οι κυβερνήσεις πρέπει να ασχοληθούν διεξοδικά με την υιοθέτηση και εφαρμογή κατάλληλων στρατηγικών. Οι πολιτικές και τα προγράμματα πρέπει σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα να στοχεύουν στην παρεμπόδιση της εξάπλωσης και την εξάλειψη της διαφθοράς, της βίας και του εγκλήματος. Ο στόχος καταπολέμησης τους παραμένει τεράστιος, πλην όμως τα προβλήματα που αναφύονται πλήττουν

τον κοινωνικό ιστό των χωρών, την οικονομία και αποτελούν τροχοπέδη στην βιώσιμη ανάπτυξη.

- Οι χώρες στην προσπάθεια για ισχυρή δημόσια διοίκηση σε όλα τα επίπεδα, ικανοποιητικές οικονομικές πηγές και κατάλληλους μηχανισμούς, έχουν αναπτύξει σχέδια δράσης με γνώμονα την επίλυση των προβλημάτων προς όφελος των γενεών, ώστε να διεκπεραιώνονται οι λειτουργίες με τρόπο που θα ανταποκρίνεται στις σύγχρονες προκλήσεις. Αυτό απαιτεί κοινή δράση και συνεργασία όλων των επιπέδων της δημόσιας διοίκησης με την κοινωνία των πολιτών, αφού πρώτα ενισχυθούν θεσμικά, ώστε να θωρακιστούν οι υφιστάμενοι αδύναμοι μηχανισμοί ελέγχου και να αποκατασταθούν οι δυσχέρειες συνεργασίας μεταξύ κυβέρνησης και περιφερειακής διοίκησης, που αυξάνουν τις πιθανότητες κλίματος διαφθοράς.

- Ως στρατηγική βελτίωσης των οικονομικών συνθηκών του πληθυσμού στην περιοχή των Άνδεων τα τελευταία χρόνια άρχισε να καλλιεργείται η ταυτότητα του “Ιθαγενούς” στη συνείδηση τους, ενώ η προβολή της φυσικής και πολιτισμικής ταυτότητάς τους κερδίζει έδαφος. Οι χώρες έχουν αρχίσει να προσαρμόζουν τα νομοθετικά τους πλαίσια στην προστασία των ατομικών και συλλογικών δικαιωμάτων των ιθαγενών πληθυσμών, της επικράτειάς τους, των φυσικών πόρων και της πολιτισμικής τους ιδιαιτερότητας, καθώς αυξάνεται το ενδιαφέρον για την βιωσιμότητα των ιθαγενών λόγω εσωτερικών πιέσεων και της παγκόσμιας ευαισθητοποίησης σε θέματα διακρίσεων και ανισοτήτων εις βάρος των. Οι ιθαγενείς σε σχέση με άλλες τρωτές πληθυσμιακές ομάδες των χωρών αυτών, έχουν διακριτά συγκριτικά πλεονεκτήματα και δυναμικό που όταν κινητοποιηθεί δύναται να αναστρέψει την υλιστική φτώχεια και να αυξήσει την επιβίωση των κοινωνιών και του πολιτισμού τους, κάνοντας σημαντικό βήμα για συνεισφορά στην οικονομική ανάπτυξη.

- Με γνώμονα ότι ο επιτυχής εκδημοκρατισμός μιας χώρας απαιτεί σημαντικό βαθμό πολιτικής ανάπτυξης, οι χώρες αυτές βρίσκονται σε μια συνεχή διαδικασία βελτίωσης του επιπέδου της δημοκρατίας και της διακυβέρνησης από τις εκλεγμένες δημοκρατικές κυβερνήσεις.

- Οι χώρες για την μείωση της φτώχειας που μεταβιβάζεται από την μία γενεά στην επόμενη, πρέπει να δημιουργήσουν περιβάλλον:

✓ Καλών συνθηκών διαβίωσης του πληθυσμού με πολιτικές που θα προωθούν την ίση πρόσβαση στην εκπαίδευση και στην υγεία, στοιχεία που αυξάνουν τις δυνατότητες των φτωχών και θα μειώνουν την τρωτότητα τους, την ίση πρόσβαση σε υπηρεσίες βασικών υποδομών, ιδιαίτερα στο νερό, σε υπηρεσίες υγείας, στην αναδιανομή της γης, στη στέγαση και την αστική αναβάθμιση, υπηρεσίες που λειτουργούν ως συμπλήρωμα για το ανθρώπινο κεφάλαιο και συμβάλλουν στην καλύτερη συγκέντρωση του.

✓ Οικονομικής ανάπτυξης με τη βέλτιστη εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, με αύξηση και αναβάθμιση της πρόσβασης στις αγορές, ενθάρρυνσης της απασχόλησης και των επιχειρηματικών ευκαιριών που να δίνουν πλεονεκτήματα ώστε να διοχετεύουν την δραστηριότητα των φτωχών αγροτών παραγωγών και των μικροεπιχειρηματιών σε δυναμικούς τομείς της οικονομίας.

✓ Μικροοικονομικής και μικροεπιχειρηματικής ανάπτυξης, μακροοικονομικής σταθερότητας και εμπλοκής του ιδιωτικού τομέα, που είναι η ατμομηχανή για την ανάπτυξη.

- Οι χώρες κινούνται με αργά βήματα προς την εξασφάλιση ενός περιβάλλοντος καλής διακυβέρνησης, υπεύθυνης κοινωνικής συνεργασίας, αναβάθμισης της εμπιστοσύνης στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, αύξησης των ευκαιριών των φτωχών και ενθάρρυνσης για θεσμούς με δημοκρατική υφή, κανονισμούς εργασίας και διαφάνεια, με προοπτική την επιτάχυνση της μείωσης και της εξάλειψης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού που ανθεί, ώστε να εκπληρωθούν οι στόχοι της χιλιετίας μέχρι το 2015.

- Τα τελευταία χρόνια οι χώρες έχουν βελτιώσει σημαντικά την υγεία και τις υπηρεσίες που παρέχονται από τα υγειονομικά συστήματα τους. Βέβαια υπάρχουν τομείς που χρήζουν βελτίωσης όπως οι ιατρικές υπηρεσίες και η καλύτερη διαχείριση του συστήματος υγείας από τον δημόσιο τομέα. Οι διεθνείς οργανισμοί πρέπει να ενισχύσουν ακόμη περισσότερο τις προσπάθειες τους για την επίτευξη κατάλληλων λύσεων, οι οποίες θα περιέχουν σωστή αξιολόγηση, συστηματική προσέγγιση και θα βοηθούν στην άρση των προβλημάτων και των δυσλειτουργιών στο τομέα της υγείας σε όλη την επικράτεια των χωρών αυτών.

- Στις χώρες έχουν γίνει μεγάλα βήματα επέκτασης της πρόσβασης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, στα πλαίσια του στόχου της χιλιετίας. Επίσης αξιοσημείωτο γεγονός και μοναδικό σε παγκόσμιο επίπεδο είναι πλέον η πρόοδος της συμμετοχής των κοριτσιών στην εκπαίδευση με ίσους όρους ως προς τα αγόρια. Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση έχει ραγδαία εξάπλωση σε όλα τα επίπεδα. Η υπόσχεση για περισσότερες κοινωνικές και οικονομικές ευκαιρίες σχετίζεται με την δυναμική, την ουσιαστική επίδραση και για το πόσο βιώσιμες είναι οι προσπάθειες που καταβάλλονται για την βελτίωση της εκπαίδευσης στο μέλλον.

- Οι οικονομίες και τα νοικοκυριά των χωρών χρειάζονται την συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας. Είναι ουσιαστικό βήμα η βελτίωση, η υποστήριξη και η ενθάρρυνση της γυναικείας συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό, με εστίαση ιδιαίτερα σε παραγωγικούς και ανταγωνιστικούς τομείς της οικονομίας. Ο στόχος άρσης των ανισοτήτων μεταξύ των δύο φύλων κτίζεται μόνο με μεγαλύτερη πρόσβαση στην εκπαίδευση, ιδιαίτερα των γυναικών με χαμηλό εισόδημα και στην ισόρροπη διαμόρφωση της εργασίας στα νοικοκυριά μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η συμμετοχή της γυναίκας στην οικονομία είναι κρίσιμη για την πολιτική πρόοδο, την συμμετοχή στο κρατικό και ιδιωτικό τομέα και την πρόοδο της κοινωνίας των πολιτών.

- Η διατήρηση και η βιώσιμη διαχείριση των οικοσυστημάτων των χωρών δημιουργεί καλό οικονομικό περιβάλλον. Τα υγιή οικοσυστήματα είναι ουσιώδη για την ευζωία και την βιώσιμη ανάπτυξη, παρέχουν βασικές περιβαλλοντικές υπηρεσίες που κάνουν την ανθρώπινη ζωή και την οικονομική δραστηριότητα δυνατή. Η υποβάθμιση των οικοσυστημάτων που συντελείται θέτει σε κίνδυνο τα ψάρια, τις γενετικές πηγές την βιοποικιλότητα, το νερό, την ποιότητα του αέρα, την συνοχή των εδαφών, τον τουρισμό και την ασφάλεια του πληθυσμού ένεκα φυσικών κινδύνων. Οι μικροί παραγωγοί στις αγροτικές κοινότητες και στις παράκτιες και παρόχθιες ζώνες σημειώνουν απώλειες στα εισοδήματά τους, που εξαρτώνται άμεσα από τα προϊόντα και τις υπηρεσίες των οικοσυστημάτων. Οι κάτοικοι των χωρών της περιοχής των Άνδεων, ένεκα ελλείψεων επαρκούς προστασίας από τις αρρώστιες και πρόσβασης στις δημόσιες ιατρικές υπηρεσίες, επηρεάζονται

δυσανάλογα από τα μολυσμένα οικοσυστήματα. Η φροντίδα των υγιών οικοσυστημάτων θα παρέχει ζωτικές υπηρεσίες στις κοινωνίες των χωρών και τα οικοσυστήματα θα είναι πηγή για σημαντικά οικονομικά, περιβαλλοντικά, κοινωνικά και πολιτισμικά οφέλη.

- Οι στόχοι των χωρών, για να επιτύχουν αειφορία στην διαχείριση των φυσικών και περιβαλλοντικών πόρων πρέπει να καλύπτουν:

- ✓ Την αντιστροφή των τάσεων απώλειας των περιβαλλοντικών πόρων.

- ✓ Την ανάπτυξη σε τομείς όπως νερό, γη, έδαφος ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και βιοποικιλότητα.

- Η οικονομική ανάπτυξη των χωρών δεν είναι απόρροια της οικονομικής προόδου, δεν ενσωματώνει μόνο το εισόδημα και την αύξηση του, αλλά δομείται μέσω ενός συνδυασμού παραγόντων όπως η βελτίωση του φυσικού και του ανθρώπινου κεφαλαίου των χωρών, η μείωση πάσης φύσεως ανισοτήτων που επικρατούν, η μείωση της βρεφικής θνησιμότητας, η αύξηση του ορίου ζωής, η πρόοδος σε γνώση γραφής / ανάγνωσης και η ευρεία πρόσβαση στην εκπαίδευση και σε υπηρεσίες υγείας και η βελτίωση των θεσμών που απεικονίζουν την κατάσταση και προωθούν με συνέπεια την ευρύτερη ανάπτυξη.

- Η σχετική αδυναμία της αγροτικής ανάπτυξης στην περιοχή των Άνδεων στο παρελθόν, όσον αφορά την χάραξη πολιτικής, την εκπόνηση προγραμμάτων και την υλοποίηση σχεδίων είναι εμφανής. Οι στόχοι για την ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος, της αγροτικής εργασίας και της μείωσης της αγροτικής φτώχειας προϋποθέτουν νέες τάσεις και συνθήκες για την αγροτική οικονομία. Η στρατηγική των κυβερνήσεων συνίσταται σε αναπτυξιακές δράσεις που οδηγούν τις χώρες σε νέα αγροτική πολιτική ανά περιοχές με πολυτομεακή δομή και συμμετοχική προσέγγιση. Η στρατηγική αυτή επιβάλλει την κινητοποίηση και συμμετοχή του πληθυσμού στην πολιτική λήψης απόφασης, την συνεργασία του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, στην βελτίωση των θεσμικών πλαισίων και την ανθρώπινη ικανότητα αναγνώρισης και ανάπτυξης δυνατής οικονομίας, που θα συνεισφέρει προώθηση της ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές.

- Οι υποδομές των τηλεπικοινωνιών, των μεταφορών, της ενέργειας και της πληροφόρησης είναι αποφασιστικής σημασίας για την πρόσβαση στην εργασία, τις αγορές και τις υπηρεσίες. Η ενθάρρυνση για εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών στο σχεδιασμό για νέα τεχνολογία και εμπορικές ευκαιρίες είναι το κλειδί για την προσέλκυση επενδύσεων στις περιοχές που υποφέρουν από έλλειψη υπηρεσιών με σκοπό την οικοδόμηση υποδομών και την ανάπτυξή τους. Τα δίκτυα υποδομών προωθούν κλίμα για δημιουργία απασχόλησης και ένα είδος κύκλου δραστηριοτήτων που παρατηρείται σε πολλές περιοχές του κόσμου.

- Έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στην διείσδυση της πληροφόρησης και της τεχνολογίας επικοινωνιών επεκτείνοντας την ανάπτυξη σε πολλούς τομείς. Οι χώρες θα συνεχίσουν να αποκομίζουν οφέλη από την ροή νέας τεχνολογίας, που θα συντελέσει στην κοινωνική και την οικονομική ανάπτυξη τους. Οι τράπεζες και ο ιδιωτικός τομέας δίνουν λύσεις σε θέματα υποδομών, επενδύσεων, εκσυγχρονισμού και ενδυνάμωσης της ικανότητας για ευελιξία και κινητικότητα σε τοπικό και εθνικό επίπεδο και διοχετεύσουν οικονομικές και τεχνικές δυνάμεις με ουσιαστικό και σημαντικό τρόπο.

- Οι κοινωνίες των χωρών επιδιώκουν την δημιουργία συνθηκών εργασίας, βελτίωσης της ανάπτυξης, ανταγωνιστικότητας και με την εκπόνηση πολιτικής που προωθεί την επιχειρηματικότητα σε πρώτη προτεραιότητα. Η αύξηση της πρόσβασης των ατομικών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων στις παγκόσμιες αγορές, είναι πολύ σημαντικό για την οικονομική ανάπτυξη και για την βελτίωση της απασχόλησης, των συνθηκών διαβίωσης των ανθρώπων της περιοχής των Άνδεων. Αυτή η προσαρμογή απαιτεί πληθώρα αλλαγών στον τρόπο υλοποίησης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και μεγαλύτερη σύνδεση των επιχειρήσεων μεταξύ τους.

- Οι μεγάλες κοινωνικές, οικονομικές, περιβαλλοντικές, πολιτισμικές και πολιτικές αλλαγές ομαλοποιούν την κατάσταση στις χώρες και επηρεάζουν σε ευρεία κλίμακα τους θεσμούς και όλους τους τομείς της ζωής του πληθυσμού. Η επιτάχυνση που επιτελείται κυρίως στις κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές, στον εκδημοκρατισμό και στην επίδραση της θετικής πλευράς της παγκοσμιοποίησης, προκαλούν άμεσα, απτά, θετικά και

ουσιαστικά αποτελέσματα και οδηγούν με σταθερά βήματα προς την βιώσιμη ανάπτυξη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»

Στη Διπλωματική Εργασία του

Κωνσταντίνου Βαρβαρέσου

ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Α/Α	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	ΣΕΛ.
1.	ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	13
2.	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ	18
3.	ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ	30
4.	ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	30
5.	ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ	30
6.	ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ	31
7.	ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ / ΑΠΟΛΥΤΑΡΧΙΑΣ	31
8.	ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ	31
9.	ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΦΘΟΡΑ	32
10.	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΜΕΙΩΣΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ	39
11.	ΤΑΣΕΩΝ ΦΤΩΧΕΙΑΣ	40
12.	ΑΥΞΗΣΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ	48
13.	ΤΑΣΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	52
14.	ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΣΤΙΣ ΑΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	52
15.	ΥΓΕΙΑ	62
16.	ΓΝΩΣΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ	71
17.	ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 2006-2010	80
18.	ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	84
19.	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	86
20.	ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	86
21.	ΕΚΠΟΜΠΩΝ CO ₂ ΑΝΑ ΠΗΓΗ ΒΟΛΙΒΙΑ 1998	87
22.	ΕΚΠΟΜΠΩΝ CO ₂ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΒΟΛΙΒΙΑ 1999	88
23.	ΕΚΠΟΜΠΩΝ CO ₂ ΑΝΑ ΠΗΓΗ ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ 1998	89
24.	ΕΚΠΟΜΠΩΝ CO ₂ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ 1999	90
25.	ΕΚΠΟΜΠΩΝ CO ₂ ΑΝΑ ΠΗΓΗ ΠΕΡΟΥ 1998	90
26.	ΕΚΠΟΜΠΩΝ CO ₂ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΕΡΟΥ 1999	91

Α/Α	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	ΣΕΛ.
27.	ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΗ ΡΥΠΑΝΣΗ ΕΚΤΟΣ ΡΥΠΩΝ CO ₂	92
28.	ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΒΟΛΙΒΙΑ 1999	95
29.	ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΥ 1999	96
30.	ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΕΡΟΥ 1999	98
31.	ΑΛΙΕΙΑΣ ΨΑΡΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΠΟ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΒΟΛΙΒΙΑΣ (1970-2000)	101
32.	ΑΛΙΕΙΑΣ ΨΑΡΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΠΟ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΥ (1970-2000)	102
33.	ΑΛΙΕΙΑΣ ΨΑΡΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΠΟ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΠΕΡΟΥ (1970-2000)	103
34.	ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΚΙΟΤΟ ΕΚΠΟΜΠΕΣ CARBON DIOXIDE (CO ₂)	120
35.	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ	121
36.	ΟΙ ΦΥΣΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	129
37.	Η ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	130
38.	ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ – ΦΥΣΙΚΟ ΑΕΡΙΟ	135
39.	ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	137
40.	ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ	139
41.	ΑΕΠ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ	141
42.	DEVELOPMENT AND CORRUPTION INDICATORS	142
43.	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ	144
44.	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ (Α.Ε.Π.)	145
45.	ΔΗΜΟΣΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΧΡΕΟΣ	145
46.	ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	145
47.	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ-ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ	146
48.	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	146
49.	ΕΙΣΡΟΗΣ ΞΕΝΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	149

Α/Α	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	ΣΕΛ.
50.	ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ	149
51.	ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΧΡΕΟΥΣ % ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	150
52.	ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ	151
53.	ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ % ΑΕΠ	151
54.	ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	156
55.	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ Ε.Ε	162

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β»

Στη Διπλωματική Εργασία του

Κωνσταντίνου Βαρβαρέσου

ΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

(Human Development Indices)

Οι τέσσερις δείκτες της ανθρώπινης ανάπτυξης που χρησιμοποιούνται στην ετήσια αναφορά Human Development Report για τις αναπτυσσόμενες χώρες είναι :

- HDI (Human development Index)
- HPI-1 (Human Povetry Index for developing countries)
- GDI (Gender-related development index)
- GEM (Gender empowerment measure)

Στην ετήσια έκθεση για το 2005, σύμφωνα με τους ανωτέρω δείκτες η κατάταξη της Βολιβίας, του Περού και του Ισημερινού, φαίνονται στον πίνακα που ακολουθεί :

A/A	ΧΩΡΑ	HDI (177 χώρες)	HPI-1 (130 χώρες)	GDI (140 χώρες)	GEM (80 χώρες)
1.	Βολιβία	113	30	89	47
2.	Ισημερινός	82	22	-	55
3.	Περού	79	26	67	48

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ»

Στη Διπλωματική Εργασία του
Κωνσταντίνου Βαρβαρέσου

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ξενόγλωσσα Βιβλία

- Allen Gerlach, Indians, Oiland Politics : A Recent History of Ecuador, Wilmington, DE: Scholarly Resources, 2002.
- A. Goudie and H. Viles. The Earth Transformed, Blackwell, Osxford, 1997.
- Alberto Bolivar, The Return of Shining Path, Foreign Policy Research Institute, April 5, 2000.
- Al Gore , Earth in the Balance, Ecology and the Human Spirit, Rodale, United States of America 2006.
- A. Zoomers : Land and Sustainable Livelihood in Latin America. KIT Publishers, 2001.
- A.B. Zoomers, Annelies Zoomers: Land and Sustainable Livelihood in Latin America, 2001.
- Anthony Bebbington, Graham Thiele, A Bebbington: Non-Governmental Organizations and the State in Latin America: Rethinking Roles in Sustainable Agricultural Developmement., 1993.
- Charles A. Reilly: New Paths to Democratic Development in Latin America: The Rise of NGO-Municipal Collaboration, 1995.
- Cynthia Mc Clintock in Diamond, Hartly, Linz and Lipset, Democracy in Developing Countries: Latin America, Boulder CO :LyneReinner 1999.
- Daniel Schaffer, Life Without Water Dry, Harvard University Press London England, 2006.
- Debraj Ray Development Economics Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1997.
- Douglas Dewitt Southgate: Tropical Forest Conservation: An Economic Assessment of the Alternatives in Latin America, 1998.
- Dietz, Henry A. Urban Poverty, Political Participation, and the State: Lima 1970-1990. Pittsburgh : University of Pittsburgh Press, 1998.

- Douglas Southgate: Tropical Forest Conservation. Oxford University Press, 1998.
- Francisco J. Pichon, Jorge E. Uquillas, John Frecchione: Traditional and Modern Natural Resource Management in Latin America, 1999.
- Gary McMahon: Large Mines and the Community: Socioeconomic and Environmental Effects in Latin America, Canada and Spain. New Ed edition, 2002.
- Gavin M. Burnell: Coastal Shellfish – A Sustainable Resource (Developments in Hydrobiology). Springer , 1st ed , 2002.
- Gordon J. Macdonald, Daniel L. Nielson, Marc A. Stern: Latin American Environmental Policy in International Perspective, 1997.
- Gordon Dickinson and Kevin Murphy, Ecosystems, 7th Routledge, London and New York, 2007.
- Gordon Dickinson and Kevin Murphy, Ecosystems, 2th Routledge, London and New York, 2007.
- Howard J. Wiarda, Dilemmas of Democracy in Latin America: Crises and Opportunities, Lanham MD: Rowman and Littlefield, 2005.
- Howard J. Wiarda, and Harvey Kline, eds Latin American Politics and Development, 6th ed, Boulder, CO, Westview Press, 2006.
- Hugh Thomas, Riversot Gold : The Rise of the Spanish Empire From Colombus to Magellan, Random House New York 2004.
- John O. Browder: Fragile Lands of Latin America: Strategies foa Sustainable Development, 1989.
- Jorge G. Castaneda, Latin America’s Left Turn, Foreign Affairs, May/June 2006.
- John Lindsay-Poland, “U.S. Military Bases in Latin America and the Caribbean,” (Silver City, NM & Washington, DC: Foreign Policy In Focus, August 2004),
- Juan De Onis: Green Cathedral : Sustainable Development of Amazonia, 1992.
- Kari Juhani Keipi, Kari Keipi, Waldemar Wirsig: Forest Resource Policy in Latin America, 1999.
- Klein, Herbert. Bolivia: The Evolution of a Multi-Ethnic Society. 2nd ed. Oxford : Oxford University Press, 1992.

- Laura B. Rawlings, Lynne Darling Sherburne-Benz, Julie VanDomelen: Evaluating Social Funds: A Cross-Country Analysis of Community Investments (Regional and Sectoral Studies). World Bank Publications, 2004.
- Lucien O Chauvin, Education For The Future, Environmental Sustainable Development in Peru, Catholic Institute of International Relations, London, 2000.
- Maria Otero, Elisabeth Rhyne: The New World of Microenterprise Finance: Building Healthy Financial Institutions for the Poor (Kumarian Press Library of Management for Development). Kumarian Press, 1994.
- Marjorie A. Koblinsky : Reducing Maternal Mortality: Learning from Bolivia, China, Egypt, Honduras, Indonesia, Jamaica and Zimbabwe (Health, Nutrition and Population Series). World Bank Publications, 2003.
- Melina Selverson-Scher, Ethnopolitics in Ecuador : Indigenous Right and the Strengthening of Democracy, Boulder, CO : Lynne Rienner, 2001.
- Michael Warner: Complex Problems, Negotiated Solutions: Tools to Reduce Conflict in Community Development. Intermediate Technology Development Group Publishing, 2001.
- Michael Shifter, Breakdown in the Andes, Foreign Affairs, September/October 2004.
- Mondes rebelles, Guerillas, Milices, Groupes Terroristes, L' encyclopedia des Acteurs, Conflicts and Violence Politiques, Editions Michalon, Paris 2001.
- Morley, S. A. (1995). Poverty and Income Inequality in Latin America during the 1980s. Baltimore, MD: Johns Hopkins Press.
- Nestor Taboada Teran, Tierra Martir Del Socialismo de David Socialismo de Evo Morales, Editora H&P, Cochabamba, Bolivia 2006.
- P. Wijeyaratne, J. Hatcher Roberts: Gender, Health and Sustainable Development: A Latin American Perspective, 1994.
- Paul H. Lewis, Authoritarian Regimes in Latin America: Dictators, Despots and Tyrants, Lanham, MD : Rowman and Littlefield, 2006.
- Paul Drake and Eric Hershberg, eds, State and Society in Conflict: Comparative Perspectives on the Andean Crises, Pittsburgh, PA: University of Pittsburgh Press, 2006.

- Peter F. Klaren, Peru : Society and Nationhood in the Andes New York: Oxford University Press, 2000.
- Peter H. Smith, Democracy in Latin America: Political Change in Comparative Perspective, New York: Oxford University Press, 2005.
- Ricardo Moran, Amartya K. Sen, Gro Harlem Brundtland: Escaping the Poverty Trap: Investing in Children in Latin America, 2004.
- Ronald M. Schneider, 1st ed Latin American Political History: Patterns and Personalities, Colorado Westview Press, 2007.
- Ronald M. Schneider, Latin American Political History Westview Press, Queens, CUNY 2006.
- Robert R. Schneider : Government and the Economy on the Amazon Frontier, 1995.
- S. Klein, Bolivia : The Evolution of a Multi-Ethic Society, 2nd ed, New York : Oxford University Press 1992.
- Smail Khennas, Simon Dunnett, Hugh Piggott: Small Wind Systems for Rural Energy Services. Intermediate Technology Group Publishing, 2003.
- Stephen G. Bunker: The Snake with Golden Braids: Society, Nature, and Technology in Andean Irrigation. Lexington Books, 2005.
- Suranjit Kumar Saha, David Parker: Globalisation and Sustainable Development in Latin America: Perspectives on the New Economic Order. Hardcover, 2002.
- Tim Campbell : The Quiet Revolution: Decentralization and the Rise of Political Participation in Latin America Cities, 2003.
- T. Yamamori, L. Reed, B. Myers, K. Bediako: Serving with the Poor in Latin America, 1997.
- United Nations Environment Programme : Implementing Sustainable Development : Integrated Assessment and Participatory Decision-Making Processes. Edward Elgar Publishing, 2002.
- Waltrud Queiser Morales, A Brief History of Bolivia New York : Facts on File, 2003.
- Warren, Kay B., and Jean E. Jackson, eds. Indigenous Movements, Self-Representation, and the State in Latin America. Austin : University of Texas Press, 2002.

- William Powers : Whispering in the Giant's Ear: A Frontline Chronicle from Bolivia's War on Globalization. Bloomsbury USA, 2006.
- World Conservation Union, Arturo Lopez Ornat : Strategies for Sustainability : Latin America, 1997.

2. Ελληνικά Βιβλία

- Αστέρης Χουλιάρης, Η Διεθνής Αναπτυξιακή Βοήθεια Προς τον 21^ο Αιώνα, Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων, Εξάντας, Αθήνα 1998.
- Γιώργος Μ. Σπυρόπουλος, Ο Τρίτος Κόσμος στις Διεθνείς Σχέσεις, Μύθοι και Πραγματικότητες, Εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 2005.
- Ecuador , Η Ιθαγενική και Λαϊκή Εξέγερση, Εναλλακτικές Εκδόσεις – Νότιος Άνεμος #15, Αθήνα 2001.
- ...Η Ινδιάνικη Αμερική, Από Τον Ιθαγενισμό στην Ινδιανικότητα. Η Στάση Της Αριστεράς Απέναντι στο κίνημα των ινδιάνων ΠΕΡΟΥ, ΒΟΛΙΒΙΑΣ, ΕΚΟΥΑΝΤΟΡ, ΚΟΛΟΜΒΙΑ, ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ, Εναλλακτικές Εκδόσεις – Νότιος Άνεμος #2 Αθήνα...
- ...Κίνημα Ινδιάνων TUP AC KATARI (Βολιβία), Εναλλακτικές Εκδόσεις #8, Αθήνα 1993, 16-20.
- Κ.Α.Στεφάνου-Χ.Βλ.Γκόρτσος, Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2005
- Μιχάλης Μοδινός, Μύθοι της Ανάπτυξης στους Τροπικούς, Στοχαστής / Οικολογία Τρίτη έκδοση, Αθήνα 1996.
- Μιχάλης Τσινισιτέλης – Κώστας Υφαντής, Σύγχρονα Προβλήματα Διεθνών Σχέσεων (Επιμέλεια), Ι.Σιδέρης Αθήνα 2000, του Παναγιώτη Γ. Λιαργκόβα, Η Νέα Διεθνής Πολιτική Οικονομία.
- Νίκος Μούσης, Ευρωπαϊκή Ένωση, Δίκτυο, Οικονομία, Πολιτική, 10^η έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 2003.
- Παπανδρέου Α., Καραγεώργου Β (επιμ) Οικονομικά εργαλεία για την αειφόρο ανάπτυξη Αθήνα-Κομοτηνή 2003.
- Τσάλτας Γ.Ι, Αναπτυξιακό φαινόμενο και ο τρίτος κόσμος, Αθήνα 1991

- Τσάλτας Γ.Ι., (επιμ.) «Γιοχάνεσμπουργκ : Το περιβάλλον μετά τη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την Αειφόρο Ανάπτυξη (πρακτικά συνεδρίου Ρόδος, Δεκέμβριος 2002), Αθήνα 2003
- Jean-Marc Balencie Arnaud de La Grange, Εξεγερμένος Κόσμος Α΄ Τόμος : Αμερική, Εγγύς και Μέση Ανατολή, Χώρες του Μαγκρέπ. Αντάρτικα, Μιλίσιες, Τρομοκρατικές Ομάδες, Πρωταγωνιστές, Συγκρούσεις, Πολιτική Βία, Εκδόσεις ΤΥΠΩΘΗΤΩ (Γιώργος Δάρδανος), Αθήνα 2004.
- Paul De Grauwe, Τα οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης, Εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 2001.
- Paul Kennedy, Προετοιμασία για τον 21^ο αιώνα, Νέα Σύνορα Α. Α. Λιβάνη, Αθήνα 1994.

3. Έγγραφα/Papers – Αναφορές/Reports – Ντοκουμέντα/Documents

- Amazon Watch (6 March 2006) ‘ Chevron Faces Human Rights Questions in Ecuador Lawsuit’. www.amazonwatch.org.
- Bank Latin America and Caribbean Region, October 2005 .
- Carlos Larrea, Coordinator Pedro Montalvo, Ana Maria Ricaurte, Child Malnutrition, Social Development and Health Services in the Andean Region, FLACSO, Ecuador January 2004.
- Euro-Latin Study Network on Integration and Trade (ELSNIT), Issues Paper Second Annual Conference, September 2005.
- ECLAC, Panorama Social de America Latina, 2000-2001
- International Energy Agency, Key World Energy Statistics, 2005, Paris
- International Energy Agency, CO2 From Fuel Combustion : 1991-1997, Paris 1999
- Institute for the Integration of Latin America and the Caribbean (ITAL), Integration and Trade in the Americas, Washington, December 15,2000 .
- IPCC, Climate change 1995, Impacts, Adaptation and Mitigation of climate change : scientific- Technical Analysis
- Inter–American Development Bank, Sustainable Development Department, Responding to Climate change : A. Proposed Framework for Action, March 25, 2000.

- Inter-American Development Bank, Responding to Climate Change, A. Proposed Frame work for Actio, March 25, 2000.
- Inter-American Development Bank, Integration and Trade in the Americas, Washington DC, December 15, 2000 .
- Inter-American Development Bank BOLIVIA.POVERTY REDUCTION STRATEGY, Washington, D.C, December 10-11, 2001
- Inter American Development Bank, The Politics of Policies: Economic and Social Progress in Latin America and the Caribbean, 2006 Report.
- Inter- American Development Bank. Bolivia Poverty Reduction Strategy, Washington, D.C, December 10-11, 2001
- Inter American Development Bank, Sustainable Development For All, Washington 2006 .
- Inter America Development Bank, Gender Inequality in Health and Work, The Case of Latin America and the Caribbean, Washington April 2002 .
- Inter American Development Bank, Integration and Trade in Americas, A Preliminary Estimate of 2006 Trade, Washington, November 2006 .
- Inter American Development Bank, Integration and Trade in Americas, Special Issue on Latin America and Caribbean Economic Relations with Asia-Pacific, Washington 2005 .
- Juan Jose Taccone and Uziel Noqueira, Andean Report 1, Volume 1, Inter-Americas Development Bank, Buenos Aires , Augentina 2002 .
- Japan Bank for International Cooperation Poverty Profile Executive Summary, Republic of Peru, February 2001
- Multilateral Investment Fund Inter-American Development Bank, Remittances to Latin America and the Caribbean, February 2002.
- Michael Case, Research Scientist, WWF Climate Change Programme.
- UNESCO, The Gender Transversal in Bolivias Education Policy and Practice 2004 / ED/EFA/MRT/PI/57, 2004 .
- UNESCO, Regional overview of Progress toward EFA since Dakar, Latin America, April 1,2005 .
- UNESCO, Illiteracy and Literacy Education in Ecuador: Options for Policy and Practice, 2005.

- UNDP, Human Development Report on Gender, 2003
- UNDP, Human Development Report 2005
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) Programme in Peru: Basic Facts, January 2005,
- UNODC, Annual Report 2005, Ecuador
- UNICEF, E/ICEF/2005/P/L.6/Rev.1, 31 October 2005
- UNICEF, Revised Country programme document, E/ICEF/2005/P/L.6/Rev.1, 31 October 2005
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, 2006. <http://www.reliefweb.int> [13 July 2006].
- UNEP (2001) Review Latin America, Chapter 14 Luis Jose Mata and Max Campos.
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) Programme in Latin America and the Caribbean.
- Walter Vergada, Adapting to Climate Change, Lessons Learned, Work in Progress and Proposed Next Steps For the World Bank in Latin America, Sustainable Development Working Paper No 25, October 2005 .
- Walter Vergara Adapting to Climate Change, Sustainable Development Working Paper No25, World ¹ World Bank 2004
- Watson RT, Zinyowera MC, Moss RH (1997) The regional impacts of climate change: an assessment of vulnerability. Published for the IPCC by Cambridge University Press: New York, USA.
- Wikkinson C. Status of coral reefs of the World 2000 (ed 2000). Australian Institute of marine science Cape Ferguson and Dampter Australia.
- Working Group Climate and Development , Up in Smoke? Latin America and The Caribbean, The Threat From Climate Change to the Environment and Human Development, Third Report, Embargo, 29 August 2006 .
- World Development Indicators Database, April 2006.
- World Bank Development Indicators database April 2004.
- World Bank 2006, Economic Indicators Peru
- World Bank 2006, Economic Indicators Bolivia
- World Bank 2006, Economic Indicators Ecuador
- World Drug Report 2004

- World Bank, Bolivia Poverty Assessment Establishing the Basis Pro- Poor Growth, Report No 28068-BO, December 15, 2000.
- World Bank, Bolivia: Secondary Education Project, Indigenous Peoples Report IPP 161, 2003/4
- World Bank Opportunities For All, Peru Poverty Assessment, Report No 29825, December 2005
- World Bank, Ecuador : Poverty Assessment, Report No 27061-EC, 2004C .
- World Bank, Ecuador Poverty Assessments, 1997 and 2000C
- WHO, Investing In Health : Investing in Health for Economic Development, 2001

4. Άρθρα

- Statement made to Reuters by the French glacier expert Bernard Francou of IRD (Reuters 2005).
- Α.Κατσούλη-Δ.Ράγια. Αντιαμερικάνικο τόξο στη Λατινική Αμερική, Έθνος της Κυριακής, 7 Μαΐου 2006
- Α.Στυλιανού «Οικολογικές» μετοχές, 3-4 Ιουνίου 2006 Κόσμος του Επενδυτή .
- Γ. Τσιάρας, Ισημερινός Ο επαναστάτης και ο “βασιλιάς” της μπανάνας, Βήμα Κυριακής 3-12-2006.
- Γιατί οι Αμερικάνοι χάνουν τον έλεγχο της «αυλής» τους, Έθνος της Κυριακής, 7 Μαΐου 2006
- Δ.Κωνσταντακοπούλου, Τριγμοί στα Θεμέλια της Παγκοσμιοποίησης, 6-7 Μαΐου 2006, Κόσμος του Επενδυτή
- Ισημερινός, Ο Επαναστάτης και ο « Βασιλιάς της Μπανάνας» Βήμα Κυριακής 03-12-2006.
- Λα Παζ, Στόπ στη «σάμπα», Ελευθεροτυπία, 5 Μαΐου 2006
- Μ.Βεργολιά Ο Τρίτος δρόμος της ενεργειακής επανάστασης, Κόσμος του Επενδυτή 6-7 Μαΐου 2006
- Μ.Στέβη, Σε αναδιανομή γής προχωρά ο Μοράλες, city Press, 3 Μαΐου 2006
- Michelle Bachelet, Το Λατινοαμερικάνικο Όνειρο, The Economist, Ο Κόσμος το 2007. Έκδοση Καθημερινή.
- Στα χέρια του κράτους οι φυσικοί πόροι της Βολιβίας, Metropolis, 3 Μαΐου 2006.

- Σ.Φωτίου, Φαινόμενο του θερμοκηπίου, Νέες Θεωρίες 20-23 Απριλίου 2006, Κόσμος του Επενδυτή.
- Το «Προφίλ» 13 χωρών της Νότιας Αμερικής, Έθνος της Κυριακής, 7 Μαΐου 2006
- Χ.Λιακοπούλου, Οι επτά πληγές του πλανήτη, Κόσμος του Επενδυτή, 3-4 Ιουνίου 2006.
- Χ.Βιλκενς, εκστρατεία Βαρθολομαίου για τη διάσωση του Αμαζονίου 8-9 Ιουλίου 2006, Κόσμος του Επενδυτή.
-, Στο πλευρό των ιθαγενών κατά της Chevron ο πρόεδρος του Ισημερινού, Ναυτεμπορική, 21 Μαρτίου 2007.
- Α.Π.Ε, Ισημερινός : Καθαίρεσε τα μέλη του Ανώτατου Δικαστηρίου το Κογκρέσο, Τετάρτη 25 Απριλίου 2007.

5. Ιστοσελίδες

- <http://www.fpif.org/briefs/vol9/v9n03latammil.html>
- <http://www.isn.ethz.ch/news/sw/details.cfm?id=17114>
- <http://www.commondreams.org/cgi-bin/print.cgi?file=/views05/1105-21.htm>
- http://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_relations_of_Ecuador
- <http://Lanic.utexas.edu/la>
- <http://earthtrends.wri.org>
- <http://earthtrends.wri.org/povlinks/country/bolivia.php>
- <http://earthtrends.wri.org/povlinks/country/peru.php>
- <http://www.infrog/external/np/prsp/2001/bol/01/summary.pdf>
- <http://www3.who.int/whosis/country/indicators.cfm?country=bol>
- <http://www3.who.int/whosis/country/indicators.cfm?country=per>
- <http://www3.who.int/whosis/country/indicators.cfm?country=ecu>
- <http://countrystudies.us/bolivia/43.htm>
- <http://countrystudies.us/peru/51.htm>
- <http://countrystudies.us/ecuador/36.htm>
- <http://countrystudies.us/bolivia/42.htm>
- <http://countrystudies.us/peru/49.htm>
- <http://countrystudies.us/peru/64.htm>

- <http://country.studies.us/ecuador/35.htm>
- <http://www.unicef.org/bolivia/overview.html>
- <http://www.unicef.org/ecuador/overview.html>
- <http://www.dtic.mil/whs/directives>
- Environment News Service, 24 October 2005 (www.ens-newswire.com/ens/oct2005/2005-10-2405.asp).
- <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/bl.html>
- <http://www.oikoen.gr/oiko53.htm> Bolivia Peru
- http://europa.eu.int/comm/external_relations/ecuador/intro/intex.htm
- <http://www.unfccc.org>
- <http://www.wds.worldbank.org>
- <http://search.cadb.org>
- <http://www.inf.org/external/np/prsp/2001/bol/01/summary.pdf>
- <http://www.unicef.org/bolivia/overview.html>
- <http://www.unfccc.de/resource/convkp.html>
- <http://www.unfccc.de/resource/conv/index.html>
- <http://194.95.39.33/>(UNFCCC, Greenhouse Gas Inventory Database)